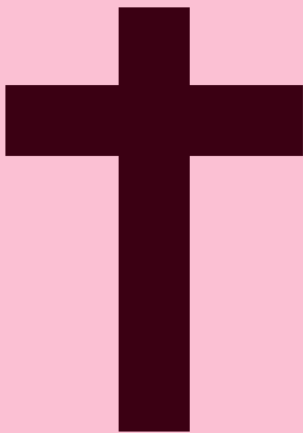

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran
Maninka de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

A Damira 1
Luka 65
Kalatikailu 114
Yakuba 122

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu ɲen ye Tariku le ri mɛn farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la danni fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔrɔ alu ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔɔya damira. Kebi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a lateɛ ko a ri dunuɲa tɲan sancɔ ba la. Miriya wo bɔni Alla sɛniman de rɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kosɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri mɛn farani Nabi Ibrahima la. Alla ka Nabi Ibrahima suwandi ka a kɛ mɔɔ ri mɛn di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri kɛ jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayɛli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fo Ibrahima wa dence sɔrɔn waati mɛn na. Ibrahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma mɛn na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la cɛ ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Ibrahima ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye kɛ a cɛtala ri. A ka Isiyaka di Ibrahima ni Saran ma ala mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka mɛn ta Ibrahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bisawa ni wɔrɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, mɛn sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔcɛ Esawu cɛta a bolo. Esawu ka wo lan mɛn kɛ, a loo tɛrɛ ye a la ka a doocɛ Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barincɛ wara, a na kɔrɔcɛ kɔnɔn. A tora ye, a ka Leya ni Rasayɛli furu. Alu ka dence mɔɔ tan ni fila sɔrɔn a ye. Dence mɔɔ tan ni fila woilu kera kabila tan ni fila le benba ri mɛn bɔni Isirayɛlika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tɛrɛ ma di a kɔrɔcɛilu ye. Ka ben Alla la kibaro mɛn la Yusufu ɲa ma a tɛrɛ ye kekɔrɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda Yusufu la ko ma ko a ye kɛ Misiran ɲemɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuɲa bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ mɛn dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba a ri dunuɲa bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a ben Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo ɲinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu ɲin ma. Alla ya a jɛrɛ yirakala tariku ɲin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fɛ adamadenilu ye latelenbaya kɛ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fɛ ka alu demɛm ka alu tubi ka alu kisi, ka a ben a la kaninteya ma. Sila ɲin yirakani Alla la kitabu fɔlɔ le rɔ.

Alla ye an demen an ye wo beε lon. An di se kela a dunjoon bere ri ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Alla ka dunya dan ja men ma

¹ Fɔɔfɔɔ, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tere te waati wo rɔ. Fen fen tere sa a kan. Ji dunba le tere a yɔrɔ beε rɔ, a ni dibi. Alla la Ni tere ye taa ni seyi kela ji kunna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kene ye bɔ!» Kene bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kene ka ji. A ka kene ni dibi fara i jooon na. ⁵ A ka kene kili ko tele, ka dibi kili ko su. Nba, su kora ka kene bɔ. Wo kera lon fɔɔ ri.

⁶ Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye ke jilu tema, ka alu fara i jooon na.» ⁷ Wo kera. Ji men tere san ma, a ni men tere duu ma, a ka woilu fara i jooon na, ka kenegbe ladan alu tema. Alla ka a fɔ ja men ma, a kera ten. ⁸ A ka kenegbe kili ko san. Nba, su kora ka kene bɔ. Wo kera lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikɔ ko: «Ji men ye san kɔrɔ, wo beε ye laden yɔrɔ kelen dɔ, kosa gbelemala ri bɔ gbε ma.» A ka a fɔ ja men ma, a kera ten. ¹⁰ A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladenni kili ko kooji. Alla ka a yen ko wo ka ji.

¹¹ Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye feren duu kan ka alu kiseilu labɔ ka ke si ri. Jiri denta su beε fanan ye bɔ, men ye kise ni kolo kela alu den dɔ.» Alla ka a fɔ ja men ma, a kera ten. ¹² Duu ka bin su beε labɔ, men ye kise kela. Jiri denta su beε fanan bɔra, men ye kise ni kolo kela alu den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹³ Nba, su kora ka kene bɔ. Wo kera lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Kenebɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i jooon na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵ Woilu ye ke san dɔ, ka kene labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ ja men ma, a kera ten. ¹⁶ Alla ka kenebɔlan belebele fila raben, tele ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele konin, Alla ka wo lasii lon kun na. Men dooman, karo konin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷ A ka kenebɔlan woilu ke san dɔ, kosa alu ri kene labɔ duu kan. ¹⁸ A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kene ni dibi fara i jooon na. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹⁹ Nba, su kora ka kene bɔ. Wo kera lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen ye ke ji rɔ ka siyaya kosebe. Kɔnɔilu ye alu gban san ni duu te.» ²¹ A ka ji rɔ nimafen belebelebailu dan, a ni ji rɔ nimafen tɔ beε. Fen woilu beε kera ji rɔ ka siyaya, a beε ni a su. A ka kɔnɔ su beε fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ji. ²² A kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kooji fan beε rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³ Nba, su kora ka kene bɔ. Wo kera lon looluna ri.

²⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen su beε ye ke duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a beε ni a su!» A ka a fɔ ja men ma, a kera ten. ²⁵ Waa rɔ sobo ni so kɔndɔ kolofen ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a ka woilu su beε dan. Alla ka a yen ko wo ka ji.

²⁶ Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a ke an munya ri, ka a su sudunya an jooon na. Alu ri alu sii duu beε kun na, ka alu sii jεε kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma.» ²⁷ Nba, Alla ka adamaden dan ka a ke a jere munya le ri. Wo rɔ, a ka ce dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸ Alla kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jensen duu fan beε rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jεε ni kɔnɔilu ni nimafen tɔilu beε kun na.»

²⁹ A ka a fɔ alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo beε di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan beε di ai ma, men ye kise ni

kolo kela alu denilu rɔ. Wo bɛɛ ri kɛ ai balo ri. ³⁰ So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, nimafen bɛɛ kɔnin, n da bin ni fira bɛɛ di woilu ma ka kɛ alu balo ri.» Nba, a ka a fɔ ɲa mɛn ma, a kɛra ten. ³¹ Alla ka dalifen mɛn dan, a ka a yen ko wo ka ɲi bakɛ. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon wɔɔrɔna ri.

2

¹ Nba, sankolo ni duukolo ni ie kɔndɔfen bɛɛ danda ɲa mɛn ma, wo le wo ri. ² Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka ɲɔɲɔn wo lon. ³ Alla ka tele wɔrɔnwulana bonya ka a bɔ lon toilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si kɛ wo lon.

Alla ka cɛ dan ɲa mɛn ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ɲa mɛn ma, wo le ye ɲin di. Allabatata Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma mɛn na, ⁵ bin ni jiri tun tɛ duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatata Alla tun ma sancɪ lana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun tɛ ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan. ⁶ Ji le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ bɛɛ sɔ.

⁷ Allabatata Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka ɲɛnɛmaya fɔɲɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kɛra nima ri.

Edeni jamana nakɔ ɲuma

⁸ Nba, Allabatata Alla ka nakɔ labɔ Edeni jamana rɔ, mɛn ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden mɛn dan, a ka wo bila nakɔ wo kɔndɔ. ⁹ Allabatata Alla ka jiri su bɛɛ laferɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri mɛnilu ka ɲi kosɛbɛ. Alu den duman. A ka jiri su fila gbɛrɛ laferɛn nakɔ tɛma. Kelen tɛrɛ ɲɛnɛmaya jiri ri. A tɔ kelen tɛrɛ mɔɔ lalɔnnɪɲala kɔɲuma ni kojuu faranfasi la.

¹⁰ Ba do tɛrɛ bɔni Edeni jamana rɔ ka latamin nakɔ wo rɔ, mɛn ye a yɔrɔ bɛɛ sɔla ji la. A bɔ mɛn kɛni nakɔ wo rɔ, a farara ka kɛ ba bolo naanin di. ¹¹ Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ. ¹² Sanin wo ye sanin jɛrɛwolo le ri. Jiri kasila latikɔlɔnnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bɔla ye, mɛn tɔɔ ko onikisi. ¹³ Ba filana tɔɔ ko Kiyɔn. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana bɛɛ laminin. ¹⁴ Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebɔ fan fɛ. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati.

¹⁵ Nba, Allabatata Alla ka adamaden bila Edeni nakɔ ɲuma rɔ, ko a ye a sɛnɛ ka a janto a rɔ. ¹⁶ Allabatata Alla ka a fɔ a yɛ ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo bɛɛ damun. ¹⁷ Kɔni, jiri mɛn ye mɔɔ lalɔnnɪɲala kɔɲuma ni kojuu faranfasi la, i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon mɛn na, i ri faa.»

Allabatata Alla ka muso dan ɲa mɛn ma

¹⁸ Wo kɔ, Allabatata Alla ka a fɔ ko, «Ka cɛ to a kelen na, wo ma ɲi. N di a demɛnba rabɛn, mɛn di bɛn a ma.»

¹⁹ Wo rɔ, Allabatata Alla ka sobo su bɛɛ ni kɔndɔ su bɛɛ dan duu buuri la, ka alu bɛɛ lana cɛ ma, kosa a ri alu kelen kelenna bɛɛ tɔɔ la. A ka tɔɔ mɛnilu fɔ, woilu kɛra alu tɔɔilu ri. ²⁰ Cɛ ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu bɛɛ la. Kɔni a demɛnba ma sɔrɔn woilu rɔ, mɛn benni a ma kɔnin.

²¹ Wo rɔ Allabatata Alla ka sunoo ba don cɛ ɲa rɔ. A sunoora. Ka a to sunoo rɔ, Allabatata Alla ka barasa kolo kelen ta cɛ fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la. ²² Allabatata Alla ka barasa kolo wo ta ka muso rabɛn, ka na muso di cɛ ma. ²³ Cɛ kan ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni cɛ le rɔ.»

²⁴ Wo le kosɔn, cɛ ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fɛ. A fila ri kɛ mɔɔ kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma cɛ ni a muso fila bɛɛ fari makolon de tɛrɛ, kɔni fari makolontɔya maleya tun tɛ alu la.

3

Cɛ ni muso ka Alla la tɔn tɔjan

¹ Nba, Allabatata Alla ka waa rɔ sobo mɛnilu dan, duuma sa le kiwoyani tɛrɛ wo tɔ bɛɛ ri. Lon do rɔ, sa ka a fɔ muso yɛ ko: «Tɔja le, Alla ka a fɔ ko, «Ai kana nakɔ juma jiriden si damun?» ² Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nakɔ juma jiriden damun. ³ Kɔni jiri mɛn ye nakɔ juma tɛma, Alla ka a fɔ an ye ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.» ⁴ Sa ka a fɔ muso yɛ ko: «Tɔja tɛ wo rɔ. Ai tɛ faa fɛwu! ⁵ Alla ka lɔn ko ai wa jiriden wo damun lon mɛn na, ai ri kɛ hankilimailu ri. Ai ri kɛ iko Alla, ka kɔjuma ni kojuu faranfaasi lɔn.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka jɪ, a duman kosɛbɛ. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ kɛ hankilima ri. Wo rɔ, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a cɛ ma, mɛn lɔni a tɔrɔfɛ. Wo ka a ta ka a damun. ⁷ Alu banni a damunna, alu ka hankili sɔrɔn ka alu jɛrɛ yen ja gberɛ ma. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro firailu kara iɔrɔn na ka alu kɛ feriyabɔ ri ka alu jɛrɛ sutura.

⁸ Nba, wura fɛ, Allabatata Alla tɛrɛ ye a mataamala nakɔ juma rɔ, fɔrɔ ri tɛɛ dooni dooni waati mɛn na. Cɛ ni a muso ka a natɔla kan mɛn ka ibori a kɔrɔ ka wa alu dokon Alla ma jirilɔ tɛma. ⁹ Allabatata Alla ka a kan nabɔ cɛ ma ko: «I ye mi?» ¹⁰ Cɛ ka a jabi: «N ka i natɔla kan mɛn nakɔ juma rɔ tuma mɛn na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.» ¹¹ Allabatata Alla kan ko: «Yon de ka a fɔ i yɛ ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri mɛn na, i ra wo le den damun wa?» ¹² Cɛ kan ko: «I ka muso mɛn di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.» ¹³ Allabatata Alla ka a fɔ muso yɛ ko: «I ka nfen kɛ jɪn di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manɛɛn ka n loo a damunna.»

Allabatata Alla ka bɔnɔ la mɔɔilu kan

¹⁴ Allabatata Alla ka a fɔ sa yɛ ko: «I ra wo kɛ. Wo le kosɔn, n di tɔrɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo bɛɛ kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri damun i la dunɔparatɛɛ bɛɛ rɔ. ¹⁵ N di juuya bila i ni muso tɛ, ka a bila i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn tɛ. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

¹⁶ Allabatata Alla ka a fɔ muso yɛ ko: «N di do la i la tin tɔrɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bɛɛ kɛ dun ba rɔ. A loo ri kɛ i la, ka sii i cɛ kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.»

¹⁷ Allabatata Alla ka a fɔ Adama yɛ ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii mɛn na ko i kana a damun. Wo rɔ, n di duu tɔjan ile kosɔn. Duu tɛ sɔn ka i balo di i ma fo i wa baara siyaman kɛ. A ri kɛ wo ja i la dunɔparatɛɛ bɛɛ rɔ. ¹⁸ Tiriwonin ni bin juu ri fɛrɛn duukolo kan kɔni i balo ri kɛ sɛnɛsumanilu ri. ¹⁹ I tɛ balo sɔrɔn ni i ma wasi. A ri kɛ wo ja haan i wa i kɔseyi duu rɔ, i danni duu mɛn dɔ kɔnin. I kɔseyitɔ buuri wo le rɔ, baa i bɔni buuri le rɔ.»

²⁰ Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kɛra mɔɔ bɛɛ na ri. ²¹ Allabatata Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu kɛ durukibailu ri ka alu bila Adama ni a muso kan na. ²² Allabatata Alla kan ko: «Awa, cɛ ra kɛ iko an do le, ka kɔjuma ni kojuu lɔn. A kana a bolo rasɔmɔn ma jɛnɛmaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to jɛnɛma rɔ habadan.» ²³ Wo rɔ,

Allabatala Alla ka alu labo Edeni nako juma ro, ko alu ye wa duu sene, Alla ka alu dan duu men do. ²⁴ Nba, Allabatala Alla ka Adama ni Hawa gben ja wo le ma. A ka melekailu labo nako juma donda la telebo fan fe. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye menenna men na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma beε. A ka woilu bila le ye, kosa moε si kana tamin ka wa jenenmaya jiri ma.

4

Kabila ni Abila

¹ Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa denda. Nma Hawa ka konɔ ta ka Kabila sɔron. A kan ko: «Allabatala da n demen ka dence sɔron.» ² Wo ko, a ka konɔ ta iko tuun ka Kabila dooce Abila sɔron. Abila kera kolofengbenbenna ri. Kabila kera senekela ri.

³ Lon do ro, Kabila ka a la senesuman doilu ta ka na a la so ka na woilu di Allabatala ma. ⁴ Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu tere alu na den fo le ri. Abila ka alu kannateε ka Allabatala so alu ken do. Abila ni a la saraka diyara Allabatala ye. ⁵ Koni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala ye. Kabila monera wo ro kojuuya, ka a ja wulen kosebe!

⁶ Allabatala ka a fo Kabila ye ko: «Nfenna i ye monela foo ka i ja wulen ten? ⁷ Ni i ka kopuma ke, n di n ban i ro wa? Ni i ma kopuma ke, kojuu a ri ke ikomin wara, men ye i makonla i la bon da la. A loo ri ke a la, ka sii i kun na, koni i kana son a ro le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fo a dooce Abila ye ko: «An ye wa waa ro.» Alu sera ye tuma men na Kabila bera a dooce kan ka a faa.

⁹ Allabatala ka a fo Kabila ye ko: «I dooce Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lon. Nde le a konogbenba ri wa?» ¹⁰ Allabatala kan ko: «I ka nfen ke jin? I dooce jeli botola kule kan bora duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. ¹¹ Sisen, n di toroya la i kan. I wa fen fen sene, a te son butun, baa i ra i dooce jeli le bo ka ke duu wo kan. ¹² I wa duu sene, i te suman foyi sɔron a ro. I ri ke moε ri, sii yoro kelen te men bolo.» ¹³ Kabila ka a fo Allabatala ye ko: «I ra n jahadi men la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo koro. ¹⁴ A ragbe! I ra n gben ka bo duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bo i jakoro, ka ke moε ri, sii yoro kelen te men bolo. Men wa n sɔron wo ri n faa.» ¹⁵ Allabatala ka a fo Kabila ye ko: «Ni moε moε ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sija wɔronwula.» Allabatala ka a toomasere la Kabila kan, sa moε men wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶ Wo ro, Kabila bora Allabatala jakoro ka wa i sii Nodi jamana ro, men ye Edeni jamana telebo fan fe.

Kabila bɔnsɔn

¹⁷ Nba, Kabila ni a muso denda. A muso ka konɔ ta ka dence sɔron. A ka wo too la ko Enoki. Wo sɔron ko, Kabila ka so do sii ka wo too la a dence Enoki la. ¹⁸ Enoki ka Iradi sɔron. Iradi ka Metujayeli sɔron. Metujayeli ka Metusayeli sɔron. Metusayeli ka Lemeki sɔron.

¹⁹ Lemeki ka muso fila ta. Kelen too ko Ada. A to kelen too ko Tisila. ²⁰ Ada ka dence sɔron ka wo too la ko Jabali. Moε menilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu konogben, Jabali kera wo beε benba ri. ²¹ Jabali dooce le Jubali ri. Wo le kera korafola ni fulefola beε benba ri. ²² Tisila fanan ka dence sɔron ka wo too la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tere ye sula ni nefin nadanna. Tubali Kabila doomuso too ko Nama.

²³ Lon do ro, Lemeki ka a fo a musoilu ye ko: «Ada ni Tisila, ai ye n kan namen. Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo malo n na kuma la.

Ce men ka n madimin, n da wo faa.

Kanberen men sera n ma, n da wo faa.

²⁴ A fara ko ni mɔɔ men ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wɔrɔnwula. Kɔni Lemeki la julu ri sara foo sija biwɔrɔnwula ni sija wɔrɔnwula.»

Seti ni Enosi

²⁵ Nba, Adama ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti, baa a kan ko: «Alla ra dence gbɛɛ di n ma Abila nɔ rɔ, Kabila ka men faa kɔnin.»

²⁶ Nba, Seti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatala tara damira Enosi tele le rɔ, ko a ye alu dɛmen.

5

Adama bɔnsɔn

¹ Adama bɔnsɔn tɔɔ le sɛbeni jin di.

Alla ka mɔɔ dan lon men na, a ka a dan ka a ke a jɛɛ munɔɔna le ri. ² A ka alu dan ka alu ke ce ni muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka don alu rɔ ka alu tɔɔ la ko mɔɔ.

³ Adama sɔrɔn ka san kemɛ ni san bisawa bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn, men kɛra a la munɔɔna ri. Adama ni a dence tɛɛ su kelen de ri. A ka a tɔɔ la ko Seti. ⁴ Seti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san kemɛ seyin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁵ A si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶ Seti si ka san kemɛ ni san loolu bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. ⁷ Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Seti ka san kemɛ seyin ni san wɔrɔnwula le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁸ Seti si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹ Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan. ¹⁰ Kenan sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san kemɛ seyin ni san tan ni loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹¹ Enosi si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹² Kenan si ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Malalɛli. ¹³ Malalɛli sɔrɔn kɔrɔ, Kenan ka san kemɛ seyin ni san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁴ Kenan si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵ Malalɛli si ka san biwɔrɔrɔ ni san loolu bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Yɛɛdi. ¹⁶ Yɛɛdi sɔrɔn kɔrɔ, Malalɛli ka san kemɛ seyin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁷ Malalɛli si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ seyin ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸ Yɛɛdi si ka san kemɛ ni san biwɔrɔrɔ ni san fila bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. ¹⁹ Enɔki sɔrɔn kɔrɔ, Yɛɛdi ka san kemɛ seyin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²⁰ Yɛɛdi si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔrɔ ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹ Enɔki si ka san biwɔrɔrɔ ni san loolu bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Metusalemu. ²² Metusalemu sɔrɔn kɔrɔ, Enɔki ka san kemɛ sawa le ke Alla la den dɔ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²³ Enɔki si san bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ sawa ni san biwɔrɔrɔ ni san loolu le ri. ²⁴ Enɔki mɛnda Alla la den dɔ. A tunura ka a masɔrɔn Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵ Metusalemu si ka san kemɛ ni san biseyin ni san wɔrɔnwula bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Lemeki. ²⁶ Lemeki sɔrɔn kɔrɔ, Metusalemu ka san kemɛ wɔrɔnwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²⁷ Metusalemu si bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔrɔ ni san kɔnɔndɔ le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸ Lemeki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bo tuma men na, a ka dence saron. ²⁹ A ka wo too la ko Nuhan. A ka a fo ko: «Allabatala ka duu tjan ka an bila baara gbelen do. Koni ce jin de keto an masabarila baara gbelen jusukasi koson.» ³⁰ Nuhan saron koro, Lemeki ka san keme loolu ni san bikondodo ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu saron. ³¹ Lemeki si bee ladenni kera san keme waronwula ni san biwaronwula ni san waronwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³² Nuhan ka san keme loolu saron tuma men na, a ka Semu ni Kamu ni Jafeti saron.

6

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu koson

¹ Nba, mooilu tere ye siyaya la duukolo kan tuma men na, alu ka denmusoilu saron. ² Wo keni, Alla denceilu ka alu ja bo denmuso woiu ro ka a yen ko woiu keni kosebe. Menilu diyara alu ye, alu ka woiu ta ka alu ke alu musoilu ri. ³ Wo le ro, Allabatala kan ko: «N ka n na ni don mooilu ro, koni n te son a ye men alu ro foo habadan, baa alu te foyi ri fo fari banku, fen banta konin. Alu si san bee ladenni te tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴ Alla denceilu sera mooilu denmusoilu ma tuma men na, woiu ka koni ta ka deni saron. Den woiu kera mooilu jan belebele ri, menilu too ko Nefilimu. Kebi waati taminni, woiu kera ce fadiyani ri. Alu tooilu bora kosebe.

⁵ Allabatala ka a yen ko adamadenilu konorajuuya ra wara dunja ro. A ka a yen ko fen si to adamadenilu jusu ro fo miriyajuu tuma bee. ⁶ Allabatala nimisara adamadenilu dan ko ro duukolo kan. A sewani tun te. ⁷ A kan ko: «N da mo menilu dan, n di woiu halaki ka alu bo duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, konoilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, n di wo bee halaki ka a masaron n da nimisa alu dan ko ro.» ⁸ Koni Nuhan diyara Allabatala ye.

⁹ Nuhan bonsan de jin di. Nuhan de tere mo telenni ri. A kelen de ma kojuu ke a la waati ro. A menda Alla la den do. ¹⁰ A ka dence sawa saron, Semu ni Kamu ni Jafeti.

¹¹ Wo tuma, juuya warani fan bee Alla jakoro duukolo kan. Mooilu karagbeleman tere i joon na fan bee ro. ¹² Alla ka a yen ko duukolo ra tjan juuya la. Mo bee kewali ra juuya foo ka a dan natamin. ¹³ Wo ro, Alla ka a fo Nuhan ye ko: «N da a latee ko mooilu bee ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra jensen alu bolo foo ka duukolo fa. N keto alu bee ni duukolo halakila i joon fe le. ¹⁴ Wa jiri juma jinin ka kulunba raben i jere ye. I ye a kondoratala ka a ke bonkondoilu ri, ka ban ka a kondola ni a kakanna bee mamun tulubo fasani la. ¹⁵ I ye a rabenna ja men ma, wo le ye jin di. I ye a janyan ke nonkon ja keme sawa ri, ka a kondor ke nonkon ja biloolu ri, ka a lo ke nonkon ja bisawa ri. ¹⁶ I ye fono don yoro bo a san fe, ka wo lo ke nonkon ja kelen di. I ye donda bo kulunba fan kelen fe, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma bon ni tema bon ni san ma bon di. ¹⁷ N jere keto ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san koro, wo bee ri halaki. Fen bee ri faa duu kan. ¹⁸ Koni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kondor, i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu. ¹⁹ I ye nimafen su bee fila fila ladon i fe kulunba kondor, ceman ni musoman, sa woiu ri to nimaya ro. ²⁰ Konoilu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a su bee fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya ro. ²¹ I ye damunun fen su bee do ta ka a

lamara i fe kulunba kondɔ. Wo ri ke balo ri ile ni woilu ye.» ²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bee ke iko a fora a ye ja men ma.

7

Nuhan donda kulunba kondɔ

¹ Nba, Allabatata ka a fo Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kondɔ, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakɔɔ adamaden bee tema. ² I ye sobo seniman su bee ta i fe, a ceman wɔɔɔnwula ni a musoman wɔɔɔnwula. Sobo men seniman te, i ye wo su bee fanan ta, ceman kelen ni musoman kelen. ³ I ye kondɔ su bee fanan ta, ceman wɔɔɔnwula ni musoman wɔɔɔnwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴ A ra to tele wɔɔɔnwula ma. Wo wa dafa, n di sanci lana duukolo kan. Sanci wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu danni n bolo, wo bee ri halaki ka bo duu kan.» ⁵ Allabatata ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bee ke.

⁶ Nba, ka a teren Nuhan sɔɔɔn da san kemε wɔɔɔɔ bo, ji dunba nara duukolo kan. ⁷ Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, alu bee donda kulunba kondɔ kosa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸ Wo lon, sobo menilu seniman a ni menilu seniman te, a ni kondɔlu ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, ⁹ wo bee fila fila nara Nuhan ma, a ceman ni a musoman. Alu bee donda kulunba kondɔ, iko Alla ka Nuhan jamari ja men ma. ¹⁰ A tele wɔɔɔnwulana, sanci nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan sɔɔɔn san kemε wɔɔɔɔna, wo karo filana tele tan ni wɔɔɔnwulana, ji bondon men ye duu kɔɔ, wo tera ka ji bon duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. ¹² Wo rɔ, sanci ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma te. ¹³ Sanci nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kondɔ. A denceilu le te te Semu ni Kamu ni jafeti ri. Nuhan muso donda alu fe, a ni a denceilu muso sawa. ¹⁴ Nimafen su bee donda kulunba kondɔ alu fe. Waa rɔ soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni kondɔlu wo, kawa ye fen fen na, woilu su bee donda. ¹⁵ Nba, fen fen ye a nilakilila, wo bee fila fila donda kulunba kondɔ Nuhan fe. ¹⁶ Nimafen su bee donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Alu bee donda tuma men na, Allabatata ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sanci ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba kɔɔɔta ka bo duu ma. ¹⁸ Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba funda ji kan ka wa. ¹⁹ Ji tora yelera kojuuya foo ka koyinke bee latunun fan bee san kɔɔ. ²⁰ Ji yelera koyinke woilu kun na ka se fo nonkon ja tan ni loolu, ka koyinke latunun fewu! ²¹ Nimafen bee faara duukolo kan. Kondɔlu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma, mɔɔilu wo, alu bee faara. ²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo bee faara. ²³ Allabatata ka duukolo nimafen bee halaki wo ja le ma. Mɔɔilu wo, soboilu wo, kondɔlu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, alu bee halakira ka bo duukolo kan. A tora Nuhan dɔɔn de ma, a ni menilu te re a kun kulunba kondɔ. ²⁴ Ji ka tele kemε ni biloolu ke duukolo kan, a ma majji.

8

Alla ka sanci ba lala

¹ Kɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa rɔ soboilu ni so kondɔ kolofenilu, menilu te re a kun kulunba kondɔ. Wo rɔ, Alla ka fɔɔɔ lawuli ka a te re duu kan

ka ji majii. ² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sanci tɛɛra. ³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele kɛmɛ ni tele biloolu taminda tuma mɛn na, ji madooyara. ⁴ A karo wɔrɔnwulana tele tan ni wɔrɔnwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinke do kan. ⁵ Ji tora madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele fɔlɔ, koyinkeilu kunilu bɔra.

⁶ Tele binaanin taminda tuma mɛn na, Nuhan ka fɔɔ don da laka, a tun ka mɛn bɔ kulunba la. ⁷ A ka japasila do bila. Wo bɔra ka taa ni seyi kɛ haan ji jara duukolo kan tuma mɛn na. ⁸ Wo kɔ, a ka kanba do bila ka a kɔrɔsi ni ji ra dooya duukolo kan. ⁹ Kanba wo bɔ mɛn kɛni, a ma sii yɔrɔ sɔrɔn. A ka a kɔseyi ka na Nuhan ma kulunba kɔndɔ, baa ji tɛɛ ye duukolo yɔrɔ bɛɛ kan fɔlɔ. Nuhan ka a bolo labɔ ka kanba mira ka a ladon a fɛ kulunba kɔndɔ. ¹⁰ Nuhan ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin iko tuun, ka ban ka kanba bila iko. ¹¹ Wura fɛ, kanba ka a kɔseyi Nuhan ma. Olibiye fira kɛnde ye a da la. Nuhan ka a lɔn wo le rɔ ko ji ra fɔlɔ madooyala duukolo kan kɔsɛbɛ. ¹² A ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin iko, ka ban ka kanba bila. Kanba wa mɛn kɛni, a ma a kɔseyi Nuhan ma wo kɔ. ¹³ Nuhan sɔrɔn san kɛmɛ wɔrɔrɔ ni kelen, wo karo fɔlɔ tele fɔlɔ, ji tun tɛ duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra fɔlɔ jala. ¹⁴ A karo filana tele muwan ni wɔrɔnwulana sera ka a tɛren duu ra ja fewu!

Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fɛ ko: ¹⁶ «I ye bɔ kulunba kɔndɔ sisen, i ni i muso ni i denceilu ni alu musoilu. ¹⁷ I ye nimafen bɛɛ labɔ. Kɔnɔilu wo, waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, i ye alu bɛɛ labɔ, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ.»

¹⁸ Wo rɔ, Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. ¹⁹ Nimafen bɛɛ bɔra. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, bɛɛ ni a la siya bɔra kulunba kɔndɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka bɔ diya do lɔ ka Allabatata bato kanma. A ka sobo seniman ni kɔnɔ seniman su bɛɛ do ta ka Allabatata sɔ alu rɔ. A ka alu janin Alla saraka bɔ diya wo kan, ka alu kɛ buuri ri. ²¹ Saraka wo suma diyara Allabatata yɛ. Allabatata ka a lateɛ ko: «N tɛ duu danka adamaden kɔsɔn butun. N ka a lɔn ko ka bɔ alu denmisɛnya waati ma foo ka na se alu la mɔɔya laban ma, alu miriya bɛnni kojuu le ma. Hali wo, n tɛ sɔn ka nimafen bɛɛ halaki butun, iko n ka a kɛ ja mɛn ma fɔlɔ. ²² Ka bɔ bi ma ka wa haan dunɔja laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nɛnɛ tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si tɛ ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu rɔ. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa. ² Nimafen bɛɛ ri silan ai ye kɔsɛbɛ. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, jɛɛilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, wo bɛɛ ri silan ai ye. Alu bɛɛ ri kɛ ai la fanka kɔrɔ. ³ Nimafen bɛɛ ri kɛ balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ja mɛn ma, n ye nimafenilu fanan dila ai ma ja kelen wo le ma. ⁴ Kɔni ai kana sobo ni a jeli damun muumɛ! Baa a nimaya ye a jeli le rɔ. ⁵ Ni sobo do ka mɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mɔɔ do ka a mɔɔjɔɔn faa, wo fanan di faa. ⁶ Nde Alla ka mɔɔ dan ka a kɛ n jɛɛ munɔja le ri. Wo rɔ, mɔɔ mɔɔ wa a

mɔɔɔɔn jeli labɔ ka a faa, mɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa. ⁷ Nba, ai kɔnin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sereya ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa.»

⁸ Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tɛma, a ni ai bɔnsɔn mɛn ye nala ai kɔ ¹⁰ a ni duukolo nimafen, mɛn bɛɛ tɛtɛ ai kun, fen fen bɔra ai fɛ kulunba kɔndɔ, kɔnɔilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo. ¹¹ Teriya jɛn ye tala n ni duukolo nimafen bɛɛ tɛma. Ji dunba tɛ nimafen bɛɛ halaki butun. Ji dunba tɛ ke butun ka duukolo bɛɛ tɛjan.»

¹² Alla ka a fɔ ikɔ ko: «N ye teriya mɛn tala ai ye a ni ai bɔnsɔn bɛɛ ni nimafen bɛɛ fo habadan, wo tɔomasere le jɛn di. ¹³ N di nincinankan labɔ san fɛ bandafin kɔrɔ. Nincinankan wo le n na teriya tɔomasere le ri, n ye teriya mɛn tala dunɔɔna bɛɛ ye. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin nadɛn duukolo kun na, ni nincinankan fanan bɔra, ¹⁵ wo rɔ, n di n hankili bila n na teriya rɔ, n ka mɛn ta ai ni nimafen su bɛɛ ye. N tɛ ji siyaya ka a ke ji dunba ri butun ka nimafen bɛɛ halaki. ¹⁶ Nincinankan wa bɔ bandafin kɔrɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali rɔ, n ka mɛn ta duukolo nimafen su bɛɛ ye.»

¹⁷ Alla ka a fɔ Nuhan ye ko: «N da teriya mɛn ta duukolo nimafen bɛɛ ye, wo tɔomasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence mɛnilu bɔra a fɛ kulunba kɔndɔ, woilu le tɛtɛ Sɛmu ni Kamu ni Jafɛti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnsɔn jɛnsɛnda ka se duukolo fan bɛɛ rɔ. Wo rɔ, Kanaan fa le tɛtɛ Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka sɛnɛ damira. Ale le fɔlɔ ka rɛsɛn fɛ sɛnɛ. ²¹ Lon do rɔ, Nuhan ka rɛsɛnji do min ka a ja laminin. A fari makolon lani tɛtɛ a la faaninbon kɔndɔ. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila ye lu ma. ²³ Sɛmu ni Jafɛti ka durukiba ta ka a la alu kamannakun kan ka don alu kɔnkɔma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma sɔn alu ja yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, rɛsɛnji ka Nuhan bila tumana mɛn na, a dence doomani Kamu ka ko mɛn ke a la, wo fɔra a ye. ²⁵ Wo rɔ, Nuhan kan ko:
«Alla ma tɔɔya lara Kamu dence Kanaan kan.
Ka a ke a kɔrɔcɛilu la jɔntajɔn di,
Alla ma wo kɛra.»

²⁶ Nuhan kan ko:
«N di Allabatala tando,
Sɛmu Maari Alla kɔnin.
Alla ma Kanaan ke Sɛmu la jɔn di,
Alla ma wo kɛra.»

²⁷ Alla ma Jafɛti bonyara,
Ka a bɔnsɔn sii Sɛmu bɔnsɔn fɛ,
Alla ma wo kɛra.
Alla ma Kanaan ke alu la jɔn di,
Alla ma wo kɛra.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san kɛmɛ sawa ni san biloolu le ke. ²⁹ A si bɛɛ ladenni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bɛɛ taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bɔnsɔn

¹ Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Sɛmu ni Kamu ni Jafɛti ka denceilu sɔrɔn. Alu bɔnsɔn le jɛn di.

² Jafeti denceilu le ten: Komeri, Makaki, Madayi, Jaban, Tubali, Meseki a ni Tirasi. ³ Komeri denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu. ⁵ Jaban bɔnsɔn jensenda ka wa i sii kooji da la, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a mɔoilu, a bɛɛ ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le fɔlɔ kɛra fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kɛra donso fadimanba ri Allabatalla jamana. Wo rɔ a ye fɔla doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatalla jɔkɔrɔ iko Namurudu tɛrɛ ja mɛn ma.» ¹⁰ Namurudu kɛra faama ri. A fɔlɔma le ka a sii Babeli ni Eteki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bɛɛ tɛrɛ Sineyari jamana le rɔ. ¹¹ A bɔra jamana wo rɔ ka wa Asiri jamana rɔ. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu lɔ. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le tɛ. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kɛra mɛnilu benba ri, woilu le ten: Ludi bɔnsɔn, Anamu bɔnsɔn, Lehabi bɔnsɔn, Nafitu bɔnsɔn, ¹⁴ Paturusi bɔnsɔn, Kafitori bɔnsɔn a ni Kasiluhi bɔnsɔn. Filisitilu bɔra Kasiluhi bɔnsɔn le rɔ.

¹⁵ Kanaan dence fɔlɔ le tɛrɛ Sidɔn di, ka Hɛti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Mɔɔ mɛnilu fanan bɔra Kanaan dɔ, woilu le ten: Jebusikailu, Amɛrikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikiilu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bɔnsɔn jensenda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidɔn de ka wa Kerari fan fɛ, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sɔdɔmu ni Komɔri ni Adima ni Seboyimu fan fɛ, ka wa se foo Lesa. ²⁰ Kamu bɔnsɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a la mɔoilu, a bɛɛ ni a kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

²¹ Jafeti kɔrɔɔcɛ Semu fanan ka denceilu sɔrɔn. Semu wo le kɛra Hebɛri bɔnsɔn bɛɛ benba ri. ²² Semu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Ketari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sɔrɔn. Selasi ka Hebɛri sɔrɔn. ²⁵ Hebɛri ka dence fila sɔrɔn. Kelen tɔɔ ko Peleji ka a masɔrɔn duukolo ratalara a tele le rɔ. A doocɛ tɔɔ ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selɛfu, Hasamaweti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bɛɛ tɛrɛ Jokitan denceilu le ri. ³⁰ Duu mɛn ye Mesa ni Safari tɛ, alu ta le tɛrɛ wo bɛɛ ri. Yɔrɔ wo ye koyinkeilu kɔrɔ telebɔ fan fɛ. ³¹ Nba woilu bɛɛ kɛra Semu deni le ri, a bɛɛ ni a la mɔoilu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bɔnsɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a bɔnsɔn, a bɛɛ ni a jamana. Mɔɔ woilu le jensenda ka kɛ jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kɔ.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunuɔna mɔoilu bɛɛ tɛrɛ ye kan kelen de mɛnna. Alu bɛɛ tɛrɛ ye i jɔɔn famunna. ² Alu bɔra telebɔ fan dɔ, ka wa gbekannan ba do tɛrɛn Sineyari jamana rɔ. Alu ka i sii dinkira wo rɔ. ³ Lon do rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kɔsɛbɛ.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubɔ fasani. ⁴ Alu kan ko: «An ye so lɔ an jɛrɛ ye, ka sankaso jan lɔ a kɔndɔ. Wo lɔ ye se haan sankolo ma, sa an di tɔɔ sɔrɔn. Ni an ma wo kɛ, an di jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ fɛ.»

⁵ Allabatalla jiira ka so ni sankaso jan dagbɛ, adamadenilu ka mɛn lɔ. ⁶ A kan ko: «A ragbɛ. Alu bɛɛ ye siya kelen de ri, alu bɛɛ ye kan kelen de mɛnna.

Alu ye baara men kan jin, alu la baara fɔlɔ le wo ri. A tɛ mɛn bakɛ, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kɛla. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i jɔn kan mɛnna butun.»

⁸ Wo rɔ, Allabatata ka alu farafara ka alu bɔ dinkira wo rɔ, ka alu jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ. Alu la so lɔ ko ra dan wo rɔ. ⁹ Wo le kosɔn, dinkira wo tɔɔ lara ko Babɛli, baa Allabatata ka dunuja mɔɔilu bɛɛ kumakan basan ye le, ka ban ka alu jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ.

Sɛmu bɔnsɔn

¹⁰ Nba, Sɛmu bɔnsɔn de jin di.

Sɛmu sɔrɔn ka san kɛmɛ bɔ tuma mɛn na, a ka Aripasadi sɔrɔn. Wo kɛra san fila ji dunba kɔ. ¹¹ Aripasadi sɔrɔn kɔrɔ, Sɛmu ka san kɛmɛ loolu le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

¹² Aripasadi sɔrɔn ka san bisawa ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka Selasi sɔrɔn. ¹³ Selasi sɔrɔn kɔrɔ, Aripasadi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁴ Selasi sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Hebɛri sɔrɔn. ¹⁵ Hebɛri sɔrɔn kɔrɔ, Selasi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁶ Hebɛri sɔrɔn ka san bisawa ni san naanin bɔ tuma mɛn na, a ka Peleji sɔrɔn. ¹⁷ Peleji sɔrɔn kɔrɔ, Hebɛri ka san kɛmɛ naanin ni san bisawa le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁸ Peleji sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Eruhu sɔrɔn. ¹⁹ Eruhu sɔrɔn kɔrɔ, Peleji ka san kɛmɛ fila ni san kɔnɔndɔ le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

²⁰ Eruhu sɔrɔn ka san bisawa ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka Seruki sɔrɔn. ²¹ Seruki sɔrɔn kɔrɔ, Eruhu ka san kɛmɛ fila ni san wɔrɔnwula le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

²² Seruki sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Nakɔri sɔrɔn. ²³ Nakɔri sɔrɔn kɔrɔ, Seruki ka san kɛmɛ fila le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

²⁴ Nakɔri sɔrɔn ka san muwan ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, a ka Teraki sɔrɔn. ²⁵ Teraki sɔrɔn kɔrɔ, Nakɔri ka san kɛmɛ ni san tan ni kɔnɔndɔ le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

²⁶ Teraki sɔrɔn ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka Iburama ni Nakɔri ni Haran sɔrɔn.

²⁷ Teraki bɔnsɔn de jin di. A ka Iburama ni Nakɔri ni Haran sɔrɔn. Haran ka Luti sɔrɔn. ²⁸ Haran sara ka a fa kɛndɛ tɔ. A la saya kɛra a sɔrɔn jamana le rɔ, Kalide jamana kɔnin. A sara Uri so le kɔndɔ. ²⁹ Iburama ni Nakɔri ka furu kɛ. Iburama muso tɔɔ le tɛɛ ko Sarayi. Nakɔri ka Haran denmuso do furu, mɛn tɔɔ ko Milika. Haran denmuso do fanan tɔɔ ko Sisika. ³⁰ Sarayi tɛɛ dɛnsɔrɔnbali le ri. Den tun tɛ a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dɛncɛ Iburama ni a mamarencɛ Luti ta ka wa Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, mɛn ye Iburama muso ri. Alu bɛɛ bɔra Uri so la ka Kanaan bɔnsɔn na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rɔ. Kɔni alu se mɛn kɛni Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatata kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bɔ i la jamana rɔ, ka bɔ i badenmailu tema, ka bɔ i fa la lu ma. I ye wa jamana do rɔ, n kɛtɔ mɛn

yirakala i la. ² N di i bɔnsɔn kɛ jamana ba ri ye. N di baraka don i rɔ, ka i tɔɔ bonya. Mɔɔilu ri baraka sɔrɔn i la sababu rɔ. ³ Mɔɔ mɛn ba duwa i yɛ ka i miri kɔɔɔɔ, n di jɔmɔɔɔ kɛ wo tii ye. Mɔɔ mɛn ba i danka, n di tɔrɔɔɔ la wo kan. I ri kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatata ka a fɔ a yɛ ja mɛn ma. Luti taara a fɛ. Iburama bɔra Haran ka wa, ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san biwɔrɔnwula ni san loolu bɔ. ⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kɔrɔcɛ dence Luti a ni a jɔnilu a ni a bolofen bɛɛ. A tun ka fen fen sɔrɔn Haran, a ka wo bɛɛ ta. Alu bɔra wo ja le ma ka wa Kanaan jamana rɔ.

Iburama ni a la mɔɔilu seni ye, ⁶ alu ka jamana rateɛ ka wa Sikɛmu, More la jiriju ba lɔni dinkira mɛn dɔ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn tɛrɛ jamana wo rɔ ye fɔlɔfɔlɔ.

⁷ Awa Allabatata ka a jɛrɛ yiraka Iburama la, ka a fɔ a yɛ ko: «N di duu jɔin bɛɛ di i bɔnsɔn ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka bɔ diya lɔ Allabatata bato kanma, Allabatata mɛn ka a jɛrɛ yiraka a la.

⁸ Iburama bɔra ye ka wa koyinkɛilu fan fɛ, mɛnilu ye Beteli so telebɔ fan fɛ. A ka a la faaninbon lɔ ye, ka Beteli to a telebe fan fɛ, ka Ayi to a telebɔ fan. A ka saraka bɔ diya lɔ Allabatata bato kanma ye ka a tara. ⁹ Iburama bɔra ye ka jamana wo rataama ka wa Nɛkɛbi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma kɔnkɔ ba ra don jamana kɔndɔ. Wo juuyara kɔsɛbɛ. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka mɛn ye. ¹¹ Alu dontɔla Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi ye ko: «N ka a lɔn ko i kɛɔni ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, alu ri n faa ka i kɛndɛ to. ¹³ I jaandi, alu n sera ye, i ye a fɔ ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kɔɔɔɔɔ ka n to i la ko kɔsɔn.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mɛn na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kɛɔni kɔsɛbɛ. ¹⁵ Misiran mansa Ferawuna* la mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, alu wara a mankutun fɔ Ferawuna yɛ. A ka wo mɛn ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶ A ka Iburama mira kɔɔɔɔɔ Sarayi la ko kɔsɔn, ka kolofen su bɛɛ di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, jɔɔɔmɛilu wo, falilu wo, a ni jɔnilu.

¹⁷ Kɔni Allabatata ka yankaro juuulu bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kɔsɔn. ¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ra nfen kɛ n na ten? Nfenna i ma a fɔ n yɛ ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i doomuso le? Wo le ka a kɛ, nde ka a ta ko n ye a kɛla n muso ri. Hen, i muso le jɔin de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu yɛ ko alu ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni alu bolofenilu bɛɛ.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nɛkɛbi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ. ² Iburama tun da kɛ fentii ba ri. Kolofen ni wodigbɛ ni sanin tɛrɛ a bolo a ja ma. ³ A bɔra Nɛkɛbi ka wa Beteli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira mɛn dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tɛrɛ Beteli ni Ayi soilu tɛ le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira mɛn dɔ. A se mɛn kɛni ye, a ka Allabatata matara.

* 12:15 Misirankailu alu a fɔla alu la mansa ma le ko Ferawuna.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, men tere ye taamala Iburama fe. ⁶ Wo le koson, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kosebe. Alu fila tun ti se tola dinkira kelen do. ⁷ Lon do ro, kefe wulira Iburama la kolofen konmadenilu ni Luti la kolofen konmadenilu te. Wo tuma, Kanaan bonson ni Feresikailu fanan siini jamana wo ro ye.

⁸ Wo ro, Iburama ka a fo Luti ye ko: «An kana son kefe ye wuli ile ni nde te ma, wala ile la kolofen konmadenilu ni nde la kolofen konmadenilu te ma. An ye badenma le ri. ⁹ I ye jamana mafene. Nin befe te dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fe la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fe. Ni bolokinin yan fan fe la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fe.»

¹⁰ Luti ka a ja lo ka Juriden ba lefe befe ragbe. A ka a yen ko ji ko nooman dinkira wo ro, ikomin a nooman Allabatata la nako juma ro ja men ma, wala ikomin Misiran ye ja men ma ji ko ro. A tere wo ja haan Sowari so. Dinkira wo ka ni tere folo. Tuma wo, Allabatata tun ma Sodomu ni Komari soilu halaki folo. ¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juriden ba lefe befe janatonbon ka a ke a ta ri. Wo ro, a bora Iburama fe ka wa telebo fan fe. Badenma fila wo farara wo ja le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan bonson na jamana ro. Luti wara i sii ba lefe soilu fan fe, ka a la faaninbonilu lo Sodomu so donda la. ¹³ Sodomukailu tun ka juu kosebe, ka kojuu siyaman ke, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani ko ro, Allabatata ka a fo Iburama ye ko: «Iburama, i ja lo. Ka bo i lo dinkira ye i ja lawa tele kankan bolo maran fan fe, a ni tele kankan bolo kinin fan fe, telebo fan fe a ni telebe fan fe. ¹⁵ I ja ye jamana men befe la jin, n di wo befe di i ni i bonson ma, ka a ke ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bonson siyaya ka alu ke ikomin dununja kije. Ni mɔɔ ri se dununja kije jatela, i bonson fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbe, baa n ye a befe dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bo, ka wa i sii Mamere la jirijuilu korɔ. Dinkira wo ye Heburon so da la. A ka saraka bo diya wase raben Allabatata ye.

14

Luti mirara

¹ Wo tuma, Amurafeli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyoki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilamari ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu laden ka wa mansa Bera kefe, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Semebere ni mansa men siini Bela so kun na. Bela too fanan ko Sowari. Bera siini tere Sodomu so kun na. Birisa siini tere Komari so kun na. Sineyabu siini tere Adima so kun na. Semebere siini tere Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i laden Sidimu kenegbe ro, Dalaba Koojilama ye dinkira men do bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila kefe, alu ye mansa Kedorilamari la fanka korɔ. A san tan ni sawana, alu murunta a ma. ⁵ A san tan ni naanin, Kedorilamari ni a fe mansailu wulira ka na, ka mansa menilu kefe; Refayikailu menilu siini Asiteroti Karinayimu so la, Sisikailu menilu siini Hamu so la, Emukailu menilu siini Sawe Kiriyaumu so la, ka ye mɔɔilu kefe ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu kefe woilu bara, koyinkema dinkira do ro, Seyiri la jamana ro, ka se woilu la. Alu ka alu gben haan Heliparan, so men ye wula kondɔ. ⁷ Wo ko, Kedorilamari ni a dafajooilu ka ie koseyi ka na Enimisipa, men too ko Kadesi. Mɔɔ menilu tere ye Amaleki bonson na jamana ro, alu ka woilu kefe ye, ka se

woilu la ka ai la jamana bee ta. Alu sera Amorikailu fanan na, menilu siini teɛ Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa keɛ diya Sidimu kenegbe rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilamɛri keɛ, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafeli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin keɛ. ¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni alu la mɔɔilu ka i bori alu juuilu ye. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya teɛ Sidimu kenegbe rɔ. Menilu ma be denka rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan.

¹¹ Wo rɔ, Kedorilamɛri ni a la mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bee ta, a ni alu la damunun fenilu bee. Alu ka wo bee ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bee, baa ale fanan siini teɛ Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bee jafɔ Iburama ye, a ye fɔla men ma ko Heburu ce. Wo tuma, Iburama siini teɛ Mamere la jirijuilu tɔɔfe. Mamere wo teɛ Amɔrika mɔɔ do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Anɛri ri. Wo bee teɛ Iburama denkuruilu le ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔilu kili, menilu kusan keɛla. Ce farinman mɔɔ kemɛ sawa ni mɔɔ tan ni seyin men bee sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la. ¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratala ka be mansailu kan. Iburama ka alu keɛ ka se alu la, ka alu gben haan Hobo. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fela. ¹⁶ Mansailu teɛ ra nanfulu men bee ta, Iburama ka wo bee mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bee ni muso menilu mirani teɛ wo ni mɔɔ tɔilu bee.

Melikisedeki ka Iburama kunben

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilamɛri ni a mansa jɔɔnilu keɛ ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔdɔmu mansa wara a kunben Sawe kenegbe rɔ, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko mansa la kenegbe.

¹⁸ Salɛmu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka sɔ buru ni reɛnɛji a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalasele le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya ke Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, men ka i juuilu di i ma.» Iburama ka menilu sɔrɔn keɛ rɔ, a ka wo bee ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔdɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu laseyi n ma. Kɔni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.» ²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kɔrɔta ka n kali Allabatala la, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n te i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N te a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama ke nanfulutii ri. ²⁴ N te foyi tala fo n na mɔɔilu ka men ke alu balo ri. Kɔni menilu wara n kɔfe, Anɛri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen menilu sɔrɔnda keɛ rɔ woilu ri alu nin bɔ wo rɔ.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatala kumakan men kibarɔ misaliya rɔ. A kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bee ma ka i sara kosebe.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatala, den te n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika men tɔɔ ko Eliyeseri, wo le ketɔ n na bon cetala

ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jɔn, mɛn ye n wara yan, wo le kɛtɔ n cɛtala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatata kumakan mɛn jabili rɔ ko: «Wo kuma tɛ. Cɛ wo tɛ kɛla i cɛtala ri, fo i jɛrɛ den, i kɛtɔ mɛn sɔrɔnna. Wo le kɛtɔ i cɛtala.»

⁵ Allabatata ka Iburama labɔ kɛnɛma ka a fɔ a yɛ ko: «Iburama, i ja lɔ san dɔ, ka lolo bɛɛ jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatata kan ko: «Loloilu siyaman ja mɛn ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.»

⁶ Iburahima lara Allabatata la kuma la, wo rɔ Allabatata ka a jate mɔɔ telenni ri.

⁷ Allabatata ka a fɔ a yɛ ko: «Nde le Allabatata ri, mɛn ka lɔ i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kondɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jin di i ma ka a kɛ i ta ri.» ⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatata, n di se a lɔnna di ko jamana jin di kɛ n ta ri?» ⁹ Allabatata kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso kelen ni saaji kelen. Wo bɛɛ ye kɛ san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndɔkanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu bɛɛ di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tɛma fila ri, kɔni a ma kɔnɔilu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma mɛn na, Iburama ka alu gben.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a tɛrɛn a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatata ka a fɔ a yɛ ko: «Iburama, i ye a lɔn ko i bɔnsɔn di kɛ lɔndanilu ri jamana gbɛrɛ rɔ. Alu ri kɛ jɔnɔlu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san kɛmɛ naanin wa dafa. ¹⁴ Kɔni jamana mɛn kɛtɔ alu bilala jɔnya rɔ, n di kititɛɛ jamana wo kan. Kiti wa kɛ, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa hɛrɛ rɔ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, alu la kojuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gben ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma mɛn na, sinkɔn sisima ni kala mɛlen taminda sobo kunkurunilu tɛma. ¹⁸ Wo lon jɛrɛ rɔ, teriya donda Allabatata ni Iburama tɛma. A ka a fɔ a yɛ ko: «N di duu jin di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, mɛn ye Efirati ba ri kɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hɛtikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɔrikailu ni Kanaan bɔnsɔn ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sɔrɔn ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a yɛ. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tɛrɛ Sarayi bolo jɔnya la, mɛn tɔɔ ko Hajara. ² Lon do rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama yɛ ko: «N cɛ, Allabatata ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jɔn sunkurun Hajara fɛ. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n ye.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a kɛ a muso ri, wo ka a tɛrɛn Iburama ra san tan kɛ Kanaan jamana rɔ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fɛ. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma mɛn na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama yɛ ko: «Ko mɛn ye kɛla n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jɔn di i ma ka a kɛ i muso ri. Kani a ka a yen tuma mɛn na ko a kɔnɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatata, a ye wo kititɛɛ nde ni ile tɛma!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jɔn ye i la fanka le kɔrɔ. Mɛn wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara tɔrɔ kojuuya, foo Hajara ka i bori a kɔrɔ ka wa.

⁷ Allabatala la mɛleka ka Hajara yen kɔ do rɔ wula kɔndɔ. Kɔ wo ye Suri sila dafɛ. ⁸ Mɛleka ka a fɔ a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I watɔ mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.» ⁹ Allabatala la mɛleka ka a fɔ a ye ko: «I kɔseyi i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.»

¹⁰ Mɛleka kan ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a ja ma, foo mɔɔ tɛ wo jate lɔn muume!» ¹¹ Habadan Mansala la mɛleka ka a fɔ a ye iko tuun ko: «I ja lɔ. I kɔnɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatala da i la jusukasi kan namɛn. ¹² Den wo ri ke iko waa rɔ sofali, mɛn bilani a jɛɛ ma. A ti se a la yala a badenna tɛma. A ni a badenmailu tɛ bɛn.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatala ja yen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla mɛn kɔrɔtanin ja yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun mɛn ye Kadɛsi so ni Bɛɛdi so tɛ, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni kɔ, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. ¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma mɛn na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔrɔɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔmmasere

¹ Iburama sɔrɔn ka san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, Allabatala ka a jɛɛ yiraka a la ka a fɔ a ye ko: «Nde le Alla Sebɛɛtii ri. I ye n na sila taama ka ke mɔɔ telenni ba ri. ² Wo wa ke, n di an na teriya mafa i ye ka i bɔnsɔn siyaya kɔsɛɛ.»

³ Iburama ka wo mɛn ka a jakɔrɔ bɛn duu ma. Alla kumara a ye ko: ⁴ «An ye teriya mɛn tala, wo le ye jɔn di. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. ⁵ A tɛ fɔ i ma butun ko Iburama. I kilitɔ le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri. ⁶ N di i jiri kɔsɛɛ. I bɔnsɔn di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri bɔ i bɔnsɔn dɔ. ⁷ An na teriya wo ri tɔ an tɛma a ni i bɔnsɔnilu fanan, mɛnilu bɛɛ nato i kɔ. Teriya wo tɛ banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i bɔnsɔn ta. ⁸ I ye lɔndanya la jamana mɛn dɔ bi, n di jamana wo di ile ni i bɔnsɔn bɛɛ ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i bɔnsɔn ta ri habadan. N di ke i bɔnsɔn na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I ni i bɔnsɔn bɛɛ ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko mɛn ke, wo le ye jɔn di. Ai cɛ kelen kelenna bɛɛ ye faaninta ke. ¹¹ Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya tɔmmasere ri nde ni aile tɛma. ¹² Ka bɔ bi ma haan ka wa, denceilu bɛɛ ye faaninta ke alu sɔrɔn tele seyin ma. Hali jɔnilu. Jɔn fen fen wa sɔrɔn i wara, i ye a faaninta ke wo ja le ma. I wa jɔn fen fen san wodi la siya gbɛɛilu ma, wo fanan ye faaninta ke ja kelen wo ma. ¹³ Ni a sɔrɔnda i wara, ni i ka a san i la wodigɛ la, a bɛɛ ye faaninta ke. Wo le rɔ, n na teriya tɔmmasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri mɛn kadawu. ¹⁴ Ni cɛ mɛn ma faaninta ke ka wo nɔ ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan mɛn diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I kana a fɔ i muso ma butun ko Sarayi. A tɔɔ le sisen ko Saran. ¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔrɔn i ye. N di baraka don Saran na kɔ rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ a bɔnsɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a jakɔɔɔ bɛn duu ma. Kɔni a ka Alla la kuma mɛn a yɛlɛra ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Cɛ mɛn sɔrɔn da san kɛmɛ bɔ, wo kɛtɔ den sɔrɔnna di? Saran fanan da san bikɔnɔndɔ sɔrɔn. Wo ri se moyila den na wa?» ¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma tɛ, kɔni i muso Saran di dence sɔrɔn i yɛ. I ri a tɔɔ la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tema, a ni a bɔnsɔn mɛnilu natɔ a kɔ. Teriya wo ri mɛn kadawu. ²⁰ Mɛn lɔni Isumayila la ko ma, i ka mɛn dali n fɛ, n di wo kɛ. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a bɔnsɔn siyaya kɔsɛbɛ. A ri faama tan ni fila sɔrɔn. N di jamana ba do bɔ a rɔ. ²¹ Kɔni n na teriya ri tɔ n ni Saran dence Isiyaka le tema, mɛn Saran di sɔrɔn i yɛ jɛn tuma sandɔ.» ²² Alla banda kumala Iburahima yɛ tumana mɛn na, a bɔra Iburahima fɛ.

²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayi la faaninta kɛ, ka a la jɔn bɛɛ fanan faaninta kɛ, mɛnilu sɔrɔnni a wara a ni mɛnilu sanni a bolo. Cɛman kelen kelenna mɛn bɛɛ tɛrɛ a wara, Iburahima ka wo bɛɛ faaninta kɛ ikomin Alla ka a fɔ a yɛ ja mɛn ma. ²⁴ Iburahima jɛrɛ ka faaninta kɛ ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ. ²⁵ A dence Isumayila ka faaninta kɛ ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san tan ni sawa bɔ. ²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bɛɛ ka faaninta kɛ, ²⁷ a ni cɛman mɛnilu bɛɛ tɛrɛ Iburahima wara. Jɔn mɛnilu sɔrɔnni a wara, a ni mɛnilu sanni a bolo siya gbɛrɛilu ma, woilu bɛɛ ka faaninta kɛ a fɛ.

18

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Lon do rɔ, Allabatata ka a jɛrɛ yiraka Iburahima la Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Wo ka Iburahima siini tɛrɛ a la faaninbon da la tele kunna rɔ. ² Iburahima ka a ja lɔ ka cɛ sawa lɔni yɛn. Alu tun ma jan a la. A ka alu yɛn tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra a la faaninbon da la ka wa alu labɛn, ka a majii bakɛ ka alu fo. ³ A ka a fɔ alu yɛ ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. ⁴ Ko ji yɛ na ka ai sen mako, ka ban ka ai jɔjɔn lulen na. ⁵ N yɛ wa damunun fɛn jɛnin a yɛ damunun kɛ. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔla yan wo ja a ma damunun kɛ. A wa banda damununna a ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo tɛ baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran yɛ ko: «I kaliya ka fareni muu juma sumanifɛn ja sawa suman, ka a gbasi ka a kɛ buru ri.» ⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi warɛ rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, mɛn sobo duman. A ka wo don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannatɛɛ ka a sobo tibi. ⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kɛndɛ ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bɛɛ sii lɔndan sawa kɔrɔ. Alu tɛrɛ yɛ damununna tuma mɛn na, Iburahima ka a lɔ alu dafɛ jiri kɔrɔ.

⁹ Alu ka Iburahima mapɛninka ko: «I muso Saran yɛ mi?» A kan ko: «A yɛ faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bɔ i fɛ jɛn tuma sandɔ. Wo ri a tɛrɛn i muso Saran da dence sɔrɔn.»

Saran siini tɛrɛ lɔndance wo kɔfɛ faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔrɔ kɔsɛbɛ. Den sɔrɔn waati ra tamin Saran kan. ¹² Saran ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a yɛlɛra a jɛrɛ ma, ka a fɔ ko: «Nde kɔrɔni ba le. N cɛ fanan da cɛmɔɔya kɔsɛbɛ. N di se den sɔrɔnna wo rɔ, ka sewa wo rɔ wa?»

13 Wo rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelela ka sika a den sɔrɔn ko rɔ a kɔrɔya waati? 14 Allabatata se kaɲala fen su juman de kɛla? Nin tuma sandɔ, n di na bɔ i fɛ yan. Wo ri a tɛren i la muso Saran da dence sɔrɔn.»

15 Saran silanda ka wuya fɔ ko: «Nde ma yele de!» Kɔni Allabatata kan ko: «I yelela le jɔ!»

Iburahima ka Alla tara Sɔdɔmukailu ye

16 Nba, lɔndan woilu wuli mɛn kɛni ka wa, Iburahima wara alu bilasila. Alu sera tindi do kan ka alu ja lɔ Sɔdɔmu so fan fɛ lala. 17 Allabatata ka a fɔ a jɛrɛ ma ko: «N kɛtɔ mɛn kɛla, n di wo dokon Iburahima ma wa? 18 Baa a ri kɛ jamatii ba ri, fanka ye mɛn na. Iburahima ri kɛ sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo. 19 N da a jɛnematomɔn, kosa a ri a denilu ni a bɔnsɔn bɛɛ jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya rɔ. Ni alu ka wo kɛ, n di n na teriya mafa, n ka mɛn ta Iburahima ye.»

20 Nba, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Sɔdɔmukailu ni Kɔmɔrikailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosebɛ. 21 Wo rɔ, n watɔ alu ragbɛla, sa n di a lɔn ni alu ra kojuu kɛ ikomin a fɔra n ja na ja mɛn ma.»

22 Cɛ woilu bɔra Iburahima tɔrɔfɛ ka wa Sɔdɔmu fan fɛ. Kɔni Iburahima lɔni tora Allabatata ja kɔrɔ. 23 A ka a madon a la ka a fɔ a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la mɔɔ telenilu ni mɔɔ telenbalilu bɛɛ jɔɔn kan wa? 24 Ni i ka mɔɔ telenni biloolu tɛren so kɔndɔ ye, i ri jahadi la so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ kan wa? I ti se so kɔndɔ mɔɔilu tola ye mɔɔ telenni biloolu woilu la ko kosɔn wa? 25 Ka mɔɔ telenilu faa mɔɔ telenbalilu fɛ, i tɛ ko su wo kɛla fewu. I tɛ sɔnna ka mɔɔ telenni ni mɔɔ telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bɛɛ kan. I tɛ ko su wo kɛla fewu! Ile le dunuɲa bɛɛ kititeela ri, mɛn ye kojuu ni koruma faranfaasila.»

26 Allabatata ka Iburahima jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni biloolu tɛren Sɔdɔmu, n di so kɔndɔ mɔɔ bɛɛ to ye mɔɔ juma biloolu woilu la ko kosɔn.»

27 Iburahima ka a fɔ a ye iko tuun ko: «Maari, i ye dijɛ. N tɛ foyi ri fo banku, kɔni n ye n dajala ka kuma i ye. 28 Ni i ka a tɛren mɔɔ telenni tɛ mɔɔ biloolu bɔ don? Ni mɔɔ loolu dɔrɔn ka mɔɔ biloolu jan, i ri jahadi la so bɛɛ kan mɔɔ loolu woilu la ko kosɔn wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni binaanin ni loolu tɛren so kɔndɔ, n tɛ jahidi la so kan.» 29 Iburahima kumara a ye iko ko: «Ni mɔɔ telenni ma tamin mɔɔ binaanin kan don?» Allabatata kan ko: «Mɔɔ binaanin woilu la ko kosɔn, n tɛ jahadi la so kan.» 30 Iburahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, kɔni n ye kumala iko. Ni i ka mɔɔ telenni bisawa dɔrɔn tɛren so kɔndɔ don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka mɔɔ telenni bisawa tɛren ye, n tɛ jahadi la so kan.» 31 Iburahima kan ko: «Maari, ye n dijɛ. N ye n dajala ka kuma i ye iko. Ni i ka a tɛren ko mɔɔ telenni tɛ tamin mɔɔ muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ muwan woilu la ko kosɔn.» 32 Iburahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jɛn di. Ni mɔɔ telenni muume kɛra mɔɔ tan di don?» Allabatata kan ko: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ tan woilu la ko kosɔn.»

33 Allabatata banni kumala Iburahima fɛ, a wara. Iburahima ka i kɔseyi ka wa a wara.

19

Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu Jahadi ja

1 Nba, meleka fila wo sera Sɔdɔmu wura fɛ. Luti tɛrɛ siini so donda la. A ka alu yen tuma mɛn na, a wulira ka wa alu labɛn ka majii bakɛ ka alu tuwa. 2 A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dijɛ ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii

yan. Sɔɔma jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama rɔ.» Melekailu ka Luti jabi: «Ɛn. An di sii kenema yan.» ³ Kɔni Luti kumara alu ye ka a magbeleya, foo alu sɔnda ka wa jiya a wara. A la mɔɔilu ka buru fununbali ni damunun ba raben. Luti ka wo bee sii a la lɔndanilu kɔrɔ. Alu ka damunun ke.

⁴ Ka a teren alu ma i la fɔlɔ, Sɔdamukailu bɔra fan bee rɔ ka na bon naminin. Kamarenilu wo, mɔɔbakɔrɔilu wo, alu bee nara. ⁵ Alu ka alu kan nabɔ Luti ma ko: «Ɛ men nani i wara yan su jin dɔ, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fe ka an la alu fe.»

⁶ Luti bɔra bon na, ka bon da tuun lɔndanilu ma. ⁷ A ka fɔ: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin ke. ⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma ce lɔn fɔlɔ. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo ke alu la. Kɔni ai kana foyi ke ce jinilu la, baa alu nani lɔndanya le la n wara.»

⁹ So kɔndɔ mɔɔilu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ɛ jin te foyi le ri fo lɔndan, kɔni sisen a ye a fe ka ke an na kuntii ri.» Alu ka a fɔ Luti ye ko: «I bɔ sila la an tema. Ni i ma i bɔ an yɔrɔ, an di men ke i la, wo ri juuya i la lɔndanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka don. ¹⁰ Kɔni ce fila woilu ka da laka ka alu boloilu labɔ ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da sɔɔ tuma men na, ¹¹ alu ka mɔɔilu bee ja fuyenya bon da kɔrɔ. Fen fen terɛ don ko rɔ bon na, woilu bee ja fuyenyara, kanberen wo, mɔɔbakɔrɔ wo, woilu bee. Wo rɔ, alu ka bon da jinin ka kaja.

¹² Ɛ fila wo ka a fɔ Luti ye ko: «I la mɔɔ doilu ye so kɔndɔ yan wa? I ye a bee labɔ so kɔndɔ. I biran wo, i denceilu wo, i denmusoilu wo, i la mɔɔ bee labɔ, ¹³ baa an ketɔ so jin bee halakila le. Alu jalakili kan da siyaya Allabatata jana. Wo rɔ, ale le ka an lɔ alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu ye, menilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatata ketɔ so halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yelemako le ri.

¹⁵ Sɔɔma da la, meleka woilu ka a fɔ Luti ye ka a magbeleya a ye ko: «I kaliya! I ye i muso ni i demuso fila ta ka wa. Ni wo te, ai ri halaki so jahadi rɔ.» ¹⁶ Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo rɔ, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa alu ri so kɔkan. Allabatata kinikinira alu ma wo ja le ma. ¹⁷ Alu bɔ men keni so kɔndɔ, meleka kelen ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jere kisi. Ai kana ai kafene. Ai kana ai lɔ kenegbe yɔrɔ si rɔ. Ai ye i bori ka wa koyinke kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fɔ: «Ɛɛ, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila foo koyinke kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sɔrɔn. ²⁰ I ja lɔ. I ma so wo yen, men ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔrɔnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so misen wo la, sa n di kisi.»

²¹ Meleka kan ko: «Ale le wo ri. N da dijɛ wo ma. I kan so men ma wo ri, n te jahadi la wo kan. ²² Kɔni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kela.» So men Luti ka a fɔ a ma ko a dooman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a teren tele ra yeɛ. ²⁴ Wo tuma, Allabatata ka ta tinbiriki lama lajii Sɔdamu ni Kɔmɔri kan ikomin sancɩ kise. Allabatata jere le ka wo lajii ka bɔ sankolo rɔ. ²⁵ Wo rɔ, Allabatata ka so woilu bee janin, a ni kenegbe bee. Mɔɔilu bee halakira, a ni jiri ni bin bee. ²⁶ Alu watɔla, Luti muso ka kafene dinkira men dɔ, a yelemanda ka ke kɔɔ kaba ri.

²⁷ Wo sɔma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rɔ, a ni Allabatata tun kumara i jɔɔn fe dinkira men kɔnin. ²⁸ A ka a ja lɔ ka Sɔdamu ni Kɔmɔri soilu ragbe, a ni kenegbe bee. A ka sisi wulitɔla yen. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

²⁹ Nba, Alla ka kenegbe so bee halaki tuma men na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bee halaki, Luti siini tere dinkira men do.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma son ka to Sowari ka a masaron a silanni. Wo ro, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinke kan. Alu ka alu sii falan na ye. ³¹ Lon do ro a denmuso koromamoo ka a fo a doomuso ye ko: «An fa ra koroya. Ce fanan te yan, men di an furu, ikomin a ye kela dunuja fan bee ro ja men ma. ³² An ye dol di an fa ma. A wa a min ka a ja laminin, an di an la a fe, sa an di den saron, sa an fa bonsan kana tunun dunuja ma.» ³³ Alu ka dol di alu fa ma su wo ro. A ka a min foo ka a ja laminin. A denmuso koromamoo wara a la a fe. Luti ma a la tumana lon. A ma a wuli tumana fanan lon.

³⁴ Wo sooma da la, Luti denmuso koromamoo ka a fo a doomuso ye ko: «Su ro, n ka n la n fa fe. Su ba ko, an ye dol di a ma ikoo. A wa a min ka a ja laminin, ile ri wa i la a fe, sa an fa bonsan kana tunun dunuja ma.» ³⁵ Alu ka dol di alu fa ma su wo ro ikoo. A ka a min foo ka a ja laminin. A denmuso doomamoo wara a la a fe. Luti ma a la tumana lon. A ma a wuli tumana fanan lon.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bee ka kon ta Luti fe ja wo le ma. ³⁷ A denmuso koromamoo ka dence saron ka a too la ko Mowabu. Mowabu bonsan men ye ye bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A doomuso fanan ka dence saron, ka a too la ko Benami. Amoni bonsan men ye ye bi, wo benba le wo ri.

20

Ko men taminda Iburahima ni Abimeleki tema

¹ Nba, Iburahima bora Mamere ka wa Nkebi, ka taa i sii Kadesi a ni Suri so fila tema. Ka a teren a ye Kerari, ² Iburahima ka a fo ye mooilu ye Saran na ko ro ko: «N doomuso le.» Wo le ro, Kerari mansa Abimeleki ka a la mooilu lo Saran mirala kosa a ri a ke a la muso ri. ³ Koni su do ro, Alla ka a jere yiraka Abimeleki la sibo ro, ka a fo a ye ko: «Abimeleki i ja lo. A te men i ri faa de, baa i no muso men mirala jin di, a furunin de.»

⁴ Wo ka a teren, Abimeleki tun ma a la Saran fe dol. Wo ro, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu ke wa? ⁵ A ce le ma a fo n ye ko a doomuso le jin di wa? Muso fanan ma a fo ko ale koroe le wa? N konin ka ko jin ke jusu gbeya le la. N ma kojuu ke.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo ro ko: «N ka a lon ko i ka ko jin ke jusu gbeya le ro. Wo le ro, nde le ka a ke, i ma i la a fe dol ka ko haramunnin ke. ⁷ Nba, ce wo muso laseyi a ma. N na nabijuma de a ri. A ri madiyali ke i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la moo bee!»

⁸ Sooma da la jona, Abimeleki ka a la mooilu kili ka ko wo bee jafu alu ye. Alu ka wo men ka silan kojuuya. ⁹ Abimeleki ka Iburahima kili ka a fo a ye ko: «Ce, i ka nfen ke an na jin de ten? N na kojuu su juman kela i la fo i ra kojuu jin jooon nase nde ni n na jamana mooilu ma? I ra men kela n na jin, moo ma kan ka wo ke i moojooon na habadan! ¹⁰ I ka ko jin ke nfenna?»

¹¹ Iburahima ka a jabi: «N tere ye n mirila le ko n te moo saron jamana jin do, men silanni Alla ye. N ko yan mooilu ri n faa n na muso koson. Wo le ro, n ka a fo i ye ko n doomuso le. ¹² Wo bee ni a ta, n doomuso bere bere le a ri. An bee ye fa kelen de la, koni an te na kelen na. N ka a furu ka a ke n muso ri. ¹³ Alla ka n nabon fa wara tuma men na n ka wa taama ro, n ka a fo Saran

yε ko: «I ka kan ka jumaya men ke n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu yε ko «N kɔrɔce le a ri.»»

¹⁴ Abimeleki ka Iburahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu. ¹⁵ A ka a fɔ Iburahima yε ko: «N na jamana ragbε. A yɔrɔ men wa diya i ye, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fɔ Saran yε ko: «A ragbε! N da wodigbε waa kelen di i kɔrɔce ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bεε la ko i ma kojuu ke. Mɔɔ bεε ri a lɔn ko i ra jo sɔrɔn.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki yε. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakɛndeya, a ni a la muso ni a la jɔnmuso bεε, wo le rɔ ai ri se den sɔrɔn ikɔ tuun ¹⁸ baa Allabatala tun da densɔrɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bεε la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

21

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Allabatala hinara Saran na ikomin a tun ka a fɔ ja men ma. A ka lahidi men ta a ye fɔlɔ, a ka wo mafa. ² Wo rɔ, Iburahima la cemɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn a ye, waati men fɔni Alla bolo kɔrɔmanna.

³ Saran ka dence men sɔrɔn, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka*. ⁴ Isiyaka sɔrɔn tele seyin, Iburahima ka a faaninta ke, ikomin Alla ka a jamari a ye ja men ma fɔlɔ. ⁵ Isiyaka sɔrɔnda ka a tɛren Iburahima sɔrɔn da san kemε bɔ.

⁶ Saran kan ko: «Eε! Alla ra n nasewa foo n da jalɛn ka yele bake. Ko jin ba fɔ mɔɔ men ye, wo fanan di sewa ka yele n fe.» ⁷ Saran kumara ikɔ ko: «Yon tun di a fɔ Iburahima yε ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sɔrɔn a ye, ka a tɛren a ra cemɔɔya kosebε.»

Hajara ni a den gbɛnda

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bɔ sin na lon men dɔ, Iburahima ka tolon ba ke. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence men sɔrɔn Iburahima ye, wo tere ye Isiyaka mayelela. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fɔ Iburahima yε ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence gbɛn. N dence Isiyaka le dɔrɔn di ke i cetala ri. A dence tε ke i cetala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosebε, ka a masɔrɔn Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Kɔni Alla ka a fɔ a ye ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen jinin i fe, i ye wo ke a ye, baa n ka bɔnsɔn men lahidi ta i ye, bɔnsɔn wo bɔtɔ Isiyaka le rɔ. ¹³ Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a ke jamatii ri ka a masɔrɔn a bɔra ile le rɔ.»

¹⁴ Wo duu sa gbɛni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji ke jikεfen gbololama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Bɛri Seba so kɔkan.

¹⁵ Alu ka alu mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikεfen kɔndɔ. Ji banda tuma men na, Hajara ka a den to jirin do lulen na. ¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko biɲε sɔmɔndiya ko kelen jatela ka a sii, baa a ka a miri ko a tε a fe ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuyya. ¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan men. Wo rɔ, Alla la meleka ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A kan ko: «Hajara, nfen keni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan men. ¹⁸ I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a ke jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara ja laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikεfen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fe. A kunbayara, ka a sii wula

* **21:3** Isiyaka kɔrɔ ye le ko a ye yelela

køndɔ ka a kɛ biɲɛfilila ri. ²¹ A siini tɛɛ Paran wula køndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Ibrahim ni Abimeleki la teriya

²² Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la keɛden kuntii Pikoli ta ka wa Ibrahim wara. A ka a fɔ Ibrahim ye ko: «Alla ye i fɛ i la ko bɛɛ rɔ. ²³ Wo rɔ, n ye a fɛ i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i tɛ an si janfa. I ye lɔndan de ri n na jamana rɔ yan. N ka jumaya mɛn kɛ i ye wo rɔ, n da wo kɛ. Wo ɲa kelen ma, i ka kan ka jumaya wo kɛ n ye, i ye wo kɛ. I ye an na jamana mɛn dɔ bi, i ka kan ka jumaya mɛn kɛ wo la mɔɔilu ye, i ye wo fanan kɛ.» ²⁴ Ibrahim kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Kɔni Ibrahim ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Ibrahim jabi: «N ma a lɔn n na jɔn mɛn ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fo bi.»

²⁷ Ibrahim ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisilu bɔ ka a di Abimeleki ma, alu la teriya rɔ. ²⁸ Ibrahim ka saadeni musoman wɔrɔnwula gbɛɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. ²⁹ Abimeleki ka a maɲininka ko: «I ka saadeni musoman wɔrɔnwula ɲin bɔ nfenna ko rɔ?» ³⁰ Ibrahim kan ko: «Saadeni wɔrɔnwula ɲin mira. Alu ye kɛ an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kɔlɔn ɲin sen.» ³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Beri Seba†, baa Ibrahim ni Abimeleki ka alu kali alu ɲɔɔn ye dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu ɲɔɔn ye tuma mɛn na, Abimeleki ni a la keɛden kuntii Pikoli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Ibrahim ka tamarisi ju turu Beri Seba ka Allabatala bato, Maari mɛn tɛ banna kɔnin.

³⁴ Ibrahim mɛnda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan kɛ ye.

22

Alla ka Ibrahim kɔrɔbɔ a dence la ko rɔ

¹ Nba, waati wo taminni kɔ rɔ, Alla ka Ibrahim kɔrɔbɔ. A ka a kili ko: «Ibrahim.» Ibrahim kan ko: «Naamun.» ² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, mɛn duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka kɛ saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri.»

³ Wo Duusa gbɛni, Ibrahim wulira jona ka lɔɔ tɛɛ Alla sɔlifɛn janin kanma ka a la fali rabɛn. A ka a la jɔncɛ fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mɛn ko fɔ a ye, alu wara ye. ⁴ Alu ka tele sawa kɛ taaman na. Ibrahim ka a ɲa lɔ wula jan na ka dinkira wo yen. ⁵ Ibrahim ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «N ni n dence watɔ koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔnɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Ibrahim ka Alla sɔlifɛn janin lɔɔ sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takisɛ. Alu fila wara alu ɲɔɔn fɛ. ⁷ Isiyaka ka a fɔ a fa ye ko: «N fa.» Ibrahim kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takisɛ ye an bolo, lɔɔ fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye mɛn kela saraka ri ka a di Alla ma?»

⁸ Ibrahim ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ɲa ka saadenin ko ɲanabɔ.» Alu fila tora wa la i ɲɔɔn fɛ.

⁹ Dinkira mɛn ko fɔni a ye Alla bolo, alu sera ye. Ibrahim ka saraka bɔ diya lɔ ka lɔɔ la wo kan. Wo kɛni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka bɔ diya kan lɔɔ kun na. ¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannatɛɛla.

† 21:31 Beri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kɔlɔn

¹¹ Kɔni Allabatala la meleka tora sankolo rɔ ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.» ¹² Meleka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a lon sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔɔn i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lo ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do rɔ. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatala so kanma a dence no rɔ. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri. ¹⁴ Iburahima ka dinkira wo tɔɔ la ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja.» Wo le rɔ, mɔɔilu ye a fola bi ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatala la meleka tora sankolo rɔ ka Iburahima kili a sija filana rɔ, ¹⁶ ka a fo a ye ko: «Allabatala kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. Ikomini ra wo ke, n da n kali n jere tɔɔ la, ko ¹⁷ i ri baraka. N di i bɔnsɔn siyaya iko lolo ye sankolo rɔ ja men ma, wala kooji da la kije siyaman ye ja men do. I bɔnsɔn di se alu juuilu la, foo ka woilu la soilu mira alu la. ¹⁸ Wo ri ke sababu ri, siya be ri baraka sɔɔn n bolo i bɔnsɔn fe, baa i ra n kan mira ka a ke.»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu koseyi ka wa a la jonilu teren ye. Alu be ke ka sila mira ka wa Beri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka men.

²⁰ Waati wo taminni, a fora Iburahima ye ko a badenma ce Nakori muso Milika fanan da denceilu sɔɔn. ²¹ A dence foloma tɔɔ ko Usi. A dence filana tɔɔ ko Busi. A dence sawana tɔɔ ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri. ²² Milika dence naaninna tɔɔ ko Kesedi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la. ²³ Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le sɔɔn Iburahima badenma ce Nakori ye. ²⁴ Nakori muso filana, men tɔɔ ko Rehuma, wo fanan ka denceilu sɔɔn a ye. Wo denceilu tɔɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

23

Saran na saye

¹ Saran ka san keme ni san muwan ni wɔɔn wula bo tuma men na, ² a sara Kanaan jamana Kiriyati Ariba so kondɔ, men tɔɔ bi ko Heburɔn. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima bora a muso Saran suu dafe, ka wa kuma Hetika ye, ⁴ a kan ko: «Nde ye londan de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a ke kaburu so ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hetika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tema yan. An na kaburu so dinkira men ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An si te an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majji Hetikailu jana. ⁸ A ka a fo alu ye ko: «Nba, ni ai sɔnda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efurɔn madiya n ye. ⁹ Falan men ye a bolo Makipela, a la sene konko fe konin, a ye wo san n ma. A sanko wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai jakoro yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a teren Efurɔn jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan terɛ Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama be jana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sene ni falan be di i ma ka a la a jɔn kan. N ye a be dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.» ¹² Iburahima ka a majji so kondɔ mɔɔ be jana. ¹³ A ka a fo Efurɔn ye wo be jakoro ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sene jin sanko di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.» ¹⁴ Efurɔn ka a fo Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malɔ n na. Sene

jɪn sankɔ tɛ tamin wodigbɛ kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen jɪn nde ni ile tɛma? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efurɔn ka sɛnɛ sankɔ mɛn fɔ, Iburahima sɔnda wo ma. A ka wodigbɛ wo suman Hetika bɛɛ jɪna ka a di Efurɔn ma, wodigbɛ kilo naanin a ni tala la, ka bɛn julailu la sumanni jɪn ma.

¹⁷ Wo rɔ, Iburahima ka Efurɔn na sɛnɛ san a ma, sɛnɛ mɛn tɛrɛ Makipela, Mamere fan fɛ. Sɛnɛ wo ni a falan ni a jiri bɛɛ haan ka wa se sɛnɛ dan na, ¹⁸ wo bɛɛ kɛra Iburahima ta ri. Hetika mɛn bɛɛ siini tɛrɛ laden dɔ so donda la ye, woilu kɛra alu sere ri.

¹⁹ Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fɛ Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn. ²⁰ Wo le kosɔn, sɛnɛ wo ni a falan bɛɛ kɛra Iburahima ta ri, ka a kɛ a la kaburu so ri. A ka wo san Hetika de ma.

24

Isiyaka ka Rebeka furu

¹ Nba, Iburahima kɔrɔyara kosebɛ, Allabatata tun ka baraka don a la ko bɛɛ rɔ. ² Lon do rɔ, a ka a dɛmɛnba kili, mɛn ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a ye ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ka i kali. ³ An siini Kanaan bɔnsɔn de tɛma yan, kɔni n ye a fɛ i ye i kali Allabatata tɔɔ rɔ, mɛn ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i tɛ Kanaan bɔnsɔn denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Dɛmɛnba wo kan ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfɛ yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?»

⁶ Iburahima kan ko: «ɛɛn de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷ Allabatata Alla, mɛn ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jɪn di n bɔnsɔn ma. Ale le jɛrɛ ketɔ a la melekɔ bilala i jɛ ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye. ⁸ Ni muso ma sɔn ka na i kɔfɛ, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» ⁹ A dɛmɛnba ka a bolo la a tii Iburahima woro kɔrɔ ka a kali ko a ri wo bɛɛ kɛ.

¹⁰ Wo rɔ, Iburahima la dɛmɛnba ka jɔɔmɛ tan ta a tii la jɔɔmɛilu rɔ ka wa Nakɔri la so la, Aramu Naharayimu mara rɔ. A tii la fen jɪma ba doilu wara a kun ma. ¹¹ A se mɛn kɛni ye, a ka jɔɔmɛilu lala kɔlɔn da la so kɔkan. A donda wura da le fɛ, musoilu ye wala ji ta diya kɔlɔn da la waati mɛn dɔ.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatata, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jɪmɛya kɛ n tii Iburahima ye. ¹³ N lɔni kɔlɔn da la yan, so kɔndɔ sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴ N ba a fɔ sunkurun mɛn ye ko: «I la jitafen najii ka n sɔ ji rɔ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na jɔɔmɛilu fanan namin, nba sunkurun wo ye kɛ i la baarden Isiyaka muso ri, i jɛrɛ ka mɛn nateɛ a ma. Ni wo bɛɛ kɛra, n di a lɔn ko i ra jɪmɛya kɛ n tii ye ka a masɔrɔn i ra kɛ a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a tɛrɛn a la jitafen ye a kamannakun kan. Rebeka ye Betuwɛli denmuso le ri. Betuwɛli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakɔri la muso le ri, Iburahima kɔrɔɛ kɔnɪn.

¹⁶ Sunkurun wo kɛjɪ kosebɛ. A ma cɛ lɔn fɔlɔ. A wara ji ta diya, ka a la jitafen nafa ka a kɔseyi. ¹⁷ Iburahima dɛmɛnba ka i bori ka wa a labɛn, ka a fɔ a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sɔ ji rɔ, n ye n min.»

¹⁸ Sunkurun ka a kaliya ka a la jitafen majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitafen mira a bolo la ka ce so ji ro. ¹⁹ A banni ji minna, sunkurun kan ko: «!o, n di wa ji ta ka i la joomailu fanan so ji ro. A beɛ ye alu min ka wasa.» ²⁰ A ka i kaliya ka a la jitafen najii ka ji ke kolofen na jiminfen kondɔ ka i bori ka wa ji ta ikɔ. A tora ji tala ka na haan joomailu beɛ banda alu minna. ²¹ A teɛ ye baara won kan tuma men na, ce wo ka a lo ka a mafene. A ma foyi fo. A ka sunkurun korɔsi ka a lon ni Allabatala da a la sila diyala.

²² Joomɛ beɛ banda ji minna tuma men na, ce ka nundɔlafen sanin do labɔ, men sumannin di karamun loolu bo. A ka bololafen sanin fila fanan nabo, men sumannin di karamun kemɛ a ni karamun tan ni loolu bo. ²³ A ka sunkurun majininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri son ka nde ni n taamajoonilu jiya a wara wa?» ²⁴ Rebeka ka a jabi: «Nakori ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. ²⁵ Ai ri jiya diya sorɔn an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la joomailu ma.»

²⁶ Ce ka wo men ka a tin birin ka Allabatala bato. ²⁷ A kan ko: «N di Allabatala tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatala le ka a lo n joro ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.»

²⁸ Sunkurun ka a bori ka wa a beɛ jafɔ mɔɔilu ye a na wara. ²⁹ Wo ka Rebeka korɔce do teren ye, men toɔ ko Laban. Wo ka wo beɛ men tuma men na, a bora ka a bori ka wa ce wo ko kolɔn da la, ³⁰ baa Laban tun ka nundɔlafen ni bololafen yen a doomuso bolo la. Rebeka ka a dantɛli men ke, Laban tolo teɛ ye wo beɛ la. A sera kolɔn da la, ka ce lɔni teren a la joomailu dafɛ. ³¹ Laban ka a fo a ye ko: «N fa, ile, Allabatala ka baraka don ile men na ko ro, nfenna i lɔni kokan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira raben i ye, ka dinkira fanan daben i la joomailu ye.»

³² Wo ro, ce wara Laban ko fe lu ma. Alu sisen ye, Laban ka joomailu la donin beɛ lajii, ka bin ni fira di alu ma. A nara ji di ce ni a taamajoonilu ma. Alu ka alu sen mako. ³³ A ka damunun sii alu korɔ. Koni ce kan ko: «N te damunun kɛla folo, fo n ye dantɛli ke folo.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye dantɛli folo ke.»

³⁴ Ce kan ko: «N ye Iburahima demenba le ri. ³⁵ Allabatala ka baraka don n tii la wo ro kosebe ka a ke nanfulutii ri. A ra saa ni ba ni nisiilu di a ma, a ni wodigbe ni sanin, a ni jonilu, a ni joomailu ni faliilu. ³⁶ N tii Iburahima muso Saran ka dence sorɔn a ye a la musokorɔbaya waati ro. N tii ra a bolofen beɛ di a dence wo le ma. ³⁷ Nba, lon do ro, n tii ka a fo n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan bonson wara men do jin, ko n kana son ka wo denmuso si furu a dence ye. ³⁸ Ko n ye wa a fa jamana ro ka muso jinin a dence ye a badenmailu wara. ³⁹ N ka a majininka ko ni denmuso ma a son ka na n ko fe don? ⁴⁰ A ka n jabi a ye taamala ka ben Allabatala men kan ma, wo jere ri a la mekka bila nje ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana ro. ⁴¹ N tii kan ko n ba se a fa la jamana ro, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bo n ma wo ro. Ko kalili kunko wo te bo n ma ja gberɛ si ma fo wo ba ke.»

⁴² «Nba, n se men kenin kolɔn da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. ⁴³ N lɔni kolɔn da la yan. Sunkurun men ba na ji ta diya yan, ni n ka a fo wo ye ko: «Na, i ye i la jitafen najii ka n so ji ro.» ⁴⁴ ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la joomailu ma.» nba sunkurun wo ye ke n tii la dence la muso ri, Allabatala jere ka men nateɛ a ma.» ⁴⁵ Nba, sani n ye ban madiyali kɛla n kondɔ, n ka Rebeka natɔla yen. A la jitafen ye a kamannakun kan. A wara

jitafen wo lafa. N ka a fɔ a yɛ ko: «N na, n sɔ ji rɔ.» ⁴⁶ A ka a kaliya ka jitafen majii a kamannakun na ka a fɔ ko: «I min. N di i la jɔɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ.» Wo rɔ, n ka n min. N banni n minna, a ka n na jɔɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ. ⁴⁷ N ka a majininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A kan ko: «Nakɔri ni Milika dence Betuwɛli denmuso le nde ri.» N ka nundɔlafɛn don a nun dɔ, ka a bolɔlafɛn bila a bolo la. ⁴⁸ N ka n tin birin ka Allabatata bato, n tii Iburahima Maari Alla kɔnin. N ka wo tando ka a masɔrɔn a ka a lɔ n jɔrɔ ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka alu denmuso sɔrɔn n tii dence yɛ. ⁴⁹ Nba, ni alu ye a fɛ ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fɔ n yɛ. Ni ai fanan ti se wo kɛla, ai ye wo fɔ n yɛ, kosa n ka kan ka mɛn kɛ, n ye wo kɛ.»

⁵⁰ Laban ni Betuwɛli ka a jabili kɛ ko: «Kɔ jin bɔni Allabatata jɛrɛ le rɔ. An ti se wo masɔla. ⁵¹ Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye kɛ i tii dence la muso ri, ikɔ Allabatata a ra a lateɛ ja mɛn ma.» ⁵² Iburahima demɛnba ka jabili wo mɛn tuma mɛn na, a ka a jɔkɔrɔ bɛn duu ma ka Allabatata bato. ⁵³ A ka wodigbɛ masidilifɛn ni sanin masidilifɛn labɔ ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen juma bailu di a kɔrɔcɛ ni a na fanan ma.

⁵⁴ Wo rɔ, kuma wo banni, cɛ ni a taama jɔɔnilu ka damunun kɛ, ka alu min, ka su si. Alu kununni sɔɔma da la, cɛ ka a fɔ Rebeka la mɔɔilu yɛ ko, «Ai ye sila di n ma sa n di n kɔseyi n tii wara.» ⁵⁵ Rebeka kɔrɔcɛ ni a na ka jabili kɛ ko: «A to sunkurun ye tele tan jɔɔn kɛ an fɛ yan fɔlɔ. Wo ba tamin, a ri wa.» ⁵⁶ Cɛ kan ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔɔ butun, baa Allabatata a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔseyi n tii wara jona.» ⁵⁷ Alu ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a majininka.» ⁵⁸ Alu ka Rebeka kili ka a majininka ko: «I ri taa cɛ jin kɔfɛ sisen wa?» A kan ko: «N di wa.»

⁵⁹ Wo rɔ, alu ka alu badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima demɛnba ni a taama jɔɔnilu kɔfɛ. Jɔnmuso mɛn ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ. ⁶⁰ Alu watɔla, Rebeka wara mɔɔilu duwara a yɛ. Alu kan ko: «An badenma muso, Alla ye i bɔnson siyaya ka a kɛ mɔɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kɛra. Alla ye alu se alu juuila la, Alla ma wo kɛra.» ⁶¹ Rebeka ni a la jɔnmusoilu ka alu rabɛn ka yɛlɛ jɔɔmɛilu kan, ka alu bila Iburahima demɛnba kɔfɛ. A wara Rebeka ri wo ja le ma.

⁶² Wo ka a tɛrɛn, Isiyaka ra bɔ Bɛri Lasayi Rɔyi fan fɛ, Nɛkɛbi mara rɔ. ⁶³ Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataamala diya wula kɔndɔ wura da fɛ. A ka a ja lɔ ka jɔɔmɛilu natɔla yɛn. ⁶⁴ Rebeka ka a ja lɔ ka Isiyaka yɛn tuma mɛn na, a jiira ka bɔ a la jɔɔmɛ kan. ⁶⁵ A ka Iburahima demɛnba majininka ko: «Mɛn bɔtɔ wula rɔ ka na an kunnɛn jin, yon de wo ri?» Cɛ kan ko: «N tii le wo ri.» Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin kɛ a kun na.

⁶⁶ Nba, cɛ tun ka fen fen kɛ a la taama rɔ, a ka wo bɛɛ ja fɔ Isiyaka yɛ. ⁶⁷ Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a kɛ a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kɔsɛbɛ, a diyara a yɛ. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

25

Iburahima la saya

¹ Nba, Iburahima ka muso gbɛrɛ furu, mɛn tɔɔ ko Kɛtura. ² Wo ka denceilu sɔrɔn Iburahima yɛ: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. ³ Iburahima dence Jokisan fanan ka dence fila sɔrɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kɛra Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. ⁴ Iburahima dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Efɛri, Henɔki, Abida a ni Elida. Wo bɛɛ ye Kɛtura bɔnson de ri.

⁵ Iburahima ka a cee bee di Isiyaka le ma, ⁶ kɔni a ka a muso tɔilu denceilu fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Iburahima ka woilu lawa telebɔ jamana rɔ, ka alu mabɔ a dence Isiyaka la.

⁷ Iburahima si san bee ladenni kera san keme ni san biwɔrɔnwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la kɔrɔya diya bɔ kosebe ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fe. Dinkira wo tere ye Hetika Sokari dence Efurɔn bolo kɔrɔman na, ¹⁰ kɔni Iburahima ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Iburahima sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tere Beri Lasayi Rɔyi le la.

Isumayila bɔnsɔn

¹² Nba, Iburahima dence Isumayila bɔnsɔn de jin di, Saran na jɔnmuso Misiranka Hajara a ka men sɔrɔn Iburahima ye. ¹³ Isumayila denceilu tɔɔ le jin di, ka ben alu sɔrɔn waati ma. A dence fɔlɔ tɔɔ ko Nebayɔti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, ¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, menilu kera faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila kun na, bee ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san keme ni san bisawa ni san wɔrɔnwula le sɔrɔn, ka sa ka la a benbailu kan. ¹⁸ A bɔnsɔn siini tere Asiri so sila la, Misiran telebɔ fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Alu ni alu badenma tere ma i sii i jɔɔn fe.

¹⁹ Nba, Iburahima dence Isiyaka bɔnsɔn de jin di. Iburahima ka Isiyaka sɔrɔn. ²⁰ Isiyaka sɔrɔn ka san binaanin bɔ tuma men na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere Betuweli ri. Betuweli ye Aramu bɔnsɔn do le ri ka bɔ Padani Aramu. Rebeka kɔrɔce le tere Aramu bɔnsɔn Laban di. ²¹ Isiyaka ka Allabatata matara a muso ye ka a masɔrɔn a tere densɔrɔnbali le ri. Allabatata ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani kɔnɔ ta. ²² Ka a tereɛn alu ma sɔrɔn fɔlɔ, denilu bilara i jɔɔn na alu na kɔnɔ rɔ. Rebeka kan ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara Allabatata maɓininka ko wo ma. ²³ Allabatata ka a jabi:

«Jamana fila le ye i kɔnɔ.

Jamana fila ri bɔ i kɔnɔ rɔ.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kɔrɔmamɔɔ ri ke doomamɔɔ la baaraden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la. ²⁵ Men fɔlɔma sɔrɔnda, wo wulenni de tere, si le tere ye a fari ma. Wo rɔ alu ka wo tɔɔ la ko Esawu.

²⁶ Wo kɔ rɔ, a dooce nara, a kɔrɔce sen tintiri mirani a bolo. Alu ka wo tɔɔ la ko Yakuba. Rebeka ka alu sɔrɔn ka a tereɛn Isiyaka sɔrɔn da san biwɔrɔ bɔ.

²⁷ Denilu bonyara ka ke kanberen di. Esawu kera donso fadiman di, waa rɔ taama diyara a ye. Kɔni, Yakuba kera mɔɔ masumanin di, a tun te a mabɔla faaninbon na kosebe. ²⁸ Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masɔrɔn a tere ye sobo sɔrɔnna Esawu le sababu le rɔ. Yakuba duman tere Rebeka ye.

²⁹ Lon do rɔ, Yakuba tere ye sɔsɔ tibila. Esawu kɔnkɔto ba nara ka bɔ wula kɔnda. ³⁰ A ka a fɔ Yakuba ye ko: «Kɔnkɔ ba le n na jin. I jaandi, i ye n sɔ i la sɔsɔ wulen dɔ. N ye a damun.» Nba, kuma wo kera sababu ri, mɔɔilu ka a fɔ Esawu ma ko Edɔmu*.

* 25:30 Edɔmu kɔrɔ ye le ko wuleman

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la kərəmamaɔya di n ma fəɔ, n di i sɔ.» ³² Esawu kan ko: «Kɔnkɔ ketɔ n faala. Kərəmamaɔya ye nfen ɲala n ma?» ³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la fəɔ.» Esawu ka a kali a ye, ka a la kərəmamaɔya falen Yakuba ma wo ɲa le ma. ³⁴ Wo rɔ Yakuba ka a sɔ sɔsɔ ni buru rɔ. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kera ten de. Esawu ma a la kərəmamaɔya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitilu la jamana rɔ

¹ Nba, wo bɛɛ taminni kɔ rɔ, kɔnkɔ donda jamana kɔndɔ. Kɔni kɔnkɔ mɛn donda Iburahima la waati rɔ, wo ni ɲin tɛ kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatata bɔra gbɛ rɔ Isiyaka ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana wa Misiran! N ketɔ jamana mɛn yirakala i la, i ye wa i sii ye.» ³ I ye mɛn jamana wo rɔ fəɔ. N di to i fɛ, ka baraka don i la kɔ rɔ, ka yɔrɔ ɲin bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma. Wo rɔ n di n na lahidi mafa, n ka mɛn ta i fa Iburahima ye. ⁴ Ko lolo ka siya ɲa mɛn ma, n di i bɔnsɔn siyaya wo ɲa ma, ka duu ɲin bɛɛ di alu ma. Siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn na sababu rɔ. ⁵ N di baraka don i la kɔ rɔ, ka a masɔrɔn Iburahima ka n kan mira ka a kɛ. N ka mɛn fɔ a ye, a ka wo bɛɛ kɛ. A ka n na jamarili ni n na sariya bɛɛ latelen.» ⁶ Wo rɔ, Isiyaka ka a sii Kerari ye.

⁷ Ye ɛilu tun ba Isiyaka maɲininka a muso la ko ma, a ri a fɔ ko a doomuso le. A silanni tɛrɛ a fala alu ye ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka kɛɲi ba le tɛrɛ.

⁸ Nba, Isiyaka mɛnda Kerari. Lon do rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ɲa labɔ a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Alu ye tolon kɛla i ɲɔn fɛ.

⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I muso le ɲin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an ye ko i doomuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔrɔn a tɛrɛ n kɔndɔ ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko kɛ an na ɲin de ten? Ni n na jamana mɔɔ do tun ka a la i muso fɛ wo rɔ don? Ni wo tun kera, i tun di an lɔ ko haramunnin kɛla ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mɔɔ bɛɛ ye ko: «Mɔɔ mɛn ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sɛnɛ jamana wo rɔ. A la suman sɔnda kɔsɛbɛ, a ka suman si mɛn foyi, a ka wo ɲɔn kɛmɛ sɔrɔn, baa Allabatata ka baraka don a la suman dɔ. ¹³ Isiyaka bolofen siyayara, foo ka a kɛ nanfulutii ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni ɲɔnilu tɛrɛ a bolo. Wo rɔ, a la ko ɲangboya ka Filisitilu sɔrɔn. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka bɔɔ kɛ a la kɔlɔn bɛɛ kɔndɔ fɔ ka alu ja. A fa Iburahima la ɲɔnilu le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitilu ka Isiyaka kɛɛ a la kɔlɔnilu fɛ

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka bɔra ye ka wa a la faaninbon lɔ Kerari kɛnɛgbɛ rɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka kɔlɔn mɛnilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitilu nara ka woilu bɛɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bɛɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ mɛn la kɔlɔnilu la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kelenna kɔlɔnilu la alu la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la ɲɔnilu ka kɔlɔn do sen kɛnɛgbɛ rɔ ka se ji ma. ²⁰ Kerari kolofen kɔnɔmadenilu nara ka Isiyaka la kolofen kɔnɔmadenilu kɛɛ, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn ɲin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Eseki, ka a masɔrɔn

alu kelera a fe. ²¹ Isiyaka la j̄onilu ka a kol̄on d̄ogber̄e sen. K̄oni Kerarikailu nara ka alu kele wo fanan fe. Isiyaka ka wo t̄o la ko Sitina. ²² A ka ȳor̄o wo bila ka wa ȳor̄o gber̄e, ka kol̄on gber̄e sen ye ik̄o. M̄o si ma alu kelela wo fe. Wo r̄o, Isiyaka ka wo t̄o la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatata da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin k̄ond̄o.»

²³ Isiyaka bara ye ka wa Beri Seba. ²⁴ Su wo r̄o, Allabatata b̄ora gb̄e r̄o a ye, ka a f̄o a ye ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fe. N di jumaya ke i ye ka i b̄ons̄on siyaya n na baaraden Iburahima la ko kos̄on.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka b̄o diya l̄o ye Allabatata bato kanma. A ka a la faaninbon l̄o dinkira wo r̄o. A la j̄onilu ka kol̄on gb̄ere sen.

Abimeleki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do r̄o, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la keled̄en kuntii Pik̄ali b̄ora Kerari ka na Isiyaka wara. ²⁷ Isiyaka ka alu majininka ko: «Waati taminni, ai ka n t̄or̄o ka n gb̄en ka n nab̄o ai la jamana r̄o. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» ²⁸ Alu ka a jabi: «An da a yen ko Allabatata ye i fe. An ye teriya sidi an j̄oan tema, ka b̄en kan kelen ma. ²⁹ Ikomin an ma kojuu ke i la, i fanan te kojuu ke an na. An ka kojuma le ke i ye. I b̄ora an t̄or̄of̄e her̄e le r̄o. An da a yen sisen ko Allabatata ra baraka don i la ko r̄o.» ³⁰ Isiyaka ka tibili ba ke alu ye. Alu ka damunun ke ka alu min.

³¹ Wo duusa gb̄e jona, alu ka alu kali i j̄oan ye ko alu te kojuu ke i j̄oan na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu b̄ora her̄e le r̄o ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la j̄onilu b̄ora kol̄on sen diya ka na a f̄o a ye ko: «An da kol̄on sen ka se ji ma.» ³³ Isiyaka ka kol̄on wo t̄o la ko Seba. Wo le ka a ke, so wo t̄o lara ko Beri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu s̄oran ka san binaanin b̄o tuma m̄en na, a ka Hetika sunkurun fila furu. Kelen t̄o ko Yudit̄i. Wo fa ter̄e B̄eri le ri. A t̄o kelen t̄o ko Basimati. Wo fa ter̄e El̄on de ri. ³⁵ Muso woilulu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu t̄or̄o kosebe.

27

Isiyaka Duwara Yakuba ye

¹ Nba, Isiyaka k̄or̄ora kosebe. A ja ter̄e te fen na sa la wula r̄o. Lon do r̄o, a ka a dence f̄ol̄o Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.» ² Isiyaka kan ko: «A ragbe, n da kor̄o. N ma n sa waati lon. ³ I ye i la donsoya muran ta, i la bijekala ni i la bije, ka wa sobo jinin wula k̄ond̄o. I ye na sobo di n ma. ⁴ Suman m̄en duman n ye, i ye wo tibi ka a sii n kor̄o. N di wo damun ka duwa i ye sani n ye sa waati m̄en d̄o.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka m̄en f̄o a dence Esawu ye, Rebeka tolo ter̄e ye wo b̄ee la. Esawu b̄ora ka wa sobo jinin diya wula k̄ond̄o tuma m̄en na, ⁶ Rebeka ka a f̄o a dence Yakuba ye ko: «N da i fa kumakan m̄en. A ra a f̄o i kor̄oce Esawu ye ko: ⁷ i ye na sobo ri. Ko suman m̄en duman n ye, ko i ye wo tibi ka a sii n kor̄o. Ko n di wo damun ka duwa i ye Allabatata j̄ana sani n ye sa waati m̄en d̄o.»

⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo mal̄o. N ye m̄en f̄ola i ye, i ye wo ke. ⁹ Wa badennin juma fila mira ba kuru r̄o ka na alu ri. Suman m̄en duman i fa ye, n di wo tibi. ¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo damun ka duwa i ye sani a ye sa waati m̄en d̄o.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «K̄oni i ka a l̄on ko n kor̄oce Esawu fari fan b̄ee ye si le ri. Si don te nde ma. ¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kera, a ri n jate

janfate ri. N tɛ duwa si sɔrɔn, fo danka.» ¹³ A na kan ko: «N dence, Alla ye a ke danka wo kana i mira fo nde. N ka men fo, i ye wo ke dɔrɔn. Wa bailu mira ka na alu ri.»

¹⁴ Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili ke. ¹⁵ Esawu la faanin juma tere ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A ka a bila a ma. ¹⁶ Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun tɛ a fan menilu ma. ¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka men gbasi.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence juman de kan?» ¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence folo Esawu le kan. I ka men fo n ye, n da wo ke. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n ye.» ²⁰ Isiyaka ka a fo a dence ye ko: «Ee, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» ²¹ Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lon ni Esawu le ile ri.» ²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fo ko: «I kan boni Yakuba kan na, kani i boloilu ye Esawu boloilu le ri.» ²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tere ye a boloilu ma iko Esawu boloilu tere ye na men ma, wo bolo ma a duwara a ye.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba majininka ko: «Tujna le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.» ²⁵ Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i ye.» Yakuba ka suman sii a koro. A ka damunun ke. Yakuba nara resenji fanan di. A ka wo min. ²⁶ Isiyaka banda damunna ka a fo a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» ²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma men tuma men na, a ka a duwa a ye ko: «N dence suma ye ikomin sene suma duman ja men ma, Allabatala ka baraka don sene men do.

²⁸ N dence, Alla ma i la seneke duu jumaya ka sancijuma lana a kan,

Alla ma wo kera.

Ka i la suman ni i la resenji siyaya kosebe,

Alla ma wo kera.

²⁹ Ka mooilu bila i la fanka koro,

Alla ma wo kera.

Ka siyailu lana ka alu majii i koro,

Alla ma wo kera.

Ka i lasii i badenmailu kun na,

Alla ma wo kera.

Ka i na la den bee lana ka alu majii i koro,

Alla ma wo kera.

Moo men ba i danka,

Alla ma toroya lara wo kan.

Moo men ba duwa i ye,

Alla ma jumaya kera wo ye.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

³⁰ Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bora a fa torofe. A ma men bake wo koro, a korocce Esawu nara ka bo donsoya diya wula kondɔ. ³¹ A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n ye.» ³² A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence folo Esawu.» ³³ Isiyaka yereyera kojuuya. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n koro? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.»

³⁴ Nba, Esawu ka a fa la kuma wo men tuma men na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» ³⁵ Isiyaka ka a jabi: «I dooce le nara janfa ro ka i la duwawu saron.»

³⁶ Esawu kan ko: «Men ka a too la ko Yakuba*, jo ye wo fe, baa a ra janfa don n ma sija fila. A too benni a ma fewu! A ka n na koromamoya mira n na ka wo ke a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» ³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbe! N da a lasii i kun na, ka a badenma to be ke a la baaraden di. N da suman ni esenji siyaman baraka don a la ko ro. N dence, n ye nfen ke i ye?» ³⁸ Esawu ka a fa madiya ikoo tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le teren i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyo ka kasi kosebe. ³⁹ A fa ka a fo a ye ko: «Duu juma ye yoro men do, sancii juma ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo saron i la fanmuru le la. I ri ke i dooce la baaraden de ri, koni i ba murunti tuma men na, i ri i jere bo a la fanka koroo.»

Yakuba ka i bori ka wa a barince wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu men ke Yakuba ye, wo kera sababu ri, Yakuba gboyara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n dooce Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tere ye men di, wo fara Rebeka ye. Wo ro, a ka a dence Yakuba kili ka a fo a ye ko: «I tolo malb. A loo ye i koroce Esawu la ka i faa ka a la mone bo i ro. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a ke. I bori sisen ka wa n koroce Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye men a wara ye dooni, foo i koroce jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I koroce la diminya ba mala, i ka men ke a la, a ri jina wo ko ro. Wo ba ke, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo te n kana bono ai fila be la ko ro lon kelen do.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fo Isiyaka ye ko: «N koroo, Esawu ka Hetika sunkurun menilu furu jin, woilu ra n see kojuuya, foo ka dunuja loo bo n na. Ni Yakuba fanan ka Hetika sunkurun do ta, men ye woilu jooon di, wo ri n toro wo ja jere jere ma. Saya ka fisa wo ri paaon!»

28

¹ Wo ro, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fo a ye ko: «I kana muso ta Kanaan bonson denmusoilu ro de! ² Wa i benba Betuweli wara Padami Aramu, ka i barince Laban denmuso do furu. ³ Alla Seebetii ye baraka don i la ko ro ka i jiri ka i bonson siyaya. Alla ye jama siyaman bo i ro. ⁴ Alla ka baraka men ke i benba Iburahima la ko ro, a ye baraka wo jooon ke i ni i bonson na ko ro, kosa jamana jin di ke i ta ri, i yoro men do jin di i ye london de ri haan bi, baa Alla ka jamana jin di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, men ye Aramu bonson Betuweli dence ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka koroce ri.

Esawu ka muso gber: furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma men na, a ka a fo a ye ko a kana muso ta Kanaan bonson denmusoilu ro de! ⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a lon wo le ro ko Kanaan bonson sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. ⁹ Wo ro, a wara Isumayila wara, men ye Iburahima dence ri. A ka

* **27:36** Yakuba koroo ye le ko sen tintiri a fo ja gber: ye ko janfa te

wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tɔɔ le ko Mahalati. A kɔrɔɔ tɔɔ ko Nebayoti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Bɛri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma mɛn na, a sera dinkira do rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔra. ¹² Ka a tɔ sunɔ rɔ a ka sankale do yen sibo rɔ. Wo lɔni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla la mɛlekailu ye jii ni yelela sankale wo ma. ¹³ Allabatata jɛrɛ kan ko: «Nde le Allabatata ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mɛn kan jin de, n di wo di i ni i bɔnsɔn ma. ¹⁴ I bɔnsɔn di siyaya iko duukolo kijɛ, ka jɛnsɛn ka wa telebɔ ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin dɔ. I ni i bɔnsɔn di kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ di baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fɛ tuma bɛɛ rɔ. I wa kɛ wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔseyi ka i lana jamana jin dɔ iko. N tɛ bɔ i fɛ haan n da n lahidi mafa, mɛn n da ta i yɛ.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔ rɔ tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Allabatata ye dinkira jin dɔ yan. N tun ma a lɔn.» ¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de jin di de! Dinkira jin tɛ foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri tɛrɛn yan.» ¹⁸ Yakuba wulira sɔma da la jona. A tun ka kabakurun mɛn don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri ka tulu kɛ a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo tɔɔ la ko Beteli. A tɔɔ fɔlɔ le tɛrɛ ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fɛ ka n natanka n na taama jin dɔ, ka suman ni firiyabɔ di n ma, ²¹ sa n di n kɔseyi hɛrɛ rɔ ka na n fa so la, ni i ka wo bɛɛ kɛ ten, Allabatata ri kɛ n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun mɛn nalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri yan, wo ri kɛ Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barincɛ Laban wara

¹ Yakuba ka sila mira ka wa telebɔ jamana rɔ. ² A seni yɔrɔ do rɔ, a ka kɔlɔn do yen wula rɔ. Saa kuru sawa lani tɛrɛ kɔlɔn da la. Wo ye laminna kɔlɔn wo le rɔ. Kɔlɔn wo da tuunni kabakurun mɛn na, wo ka bon tɛrɛ kosɛbɛ.

³ Kolofen kɔnɔmadenilu alu wa alu la saa bɛɛ laden tuma mɛn na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labɔ kɔlɔn da la, ka saa ie lamin. Saa wa ban alu minna tuma mɛn na, alu ri kabakurun makurukuru ka kɔlɔn da latunun a la iko.

⁴ Yakuba ka kolofen kɔnɔmadenilu majininka ko: «N badenmailu, ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Haran de.» ⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban lɔn wa, Nakɔri mamaren?» Alu ka a jabi: «An ka a lɔn.» ⁶ Yakuba ka alu majininka ko: «Tana tɛ a la ye?» Alu kan ko: «Tana si tɛ a la ye. I ma a denmuso Rasɛli yen? A natɔla a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai ja lɔ. Tele ka jan fɔlɔ, saailu laden waati ma se fɔlɔ. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.» ⁸ Kolofen kɔnɔmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kɛla, foo saa bɛɛ wa ban nala fɔlɔ. Alu wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la ka saailu lamin.»

⁹ Yakuba ye kumala kolofen kɔnɔmadenilu fɛ tuma mɛn na, Rasɛli nara a fa la saailu ri. Ale le tɛrɛ ie kɔnɔmaden de.

¹⁰ Yakuba ka a barincɛ Laban denmuso Rasɛli ni a la saailu yen tuma mɛn na, a wara kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la, ka a barincɛ la saailu lamin. ¹¹ Yakuba ka Rasɛli sunbu ka sewa kosɛbɛ fo ka kasi. ¹² A ka a fɔ Rasɛli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Rasɛli borimantɔ wara wo fɔ a fa

ye. ¹³ Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko men tuma men na, a ka a bori ka wa a kofe. A seni a torofe, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka danteli ke Laban ye. ¹⁴ Laban ka kuma wo men tuma men na, a ka a jabi: «An be ye buruju kelen de ri jo!» Yakuba ka karo kelen ke Laban torofe.

¹⁵ Lon do ro, Laban ka a fo Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, koni wo be ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke men di, i ye wo fo n ye.»

¹⁶ Wo ka a teren, denmuso fila ye Laban bolo. Koromamoo too ko Leya. A doomuso too ko Raseli. ¹⁷ Leya nakise tere ye keji, koni Raseli keji ja be ma. ¹⁸ Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo ro, a ka Laban jabi: «N di san woronwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» ¹⁹ Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri moo gberere ma. To n torofe yan.»

²⁰ Wo ro, Yakuba ka san woronwula ke baara la Raseli saron kanma, koni Raseli ladyajne koson san woronwula wo kera a jana iko tele dandoo

²¹ San woronwula dafanin, Yakuba ka a fo Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati men foni, wo ra dafa. N ye a fe an ye den.»

²² Nba, Laban ka a siljooon be kili ka tibili ba ke, ²³ koni su wo ro, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya denda. ²⁴ Laban ka a la jonmuso do di Leya ma ka a ke a la jon di. Jonmuso wo too ko Silipa. ²⁵ Duu sa gbeni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fo Laban ye ko: «I no nfen de kela n na jin ten? N ka baara ke i ye Raseli le saron ko ro. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶ Laban ka a jabi: «Ka doomamoo furu koromuso je, wo te kela an wara yan. ²⁷ I sabari ka lookun jin dafa Leya la koo bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo ro, i ri san woronwula gberere ke n ye.»

²⁸ Yakuba sonda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fe. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹ Laban ka a la jonmuso Bilaha di Raseli ma ka a ke a la jonmuso ri. ³⁰ Yakuba ni Raseli denda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san woronwula ke baarala Laban ye ikoo tuunni.

³¹ Allabatala ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kosebe, tuma men na, a ka den saron nooya Leya ye, koni Raseli tere ye densoronbali le ri.

³² Leya ka kono ta ka dence saron. A kan ko: «Allabatala ra n na toroya yen. N di diya n ce ye sisen.» Wo le ro, a ka den too la ko Ruben*. ³³ A ka kono ta ikoo tuunni ka dence saron. A kan ko: «Allabatala ra a men ko n ma duman n ce ye. Wo ro, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le ro, a ka den wo too la ko Simeyon†.

³⁴ Leya ka kono ta ikoo tuunni ka dence saron. A kan ko: «Sisen koni, n ce ri i fasa n ma, ka a masaron n da dence sawa saron a ye.» Wo le ro, a ka den wo too la ko Lebi‡.

³⁵ A ka kono ta ikoo tuunni ka dence saron. A kan ko: «Sisen, n di Allabatala tando.» Wo le ro, a ka den wo too la ko Yahuda§. Wo ko, a ka den saron madooya.

30

Yakuba den toilu

* **29:32** Ruben koroo ye le ko «i ja lo, dence le» † **29:33** Simeyon koroo ye le ko Alla ye n kan menna

‡ **29:34** Lebi koroo ye le ko masidi § **29:35** Yahuda koroo ye le ko bato

¹ Nba, Raseli ka a yen tuma men na ko a ma den sɔrɔn Yakuba ye, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo te n di faa.» ² Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a ye ko: «N ye Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den sɔrɔnna wa?» ³ Raseli kan ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i ye si a fe, sa a ri den sɔrɔn n ye, sa n fanan di ke denbatii ri.»

⁴ Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a ke a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵ Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dence sɔrɔn a ye. ⁶ Raseli kan ko: «Alla ra jo di n ma. N ka men fɔ, a ra wo men ka n sɔ dence la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan*.

⁷ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la ikɔ, ka a dence filanan sɔrɔn a ye. ⁸ Raseli kan ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tere an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nefitali†.

⁹ Nba, Leya ka a yen tuma men na ko a te kɔnɔ ta the butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a ke a muso ri. ¹⁰ Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dence sɔrɔn Yakuba ye tuma men na, ¹¹ Leya kan ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi‡.

¹² Silipa ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni. A ka a dence filanan sɔrɔn Yakuba ye tuma men na, ¹³ Leya kan ko: «Ee, n da sewa kosebe. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔ jalenni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Aseri§.

¹⁴ Suman ka waati, Ruben wara jiri lulu doilu tere sen rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na alu di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma men na, a kan ko: «I jaandi, i ye n sɔ i dence la janman basi jiri lulu doilu rɔ.»

¹⁵ Kɔni Leya ka a jabi: «I ra n ce bɔ n bolo kɔni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la janman basi jiri lulu fanan bɔ n bolo wa?» Raseli kan ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sɔ i dence la janman basi jiri lulu rɔ, n na ce Yakuba ri si i fe su jin dɔ.» Leya sɔnda wo ma.

¹⁶ Wura fe, Yakuba nara ka bɔ sene rɔ. Leya ka i bori ka wa a kunben, ka a fɔ a ye ko: «I sitɔ nde le wara bi. N da i sɔrɔn n dence la janman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fe su wo rɔ. ¹⁷ Alla tolo tere ye Leya la tarali kan na. Wo rɔ, Leya ka kɔnɔ ta ka a dence looluna sɔrɔn Yakuba ye. ¹⁸ Leya kan ko: «Alla ra n sara ka a masɔrɔn n ka n na jɔnmuso di n ce ma.» Wo le rɔ, a ka dence wo tɔɔ la ko Isakari*.

¹⁹ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka a dence wɔɔrɔna sɔrɔn Yakuba ye. ²⁰ A kan ko: «Alla ra ko ba ke n ye. N ce ri n bonya sisen, ka a masɔrɔn n da dence wɔɔrɔ sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Sabulon†.

²¹ Wo kɔ rɔ, a ka denmuso fanan sɔrɔn, ka wo tɔɔ la ko Dina.

²² Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kɔ, ka a la tarali kan namen, ka den ko nɔɔya a ye. ²³ Wo rɔ, a ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Alla ra maloya bɔ n na. ²⁴ Allabatalla ye dence gberɛ la jin kan.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yusufu‡.

Yakuba kera nanfulutii ri.

²⁵ Nba, Raseli ka Yusufu sɔrɔn tuma men na, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «Sila di n ma. N ye n kɔseyi n wara. ²⁶ I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara ke i ye, woilu le la ko rɔ. I ye alu di n ma, sa n di wa. N da baara men ke i ye, i jere ka wo lɔn.» ²⁷ Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da janpininnin ke

* 30:6 Daan kɔrɔ ye le ko n da jo sɔrɔn † 30:8 Nefitali kɔrɔ ye le ko n da seɛdon ‡ 30:11 Kadi kɔrɔ ye le ko kunnadiya § 30:13 Aseri kɔrɔ ye le ko sewa * 30:18 Isakari kɔrɔ ye le ko sara † 30:20 Sabulon kɔrɔ ye le ko bonya ‡ 30:24 Yusufu kɔrɔ ye le ko ka do la a kan

ka a yen ko Allabatata ka baraka don n ko rɔ ile le la ko kosɔn. ²⁸ Wo rɔ, i sara ka kan ka bɛn mɛn na, i ye wo fɔ n yɛ. N di wo di i ma.» ²⁹ Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara kɛ i ye ja mɛn ma, i jɛrɛ ka wo lɔn. I la kolofenilu siyayara ja mɛn ma nde bolo, i ka wo fanan lɔn. ³⁰ N nara kolofen mɛn tɛrɛn i bolo, woilu ma siya tɛrɛ, kɔni sisen, alu ra siyaya ka kɛ kolofen kuru ba ri. Allabatata ka baraka don i la ko rɔ nde le la ko kosɔn. Wo rɔ, n tɛ baara kɛ n jɛrɛ ye sisen, ka n na denbaya balo wa?»

³¹ Laban kan ko: «N ye nfen di i ma ka a kɛ i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kɔni ni i ka ko kelen pe jin kɛ n yɛ, n di to yan ka i la saailu gbɛn ka alu kanda. ³² I ye dijɛ, n ye wa i la kolofen bɛɛ kɔrɔsi bi. N wa kolofen finman mɛnilu yen, n di woilu bɔ a rɔ, a ni kolofen manjɛnman. Woilu ri kɛ n sara ri. ³³ Lon do nato, ni i ka n na kolofen kɔrɔsi i ri a lɔn ni n telenni wala n telenni tɛ. Ni i ka ba do yen n bolo, mɛn manjɛnman tɛ, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, mɛn finni tɛ, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma.» ³⁴ Laban kan ko: «Ale le wo ri. I ka a fɔ ja mɛn ma, a ri kɛ wo ja ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakɔrɔn manjɛnman ni bamuso manjɛnman bɛɛ bɔ a la kolofenilu rɔ. Fen fen, ni gbɛ ye a rɔ, a ka wo bɛɛ bɔ alu rɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bɛɛ karifa a denceilu la. ³⁶ Alu ka tele sawa taama kɛ kolofen woilu ri ka alu mabɔ Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbɛnna ka alu lakanda.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kɛndɛ doilu tɛɛ jiri su sawa la, pepiliye, amandɛ, a ni pilatani. A ka jiribolo kɛndɛ woilu fara doilu bɔ alu ma ka jiribolo woilu manjɛn. ³⁸ A ka jiribolo kɛndɛ manjɛnnin woilu bilabila bailu la jiminfen kɔndɔ, sa bailu wa na alu min diya, alu ri jiribolo manjɛnnilu yen, baa bailu ye yeɛɛɛ i jaɔn kan i min waati le. ³⁹ Alu wa yeɛɛ i jaɔn kan jiribolo woilu jɛ, alu ri den manjɛnnilu sɔrɔn.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoilu bɔ kolofen tɔilu rɔ, ka alu bila Laban na saa manjɛnnilu ni finmanilu jakɔrɔ, sa alu ri Laban na saa woilu yen. Wo rɔ, Yakuba la saa woilu ka den manjɛnman ni den finmanilu sɔrɔn. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru sɔrɔn a jɛrɛ ye. A ma sɔn a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen tɔlɔnninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manjɛnnilu bila jiminfen kɔndɔ alu jakɔrɔ. Wo rɔ, alu ri yeɛɛ i jaɔn kan jiribolo dafɛ, ⁴² kɔni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba tɛ jiribolo bila jiminfen kɔndɔ alu jakɔrɔ. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kɛra Laban ta ri, kɔni kolofen tɔlɔnni denilu kɛra Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kɛra fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen misɛn siyaman sɔrɔn. A ka jɔnilu fanan sɔrɔn, a ni jaɔmɛilu ni falilu.

31

Yakuba ka a dokon ka bɔ Laban wara

¹ Laban denceilu tɛrɛ ye a fɔla ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bɛɛ ta. A ra a jɛrɛ kɛ fentii ri wo rɔ an fa bolofen dɔ.» Wo kuma fora Yakuba ye. ² Yakuba ka Laban nakɔrɔsi ka a yen ko Laban tɛrɛ ye a mirila a ma ja mɛn ma fɔbɔ, a tɛ a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do rɔ, Allabatata ka a fɔ Yakuba ye ko: «I kɔseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tɛma. N di to i fɛ.» ⁴ Wo rɔ, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a tɛrɛn wula kɔndɔ, a la kolofen ye yɔrɔ mɛn. ⁵ Alu seni ye, Yakuba

ka a fɔ alu ye ko: «N da a yen ai fa ja rɔ ko a tere ye mirila n ma ja men ma fɔfɔfɔ, a te mirila n ma wo ja ma butun, kɔni n fa Maari Alla ra to n fe. ⁶ Ai jere ka a lon ko n da baara ke ai fa ye n fanka bee la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bo n sara la ko tan, kɔni Alla ma son a ye kojuu ke n na. ⁸ Ni ai fa ka a fɔ ko finman ni gbeman ye kolofen menilu rɔ, ko woilu ri ke n sara ri, nba, kolofen bee ra ke finman ni gbeman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen menilu manjennin, ko woilu ri ke n ta ri, nba, kolofen bee ri manjen. ⁹ Alla le ka ai fa la kolofenilu bo a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰ Yakuba ka a fɔ a musoilu ye iko tuun ko: «Kolofen ye yelela i jɔon kan waati men na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakoron menilu ye yelela bamusoilu kan, wo bee manjennin de. ¹¹ Wo waati rɔ, Alla la meleka ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹² A kan ko: «Bakoron menilu ye yelela bamusoilu kan, i ye woilu korosi. A bee manjennin de. A ye wo ja le ka a masoron Laban ka fen fen ke i la, n ka wo bee yen.» ¹³ A kan ko: «Alla le nde ri, men ka a jere yiraka i la Beteli. I ka tulu ke kabakurun kan dinkira men do ka a ke tomasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bo jamana jin do, ka i koseyi i fa so la.»

¹⁴ Raseli ni Leya ka a jabi: «An te foyi soronna yan an fa la cereo a la saya korɔ. ¹⁵ An fa jere te an jatela foyi ri sisen fo siya gberɛ mɔo. A ra an san, ka an furu fen bee damunun ka a ban.» ¹⁶ Alu kan ko: «Alla ra nanfulu men bee mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bee ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka men fɔ i ye, i ye wo ke fasayi.»

¹⁷ Wo rɔ, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layele jomɛilu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸ A ka a la kolofen bee bila a je ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rɔ. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bee ta, a tun ka fen fen soron Padani Aramu.

¹⁹ Alu watɔla, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa ko ma, baa Laban wani tere a la saailu si mali diya.

²⁰ Yakuba ka Aramu bɔnsɔn Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹ A ka a bolofen bee ta ka a bori. A ka Efirati ba tee, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fe.

Laban ka Yakuba kosaran

²² Yakuba wa tele sawanan lon, a fɔra Laban ye ko Yakuba ra a bori.

²³ Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba ko. Alu ka tele woronwula ke a kosaranna. Alu ka Yakuba teren Kiliyadi koyinke yoro rɔ, ²⁴ kɔni sani alu ye i jɔon yen, Alla ka a jere yiraka Aramu bɔnsɔn Laban na sibo rɔ, ka a fɔ a ye ko: «Laban, i ye a ke kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye!»

²⁵ Nba, Laban wara Yakuba teren tumana men na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lo koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu lo Kiliyadi koyinkeilu korɔ. ²⁶ Laban wara ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko ke n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jon ye mirala kele rɔ ja men ma. ²⁷ Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo te, n tun di tolon ba ke i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fɔ, ka kora fɔ ka i bilasila. ²⁸ Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kondon, i ma wo fere di n ma. I na nfen nalonmaya ko kela jin di? ²⁹ An ye yoro men do jin, a se ye n ye ka kojuu ke i la, kɔni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rɔ. A kan ko: «Laban, i ye a ke kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye.» ³⁰ Nba, n ka a lon ko i kunfani ba le tere ka wa i fa so la, kɔni nfenna i ka n na jooilu sonya?» ³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masoron n silanni tere i je. A tere ye n kondɔ ko

i ri i denmusoilu bɔ n bolo fanka la ³² kɔni i la jooilu ta fan fɛ, ni i ka woilu tɛrɛn mɔɔ mɛn bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka kɛ an sereilu ri. Wa i jalankalan an na dinkira bɛɛ rɔ. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lɔn ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a jalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan Leya la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan jɔnmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bɔra ye ka wa a jalankalan Raseli la faaninbon na. ³⁴ Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma jɔɔmɛ siifen kɔrɔ, ka a sii a kan. Laban ka a jalankalan fan bɛɛ rɔ bon na, kɔni a ma foyi yen. ³⁵ Raseli ka a fɔ a yɛ ko: «N fa, i ri hake to. N ye musoilu la landa karɔyen na bi. Wo rɔ, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu jinin fan bɛɛ rɔ, kɔni a ma alu yen.

³⁶ Wo rɔ, Yakuba jusu bɔra Laban kanma fo ka a kɛɛ loo tɛrɛ ye a la. A ka a fɔ a yɛ ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su juman de kɛ i la? N ka hake su juman ta i la? ³⁷ Nba, i ra i jalankalan ka n bolofen bɛɛ mafɛnɛ sisen, i ka i la fen su juman yen? I ka mɛn yen, wo labɔ an badenma bɛɛ jana yan, sa alu ri kititɛɛ an tɛma. ³⁸ Nde ka san muwan kɛ i wara. I la saamusoiu ni i la bamusoilu fen fen kɔnɔ ma tijan. N ma i la saaji si mafa ka a damun. ³⁹ Wara wa mɛn mira ka wo faa, n tɛ wo yiraka i la. N jɛrɛ ri wo jɔɔn sara. Mɛn wa sonya su rɔ, a ni mɛn wa sonya tele rɔ, i ri a fɔ ko n ye wa wo jɔɔn jinin. ⁴⁰ Tara gbara n na tele rɔ. Nɛnɛ ka n mira su rɔ. N ma se sunoola. ⁴¹ N ka san muwan kɛ i wara. N ka san tan ni naanin kɛ baarala i yɛ i denmuso fila ko kɔsɔn. N ka san wɔɔrɔ kɛ baarala ka kolofen doilu sɔrɔn, kɔni i ka do bɔ n sara la sija tan. ⁴² N benba Ibrahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla mɛn yɛ kɔnin, ni wo tun ma kɛ n fɛ, sa i ra n bolokolon gbɛn a to, kɔni Alla ka n na tɔrɔya le yen. N ka baara mɛn kɛ, ale le ka wo lɔn. Wo le kɔsɔn, a ka kititɛɛ ile ni nde tɛ su taminni jin dɔ.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoilu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I ja yen fen fen na jin, n ta le wo bɛɛ ri, kɔni n ti se n denmusoilu ni n mamarenilu bɔla i bolo butun. ⁴⁴ Wo rɔ, an ye bɛn kan kelen ma an ni i jɔɔn tɛma, sa sereya ri kɛ nde ni ile tɛma.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri. ⁴⁶ A ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i jɔɔn kan. Wo kɛni, alu bɛɛ ka i laden ka damunun kɛ kabakurun ton tɔrɔfɛ. ⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo tɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔ la ko Kalɛdi. ⁴⁸ Laban ka ko: «Kabakurun ton mɛn ye sereya le ri nde ni ile tɛma bi.» Wo le kɔsɔn yɔrɔ wo tɔ lara ko Kalɛdi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masɔrɔn Laban ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «An wa fara, Allabatala ye an fila bɛɛ kɔrɔsi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu kɛ n denmusoilu la, ni i ka muso gbɛrɛilu ta, hali n ma ko lɔn a rɔ, Alla ja yen an fila bɛɛ la. I kana jina wo kɔ rɔ.»

⁵¹ Laban ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I ja lɔ kabakurun ton jin dɔ, ka i ja lɔ kabakurun jin dɔ, n ka mɛn lɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di kɛ sereya ri. Kabakurun lɔni jin fanan di kɛ sereya ri. Wo rɔ, n kana tamin alu la ka wa i kɛɛ. I fanan kana tamin alu la ka na n kɛɛ. ⁵³ I benba Ibrahima ni n benba Nakɔri a ni alu failu Maari ri kititɛɛ nde ni ile tɛma.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni mɛn ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla sɔ wo rɔ koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bɛɛ kili ko alu ye na damunun kɛ. Alu ka damunun kɛ ka si koyinke kan ye.

32

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sɔɔma da la jona, Laban wulira ka a denmusoilu ni a mamarenilu kɔndɔn ka duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a kɔseyi a wara.

² Yakuba ni a la mɔɔilu ka sila mira ka wa. Alu watɔla, Alla la melɛka doilu nara bɛn Yakuba la. ³ A ka alu yen waati mɛn na, a kan ko: «Dinkira jɛn ye Alla la daa makɛ diya le ri.» Wo rɔ, a ka dinkira wo tɔɔ la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a jɛ a kɔrɔcɛ Esawu ma Seyiri la jamana rɔ, Edɔmu mara rɔ kɔnin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fɔ n tii Esawu ye ko a la jɔncɛ Yakuba kan ko n wani tɛrɛ Laban wara. Ko n tun da mɛn ye, kɔni sisen n da n kɔseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jɔnilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» ⁷ Keladenilu wara kela wo fɔ Esawu ye. Alu ban mɛn kɛni kela fɔla, alu ka alu kɔseyi Yakuba ma ka a fɔ a ye ko: «An wara i kɔrɔcɛ Esawu tɛrɛn ye. A nato i labenna. Cɛ kɛmɛ naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuuya foo ka a kɔnɔ rakaliya. A ka a la mɔɔilu ratala ka alu kɛ kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni jɔɔmɛilu fanan dataala wo jɛ ma. ⁹ A tɛrɛ ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «ɛɛ Allabatata, n benba Ibrahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔseyi n fa so la, ka wa n badenmailu tɛma. I kan ko i ri hɛrɛ kɛ n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juridɛn ba tɛɛ fɔlɔman, foyi tɛrɛ tɛ n bolo, fo n na taama gbeleke dɔron, kɔni bi, n na mɔɔilu ra siyaya kɔsɛbɛ, foo ka kɛ kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔrɔcɛ Esawu bolo. N silanni a jɛ. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jɛrɛ le ka a fɔ ko i ri hɛrɛ kɛ n ye ka n bɔnsɔn siyaya iko kɔɔji kɛjɛ, mɔɔ tɛ wo mɛn dan lɔnna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rɔ. A ka a la kolofen doilu jɛnematɔmɔn, ka alu sanba a kɔrɔcɛ Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso kɛmɛ fila ni bakɔrɔn muwan bɔ, ka saamuso kɛmɛ fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka jɔɔmɛmuso bisawa ni woilu sinmindenilu fanan bɔ. Ka la woilu bɛɛ kan, a ka nisimus binaanin ni tora tan fanan bɔ, a ni falimus muwan ni falicɛ tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu kɛ kuru doilu ri, bɛɛ ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bɛɛ karifa a la jɔn kelen kelenna la. A ka a fɔ alu ye ko: «Alu ye wa n jɛ, ka tɛɛ ladon kolofen kuruilu tɛma.» ¹⁸ A ka a fɔ jɔn fɔlɔ ye ko: «I wa n kɔrɔcɛ Esawu yen, a ri i majiniruka ko: «I tii ye yon di? I watɔ mi ten? Kolofen jɛnilu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa jɛninkali kɛ ten, i ye a jabi: «I la jɔncɛ Yakuba ta le. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jɛrɛ nato kɔ fɛ.»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fɔ jɔn filanan ye, a ni jɔn sawanan, a ni a tɔ bɛɛ, kolofen kuruilu karifani mɛnilu la. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai wa n kɔrɔcɛ Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fɔ a ye fanan ko a la jɔncɛ Yakuba nato le jɛn di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fɔlɔ, a jusu ri suma. Wo rɔ, an wa an jɔɔn yen, n na ko ri diya a ye.» ²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a jɛ, kɔni ale jɛrɛ ka su si dinkira wo rɔ ye.

Yakuba ka sɛɛdon

²³ Su kelen wo rɔ, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jɔnmuso fila, a ni a dencɛ tan ni kelen, natamin Jabɔki ba kɔma. ²⁴ A ka alu latamin ba kɔ, ka ban ka a bolofenilu bɛɛ fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fɛ. Su wo rɔ, cɛ do nara be Yakuba kan. Alu ka sɛɛdon foo ka kɛnɛ

bɔ. ²⁶ Cɛ wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati mɛn na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rɔ. Wo rɔ, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Cɛ kan ko: «I ye n bila. Kɛnɛ bɔtɔ le.» Yakuba ka a jabi: «N tɛ! Ni i ma baraka don n dɔ, n tɛ i bila fewu!» ²⁸ Cɛ kan ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «N tɔɔ le Yakuba.» ²⁹ Cɛ kan ko: «I tɔɔ tɛ wo ri butun. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli, ka a masɔɔn i ni Alla ra sɛɛdon, i ni mɔɔilu ra sɛɛdon, wo bɛɛ rɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a yɛ ko: «I jaandi, i tɔɔ fɔ n yɛ.» Cɛ kan ko: «Nfenna i ye n tɔɔ majininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rɔ. ³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyeli. Wo kɔrɔ le ko: «N da Alla yen ja ni ja, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyeli telebɔ waati. A tɛɛ ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masɔɔn a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le rɔ wo ja le ma. Wo le ka a kɛ, Isirayelika tɛ kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i jɔɔn ben

¹ Nba, Yakuba ka a ja lɔ ka Esawu natɔla yen. Cɛ mɔɔ kɛmɛ naanin ye a kɔfɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a denilu ratale Raseli ni Leya tɛma, a ni jɔnmuso fila tɛma, bɛɛ ni a na. ² A ka jɔnmusoilu ni alu den bila jɛ fɛ, ka Leya ni a denilu tuun woiu la, ka Raseli ni Yusufu bila kɔ fɛ. ³ A jɛɛ taminda jɛ fɛ. A wara ka i majii baka sija wɔrɔnwula, ka i madon a kɔrɔɛ Esawu la. ⁴ Esawu ka i bori ka na a labɛn. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu fila bɛɛ kasira. ⁵ Esawu ka a ja lɔ ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A kan ko: «Mɛnilu nani i fɛ jin di, yon de woiu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma ka den mɛnilu di n ma, woiu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba majininka ko: «N benda kolofen kuru siyaman di. Wo kɔrɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i yɛ.» ⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Kɔni Yakuba kan ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i yɛ, i ye woiu mira. N ja la i kan sisen, wo le iko n da n ja la Alla kan ka a masɔɔn i ra n damira kɔjuma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen mɛnilu la, i sabari ka woiu mira. Alla ra kininkinin n ma. N bolofen ka siya, n dɛsɛni tɛ foyi la.» Yakuba ka wo magbeleya kosebɛ foo Esawu dijɛra wo ma.

¹² Esawu ka a fɔ a yɛ ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.» ¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jɛɛ ka a lɔn ko denilu la ko ka gbɛlen. Fanka tɛ alu la. Kolofenilu ni alu sinmendenilu ye n bolo fanan. N kana jina woiu ko. Ni n ka taama lakaliya tɛ kelen kɔrɔ dɔrɔn, wo tɛ bɛn. Kolofenilu ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n jɛ sisen. N di wa dooni dooni, ka bɛn kolofenilu ni denilu taama ja ma. N di i tɛɛn Seyiri la jamana rɔ.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N na mɔɔ doilu ri to n ko ka i malɔ.» Yakuba kan ko: «N tii, i kana i jɛɛ tɔrɔ butun. Ni n diyara i yɛ, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo rɔ, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana rɔ.

¹⁷ Kɔni Yakuba wara Sukɔti. A ka a la bon lɔ ye, ka gba lɔ a la kolofenilu yɛ. Wo le kosɔn, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Sukɔti.

Yakuba sera Sikɛmu so kɔndɔ

¹⁸ Yakuba bɔra Padani Aramu ka wa. A juma donda Sikɛmu so kɔndɔ, mɛn ye Kanaan jamana rɔ. A seni ye, a ka a la faaninbon lɔ so kɔkan. ¹⁹ A la

faaninbon lɔni dinkira mɛn, a ka wo dinkira san Sikɛmu fa Hamɔri bɔnsɔn de ma. A ka a san wodigbɛ kɛmɛ le la. ²⁰ A ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira wo rɔ, ka wo tɔɔ la ko Alla ye Isirayɛli Maari le ri.

34

Dina ni Sikɛmu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso mɛn sɔɔn Yakuba yɛ, wo tɔɔ le tɛrɛ ko Dina. Lon do rɔ, Dina wara bɔ diya sunkurunilu fɛ so kɔndɔ. ² Kanberen do tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sikɛmu. Wo fa le Hifika Hamɔri ri, mɛn ye jamanatiyya la. Sikɛmu ka Dina yen waati mɛn na, a ka a mira fanka la ka a la a fɛ ka a ratɔjan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikɛmu yɛ kɔsɛbɛ. A ka a kanin. Wo rɔ, Sikɛmu kumara a yɛ kɔɔma, kosa a la ko ri diya sunkurun yɛ. ⁴ Sikɛmu ka a fɔ a fa Hamɔri yɛ ko: «I ye sunkurun jin furu n yɛ.»

⁵ A fɔra Yakuba yɛ ko Sikɛmu ra a denmuso ratɔjan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafɛ wula kɔndɔ. Wo rɔ, Yakuba ma foyi fɔ fo ka alu makɔnɔ.

⁶ Sikɛmu fa Hamɔri nara bɔ Yakuba fɛ, ka na kuma a yɛ. ⁷ Yakuba denceilu nara ka bɔ wula kɔndɔ. A fɔra alu yɛ tuma mɛn na ko Sikɛmu ra alu doomuso ratɔjan, alu dunyara ka mɔnɛ kojuyaya, baa Sikɛmu na mɛn kɛla, kojuu ba le wo ri Isirayɛli la mɔɔilu wara. Mɔɔ tɛ wo kɛla muume! ⁸ Hamɔri ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I denmuso duman n dence Sikɛmu yɛ kɔsɛbɛ. N ye ai madyala, ai ye a di n ma, a ye kɛ a muso ri. ⁹ An ye kɛ furuɔɔnmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fɛ an wara yan. Jamana bɛɛ labilani ai yɛ. Ai ye i sii yan ka a julaya kɛ. Ai ye duu san ka a kɛ ai ta ri.»

¹¹ Sikɛmu ka a fɔ Dina fa ni a kɔrɔcɛilu yɛ ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye dijɛ n yɛ. Ai wa fen fen jinin n fɛ, n di wo bɔ ka a di ai ma. ¹² Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fɔ. N di wo bɛɛ bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a kɛ n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikɛmu tun da ban alu doomuso ratɔjana, Yakuba denceilu ka Sikɛmu ni a fa Hamɔri jabi janfa kuma la. ¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo tɛ bɛn. Maloya ko ba le wo ri an wara. ¹⁵ An tɛ sɔn wo ma foo ai cɛman bɛɛ ye a wara foo wo bɛɛ wa faaninta kɛ ikomin an bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma. ¹⁶ Ni wo kɛra, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tɛma yan ka kɛ mɔɔ kelen di. ¹⁷ Ni ai konin ma sɔn faaninta kɛ ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Hamɔri ni a dence Sikɛmu yɛ. ¹⁹ Sikɛmu bɔra ye i kɔrɔ ka wa ko wo rabɛn, baa Yakuba denmuso duman a yɛ kɔsɛbɛ. Sikɛmu wo bonyani tɛrɛ ka tamin mɔɔ bɛɛ kan a fa wara. ²⁰ Hamɔri ni a dence Sikɛmu wara laden diya so donda la ka kuma so kɔndɔ mɔɔilu yɛ. ²¹ Alu kan ko: «Mɔɔ mɛn ye an duɔɔnɔnilu le ri. An ye dijɛ alu ye to an na jamana kɔndɔ ka julaya kɛ an na jamana rɔ, baa an na jamana ka bon, an bɛɛ ri kun a kɔndɔ. An di alu denmusoilu furu ka an denmusoilu di alu ma. ²² Kɔni ko do ye an tɛma. Ni cɛ bɛɛ ma sɔn ka faaninta kɛ, iko alu bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma, alu tɛ sɔn ka alu sii an tɛma ka an kɛ mɔɔ kelen di. ²³ Ni alu ka alu sii an tɛma yan, alu la kolofen ni alu bolofen bɛɛ tɛ kɛ an ta ri wa? An ye sɔn faaninta kɛ ko wo ma, sa alu ri to an tɛma yan.»

²⁴ So kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ sɔnda Hamɔri ni a dence Sikɛmu la kuma wo ma. Wo rɔ, cɛ mɛnilu tɛrɛ ye so kɔndɔ, wo bɛɛ faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta kɛ tele sawana lon, ka dimin to alu kan, Yakuba dence fila, Simeyɔn ni Lebi kɔnin, mɛnilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen

na, woilu ka alu la fanmuruilu ta ka na be so kɔndɔ mɔɔilu kan, mɔɔilu men hankili te keɛ wo ma. Alu nara don so kɔndɔ mɔɔilu jɛnɛma, ka ɛɛilu bɛɛ faa. ²⁶ Alu ka Hamɔri ni a dence Sikɛmu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikɛmu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dence ɔɛilu nara fureilu lani tɛɛn ye tuma mɛn na, alu ka so kɔndɔ mɔɔilu bolofen bɛɛ ta, ka a masɔɔn Sikɛmu ka alu doomuso ratɔjan.

²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen menilu yen so kɔndɔ a ni sɛnɛilu rɔ, alu ka wo bɛɛ ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoilu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛɛ ye bon na so kɔndɔ, alu wara wo bɛɛ ri.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Simeyɔn ni Lebi yɛ ko: «Ai ka mɛn kɛ jɛn di, wo ri kɛ ko ba ri n kun na. Ai ra n gbɔya yan mɔɔilu yɛ, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu kɔnin. N na mɔɔilu ma siya. Ni yan mɔɔilu ka alu laden ka be an kan, n ni na denbaya bɛɛ ri faa.» ³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo bɛnni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

¹ Lon do rɔ, Alla ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «ɪ ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka bɔ diya do lɔ Alla yɛ, mɛn ka a jɛɛ yiraka i la wo lon ka a tɛɛn i borito i kɔɔɛ Esawu kɔɔ.»

² Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ a la denbaya ni a la mɔɔilu bɛɛ yɛ ko: «Joo menilu ye ai bolo, ai ye wo bɛɛ lafili. Ai ye ai jɛɛ sɛniya, ka ai la faanin sɛnimanilu bila ai kan na. ³ An bɔtɔ yan ka wa Beteli. N watɔ saraka bɔ diya do lɔla Alla yɛ ye, mɛn ka n na tarali lamɛn ka n demɛn n na tɔɔya waati rɔ. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ rɔ.»

⁴ Joo menilu tɛɛ ye alu bolo, alu nara wo bɛɛ di Yakuba ma, a ni tololafen menilu tɛɛ ye alu tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju do kɔɔ Sikɛmu so dafɛ, ka wo fen bɛɛ dokon. ⁵ Alu wulira ka wa tuma mɛn na, Alla ka silan ba bila ye mɔɔilu la so bɛɛ kɔndɔ. Wo le ka a kɛ, mɔɔ si ma bɔ ka bila Yakuba ni a denceilu kɔ.

⁶ Yakuba ni a la mɔɔilu sera Lusi, so mɛn tɔɔ bi ko Beteli. Wo ye Kanaan de rɔ. ⁷ Yakuba ka saraka bɔ diya lɔ Alla yɛ ye, ka a tɔɔ la ko Beteli, baa a ka a bori a kɔɔɛ Esawu jɛ tuma mɛn na, Alla ka a jɛɛ yiraka a la dinkira wo le rɔ.

⁸ Wo tuma, Debora sara, mɛn tun ka Rebeka lamɔ. Alu ka wo suu don jiriju do kɔɔ Beteli so dafɛ, ka jiri wo tɔɔ la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kɔɔ.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bɔ Padani Aramu tuma mɛn na, Alla ka a jɛɛ yiraka a la ikɔ tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rɔ. ¹⁰ Alla ka a fɔ a yɛ ko: «ɪ tɔɔ le tɛɛ ko Yakuba, kɔni i tɔɔ tɛ ten butun ko Yakuba. I tɔɔ le sisen ko Isirayɛli.» Alla ka a tɔɔ la ko Isirayɛli wo jɛ le ma. ¹¹ Alla ka a fɔ a yɛ ikɔ tuunni ko: «Alla Sebɛɛtii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. I bɔnsɔn doilu ri kɛ mansailu ri. ¹² N ka duu mɛn di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bɔnsɔn menilu natɔ i kɔ, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba yɛ dinkira mɛn na, a wara. ¹⁴ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ dinkira wo rɔ, Alla kumara a yɛ dinkira mɛn dɔ kɔnin. A ka rɛsɛnji labɔn kabakurun wo kan, ka Alla sɔ wo rɔ. A ka tulu fanan nabɔn a kan. ¹⁵ Alla kumara a yɛ dinkira mɛn na, Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Beteli.

¹⁶ Alu bɔra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma mɛn na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbɛleyara koseɓɛ. ¹⁷ A ye tin kan tuma mɛn na, tinkɔɔsilali ka a fɔ a ye ko: «I kana silan, i ra dence kura sɔɔn.»

¹⁸ Kɔni Raseli ma bɔ a rɔ. A satɔla ka a den tɔɔ la ko Benoni*. A sanin kɔrɔ, Yakuba ka den tɔɔ la ko Beniyaminu†.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo tɔɔ le bi ko Betilehemu. ²⁰ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ Raseli kaburu kan. Kabakurun wo lɔni ye haan bi.

Yakuba denceilu

²¹ Isirayeli ni a la mɔɔilu bɔra ye ka wa ai la faaninbonilu lɔ Mikidali Ederi kɔma.

²² Ai siini ye tuma mɛn na, Ruben ka i la Bilaha fɛ, mɛn ye a fa Isirayeli muso do ri. Ruben ka mɛn kɛ, wo fɔra a fa Isirayeli ye.

Yakuba denceilu tɛɛ mɔɔ tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Ruben de fɔlɔ sɔɔn, ka Simeyon tuun wo la, ka Levi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulon tuun wo la. Ruben tɛɛ Yakuba den fɔlɔ le ri. ²⁴ Raseli denceilu tɛɛ ye Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁵ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali sɔɔn. ²⁶ Leya la jɔnmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sɔɔn. Nba, woilu le Yakuba denceilu le ri, a musoilu ka mɛn sɔɔn a ye Padani Aramu.

Isiyaka la sayako

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba so da la. Bi, mɔɔilu ye a fɔla Kiriyati Ariba le ma ko Heburɔn. Iburahima siini tɛɛ dinkira wo le rɔ. Isiyaka fanan siini tɛɛ ye le. ²⁸ Isiyaka sɔɔn ka san kɛmɛ ni san biseyin bɔ tuma mɛn na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kɔrɔra ka a la kɔɔya diya bɔ. A dence fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bɔnsɔn de jɔn di. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edɔmu. ² Esawu ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tɛɛ Hetika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tɛɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛɛ Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔrɔɛ tɔɔ ko Nebayoti.

⁴ Ada ka Elifasi sɔɔn Esawu ye. Basimati ka Reweli sɔɔn a ye. ⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sɔɔn. Esawu denceilu le woilu ri, a musoilu ka menilu sɔɔn a ye Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbɛɛ rɔ ka a mabɔ a dooɛ Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bɛɛ. A ka a kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gbɛɛ rɔ, ⁷ baa a ni a dooɛ Yakuba bolofenilu ka siya tɛɛ koseɓɛ. Wo kɛra sababu ri alu fila ma se tola i jɔɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Alu siini tɛɛ jamana mɛn dɔ, wo dooman tɛɛ alu fila bolo ka a masɔɔn alu la kolofenilu wara kojuuya. ⁸ Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinkɛma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edɔmu.

⁹ Esawu le kɛra Edɔmu bɔnsɔn bɛɛ benba ri, menilu siini Seyiri la koyinkɛma jamana rɔ. A bɔnsɔn de jɔn di. ¹⁰ Esawu denceilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dence. Reweli, Esawu muso Basimati dence.

* 35:18 Benoni kɔrɔ ye le ko «tɔɔra dence» † 35:18 Beniyaminu kɔrɔ ye le ko «bolokinima dence»

¹¹ Esawu dence Elifasi denceilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dence Elifasi ka jonmuso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Tima. Ale le ka Amaleki sɔɔn a ye. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dence Reweli denceilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. ¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tɛɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛɛ Sibeyɔn de ri. Olibama ka dence menilu sɔɔn Esawu ye, woilu le tɛɛ Jesi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, menilu kɛra kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dence fɔlɔ Elifasi dence woilu rɔ, menilu kɛra kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, ¹⁶ Kore, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bɔra Elifasi rɔ Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le le tɛɛ jin di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁷ Esawu dence Reweli dence menilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bɔra Reweli rɔ Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le tɛɛ jin di. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dence menilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Jesi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dence menilu kɛra kabilatii ri, woilu le tɛɛ jin di. Olibama tɛɛ Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edɔmu bɔnsɔn de woilu ri.

Seyiri denceilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu tɛɛn Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ²¹ Disɔn, Eseri a ni Disan. Seyiri denceilu le woilu ri, menilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ. ²² Lotan denceilu le tɛɛ Hori ni Heman ri. Lotan doomuso le tɛɛ Tima ri. ²³ Sobali denceilu le ten: Aliban, Manahati, Ebali, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyɔn denceilu le tɛɛ Aja ni Ana ri. Ana wo tɛɛ ye a fa la falilu gbenna tuma men na, ale le fɔlɔfɔlɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kɔndɔ ye. ²⁵ Ana dence le tɛɛ Disɔn di. A denmuso tɛɛ Olibama ri. ²⁶ Disɔn denceilu le ten: Hemedan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Eseri denceilu le tɛɛ Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disan denceilu le tɛɛ Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ³⁰ Disɔn, Eseri a ni Disan. Menilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tɛɛ jin di.

Edɔmu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayelika kun na, mansa menilu tɛɛ ye mansaya la Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le jin di. ³² Beyori dence Bela kɛra mansa ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana kun na. A siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dence Jobabu kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Bɔsira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔra Temanka jamana le rɔ. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dence Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔn kɛɛ Mowabu bɔnsɔn na jamana rɔ ka se alu la. A siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Abiti. ³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo bɔra Rehoboti, men ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dence Bahali Hanani siira mansaya la a nɔ rɔ. ³⁹ Akibori dence Bahali Hanani sani, Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Matabeli. Matabeli tɛɛ Matiredi denmuso le ri. A benba le tɛɛ Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii menilu bɔra Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le jin di, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la duu. Alu tɔɔ le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama,

Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kera kabilabatii ri Edomu bənsən na jamana rə, a bɛɛ ni a la duu. Esawu le kera Edomu bənsən bɛɛ benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rə, a fa siini tere dinkira men də kənin.

² Yakuba denceilu la ko le jin di.

Yusufu sərən ka san tan ni wərənwula bə tuma men na, a tere ye saai ni bailu gbenna a kərəcəilu fɛ. A tere ye a fa la jənmusoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tere ye ko bənbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo bɛɛ jafəla a fa ye.

³ Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den tə bɛɛ la ka a masərən a ka Yusufu sərən a la cəməbaya waati le rə. Wo rə, Yakuba ka durukiba juma manjɛnman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu kərəcəilu ka a yen ko a duman alu fa ye ka tamin alu tə bɛɛ la. Wo rə, Yusufu gboyara alu ye foo alu ka alu ban kuma juma fəla a ye.

⁵ Lon do rə, Yusufu sibora. A ka wo jafə a kərəcəilu ye tuma men na, do lara a la gboyajɛ kan. ⁶ A ka a fə alu ye ko: «Ai ye i tolo malə n na sibo kan na! ⁷ N sibora an bɛɛ ye sene rə. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yərən bɛɛ, n ta sumansidi ka i wuli ka i lə. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kərə.» ⁸ A kərəcəilu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara alu ye ikə tuunni ka tamin foləman na a la sibo ni a la kumailu kosən.

⁹ Yusufu sibora iko. A ka wo fanan jafə a kərəcəilu ye. A kan ko: «Ai la tolo malə n na. N da sibo ikə tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bɛɛ ka i majii n kərə.»

¹⁰ A ka sibo jafə a fa ni a kərəcəilu ye tuma men na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fɛ nde ni i na ni i kərəcəilu bɛɛ ye na an majii i kərə wa?» ¹¹ A la ko jangboya ka a kərəcəilu mira, kəni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati bɛɛ rə.

Yusufu kərəcəilu ka a san

¹² Nba, lon do rə Yusufu kərəcəilu wara alu fa la kolofenilu gben diya Sikemu. ¹³ Isirayeli ka a fə Yusufu ye ko: «I kərəcəilu ra wa kolofenilu gben diya Sikemu. N ye a fɛ i ye wa bə ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fə a ye ko: «Wa bə alu fɛ. Ni alu kende, ni ko tɛ kolofenilu fanan na, i ye na wo fə n ye.» Wo rə, a ka Yusufu lawa ka bə Heburən kenegbɛ rə.

A se men keni Sikemu, ¹⁵ a tere ye a mataamala wula kəndə. Cɛ do ka a tere n ye ka a majininka ko: «I ye nfen jininna?» ¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n kərəcəilu le jininna. Alu ye kolofenilu gbenna. I ka alu diya lən wa?» ¹⁷ Cɛ kan ko: «Alu ra bə yan. N ka alu kan men ko alu watə Dotan.» Yusufu bəra ye ka wa alu kə. A ka alu tere n Dotan. ¹⁸ A kərəcəilu ka a natəla yen foo yərə jan. Sani a ye se alu ma, a kərəcəilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fə i jəən ye ko: «Ai ja lə, sibotii wo natə la le ten! ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafilu kolən jaran kəndə ka a fə ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri ke men di wo rə, an di wo yen.»

²¹ Rubən ka kuma wo men tuma men na, a loo tere ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa. ²² Ai kana a jeli labə. Ai ye a lafilu kolən jaran

jɪn kɔndɔ wula kɔndɔ yan, ai kana ko kɛ a la.» Rubɛn ka wo fɔ kosa a ri wa alu kɔfɛ ka Yusufu layɛlɛ kɔlɔn dɔ ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se mɛn kɛni alu ma, alu ka a la durukiba juma manjɛɛnman wo bɔ a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafilɛ kɔlɔn do kɔndɔ. Kɔlɔn wo jani le tɛrɛ, ji tun tɛ a kɔndɔ. ²⁵ Alu siini tɛrɛ damununna tuma mɛn na, alu ka alu ja lɔ ka jula doilu tamintɔla la yen. Woilu tɛrɛ ye Isumayila bɔnsɔn de ri. Alu bɔtɔ Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikɔlɔn tɛrɛ ye alu la jɔmɛilu la donin dɔ.

²⁶ Yahuda ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Ni an ka an doocɛ faa ka a dokon, an di tɔnɔ su juman sɔrɔn wo la? ²⁷ An ye a san Isumayila bɔnsɔn julailu ma. An jɛrɛ kana a faa. An doocɛ le. An bɛɛ ye badenma le ri.» A badenmailu sɔnda wo ma.

²⁸ Wo rɔ, Madiyan bɔnsɔn julailu tamintɔla, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a layɛlɛ kɔlɔn kɔndɔ, ka a san Isumayila bɔnsɔn woilu ma wodigbɛ muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Rubɛn nara kɔlɔn da la alu kɔfɛ, kɔni a ma Yusufu tɛrɛn kɔlɔn kɔndɔ. Wo gbara a la kojuuya fɔo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a doocɛilu tɛrɛn ye ka a fɔ alu yɛ ko: «Kanberɛn tɛ kɔlɔn kɔndɔ ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo rɔ, alu ka baakɔrɔn do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli rɔ. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fɔ ko: «An ka durukiba jɪn tɛrɛn wula rɔ. I ye a ragbɛ ni i dɛncɛ ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dɛncɛ la duruki le jɔ. Wara juu ra a faa ka a damun. ɛɛ, n dɛncɛ Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi kɔsɔn, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman kɛ kasila kojuuya a dɛncɛ la saya ko rɔ. ³⁵ A dɛncɛilu ni a denmusoilu tɛrɛ ye nala ko alu ye alu fa jusu sumala. Kɔni a ma sɔn a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimantɔ ri to n dɛncɛ la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko rɔ.

³⁶ Nba, Madiyan bɔnsɔn julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛrɛ Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

¹ Nba, a ma mɛn bakɛ, Yahuda bɔra a badenmailu tɛma, ka wa a sii Adulamuka do tɔrɔfɛ mɛn tɔɔ ko Hira. ² Yahuda ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun do yen ye, mɛn fa tɔɔ ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Alu dɛnda. ³ Muso ka kɔnɔ ta ka dɛncɛ sɔrɔn Yahuda yɛ. Yahuda ka den wo tɔɔ la ko Eri. ⁴ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta, ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Onan. ⁵ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta ikɔ tuun ni, ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Sela. Den wo sɔrɔnda ka Yahuda tɛrɛn Akesibu so kɔndɔ.

⁶ Waati wo taminni kɔ, Yahuda ka muso do furu Eri yɛ, a dɛncɛ fɔlɔ kɔnin. Muso wo tɔɔ le tɛrɛ ko Tamari. ⁷ Kɔni, Eri kɛra mɔɔ juu le ri Allabatala jana. Wo rɔ, Allabatala ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fɔ a dɛncɛ Onan yɛ ko: «I ye i numɔɔmuso ta, i kɔrɔcɛ muso kɔnin. Ai ye dɛn, sa den di sɔrɔn i kɔrɔcɛ yɛ, sa i kɔrɔcɛ bɔnsɔn kana tunun.»

⁹ Kɔni Onan ka a yen ko ni den wo sɔrɔnda, a tɛ jate ale ta ri, fo a kɔrɔcɛ ta ri. Wo rɔ, Onan ni muso wo wa den, a tɛ sɔnna a siji ye don a rɔ. A ri wo bɛɛ ke duu ma, kosa a kana bɔnsɔn di a kɔrɔcɛ ma. ¹⁰ Onan tɛrɛ ye mɛn kɛla, wo ma diya Allabatala yɛ. Wo rɔ, Allabatala ka ale fanan faa.

11 Yahuda ka a fɔ Tamari ye ko: «I kana sii ce gberε kun. I wa, to i fa wara fo n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔrɔn a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a kɔrɔcɛilu faara ja mɛn ma. Tamari wara a fa wara wo rɔ.

12 Waati wo taminni kɔ, Yahuda muso sara, Suwa denmuso kɔnin. Yahuda la jusukasi sumara tuma mɛn na, a wara Timaha, mɔɔilu tɛrɛ ye a la saailu si malila dinkira mɛn dɔ. A dujɔɔnce Adulamuka Hira wara a fɛ. 13 A fɔra Tamari ye ko a birance Yahuda watɔ a la saailu si mali diya Timaha. 14 Tamari ka a lɔn ko a numɔɔce Sela ra se furu ma, kɔni a birance Yahuda ma sɔn a ye sii wo kun. Wo rɔ, Tamari ka a la landa faanin bɔ a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ja latunun. A wara ka a sii a jɛrɛ ma Enayimu so donda la, Timaha sila la ye.

15 Yahuda tamintɔ ka Tamari siini yen. A ka a jate jatɔmuso le ri, ka a masɔrɔn Tamari tun da a ja matunun. 16 Yahuda filira a ma fewu! A ma a lɔn ko a biranmuso le. A wara a fɔ a ye ko: «N ye a fɛ ka n la i fɛ.» Tamari kan ko: «Ni n dijɛra, i ri nfen di n ma?» 17 Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bɔ n na bailu rɔ ka a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri nfen bila a kun kɔrɔ sani i ye ba lana n ma?» 18 Yahuda kan ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I tɔɔ tɔɔmasere ye fen mɛn kan, i ye wo ni a julu di n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bɛɛ di a ma. Alu dɛnda. Wo rɔ, Tamari ka kɔnɔ ta Yahuda fɛ. 19 Tamari ka a kɔseyi a wara. A ka bitiran bɔ a kun na ka a la landa faanin bila a kan na ikɔ.

20 Yahuda ka badenni lawa muso ma a dujɔɔnce Adulamuka bolo, kosa a ka fen mɛnilu di muso ma, a dujɔɔnce ye woilu mira ka na. Cɛ wo wara, kɔni a ma muso yen. 21 A ka cɛ doilu majininka Enayimu ko: «Jatɔmuso mɛn tɛrɛ ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatɔmuso si yen yan fɔlɔ.»

22 Cɛ ka a kɔseyi ka a fɔ Yahuda ye ko: «N ma muso wo tɛrɛn ye. Ye cɛilu kan ko alu ma jatɔmuso si yen ye fɔlɔ.» 23 Yahuda kan ko: «Baasi tɛ wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jɛrɛ lamaloya a jininna. Kɔni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?» 24 Nba, karo sawa taminni kɔ rɔ, a fɔra Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatɔya kɛ. Ko sisen, ko a ra kɔnɔ ta. Yahuda ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a kan ko: «Ai ye wa a labɔ kenɛma ka a janin!»

25 Mɔɔilu wara Tamari mira. Alu ye a labɔla kenɛma tuma mɛn na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Mɛn ka kɔnɔ la n na, a la fenilu le jin di. I ye tɔɔmasere fen jin ni a julu ragbɛ, ka gbeleke fanan dagbɛ ni i ka woilu tii lɔn.»

26 Yahuda ka wo fenilu ragbɛ ka a yen ko a ta le. A kan ko: «Muso jin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a kɛ a muso ri, kɔni n ma sɔn wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fɛ wo kɔ.

27 Nba, a moyi waati sera tuma mɛn na, den kɛra filani ri. 28 A moyitɔla, den kelen ka a bolo labɔ. Tinkɔrɔsilali ka a bolo mira ka kari wulen do sisi a la ka a fɔ ko: «Nin de ye fɔlɔ ri.» 29 Kɔni den ka a bolo ladon ikɔ tuunni. A filani-ɔrɔn bɔra. Tinkɔrɔsilali le kan ko: «Ile le ra sila bɔ jɔ!» Wo rɔ, a ka wo tɔɔ la ko Pɛrɛsi*.

30 A doomanin bɔra a kɔ, kari wulen sidini wo bolo la. Alu ka wo tɔɔ la ko Seraki†.

* 38:29 Pɛrɛsi kɔrɔ ye le ko a gberenda † 38:30 Seraki kɔrɔ ye le ko kari wulen

39

Yusufu sanda Potifari ma

¹ Nba, Isumayila bonsɔn jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la jumɔɔ Potifari ma. Potifari tere mansa la kandalilailu la kuntii le ri. ² Allabatala tora Yusufu fe ka a la ko bee sabati. A tere ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo konin.

³ A tii ka a yen ko Allabatala ye Yusufu fe ko bee ro, baa a wa a bolo bila fen fen do, Allabatala di wo bee sabati. ⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo ro, a ka Yusufu ke a jere demenba ri, ka a lasii a la moilu bee kun na, ka a ke a la nanfulu kunnasiiba ri. ⁵ Kɛbi Misiranka ce wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la moɔ bee kun na, Allabatala ka jumaya ke a ye ka ko bee sabati a wara ka a masɔɔn Yusufu la ko ro. Allabatala ka Potifari bolofen bee jumaya, menilu ye so kondɔ, a ni menilu ye sene ro.

⁶ Potifari ka a la ko bee to Yusufu bolo. A ma a jere taro foyi la fo a tere ye menilu damunna.

Yusufu tere ye kanberen kejanin de ri. A fari dafanin a kan. A pada fanan keji.

Potifari muso jabɔra Yusufu la

⁷ Lon do ro, Potifari muso jabɔra Yusufu la. A ka a fo Yusufu ye ko: «Na, i la n fe.» ⁸ Yusufu ma sɔn fewu. A ka a fo muso wo ye ko: «I ja lo. N tii te a jere tarɔla foyi la a wara yan ka a masɔɔn n ye yan. A ra a bolofen bee karifa n na. ⁹ A la fanka ni n ta bee ka kan a wara yan. N sawo ye fen bee ro lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kela, ka haramu ke Alla jana.» ¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si ro. Lon lon a tere ye Yusufu madiyala, koni Yusufu ma sɔn ka i la a fe.

¹¹ Lon do ro, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a teren bonkɔndɔ jon si tun te ye. ¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fe. Koni Yusufu ka a bori a ye ka bo bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma men na ko Yusufu borimantɔ ra bo bon na ka a la duruki to a bolo, ¹⁴ a ka a kan nabo bonkɔndɔ jonilu ma. Woilu nani, a ka a fo alu ye ko: «Ai la ragbe. N ce ka Heburu ce men nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fe. Koni n kulera fanka la. ¹⁵ A ka n kule kan men tuma men na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafe yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a dafe ka Yusufu tii Potifari makɔndɔ. ¹⁷ Wo nani, muso ka danteeli bee ke a ce ye ja kelen wo ma ko: «I ka Heburu jonce men nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya. ¹⁸ Koni n kulera tuma men na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafe yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma men Yusufu la ko ro tuma men na, a jusu bɔra kojuuya. ²⁰ Wo ro, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira men. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Koni Allabatala tora Yusufu fe. A ka jumaya ke Yusufu ye. Wo ro, a ka Yusufu demen ka a la ko diya kaso bon kuntii ye. ²² Wo ro, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden to bee kun na kaso bon na. Yusufu le tere ko bee janabɔla ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko men bee to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatala tere ye Yusufu fe. A ka fen fen ke, Allabatala ka wo bee sabati.

40

Yusufu ka siboilu korɔ fo

¹ Waati wo taminni kɔ, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do ke a la. ² Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira men dɔ. Kaso wo tere ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafɛ. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye ke alu demenba ri. Alu mɛnda kaso la.

⁵ Lon do rɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su rɔ. Wo ka a teren alu ye kaso la fɔlɔ. Alu fila sibora, kɔni sibo kelen tun tɛ. Alu kɔrɔilu tun tɛ kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbɛ, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la jɛmɔɔ majininka ko: «Nfen keni ai sewani tɛ bi?» ⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tɛ yan mɛn di sibo woilu kɔrɔilu fɔ an ye.» Yusufu kan ko: «Sibo kɔrɔ lɔnba tɛ Alla le ri wa? Ai ka menilu yen sibo rɔ, ai ye woilu jafɔ n ye.»

⁹ Wo rɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mɛn yen, a ka wo fɔ Yusufu ye. A kan ko: «N siboni le, n ka resɛnju do yen n jɛ. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a feren ka den ka ke resɛn mɔninilu ri i kɔrɔ. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tere ye n bolo. Wo rɔ, n ka resɛn mɔni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kɔndɔ, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo kɔrɔ le jin di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔrɔ la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kɛla jɛa mɛn ma kɔrɔman. ¹⁴ I wa herɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana jina n kɔ. I ka kan ka jumaya ke n ye baa n ka i demen. I ye n na ko fɔ Ferawuna ye wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, ¹⁵ baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuilu la jamana rɔ. Kɛbi alu ka n nana yan, n ma kojuu ke, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dujɔɔnce la sibo kɔrɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, ale ka a fɔ Yusufu ye ko: «N fanan sibora. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye mɛn tere ye sanfɛ, buru su bɛɛ tere ye wo kɔndɔ. Wo bɛɛ rabenni tere Ferawuna ye, kɔni kɔnɔilu tere ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kɔndɔ n kun dɔ ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo kɔrɔ le jin di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i suu dun jiri la. Kɔnɔilu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kɛra Ferawuna sɔrɔn lon sankunbɛn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba ke a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka alu lana mɔɔbailu ye bɛɛ jana. ²¹ A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara kɔrɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a bolo iko. ²² Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fɔ jɛa men ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A jɛnara a ko fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin kɔ rɔ, Misiran mansa sibora ka a jere lɔni yen Nili ba dala. ² A lɔnin tora ye tuma mɛn na, nisi tɔlɔni wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma mɛn bakɛ, nisi barani wɔrɔnwula fanan bɔra Nili ba ji rɔ. Woilu nara alu lɔ nisi tɔlɔni woilu tɔrɔfɛ ba dala. ⁴ Nisi barani kojuyani woilu ka nisi juma tɔlɔni wɔrɔnwula woilu damun ka ban. Wo keni, mansa kunura sunɔ rɔ.

⁵ A sunɔɔra iko ka sibo gbere fanan la. A ka sumantɔnsɔn wɔrɔnwula yen. Wo bɛɛ bɔni sumangbala kelen de la. Alu kise bɛɛ kunba. Alu ka ji. ⁶ A ma mɛn bake, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbere bara. Woilu kise misenman. Alu keni iko fɔɔɔ ba wa suman janfo a gban na. ⁷ Sumantɔnsɔn menilu kiseni misenman, woilu ka suman juma wɔrɔnwula woilu damun, menilu kise kunba. Wo keni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tere.

⁸ Wo duu sa gbɛni, mansa jusumakasara. Wo ro, a ka Misiran jamana felelilailu bɛɛ ni a hankilimailu bɛɛ kili. A ka mɛn yen sibo ro, a ka wo jafɔ alu ye, kɔni wo si ma se ka a la sibo koro fo a ye. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni ro sisen. ¹⁰ I monera an, i la jonilu ma tuma mɛn na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandalila kuntiiba la jala kaso la. ¹¹ An mɔɔ fila bɛɛ sibora su kelen do. Sibo woilu korɔilu tun te kelen di. ¹² Heburu kanberen do tere ye an fe kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jon de tere. An mɔɔ fila ka mɛn yen sibo ro, an ka wo jafɔ a ye. A ka woilu korɔilu fo an ye. ¹³ A ka a korɔ mɛn fo, a kera wo ja le ma! I ka nde laseyi n na baara korɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo korɔ fo

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labo kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayelemen, ka wa i lo Misiran mansa jakoro. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fo a ye ko: «N da sibo le ke. Mɔɔ si ma se ka wo korɔ fo n ye. A fora n ye ko i ri se sibo korɔ folo.» ¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a korɔ juma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fo a ye ko: «N sibora ka n loni yen Nili ba dala. ¹⁸ N loni tora ye tuma mɛn na, nisi wɔrɔnwula bora ji ro ka na bin damun diya ba dala. Alu ka ji kosebe. Alu taloni. ¹⁹ A ma mɛn, nisi wɔrɔnwula gbere fanan bora ji ro. Woilu barani tere kojuuya. Alu kejuuyani ka tamin. Sobo jonjon tun te alu la. N tun ma nisi gbere kejuuyani woilu jooɔn yen folo munun Misiran jamana muume ro yan. ²⁰ Nisi barani woilu, menilu kejuuyani konin, woilu ka nisi taloni wɔrɔnwula wo damun, menilu foloma bora ji ro. ²¹ Hali alu ka woilu damun, mɔɔ ti se wo lon na, ka a masoron alu fari barani tere ja mɛn ma folo, a ye ja kelen wo ma munun. Wo keni, n kunura sunoo ro. ²² N sunooa iko ka sibo. N ka sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Alu bɛɛ kise kunba. ²³ A ma mɛn bake, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbere bora. Woilu tun kiseni te jonjon. Alu bɛɛ kise misenman. Alu keni iko fɔɔɔ ba wa suman janfo a gban na. ²⁴ Sumantɔnsɔn misenman woilu ka Sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula wo damun. Nba, n ka wo bɛɛ fo n na felelilailu ye, kɔni woilu si ma se wo korɔ folo n ye.»

²⁵ Yusufu ka a fo mansa ye ko: «I la sibo fila bɛɛ ye korɔ kelen de ri. Alla nato mɛn kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi juma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo bɛɛ ye korɔ kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani wɔrɔnwula mɛn bora ji ro ko fe, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn misenman wɔrɔnwula wo, fɔɔɔ ka menilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula konko le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fo i ye ja mɛn ma, a ye wo ja le ma. Alla keto mɛn kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San wɔrɔnwula menilu nato, suman di son a ja jere jere ma Misiran jamana fan bɛɛ ro. ³⁰ San woilu wa tamin, konko ri na ka san wɔrɔnwula ke. Mɔɔilu ka suman ba mɛn saron san diyani wɔrɔnwula

woilu koro, alu ri jina wo bee ko, konko ri juuya jamana bee ro. ³¹ Konko ri juuya kosebe. Moolu ka suman men saron san diyani waronwula wo ro, wo bee ri jina alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo jin ke sija fila. Wo koro le ko Alla ra ban wo ko latee la. Alla ri wo ke lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo ro, mansa, i ye moo hankiliman do jinin, men ka ko koro lon, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye maba doilu lasii jamana kondoo, sa moo woilu wa suman men saron, maba woilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a ke wo ja jamana fan bee ro san diyani waronwula bee koro. ³⁵ I ye a fo alu ye ko ie ye suman woilu bee laden wo ja le ma san woilu koro, ka wo bee laden jamana soilu la i too ro ka a konghen. ³⁶ Sa san waronwula konko ba don Misiran jamana ro tuma men na, suman lamarani woilu ri ke jamana moolu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka men fo, wo diyara Misiran mansa ni a la memoolu bee ye.

³⁸ Mansa ka a fo a la memoolu ye ko: «An di moo saron Misiran yan, Alla la Nin ye men do ikomin ce jin?»

³⁹ Mansa ka a fo Yusufu ye ko: «Alla ra wo bee yiraka i la. Wo ro, moo si te yan, men hankili ka bon i ta ri, men ka ko koro lon ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba men fo, n na moolu ri wo ke. Mansaya daron de ri ke i ni nde tema. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana bee kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini bo a bolo la, a la mansaya toomasere ye men kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin jumajuma di a ma, ka kanna nee saninnaman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Moolu wara sowontoro wo je ka alu kan naboo ko: «Bee ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bee kun na wo ja le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fo Yusufu ye ko: «Nde le Misiran mansa ri, koni moolu kana foyi ke Misiran jamana ro butun fo ile wa son men ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu too la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a ke a muso ri. Potifera wo tere ye Jni so moolu la joo sarakalasele le ri.

Nba, Yusufu kera Misiran jamana kunnasiila ri wo ja le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna ye ka a teren a saron da san bisawa bo. A bora mansa dafe, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san waronwula kera, suman ye sonna a ja jere jere ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan bee ro a so misen a ni a so kunba. Suman kanin yoro yoro a ka suman namara wo yoro kelen de bee ro. ⁴⁹ Wo ro, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kijne.

⁵⁰ Sani san waronwula konko ye don jamana kondoo, Yusufu muso Asanati ka dence fila saron a ye. Asanati wo tere ye Jni so moolu la joo sarakalasele Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence folo too la ko Manose, baa a kan ko Alla ra a lajina a la toroya bee ko ro, ka a hankili bo a fa wara ro.

⁵² A ka a dence filana too la ko Efrayimu, baa a kan ko Alla ka a ke, a toroni tere jamana men do, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani waronwula wo dafara Misiran tuma men na, ⁵⁴ san waronwula konko donda iko Yusufu ka a fo ja men ma. Konko donda jamana gberailu bee ro, koni suman namarani tere fan bee ro Misiran. ⁵⁵ Konko sera Misirankailu ma tuma men na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu teren ye. A wa men fo ai ye, ai ye wo ke.» ⁵⁶ Konko juuyara ka se Misiran jamana yoro bee ro, tuma men

na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Mɔɔilu bɔra jamana bɛɛ rɔ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kɔnkɔ gbɛleyara dunuɲa fan bɛɛ rɔ.

42

Yusufu kɔrɔɔɛilu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fɔra Yakuba yɛ ko suman ye sɔrɔnna Misiran tuma mɛnna, a ka a fɔ a denceilu yɛ ko: «Nfenna ai siini ai jɔɔn dagbɛla yan ten? ² N da a mɛn ko suman ye sɔrɔnna Misiran. Ai ye wa do san an yɛ, sa an kana faa kɔnkɔ bolo yan.» ³ Wo rɔ, Yusufu kɔrɔɔɛilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu doocɛ Bɛniyaminu ye wa a kɔrɔɔɛilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tɛɛ ko kojuu kana a sɔrɔn sila la.

⁵ Isirayeli denceilu ni mɔɔ gbɛɛilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tɛɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ⁶ Wo ka a tɛɛn, Yusufu ye jamana kuntiyya la Misiran. Ale le tɛɛ suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔɔɛilu nara Yusufu ma, ka alu majii a kɔrɔ, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a kɔrɔɔɛilu yen tuma mɛn na, a ma fili alu ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma alu lɔn. A jamanda alu ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ, ka na suman jinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kɔrɔɔɛilu ma, kɔni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu rɔ, a ka a kɔrɔɔɛilu yen sibo rɔ ja mɛn ma. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na ja mɛn ma.»

¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma tɛ! Ande, i la jɔnilu nani suman san diya le dɔrɔn. ¹¹ An bɛɛ ye cɛ kelen den de ri. Mɔɔ telenilu le ande ri. An tɛ jamana si lakɔrɔsila.» ¹² Yusufu kan ko «ɛɛn de! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le.» ¹³ Alu kan ko: «An ye i la jɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ. A denceilu tɛɛ mɔɔ tan ni fila le ri. An doocɛ ye an fa dafɛ ye bi. A tɔ kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fɔ ja mɛn ma, a ye wo ja kelen de ma jɔ! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma fɛsɛfɛsɛ ja mɛn ma, wo le ye jin di. Ni ai doocɛ doomani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le rɔ. ¹⁶ Ai mɔɔ kelen ye wa ai doocɛ ta ka na a ri. Ai tɔilu ri wo makɔnɔ kaso la yan. Wo rɔ, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tɔɲa le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fo ka an na jamana lakɔrɔsi dɔrɔn. N ye n kalila wo rɔ Misiran mansa tɔɔ le rɔ!»

¹⁷ Wo rɔ, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa kɛ ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Nba, n silanni Alla yɛ. Wo rɔ, n ye mɛn fɔla ai yɛ, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni mɔɔ telenilu le ai ri, mɔɔ kelen ye to kaso la yan ai bɛɛ nɔ rɔ. Ai tɔilu ye wa suman di ai la denbaya kɔnkɔto ma, ²⁰ kɔni a fɛɛ tɛ fo ai ye na ai doocɛ doomani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tɔɲa le fɔ n yɛ, sa ai kana faa.» Alu sɔnda wo ma.

²¹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tɔrɔɲa jin da an sɔrɔn Yusufu le kosɔn. Wo lɔn, a tɔrɔra an jɔkɔrɔ. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kosɔn kojuu jin da an sɔrɔn bi.»

²² Rubɛn ka a fɔ alu ye ko: «N ma a fɔ ai yɛ ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli jinininkali le jin ka a hake bɔ an dɔ.»

²³ Alu ma a lɔn ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i jɔɔn ma. ²⁴ Yusufu ka a mabɔ alu la ka wa kasi. A kɔseyi mɛn kɛni, a kumara alu yɛ, ka ban ka Simeyɔn bɔ alu rɔ ka a bolo sidi alu jana.

Yusufu kərəceilu ka i kəseyi Kanaan bənsən na jamana rə

²⁵ Yusufu ka a fə a la məəilu ye ko alu ye a kərəceilu la bərəilu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bεε la wodi bila ei la bərə woilu kəndə, ka suman fanan di alu ma ka a kε ei sila fanda ri. Alu ka wo bεε kε ikomin Yusufu ka a fə ja men ma. ²⁶ Alu ka bərəilu la alu la falilu kə kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma men na, alu ka alu lə yərə do rə ka sii ye. Məə kelen ka a la bərə da laka ko a ye damunun dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bərə kəndə. ²⁸ A ka a fə a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na bərə kəndə yan.» Alu kəndafilira kojuuya. Alu kəndakaliyara ka a fə alu jəən ye ko: «Alla ra nfen de kε an na jin de ten?»

²⁹ Nba, alu se men keni alu fa Yakuba wara Kanaan bənsən na jamana rə, ko men ka alu sərən, alu ka wo bεε danteeli kε a ye. Alu kan ko: ³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kəsebe! A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakərəsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye məə telenilu le ri, ko an ma jamana si lakərəsi fəb habadan. ³² An kan ko an bεε ye fa kelen de la, ko an məə tan ni fila le tere an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an dooce doomani ye an fa dafε ye Kanaan bənsən na jamana rə, ³³ kəni jamana kuntii wo kan ko a ri a lən ko an ye məə telenilu ri ja men ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye məə kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara məəilu kənkəto ma. ³⁴ Ko an ye wa an dooce doomani ri a ma. Wo wa kε, ko a ri a lən ko an ma wa jamana lakərəsi kanma, ko a ri a lən ko an ye məə telenilu le ri, kosa a ri an badenma bə kaso la. Ko a ri jamana bεε labila an ye.»

³⁵ Nba, alu ka suman nabə alu la bərəilu kəndə tuma men na, alu bεε ka alu la wodi bila bərəneilu sidini yen suman bərəilu kəndə. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma men na, alu bεε silanda.

³⁶ Alu fa Yakuba ka a fə alu ye ko: «Eε! Ai ye n denilu bəla n bolo. Yusufu tε yan butun. Simeyən fanan tε yan butun. Sisen ai ye a fε ka Bəniyaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tərəya bεε ye nde le kan.»

³⁷ Ruben ka a fə a fa ye ko: «I ye Bəniyaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Bəniyaminu ri, i ye n dence fila bεε faa Bəniyaminu nə rə.»

³⁸ Yakuba kan ko: «Eεn de! N dence tε wala ai kəfe! A kərəce Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kərə. Ni ko ka ale fanan sərən taama rə, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kərəceilu wara Misiran ikə

¹ Nba, kənkə juuyara jamana kəndə. ² Yakuba denceilu nara suman men di ka bə Misiran, wo bantəla le tere. Wo rə, Yakuba ka a fə alu ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.»

³ A dence Yahuda ka a jabi: «Cε wo ka a fə an ye le ka a magbεleya kəsebe ko an tε a yen butun fo an dooce wa kε an kəfe. ⁴ Ni i sonda an dooce Bəniyaminu ye wa an kəfe, an di wa ka suman san i ye. ⁵ Ni i kənin ma sən, an tε wa ye, baa cε wo ka a fə an ye ko an tε a yen butun fo an dooce wa kε an kəfe.»

⁶ Isirayeli kan ko: «Ai ra kojuu kε n na de! Nfenna ai ka a fə cε wo ye ko ai dooce ye ai kəma?»

⁷ A denceilu ka a jabi: «Cε wo ka jininkali siyaman kε an kun, ka an majininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan ko: «Ai fa kende wa? Ai dooce ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lən ko a ri a fə an ye ko an ye wa an dooce ri.»

⁸ Yahuda ka a fɔ a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n dooce karifa n na, sa an di wa i kɔrɔ. Wo wa ke, kɔnkɔ te ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹Nde jere ri n lɔ den kunko la. Ni ko ka a sɔrɔn, i ye nde majininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalɔ i jɔakɔrɔ, wo jalakili te bɔ n kan habadan. ¹⁰Ni an kɔnin tun ma lanɔ yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹ Alu fa Isirayeli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo rɔ, ai ye an na jamana fen juma doilu bila ai la bɔrɔilu kɔndɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pisitasi ni amande kɔnin. ¹²Ai wara wodi mɛn di fɔlɔ, ai ye wo jɔɔn fila ta, baa wodi mɛn bilani tere ai la bɔrɔilu kɔndɔ, fo ai ye ai kɔseyi wo ri. Ai ri a sɔrɔn, alu jinanin de. ¹³Nba, ai ye ai dooce ta ka wa ce wo teren ye sisen. ¹⁴Alla Sebɛtɛtii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn naseyi ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ kosebe.»

¹⁵ Wo rɔ, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se mɛn kɛni ye, alu wara Yusufu tɔrɔfe, ka alu lɔ a jɔakɔrɔ. ¹⁶Yusufu ka Beniyaminu yen alu fe tuma mɛn na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa mɔɔ jɔnɔlu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu kɛtɔ telerɔ damunun kɛla nde le fe bi.»

¹⁷ Ce wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fɔ a ye jɔa mɛn ma.

¹⁸ Alu wataɔa Yusufu la bon na, wo ka alu masilan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi mɛn bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Alu kɛtɔ bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an ke jɔnɔlu ri.» ¹⁹Wo rɔ, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye. ²⁰Alu kan ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan. ²¹An bɔ mɛn kɛni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi be le tere, an ka mɛn san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²²Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni mɛn ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lon, an ma wo lɔn.»

²³ Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila bɔrɔilu kɔndɔ ai ye. Ni wo te, ai ka suman sankɔ mɛn bɔ, n ka wo sɔrɔn.»

Wo rɔ, ce wo wara Simeyɔn ta ka na a di alu ma, ²⁴ka alu be ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu la falilu fanan ma. ²⁵Alu nara sanba fen mɛnilu ri, alu ka woilu labɔ ka Yusufu makɔnɔ, baa a fɔra alu ye ko a ri na telerɔ damunun diya alu fe ye.

²⁶Yusufu sera a wara tuma mɛn na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majii a kɔrɔ. ²⁷Yusufu ka alu fo ko: «Tana te ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fɔ n ye ko a ra kɔrɔya. Ale don? A kɛnde fɔlɔ?»

²⁸Alu ka Yusufu jabi: «Tana si te an fa la, i la jɔnce kɔnin. A kɛnde.» Alu ka alu kun majii Yusufu kɔrɔ.

²⁹Yusufu ka a jɔnakalan ka a dooce Beniyaminu yen, a jere na la den. A kan ko: «Ai ka ai dooce mɛn na ko fɔ, wo le ye jɔn di wa?» Alu kan ko: «ɔɔn, ale le.» Yusufu ka a fɔ a ye ko: «N den, Alla ma here kera i ye.»

³⁰Beniyaminu hina donda Yusufu la kosebe. Wo rɔ, a kasitɔla le tere. A ka bɔ alu tɔrɔfe i kɔrɔ ka wa a jere la bon kɔndɔ ka kasi. ³¹A ka ban kasila tuma mɛn na, a ka a jɔa lako, ka wa alu teren ye. A ka a jere mira ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye na balo di alu ma. ³²Alu ka Yusufu la balo bɔ a la a dan na, ka a badenmailu ta bɔ a dan na. Misiranka mɛnilu tere ye, alu ka woilu fanan ta bɔ a dan na, baa Misirankailu ti sɔn ka damunun ke Heburuulu fe. Alu tana le wo ri. ³³Yusufu ka a badenmailu lasii a jɔakɔrɔ, ka alu tuun i jɔɔn na ka ben alu si

kasabiya ma, ka a damira kərəmamaɔ ma ka wa se doomamaɔ ma. Alu ka alu siɲa wo yen tuma mən na, alu ka i jɔɔn dagbɛ ka kabannakoya. ³⁴ Balo mən tɛɛ ye Yusufu kərə, a la mɔɔilu ka a badenmailu bɛɛ sɔ wo le rɔ. Beniyaminu ka mən sɔɔn, wo kɛra a kərəcɛilu ta jɔɔn loolu le ri. Alu ka damunun kɛ ka alu min, ka sewa Yusufu la kɔsɛɛ.

44

Yusufu ka a kərəcɛilu kərəbɔ

¹ Nba Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Alu la bərəilu lafa suman na. Alu la falilu di se donin mən kərə, i ye wo jate di alu ma. I wa bərəilu lafa, i ye alu kelen kelenna bɛɛ la wodi la suman kan alu la bərəilu kɔndɔ. ² I ye n na wodigbɛ minninfen bila doomamaɔ la bərə kɔndɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ a ye jɔa mən ma.

³ Wo duu sa gbɛni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu kɔ kan, ka wa. ⁴ Ka a tɛɛn alu ma janfa so la fɔlɔ, Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa alu kɔ! I wa se alu ma tuma mən na, i ye a fɔ alu ye ko: «Nfenna ai ka kɔjuma sara kojuu la? ⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye jɔninin kɛla wo le la. Ai ra kojuu ba le kɛ nin di de!»

⁶ Bon kunnasiila wara se alu ma tuma mən na, a kumara alu ye ikomin Yusufu ka a fɔ a ye jɔa mən ma. ⁷ Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An tɛ ko su wo kɛla fewu! ⁸ I jɛɛ ka a lɔn ko an nani wodi ri an na bərəilu kɔndɔ wo lɔn, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbɛ wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa? ⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri kɛ i la jɔnilu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da dijɛ wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ mən kunma, wo ri kɛ n na jɔn di. Ai tɔilu tɛ jalakili.»

¹¹ Wo yɔrɔ wo rɔ, alu ka alu la bərəilu lajii duu ma ka alu da laka. ¹² Bon kunnasiila ka bərəilu ragbɛ. A ka a damira kərəmamaɔ ta ma, ka wa se doomamaɔilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bərə kɔndɔ.

¹³ Wo le rɔ, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la bərəilu la falilu kɔ kan, ka alu kɔseyi so kɔndɔ. ¹⁴ Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a tɛɛn a ye ye fɔlɔ. Alu ka alu la duu ma a kərə. ¹⁵ Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Ai na nfen ko kɛla jɔn ten? Ai ma a lɔn ko nde jɔɔn di jɔninin kɛ ka kɔilu lɔn wa?» ¹⁶ Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi fɔla. Kuma tɛ an bolo butun. An ti se an bɔla ko jɔn dɔ. Alla jɛɛ le ra an sonjuu labɔ gbɛ rɔ. An bɛɛ ye i la jɔnilu le ri sisen, minninfen yenni mən kunma, a ni an tɔilu bɛɛ.» ¹⁷ Yusufu ka a jabi kɔnin ko: «Ka alu bɛɛ jalaki ten, n tɛ ko su wo kɛla fewu! Minninfen yenni mən kunma, wo le kɛtɔ n na jɔn di. Ai tɔilu ye wa hɛɛ rɔ ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko rɔ

¹⁸ Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye dijɛ n ye kuma i ye. N ka a lɔn ko i ni Misiran mansa bɛɛ ka kan. I kana mɔnɛ n ma. ¹⁹ N tii, an na ko fɔlɔ yan, i ka an majɔninka an fa ni an badenmailu ma. ²⁰ An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra kərəya kɔsɛɛ. Ko an doocɛ doomani fanan ye ye, an fa kərəyanin ka mən sɔɔn. Doomamaɔ wo kərəcɛ ra faa, ka a kelen pe to. Dogbɛɛ tɛ ye butun, a ni mən ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kɔsɛɛ. ²¹ I ka a fɔ an ye ko an ye na a ri yan, kosa i jɔa ri la a kan. ²² An ka a fɔ i ye wo

lon ko den ti se bɔ la an fa tɔrɔfɛ. Ni a bɔra a tɔrɔfɛ an fa ri faa, ²³ kɔni, an tii, i ka an jabi ni an doocɛ ma na an kɔfɛ yan, ko an tɛ i yen butun.

²⁴ «Wo rɔ, an ka an kɔseyi an fa wara tuma mɛn na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵ Lon do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ. ²⁶ An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an doocɛ wa na an kɔfɛ, baa cɛ wo kan ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ. ²⁷ An fa ka a fɔ an yɛ ko an ka a lon ko a muso Rasɛli ka dencɛ fila-pe le sɔrɔn a yɛ. ²⁸ Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri rɔ, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kɛbi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹ Ko ni an wara do jin fanan di don? Ni ko ka a sɔrɔn taama rɔ, ko a kɔrɔyani ri faa ninnafin dɔ. An fa kan ten.

³⁰ «Nba, ni n ka n kɔseyi i la jɔncɛ, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo tɛ bɛn. Den wo le ye n fa la ko bɛɛ ri. ³¹ N fa wa a yen tuma mɛn na ko den wo ma a kɔseyi an fɛ, a ri faa. An fa kɔrɔyani ri faa jusumakasa rɔ, wo le rɔ an di kɛ wo sababu ri. ³² Ka a la wo kan, n ka n lɔ den na kunko la. N ka a fɔ n fa yɛ ko ni n ma kɔseyi den di a ma, n fa hakɛ ri to nde kan kadawu. ³³ I jaandi, i ye n kɛ i la jɔn di den nɔ rɔ, kosa den di a kɔseyi a kɔrɔcɛllu kɔ fɛ. ³⁴ N ye n kɔseyila n fa ma di, ni den tɛ n bolo? N tɛ i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jɛrɛ yiraka a badenmailu la

¹ Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jɛrɛ mirala a la jɔnɪlu jana. A ka alu jamari ko alu bɛɛ ye bɔ. Mɔɔ gbɛrɛ si tun tɛ ye tumana mɛn na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jɛrɛ yiraka alu la. ² A kasira kɔsɛbɛ, fo Misirankailu ka a kasi kan mɛn kɔkan. Wo ko fɔra mɔɔilu jana Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Yusufu le nde ri! N fa kɛndɛ wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tɛrɛ kojuuya. ⁴ Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma mɛn na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka mɛn san Isumayila bɔnsɔn julailu ma mɛn ye taala Misiran. ⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mɔnɛ ai jɛrɛ ma n san ko rɔ. Alla le ka n nana ai jɛ yan sa n di kɛ sababu ri ka mɔɔilu kisi kɔnkɔ ma. ⁶ Kɔnkɔ san fila le jamana kɔndɔ jin. A ra to san loolu le ma, sɛnɛkɛlailu ti nala foyi sɔrɔnna sɛnɛ rɔ. ⁷ Alla le ka n lɔ ai jɛ yan ka an to yan an fa bɔnsɔnilu kisibaya kanma, sa ai bɔnsɔn kana tunun dunuya ma. ⁸ Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n kɛ Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bɛɛ kun na. ⁹ Ai ye ai kaliya ka i kɔseyi n fa ma. Ai ye a fɔ a yɛ ko a dencɛ Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bɛɛ kun na. Ko a ye a kaliya ka na n tɛrɛn yan. ¹⁰ Ko a ri a sii Kɔsɛni jamana rɔ, ka to n tɔrɔfɛ yan. Ko a ye na, a ni a la denɪlu ni a la mamarenɪlu ni a la kolofenɪlu ni a bolofen bɛɛ. ¹¹ Ko n di alu balo, baa kɔnkɔ ri san loolu kɛ fɔlɔ. Sa a ni a la mɔɔ bɛɛ kana bolokolonya kojuuya.»

¹² Yusufu kan ko: «Nba, ai jɛ yan n na sisen. N doocɛ Bɛniyaminu fanan jɛ yan n na. Ai ra a yen ko Yusufu jɛrɛ le kumala ai yɛ. ¹³ Mɔɔilu ye n bonyala jɛ mɛn ma Misiran yan, ai ye wo fɔ n fa yɛ. Ai ra fen fen yan ai jɛ la yan, ai ye wa wo bɛɛ fɔ a ye, ka ban ka na a ri jona.»

¹⁴ Nba, Yusufu ka a ton a doocɛ Bɛniyaminu kan ka kasi. Bɛniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. ¹⁵ Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔrɔcɛ kelen kelenna bɛɛ kan ka alu sunbu. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔcɛllu ka kuma damira a fɛ.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

¹⁶ Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma men na, wo diyara mansa ni a la nɛmɔɔ bɛɛ yɛ. ¹⁷ Mansa ka Yusufu kili ka a fɔ a yɛ ko: «A fɔ i badenmailu yɛ ko alu ye alu doninilu la alu la falilu ko kan ka alu kɔseyi Kanaan jamana rɔ. ¹⁸ Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la mɔɔ bɛɛ ta ka na alu ri n ma. N di duu nɔma di alu ma, men ka ni duu bɛɛ ri Misiran. Alu ri an na jamana balo nɔma damun. ¹⁹ I ye a fɔ i badenmailu ye fanan ko alu wa ke wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kɔndɔ ka na woilu ri yan. ²⁰ Ni alu bolofen doilu tora alu ko ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen nɔmajɔmailu le ditɔ alu ma yan.»

²¹ Nba, Misiran mansa ka men fɔ Isirayeli denilu yɛ, alu ka wo ke. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka ben mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

²² A ka faanin kura di alu kelen kelenna bɛɛ ma, kɔni a ka wodigbɛ kemɛ sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. ²³ A ka a fa sanba falice tan ni falimuso tan na. A ka falice woilu donin Misiran fen nɔmailu la, ka falimusoiu donin sumankise ni buru ni damunufen gbɛɛilu la, menilu ri a fa balo taama rɔ. ²⁴ A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bara Misiran ka wa alu fa Yakuba tɛɛn Kanaan jamana rɔ. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fɔ a yɛ ko: «Yusufu kɛndɛ le! Ale le jɛɛ siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A denceilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma men na, Yakuba ka wo bɛɛ men ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka menilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a nɔalen. ²⁸ A kan ko: «N dence Yusufu kɛndɛ fɔlɔ! Nde tɛ foyi nininna butun ka tamin wo kan. N di wa n nɔa la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watɔla Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayeli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Beri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayeli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.»

³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kɔsebɛ kɔsebɛ. ⁴ N jɛɛ di wa i kɔfɛ Misiran. N jɛɛ le keto i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jɛɛ ri i jɔkise latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka men nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bɛɛ, alu ka menilu sɔrɔn Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo nɔa le ma. ⁷ A denceilu bɛɛ wara a kɔfɛ, a ni a denmusoiu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bɛɛ kɔnin. Woilu bɛɛ wara Misiran Yakuba kɔfɛ.

⁸ Nba Isirayelika menilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔɔilu le jin di.

Yakuba dence fɔlɔ tɔɔ le ko Rubɛn. ⁹ Rubɛn denceilu le ten: Henɔki, Palu, Hesirɔn a ni Karimi.

¹⁰ Simeyɔn, wo denceilu le ten: Yemuwɛli, Yamini, Owadi, Yakɛn, Sokari, Sawuli. Sawuli na tɛɛ Kanaan bɔnsɔn do le ri.

¹¹ Lebi, wo denceilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo denceilu le ten: Eri, Onan, Sela, Peresi a ni Seraki, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Peresi denceilu le Hesarɔn ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo denceilu le ten: Tola, Puwa, Yobu a ni Simirɔn.

¹⁴ Sabulɔn, wo denceilu le Seredi ni Elɔn ni Jalɛli ri.

¹⁵ Leya ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a ye ye, mɛn tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Leya rɔ, wo bɛɛ ladenni kɛra mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo denceilu le ten: Sefɔn, Haki, Suni, Esibɔn, Eri, Arɔdi, a ni Arelɛ.

¹⁷ Aseri, wo denceilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Aseri denmuso tɔɔ ko Sera. Beyira denceilu le Keberi ni Malikiyɛli ri. ¹⁸ Silipa wo tɛɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladenni kɛra mɔɔ tan ni wɔɔrɔ le ri.

¹⁹ Yakuba muso Raseli denceilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁰ Asanati ka dence fila sɔrɔn Yusufu ye Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efirayimu. Asanati tɛɛ Potifera denmuso le ri, mɛn tɛɛ ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasela ri. ²¹ Beniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rɔsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. ²² Raseli ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Raseli rɔ, wo bɛɛ ladenni kɛra mɔɔ tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nefitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Silɛmu.

²⁵ Bilaha ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tɛɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bɔni Bilaha rɔ, wo bɛɛ ladenni kɛra mɔɔ wɔrɔnwula le ri.

²⁶ Mɔɔ menilu wara Misiran Yakuba kɔfɛ, menilu bɔni ale rɔ kɔnin, woilu bɛɛ ladenni tɛɛ mɔɔ biwɔɔrɔ ni mɔɔ wɔɔrɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. ²⁷ Yusufu ka dence fila sɔrɔn Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ menilu nara Misiran, wo bɛɛ ladenni kɛra mɔɔ biwɔrɔnwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jɛ Misiran, ka wa a fɔ Yusufu ye ko alu ye i jɔnɔn bɛn Koseni jamana rɔ. Yakuba ni a la mɔɔilu sera Koseni tuma mɛn na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kɔndɔ ka wa a fa kunbɛn Koseni. A ka a fa yen tuma mɛn na, a ka a fa labɛn ka a kɛ a kɔnkɔndɔ ka kasi. A mɛnda kasila kosɛbɛ.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo tɛ baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kɛndɛ le.»

³¹ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔilu ye ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔilu bɛɛ ra bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ ka na n ma. ³² N di a fɔ a ye ko ai bɛɛ ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ. ³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara majininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kɛbi an na denniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le kɛ.» Ni ai ka a jabi wo jɔna mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Koseni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumɛ.»

47

Yusufu ka a la mɔɔilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bɛɛ. Alu ye Koseni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa

la, a ka menilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu majininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kanmadenilu le ri, iko an benbailu tere ye ja men ma. ⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masaron konko ra gbeleya an kan Kanaan bonsan na jamana ro. Kolofenilu la damunun te ye butun. Wo ro, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye dije an ye an sii Koseni jamana ro.»

⁵ Mansa ka a fo Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yoro jumajuma ro, yoro men ka ji a to bee ri. Alu ye alu sii Koseni. Ni i ka doilu saron alu ro, menilu kusan kolofen marala kosebe, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. ⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i saron da san yeli bo?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san keme ni san bisawa saron n na dunu paratee bee ro, wo bee ro, n si ma siya a ni n da toroya siyaman saron. N si ma siyaya ikomin n failu ka si saron alu la dunu paratee ro ja men ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa ye iko ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana ro iko mansa ka a fo a ye ja men ma. Duu wo tere ye Ramesisi le. Yoro wo ka ji jamana yoro to bee ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mao balo, bee ni a la denbaya.

Konko juuyara

¹³ Nba, konko juuyara kosebe, ka a masaron suman tun te saronna fan si. Maoilu fanka tere ye desela konko bolola Misiran jamana ni Kanaan bonsan na jamana ro. ¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi bee san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa ye ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bonsan bolola tuma men na, Misiranka bee nara Yusufu teren ka a fo a ye ko: «Suman di an ma. I kana son an ye faa i jana ten. An na wodi bee ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falan suman na.»

¹⁷ Wo ro, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo bee ri. Yusufu ka kolofen wo bee falen suman na, ka maoilu balo san kelen wo koro.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu teren iko, ka a fo a ye ko: «An fa, i ka a lon ko an na wodi ra ban. An na kolofen bee ra ke i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jere ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana son an ye faa i jana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di ke mansa la jonilu ri. An na duu ri ke a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na seneilu lakolon kana to.»

²⁰ Wo ro, Yusufu ka Misiran duu bee san mansa ye. Misirankailu bee ka alu la seneilu san, ka a masaron konko ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu bee kera mansa ta ri ja wo le ma. ²¹ Ka bo jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana maoilu ke jonilu ri. ²² A ka duu bee san, fo duu men tere ye maoilu la joo solailu bolo, baa mansa tere ye maoilu la joo solailu sola suman na tuma bee. Suman wo kera woilu balo ri. Wo le koson woilu ma ala la duu san.

²³ Yusufu ka a fo maoilu ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si jin ta ka wa a foyi ai la seneilu ro, ²⁴ koni ai wa suman men ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A to naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do ke si ri, ka do ke balo ri, sa ai ri ai jere ni ai denilu ni ai wara maoilu bee balo.»

²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i ra koɗuma ke an ye ka an kisi konko ma. An di ke mansa la jonilu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana ro ko maoilu wa suman men ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye folo haan bi. Maoilu la joo sarakalaselailu la duu le doron ma ke mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayeli la maoilu ka alu sii Koseni jamana ro Misiran. Alu ka nanfulu soron ye ka jiri kosebe.

²⁸ Yakuba si beɛ ladenni kera san kemɛ ni san binaanin ni san woronwula le ri. A ka san tan ni woronwula ke Misiran jamana ro. ²⁹ A sa waati sudunyanin tuma men na, a ka a dence Yusufu kili ka a fo a ye ko: «Ni n duman i ye, i ye i bolo la n woro korɔ ka lahidi ta n ye ko i ka kan ka jumaya men ke n ye, i ri wo ke ka kankelentiya ke n ye n na saya ko ro, ko i te n suu don Misiran jamana ro yan fewu. ³⁰ N ye a fe i ye n suu don n benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bo Misiran ka wa a don diya wo ro.» Yusufu kan ko: «N di a ke ikomin i ka a fo ja men ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n ye.» Yusufu ka a kali a ye. Wo ro, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu denceilu ye

¹ Waati wo taminni a folo Yusufu ye ko a fa ma kende. Wo ro, a ka a dence fila ta, Manase ni Efirayimu konin, ka wa a fa tuwa. ² A fora Yakuba ye tuma men na ko a dence Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fo Yusufu ye ko: «Alla Sebetii bora gbe ro n ye Lusi so dafe Kanaan jamana ro, ka jumaya ke ka baraka don n na ko ro. ⁴ A ka a fo n ye ko: «N di i jiri, ka i banson siyaya ka a ke jama siyaman ba ri. N di jamana jin di i banson ma i koma ro, ka a ke alu ta ri kadawu.» ⁵ Yakuba ka a fo Yusufu ye ko: «I ka i dence Efirayimu ni i dence Manase soron Misiran yan ka a teren n tun ma na i torofe folo, koni sisen, n da woilu ke n denilu ri. Efirayimu ni Manase ra ke n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyon ye n ta ri ja men ma. ⁶ Ni i ka den menilu soron woilu ko, woilu ri ke i ta ri. Woilu banson di duu soron Efirayimu ni Manase banson ta ni ro. ⁷ N bora Padani Aramu ro ka n koseyi n fa wara tuma men na, Raseli sara ka n minnafin kojuuya. A sara sila la Kanaan banson na jamana ro, ka a teren an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata men too bi ko Betilehemu.

⁸ Isirayeli ka Yusufu denceilu yen tuma men na, a kan ko: «Yon de jinilu ri?» ⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila men di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu ke alu ye.» ¹⁰ Isirayeli ja lafinni tere. A tun te fen nasala kosebe butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma men na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹ A ka a fo Yusufu ye ko: «N ma a lon fewu ko n di i yen butun, koni Alla ra a ke n da i denceilu fanan yen sisen.» ¹² Yusufu ka a denceilu ta ka alu bo a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa korɔ. ¹³ A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe. ¹⁴ Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jonon ko ro. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun do, ni a ye doomamoo ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun do, wo men ye den folo ri. ¹⁵ Wo ro, a duwara Yusufu ye ko: «N benba Ibrahima ni n fa Isiyaka tere ye taamala ka ben Alla men kan ma,

wo ye jumaya ke den jinilu ye.

Alla men ka a lo n joro ka a damira n saron waati ma haan ka se bi ma,
wo ye jumaya ke den jinilu ye.

¹⁶ Alla men nara n ma iko melaka, ka n kisi kojuu bee ma,

Wo ye jumaya ke den jinilu ye.

Denilu sababu la n too kana tunun,

A ni n benba Iburahima too ni n fa Isiyaka too.

Ka alu banson siyaya a ja jere jere ma duukolo kan,

Alla ma wo kera.»

¹⁷ Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a bolokinin la Efrayimu kun do,
wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bo Efrayimu kun do, ka a la a
dence folo Manase kun do. ¹⁸ A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den folo le
Manase ri. I bolokinin la wo kun do.»

¹⁹ A fa, konin, ma son wo ma. A kan ko: «N dence, n ye men kela, n ka wo lon
jo. Manase banson fanan di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, koni a dooce
ri bonya ka tamin a kan. A dooce banson di ke jama siyaman di.» ²⁰ A duwara
alu ye wo lon. A kan ko: «Isirayelika di duwa mooilu ye ai too le ro ka a fo ko:
«Alla ma i kera iko Efrayimu ni Manase ye ja men ma.»»

Wo ro, Yakuba ka Efrayimu bila Manase je. ²¹ A ka a fo Yusufu ye ko: «N
sato le, koni Alla ri to ai fe. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana ro iko. ²² N
di i so ka tamin i badenmailu kan, ka Sikemu koyinkema yoro di i ma. N ka
Amorikailu kele n na fanmuru ni kalabije la ka yoro juma wo mira alu la.»

49

Yakuba ka men fo a satola la

¹ Yakuba ka a denceilu kili ko:

«Ai ye na ai laden n torofe. N ye a fe ka koilu lase ai ma, menilu keto alu la sini
nato konin.

² N denceilu, ai ye na ai tolo malon de ai fa Yakuba la,
a ye fola n ma ko Isirayeli.

³ Ruben, ile le n dence folo ri.

I folo le kera n na ceya ni n na fanka folo ri.

Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i doocilu kan,

⁴ koni i ye ikomin ji ba woyeto, men ti se a jere mirala.

I ti nala kela bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fe.

A ka a la n na lafen kan ka a manoo.

⁵ Simeyon ni Lebi miriya ye ko kelen de ri.

Alu ka ie la fanmuruilu ta ka wa tijnannin ke.

⁶ Alu wa kuma gbundu ro, n te son ka n sen bila wo ro.

Alu wa laden ke, n di n ban wala,

baa alu manera ka mooilu faa.

Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tee.

⁷ Alla ye toroya la alu kan alu la mone wo koson, baa alu la mone ka juu,
a ni alu la penikejuuya wo koson, baa alu la penikejuuya ka alu ke hinabailu
le ri.

N di alu banson data la Yakuba banson na jamana ro.

N di alu lajensen Isirayelika la jamana yoro bee ro.

⁸ Yahuda, i badenmailu ri ile le tando.

I ri se i juuilu la.

I faludenmailu ri alu majii i koro.

⁹ Yahuda ye ikomin yara kanberen de,

mɛn di wa sobo faa ka wo damun,
ka na i rasɔmɔn ka i la.
Yon di a lawuli?

¹⁰ Faamaya gbeleke tɛ bɔ Yahuda bolo.
Mansaya gbeleke ri to a bɔnsɔn bolo
fo mansaya tii wa na,
dununa bɛɛ ri i majii mɛn kɔrɔ.

¹¹ A ri a la fali sidi rɛsɛnju la,
ka a la faliden sidi rɛsɛnju nuna nuna la.
A ri a la faanin ko rɛsɛnji la,
ka a la durukiba ko rɛsɛnji la, mɛn wulenni ikomin jeli.

¹² A ri rɛsɛnji min fo ka a nailu lafin.

A ri nɔnɔ min fo ka a ni gbɛ.

¹³ Sabulun di i sii kɔɔji da la.
Kulunbailu lɔ diya ri kɛ a wara ri.

A la duu ri wa foo Sidɔn so fan fɛ.

¹⁴ Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye mɛn na.

A ri a la a la donin bɔrɔilu tɛma.

¹⁵ Ni a ka a yen tuma mɛn na
ko jamana wo ka ni,

ko yɔrɔ wo duman kɔsɛbɛ,
a ri a kɔ rabɛn donin ta kanma
ka kɛ jɔn di ka diyagboya baara kɛ.

¹⁶ Daan di a sii a la mɔɔilu kun na ka alu la kiti tɛɛ,
a ri kɛ ikomin Isirayɛli kabila tɔilu fanan.

¹⁷ Daan ye ikomin sa, mɛn lani sila dafɛ,
ikomin fɔnfɔnni, mɛn ye sila misɛnilu la.

A ri so cin a sen ma,
ka so tii labe a kɔ kan.»

¹⁸ Yakuba kan ko: «ɛɛ Allabatala, n ye i makɔnɔla, i ye n kisi.»

¹⁹ A kan ko:

«Benkanninmailu ri na be Kadi kan,
kɔni a ri alu gbɛn ka alu kɔsaran kojuuya.

²⁰ Aseri ri suman duman sɔrɔn;
a ri damunun fen duman di mansailu ma.

²¹ Nefitali a la fɛɛnin ikomin minanmuso, mɛn ye a jɛɛ ma,
mɛn ye den nuna mailu sɔrɔnna a jɛɛ ma.

²² Yusufu ye ikomin jiri mɛn ye a denna kɔsɛbɛ,
jiri mɛn lɔni kɔ dafɛ,
mɛn bolo ye janyanna foo ka tamin dandan kun na.

²³ Kalabijɛtiilu wulira a kanma kojuuya.

Alu ka bijɛtilu lafili a ma ka a tɔrɔ kɔsɛbɛ,

²⁴ kɔni Yusufu la kala ma yɛɛyɛɛ.

A boloi lu ka fanka sɔrɔn Alla Sebɛɛtii bolo,
mɛn ye Yakuba dɛmɛnna.

Wo le ye mɔɔ latankala le ri,
mɛn ye Isirayɛli lakandala,
mɛn barakani ikomin farakolo.

²⁵ I fa Maari ye i dɛmɛnna.

Alla Sebɛɛtii ye nuna maya kɛla i yɛ.

A ri fen nuna mailu di i ma ka bɔ san ma.

A ri ji di i ma ka bɔ duu kɔrɔ.

A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.

²⁶ Fen jumailu ye bɔla koyinke kɔrɔilu la, nanfuluilu ye bɔla fɔbɔ tindilu la, kɔni Alla ka jumaya mɛnilu ke i fa ye, woilu ka bon woilu bɛɛ ri. Alla ye wo jumɔn ke Yusufu ye.

Alla ye a ke, jumaya woilu ye mɛn Yusufu fe, mɛn jɛnematɔmɔnni ka bɔ a badenmailu rɔ.

²⁷ Bɛniyaminu fadima ikomin wara. Sɔɔma a ye sobo mirala ka do damun. Wura la, a ri a tɔ ratala.»

²⁸ Nba, Isirayɛli kabila tan ni fila le woilu ri. Alu fa duwara alu ye tuma mɛn na, a ka kuma woilu fɔ. A duwara alu kelen kelenna bɛɛ ye, bɛɛ ni a la duwa.

Yakuba la saya

²⁹ Nba, Yakuba ka a fɔ a denceilu ye ko: «N satɔla le ka la n benbailu kan. Ni n sara, ai ye wa n suu don n benbailu dafɛ falan na, falan mɛn ye Hɛtika Efurɔn na sɛnɛ rɔ. ³⁰ Falan wo ye Makipela, Mamere telebɔ fan fe Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. N benba Iburahima ka dinkira wo le san Hɛtika Efurɔn ma, ka a ke a la suu don diya ri. ³¹ N benba Iburahima ni a muso n ma Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni a muso n na Rebeka fanan suu don diya ye ye le. N ka Leya suu don ye le fanan. ³² Duu wo ni falan bɛɛ sanda Hɛtika de ma.»

³³ Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

¹ Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a sunbu ka kasi. ² Nba, Yusufu ka a fɔ a la dandalilailu ye ko alu ye a fa fure rabɛn ka baara ke kosa a kana toli, ka ban ka a mamininminin. Alu wara Isirayɛli fure rabɛn. ³ Alu ka tele binaanin ke baarala. Alu la fure rabɛn ja le wo ri. Misirankailu ka tele biwɔrɔnwula ke a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fɔ Misiran mansa la mɔɔbailu ye ko: «Ni n na ko diyara ai ye ai ye wa kuma mansa ye. Ai ye a fɔ a ye ko ⁵ n fa ka kuma do fɔ n ye a sa tumana la. A kan ko n ye n kali a ye ko ni a sara, ko n di wa a suu don Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Ko a ka suu don diya mɛn dabɛn a jɛɛ ye, ko n ye wa a suu don dinkira wo rɔ. N fa kan de wo ri. Wo rɔ, n ye mansa madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa suu don. N wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i ka i kali a ye ja mɛn ma.»

⁷ Wo rɔ, Yusufu wara a fa suu don diya. Misiran mansa la jɛmɔɔ bɛɛ wara a malɔ, a ni mansa wara mɔɔbailu ni Misiran jamana mɔɔbailu. ⁸ Yusufu wara mɔɔ bɛɛ fanan wara, a ni a kɔrɔcɛilu ni a doocɛ ni a fa wara mɔɔ bɛɛ. A den ni ala kolofenilu le tora alu kɔ ma Kosɛni. ⁹ Sowontoro tiilu ni so tiilu fanan wara Yusufu malɔ. A kɛra jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juridɛn ba da waati mɛn na, alu bɛɛ ka san kasi ke ye, ka kule kan ba labɔ. Yusufu ka tele wɔrɔnwula ke san kasila ye. ¹¹ Ye duurenilu, Kanaan bɔnsɔn kɔnin, woilu ka wo yen tuma mɛn na alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le ke ten de!» Wo le kosɔn dinkira wo tɔɔ lara ko Abela Misirayimu, yɔrɔ mɛn ye Juridɛn ba da la.

¹² Nba, Yakuba satɔla ka mɛn fɔ a denceilu ye, alu ka wo ke. ¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana rɔ, ka a suu don falan na Makipela, Mamere telebɔ fan fe, falan a ni duu mɛn Iburahima ka san Hɛtika Efurɔn ma, ka a ke a la

suu don diya ri. ¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tuma men na, a ka a koseyi Misiran. A badenmailu ni menilu beε wara a fe a fa suu don diya, woilu beε ka alu koseyi a fe.

¹⁵ Nba, Yusufu korocailu ka a yen ko alu fa Yakuba te alu fe butun. Wo ro, alu ka a fo i jooon ye ko: «An ka kojuu men ke Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A te wo julu sara an na wa?» ¹⁶ Wo le ro, alu ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fo. ¹⁷ A kan ko an ye a fo i ye. Ko i jaandi, i ye i korocailu la hake ni alu la juluman yafa alu ma, alu ka men ke i la. An fa kan de wo ri. Wo ro, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuilu ro, ande menilu ye i fa Maari la jonilu ri.» Kela wo fora Yusufu ye tuma men na, a kasira.

¹⁸ A korocailu jere nara alu majii a koroo duu ma, ka a fo a ye ko: «Ande ye i la jonilu le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fo alu ye ko: «Ai kana silan. N ye Alla no le ro wa? ²⁰ Men kera n na, ai ka wo ke kojuu ke kanma, koni Alla ka wo ke kojuma le ke kanma, kosa moo siyaman di kisi n bolola yan bi. ²¹ Wo ro, ai kana silan. N di n janto ai ro, ai ni ai denilu beε.» Yusufu kumara alu ye kaninteya la, ka alu jusu suma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la moolu tora Misiran. Yusufu si beε ladenni kera san keme ni san tan de ri. ²³ A ka a tolomirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase mamarenilu konin. Manase dence Makiri,* wo ka denilu saron tuma men na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do ro, Yusufu ka a fo a badenmailu ye ko: «N satola le, koni Alla ri a janto ai ro ka ai ta ka bo jamana jin do ka wa ai ri lahidi jamana ro, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba ye ko jamana wo ri ke alu ta ri.» ²⁵ Yusufu ka a fo a badenmailu ye ko: «Ai ye i kali n ye ko Alla wa na ai demen ka ai labo Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a teren a saron tun da san keme ni san tan bo. Misirankailu ka a suu raben ka baara ke sa a kana toli. Wo banda men ke, alu ka a mamininminin ka a la suu balankari kondoo Misiran.

* **50:23** Yusufu le ka Makiri la den nabalo

Kitabu men sebēni Nabi Luka bolo

Kitabu men sebēni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tēma yan. Wo bolo ma, mōo siyaman da wuli ka wo kibaro mafene ka a sebe damira. ² Menilu ka wo beē keni yen ie ja la ka sereya kebi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a beē lase an ma. Alu ka a lase ja men ma, a sebebailu ye a sebela wo ja le ma. ³ N terice juma Teyofili, n fanan da ko wo beē fese fese kebi a damira waati. Wo le rō, n da a yen ko n ka kan ka a beē sebe kōjuma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lōn ko i karanni ko men na, wo ye tujā jere jere le ri.

Mēleka ka Yaya sōrōn ko fō

⁵ Waati wo rō, Herodi tere ye Jude maratiiyala. Wo tuma, sarakalase la do tere ye, men tōo ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalase la dekuru le rō. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalase la kuntiiba Haruna bānsōn de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tere ye mōo telenin de ri Alla jākōrō. Alu tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari beē bonyala. ⁷ Kōni den tun te ie bolo, baa Elisabeti tere ye densōrōnbali le ri. Alu fila tun da kōrōya.

⁸ Lon do rō, dakun sera Sakariya la sarakalase la dekuru ma ko alu ye wa sarakalase diya Allabatobonba la. ⁹ Ka ben ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yōrō seniman kōndō. ¹⁰ Wusulan wa ke janinna waati men na, jama ba ye Alla matarala ke ne ma Allabatobonba kōma.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la mēleka nara i lakēnemaya Sakariya jākōrō. Mēleka wo ka i lō wusulan saraka bō diya bolokinin fe. ¹² Sakariya ka mēleka yen tuma men na ka a magban. A silanda kōjuuya. ¹³ Kōni mēleka ka a fō a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra men jinin matarali rō, Alla ra wo men. I muso Elisabeti ri dence sōrōn i ye. I ye den tōo la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kōsebe. A wa sōrōn, mōo siyaman di sewa bake wo, ¹⁵ baa den wo ketō mōo ba le ri Maari jākōrō. A te resenji wala dōlō su su min habadan. Kebi a na kōnō ma ye a la Alla la Nin Seniman ye a fe. ¹⁶ A ri ke sababu juma ri, men di Isirayeli mōoilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jefē, ka Alla la baara ke. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye ja men ma. Wo rō, a ri deni ni ie failu te raben, ka mōo muruntini yeleman ka ke mōo sebe ri, ka Alla la mōoilu raben ka ie bila sila bere kan.»

¹⁸ Sakariya ka mēleka majininka ko: «N di la wo la ja juman de ma? I ma a lōn ko n da kōrōya wa? N muso fanan da kōrōya.» ¹⁹ Mēleka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lōla Alla dafe. Ale jere ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro juma jin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya men fō i ye, i ma la wo la. Wo rō, i ketō bobo ri fō n na kela wa ban dafala lon men na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mōoilu tere ye Sakariya makōnō la ke ne ma. Alu kōndafilira ka a masōrōn a tun da men yōrō seniman kōndō. ²² Sakariya bō men keni ke ne ma, a ma se kumala ie ye. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yōrō seniman kōndō, baa a tere ye kuma tōomasereyala a bolo le la jama jana, kōni a menda boboya rō.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma men na, a ka kōseyi a wara. ²⁴ A ma men baka wo kō, a muso ka kōnō ta. Wo kō, Elisabeti ka karo loolu ke a ma bō a

la wara. ²⁵ A ko: «A ragbe! Maari ka ko men ke n ye waati menna, a ka miriya ta ka maloya bo n na mooilu jana.»

Meleka ka Isa saron kofo

²⁶ Elisabeti la konmaya karo waronna, Alla ka meleka Jibirila kelaya Nasareti so la, Kalile mara ro. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, men too ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma ce lon folo. A mamirani tere ye ce do bolo la, men too ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda banson de ri.

²⁸ Meleka donda Mariyamu kan ka a fo a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fe.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kondafili kosebe. A ma a koron lon. ³⁰ Meleka ka a fo a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri kon ta ka dence saron. I ye a too la ko Isa. ³² A ri ke mooba ri. Mooilu ri a fo ale ma ko Alla Korotaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba banson kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka marininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa ce si ma se n ma folo?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Korotaninba sebe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men saronna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harjee dence la a la musokorobaya waati ro. Ale tun da jate densaronbali le ri, koni a kon koron waronna le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jon de ri. I ra a fo ja men ma, Alla ye a ke wo ja.» Meleka bora Mariyamu wo jana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma men bake wo ko, Mariyamu ka a raben ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yoro ro. ⁴⁰ A se men keni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bake a kon ro. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti ro. ⁴² Elisabeti ka a kan nabo wo baraka ro ka a fo Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso be la. I harjeeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fo iko tuun ko: «Nde ye mo su juman de ri fo n Maari na jere ra nabo n fe yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bake n kon ro. ⁴⁵ Maari Alla ka men fo i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko:

«N ye Maari bonyala n solome ro.

⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko ro.

⁴⁸ A sonda ka a janto n do, a la jonmuso fanmajiini.

Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mo ri a fo n ma ko barakaden,

⁴⁹ baa Alla Sebetii ra ko ba ke n ye.

A too seniman de!

⁵⁰ Alla ri kininkinin mooilu ma menilu ka a bonya, a ni ie denilu ni ie mamarenilu.

⁵¹ A ra ko ba siyaman ke a la fanka ro.

A ra doilu ghen a ro, menilu ye jeredaba ri.

⁵² A ra mansaya bo mansailu bolo, koni a ka mo fanmajiininilu korota.

⁵³ A ra konkotoilu so damunun juma ro foo ka iwasa, koni a ka nanfulutiilu ghen ka ie lawa bolokolonya ro.

54 A ma jina a la kininkinin mɔɔilu kɔ.

Wo rɔ, a ra a la jɔnilu demɛn, Isirayeli mɔɔilu kɔnin.

55 A tun ka wo lahidi ta an benba Iburahima ni a bɔnsɔn ye foo ka wa kadawu.»

56 Nba, Mariyam mɛnda Elisabeti tɔrɔfɛ ye. A ka karo sawa jɔɔn kɛ, ka ban ka wa a wara.

Yaya sɔrɔn ja

57 Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. 58 A siijɔɔnilu ni a badenmailu ka a mɛn ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba kɛ a ye. Alu bɛɛ sewara. 59 A sɔrɔn tele seyin, alu bɛɛ nara ka den kojiiya kɛ. Alu tɛɛ ye a fɛ ka a tɔɔ la a fa Sakariya la. 60 Kɔni a na ka ie jabi: «Wo tɛ bɛn. A tɔɔ le ko Yaya.» 61 Alu ka a sɔsɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si tɔɔ tɛ Yaya.» 62 Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a majininka den tɔɔ ma. 63 Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli kɛ a kan ko: «Den tɔɔ le Yaya.» Alu bɛɛ ka wo yen ka kabannakoya. 64 I kɔrɔ ye, Sakariya da lakara. A sera kumala ikɔ tuun. A ka Alla tando bake.

65 Wo ka ye mɔɔilu bɛɛ masilan. Mɔɔilu bɛɛ tɛɛ ye a barola ko jinilu kan Jude koyinkɛ yɔrɔ wo fan bɛɛ rɔ. 66 Mɛnilu ka kibaro wo lamɛn, woilu tɛɛ ye i mirila ko: «Den wo ri kɛ mɔɔ su juman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

67 Alla la Nin Seniman jiira Sakariya rɔ, ka kelaya ko:

68 «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la mɔɔilu hɔrɔya.

69 A ra Kisiba di an ma ka bɔ a la jɔn Mansa Dawuda bɔnsɔn dɔ.

70 A ra wo kɛ iko a la nabijuma senimanilu ka a fo ja mɛn ma kɛbi waati jan.

71 Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bɔ an kɔniyabailu bɛɛ bolo.

72 A ra hina an failu la, baa a ra a janto a la teriya seniman dɔ,

73 a ka mɛn sidi an benba Iburahima ye kɔnin.

74 A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma.

Kosa an kana silan mɔɔilu kɔrɔ, fo ka Alla bato

75 seniya rɔ, a ni telenbaya rɔ.

An di baara kɛ a jana wo ja ma, haan ka an si tele bɛɛ ban.»

76 «N den, mɔɔilu ri i kili ko:
«Alla Kɔrɔtaninba la nabijuma.»

Ka a masɔrɔn i ri wa Maari jɛ,
ka a la sila rabɛn a ye.

77 A ri kisi ko lonniya di a la mɔɔilu ma,
tuma mɛn na alu julumun ye a makotola,

78 baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.
Wo bolo ma, a ri kɛnɛ labɔ an ye ikomin tele bɔtɔla.

79 Sa mɛnilu ye Alla lɔnbaliya dibi rɔ, a ni mɛnilu silanni saya dibi ye,
woilu ri bɔ dibi wo bɛɛ rɔ.

Sa an di se ka jusu suma sila taama.»

⁸⁰ Nba, den wo bonyara ka ke mɔɔ ri, ka seɛbe sɔrɔn a nin dɔ. A wara to wula kɔndɔ foo a ka a jere yiraka Isirayeli mɔɔilu la lon mɛn.

2

Isa sɔrɔn ja

¹ Nba, lon do rɔ, Rɔmu mansa ba ɔjusiti ka a fɔ ko a la mansaya yɔrɔ bɛɛ mɔɔilu bɛɛ ye wa tɔɔ sebeli diya. ² Kirinisi le tere ye jamanatiiya la Siri waati wo la, wo tɔɔ sebeli fɔlɔ. ³ Ka ben tɔɔ seɛbe ko ma, mɔɔ bɛɛ wara a fa so kɔndɔ. ⁴ Wo rɔ, Yusufu bɔra Nasareti, mɛn ye Kalile mara rɔ, ka wa Jude mara rɔ. A wara Betilɛhemu, Mansa Dawuda la so kɔnin, ka a masɔrɔn ale ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri. ⁵ Mariyamu wara a kɔfe, mɛn maminani a bolo la. Alu fila wara ie tɔɔ sebeli diya Betilɛhemu. Wo tuma, Mariyamu kɔnɔma le tere.

⁶ Ka ie to Betilɛhemu, Mariyamu moyi lon sera. ⁷ A moyira a dence fɔlɔ la. A ka faanin miniminin den jereenni ma ka a la kolofen na damunun ke fen kɔndɔ, baa alu tun ma jiya diya sɔrɔn lɔndan jiya bon na.

Meleka ka Isa sɔrɔn ko fɔ saagbɛngbɛnna doilu ye

⁸ Wo tuma, saagbɛngbɛnna doilu tere ye Betilɛhemu so da la. Alu tere ye sila ie jana waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rɔ. ⁹ Su wo rɔ, Maari Alla la meleka do ka a jere yiraka woilu la. Maari Alla nɔɔrɔ melenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. ¹⁰ Kɔni meleka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro juma fɔla ai ye, mɛn di ai la jamana mɔɔilu bɛɛ lasewa kɔseɛ. ¹¹ Kisiba ra sɔrɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndɔ. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin kɔnin. ¹² N ye tɔɔmasere mɛn yirakala ai la: Ai ye wa den jereenni sɔrɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboilu la damunun ke fen kɔndɔ.» ¹³ I kɔrɔkɔrɔ wo rɔ, wo yɔrɔ kelen dɔ, meleka siyaman ba bɔra ka na la meleka fɔlɔman wo kan. Alu bɛɛ ladenni ka Alla tando ko: ¹⁴ «Gbiliya ye ke Alla ye mɛn ye sankolo rɔ. Jusu suma ye ke mɔɔilu ye duukolo kan, mɔɔ mɛnilu duman a ye kɔnin.»

Saagbɛngbɛnnailu wara den jereenni mafene diya

¹⁵ Melekailu koseyi mɛn kɛni sankolo rɔ, saagbɛngbɛnnailu ka a fɔ jɔɔn ye ko: «An ye wa Betilɛhemu. Alla ra ko mɛn lase an ma, an ye wa wo lakɔrɔsi.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tereɛn. Alu ka den jereenni lani tereɛn kolofenilu la damunun ke fen kɔndɔ. ¹⁷ Alu ka den wo yen ja mɛn ma, alu ka wo bɛɛ danteɛli ke mɔɔilu ye. ¹⁸ Mɛnilu ka ie la danteɛli kan namɛn, woilu bɛɛ kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo bɛɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kɔseɛ. ²⁰ Saagbɛngbɛnnailu wo ka ie kɔseyi waati mɛn na, alu bɛɛ ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka mɛn bɛɛ lamɛn a ni alu ka mɛn bɛɛ yen, a bɛɛ kɛra ikɔ meleka ka a fɔ ie ye ja mɛn ma.

Den sɔrɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndɔ

²¹ Den sɔrɔn ka tele seyin bɔ tuma mɛn, alu ka a la kojii ke. A tɔɔ lara ko Isa, meleka ka tɔɔ mɛn fɔ Mariyamu ye, ka a tereɛn a tun ma kɔnɔ ta burun. ²² Alu seniya waati dafara tuma mɛn, seniya waati mɛn seɛni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a seɛni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔlɔ kɛra cɛman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka saraka mɛn fɔ, ko kanba fila wala so kɔndɔ kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyɔn ni Ana ka den jɛrɛnni yen

²⁵ Wo tuma, cɛ do tɛrɛ ye Jerusalemu ye, mɛn tɔɔ ko Simeyɔn. Mɔɔ numa le tɛrɛ; a silanni Alla ye a na jɛrɛ jɛrɛ ma. Alla tun ka kisiba lahidi mɛn ta Isirayɛli mɔɔilu ye, Simeyɔn tɛrɛ ye wo dafa makɔnɔla. Alla la Nin Seniman tɛrɛ ye Simeyɔn kan. ²⁶ Alla la Nin Seniman tun da a yiraka a la ko a tɛ sa fewu foo a na wa ban lala Maari la Nɛnematoɔnɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyɔn nana Allabatobonba kɔndɔ. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janabɔ. Alu don mɛn kɛni Allabatobonba la, alu bɛnda Simeyɔn na. ²⁸ Simeyɔn ka den jɛrɛnni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla,
i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ
ka bɛn i la kumakan ma.

³⁰ N jɛrɛ na ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka mɛn dabɛn adamadenilu bɛɛ pana.

³² A kɛtɔ kɛnɛbɔlan di,
mɛn di i la sila yiraka siya gbɛrɛilu la.

A ri bonya di i la mɔɔilu Isirayɛli ma.»

³³ Mɛn fɔni Isa ma Simeyɔn bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya.

³⁴ Simeyɔn duwara ie ye, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jɔn di Isirayɛli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri kɛ Alla la tɔɔmasere ri, mɔɔ siyaman di iban mɛn dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya mɛnilu ye mɔɔ siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri kɛ iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan tɛrɛn Allabatobonba kɔndɔ, mɛn tɔɔ ko Ana. A fa, mɛn bɔni Aseri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tɛrɛ ye ko Fanuyɛli. Ana ra kɔrɔya bake. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula kɛ.

³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfɛ. A ka baraka bila Alla ye kosebɛ, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu ye, mɛnilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasarɛti so kɔndɔ

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ kɛ, ka ban ka ikɔseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jɛrɛ la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali kɛ Jerusalemu. ⁴² Ka bɛn Isirayɛli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san mɛn na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban mɛn kɛni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tɛma ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muumɛ kɛ taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jɔnin ie wara mɔɔilu tɛma, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jɔnin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini tɛrɛn dina karanmɔɔilu tɛma. A tɛrɛ ye a tolo malɔla ie la ka jɔninkali kɛ ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bɛɛ kabannakoya.

48 A sɔrɔnbailu ka a yen tuma mɛn, alu fanan kabannakoyara. A na ka a majininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin ke an na? An haminni tere kojuuya. An tun da i jinin fan bee ka kana.» 49 Isa ka a jabi: «Nfenna ai tere ye n jininna ten? Ai ma a lon ko n ye n fa la bon na wa?» 50 Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lon.

51 Isa wara ie kofe Nasareti, ka to ie bolo ye. A tere ye ie kan mirala tuma bee ka bonya di ie ma. Ko menilu bee taminni, a na konin ka woilu bee to a jusu rɔ. 52 Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mɔoilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili ke

1 Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tere ye Jude mara kun na, ni Herodi tere ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔce Filipe tere ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tere ye Abileni mara kun na. 2 Anasi ni Kayifasi tere ye sarakalasele kuntuibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndo. 3 Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili ke Juriden ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔoilu ye ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. 4 Wo kera iko Nabi Esayi ka a sebe ja men ma ko:

«Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndo
ka a fɔ mɔoilu ye ko alu ye sila ba raben Maari ye,
ka ban ka sila denni bee latelen a ye.

5 Dinban kɔndɔla bee ye lafa.
Koyinke ni tindi bee ye rakanya.
Sila rakundunilu ye latelen.
Sila juu ye raben ka nunku.

6 Wo wa ke, adamadenilu bee ri Alla la kisi ko yen.»

7 Jama tere ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fonfɔnni, yon ka Alla la kititee jafɔ ai ye?» 8 Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jere ye ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Ibrahimia denilu di. 9 Sisen, tɛeran da wuli jiri lulu tee kanma. Jiri menilu te den juma kela, woilu ri tee ka lafli ta rɔ.»

10 Mɔoilu ka Yaya majininka ko: «An ye nfen de ke wo rɔ?» 11 Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye men bolo, wo ye feriyatɔ sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ja ma.» 12 Nisɔnkɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya majininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de ke wo rɔ?» 13 A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» 14 Sorodasi doilu fanan nara a majininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofen si mira a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rɔ.»

15 Alu bee tere ye imirila ie jusu rɔ ko: «Alla la Mɔɔ Nenematamɔnin men ko fɔni, Yaya le wo ri wo rɔ wa?» Baa, mɔoilu tere ye wo kisiba makɔnɔla. 16 Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a fɔ ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji rɔ, kɔni dogbere nato n kɔ, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julu fulli a ye, wo ka bon nde ma. Ale natɔ ai sunna Alla la Nin Seniman dɔ, a ni ta! 17 A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofɔ ni a kise bɔ a jɔɔn dɔ fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bɔ jɔɔn dɔ. A ri

suman kise ke bondon kondɔ, ka ban ka bu beɛ janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, mɛn tɛ ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fɔ ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro puma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masɔrɔn a tun da a kɔrɔcɛ muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dɔ. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo rɔ, ka wo fanan la a la kojuu toilu beɛ kan.

Isa sun ji rɔ ko

²¹ Mɔɔilu ye nala sun ji rɔ kanma tuma mɛn na, Isa fanan nara a sun diya ji rɔ*. Ka Isa to Alla matarala sun ji rɔ diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari pɔɔn ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bɔra sankolo rɔ ka a fɔ ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosɛbe!»

Isa buruju

²³ Isa bɔra sun ji rɔ diya ka a la baara damira. Wo ka a tɛrɛn a ra san bisawa pɔɔn sɔrɔn. Mɔɔilu tɛrɛ a jatela Yusufu dence le ri.

Yusufu tɛrɛ Heli den de ri.

²⁴ Heli tɛrɛ Matati den de ri.

Matati tɛrɛ Lebi den de ri.

Lebi tɛrɛ Mɛlɛki den de ri.

Mɛlɛki tɛrɛ Janayi den de ri.

Janayi tɛrɛ Yusufu den de ri.

²⁵ Yusufu tɛrɛ Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tɛrɛ Amɔsi den de ri.

Amɔsi tɛrɛ Nahɔmu den de ri.

Nahɔmu tɛrɛ Esili den de ri.

Esili tɛrɛ Nakayi den de ri.

²⁶ Nakayi tɛrɛ Maati den de ri.

Maati tɛrɛ Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tɛrɛ Semi den de ri.

Semi tɛrɛ Joseki den de ri.

Joseki tɛrɛ Joda den de ri.

²⁷ Joda tɛrɛ Jowanan den de ri.

Jowanan tɛrɛ Resa den de ri.

Resa tɛrɛ Sorobabeli den de ri.

Sorobabeli tɛrɛ Salatiyɛli den de ri.

Salatiyɛli tɛrɛ Nɛri den de ri.

²⁸ Nɛri tɛrɛ Mɛlɛki den de ri.

Mɛlɛki tɛrɛ Adi den de ri.

Adi tɛrɛ Kosamu den de ri.

Kosamu tɛrɛ Elimada den de ri.

Elimada tɛrɛ Eri den de ri.

²⁹ Eri tɛrɛ Yosuwe den de ri.

Yosuwe tɛrɛ Eliyɛsɛri den de ri.

Eliyɛsɛri tɛrɛ Jorimu den de ri.

Jorimu tɛrɛ Matati den de ri.

Matati tɛrɛ Lebi den de ri.

³⁰ Lebi tɛrɛ Simeyɔn den de ri.

Simeyɔn tɛrɛ Juda den de ri.

Juda tɛrɛ Yusufu den de ri.

* **3:21** Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

Yusufu tɛɛ Jonamu den de ri.
 Jonamu tɛɛ Eliyakimu den de ri.
³¹ Eliyakimu tɛɛ Mɛliya den de ri.
 Mɛliya tɛɛ Mɛna den de ri.
 Mɛna tɛɛ Matata den de ri.
 Matata tɛɛ Natan den de ri.
 Natan tɛɛ Mansa Dawuda den de ri.
³² Mansa Dawuda tɛɛ Jɛsɛ den de ri.
 Jɛsɛ tɛɛ Obedi den de ri.
 Obedi tɛɛ Bowosi den de ri.
 Bowosi tɛɛ Salimɔn den de ri.
 Salimɔn tɛɛ Nasun den de ri.
³³ Nasun tɛɛ Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tɛɛ Adimɛn den de ri.
 Adimɛn tɛɛ Arini den de ri.
 Arini tɛɛ Hɛsirɔn den de ri.
 Hɛsirɔn tɛɛ Pɛɛsi den de ri.
 Pɛɛsi tɛɛ Juda den de ri.
³⁴ Juda tɛɛ Yakuba den de ri.
 Yakuba tɛɛ Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tɛɛ Iburahima den de ri.
 Iburahima tɛɛ Tera den de ri.
 Tera tɛɛ Nakori den de ri.
³⁵ Nakori tɛɛ Seruki den de ri.
 Seruki tɛɛ Rakawu den de ri.
 Rakawu tɛɛ Falɛki den de ri.
 Falɛki tɛɛ Eɓɛri den de ri.
 Eɓɛri tɛɛ Sala den de ri.
³⁶ Sala tɛɛ Kanaan den de ri.
 Kanaan tɛɛ Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tɛɛ Sɛmu den de ri.
 Sɛmu tɛɛ Nuhan den de ri.
 Nuhan tɛɛ Lamɛki den de ri.
³⁷ Lamɛki tɛɛ Metusalemu den de ri.
 Metusalemu tɛɛ Enɔki den de ri.
 Enɔki tɛɛ Yarɛdi den de ri.
 Yarɛdi tɛɛ Malalɛli den de ri.
 Malalɛli tɛɛ Kenan den de ri.
³⁸ Kenan tɛɛ Enosi den de ri.
 Enosi tɛɛ Sɛti den de ri.
 Sɛti tɛɛ Adama den de ri.
 Adama tɛɛ Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manɛɛ

¹ Nin Seniman tora Isa fɛ. Awa, Isa tɛɛ ye bɔla Juridɛn ba da la tuma mɛn na Alla la Nin Seniman lɔra a jɔɔ ka wa a ri wula kondɔ. ² A ka tele binaanin kɛ wula kondɔ ye, Ibulusa ye a magɓɛɛn kɛla. A ma foyi si damun waati wo kɔɔ. Tele binaanin dafanin, kɔnkɔ gbara a la a ja ma. ³ Wo rɔ Ibulusa nara ka a fɔ a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dencɛ ri, i ye a fɔ kaba wo ye ko wo ye ye lɛman ka kɛ buru ri.» ⁴ Isa ka Ibulusa jabi: «A sɛbɛni Alla la kitabu kondɔ ko: «Mɔɔ ti se balola buru gbansan na.»»

⁵ Isa banni wo fola Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dunuᵛa mansaya bεε yiraka a la waati kelen na. ⁶ Ibulusa ka a fɔ a ye ko: «Jamana woilu bεε dini nde ma. N wa sɔn mɔɔ mɛn dɔ, n di a bεε di wo ma. N di i lasii jamana woilu bεε kun na sa i ri bonya ba sɔrɔn. ⁷ Ni i ka nde bato, i ri woilu bεε sɔrɔn.» ⁸ Isa ka a jabi: «A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

⁹ Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo rɔ. A wara Isa labɔ Allabato-bonba kun na, ka a fɔ a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bɔ yan. ¹⁰ Ka a masɔrɔn a sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Alla ri a fɔ a la mɛlekailu ye ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i kɔrɔta ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.»» ¹² Kɔni Isa ka Ibulusa jabi: «A fɔra Alla la kitabu kɔndɔ fanan ko: «I kana i Maari Alla kɔrɔbɔ.»» ¹³ Ibulusa banda Isa manɛɛla, a kaᵛara a ma tuma mɛn na, a bɔra a kɔfɛ ka lon gbɛrɛ makɔnɔ.

Isa ka a la baara damira Kalile mara rɔ

¹⁴ Isa bɔra ye ka wa Kalile mara rɔ Nin Sɛniman na sɛɛbaya rɔ. A la ko fɔra mara wo fan bεε rɔ. ¹⁵ A tɛrɛ ye wala mɔɔilu karanna salibonilu la ye. Bεε tɛrɛ ye a tɔɔɲuma fɔla.

Nasarɛtikailu ka iban Isa rɔ

¹⁶ Isa wara se Nasarɛti, a makɔlɔra yɔrɔ mɛn dɔ. Nɔrɔn lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kɛla ᵛa mɛn ma. A se mɛn kɛni karan diya ye, a wulira ka ilɔ kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yɔrɔ do ᵛinin kitabu rɔ, yɔrɔ mɛn karan loo tɛrɛ ye a la. A sɛbɛni yɔrɔ wo rɔ ko: ¹⁸ «Maari Alla la Nin Sɛniman ye n kan, ka a masɔrɔn a ra nde ᵛenematɔmɔn ko n ye wa kibaro ᵛuma fɔ fantanilu ye. A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhɔrɔya, ko n ye a fɔ ᵛa fuyen ye ko ie ᵛa ri laka.

A ka n kelaya ko n ye mɔɔ tɔrɔnilu kanhɔrɔya, ¹⁹ ko n ye a fɔ mɔɔilu ye ko Maari la san ba ra se, a la kininkinin di yiraka ie la san mɛn na kɔnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Mɔɔilu bεε ᵛa lɔni tɛrɛ a rɔ. ²¹ A ka a fɔ ie ye ko: «N da ban kitabu yɔrɔ mɛn karanna, wo kuma ra dafa ai ᵛana bi.»

²² Alu bεε tɛrɛ ye a tɔɔɲuma fɔla, baa alu kabannakoyani a la kuma ᵛumailu rɔ. Wo rɔ, alu ka ᵛnɔn maᵛininka ko: «Yusufu dence tɛ ᵛin di wa?»

²³ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Sika tɛ a rɔ, ai ri sanda ᵛin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jɛrɛ lakendeya fɔlɔ.» Ai ri a fɔ n ye fanan ko: «I ka ko mɛnilu kɛ Kapɛrinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu ᵛɔn kɛ i jɛrɛ fanan wara rɔ yan.»» ²⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Tɔᵛa le! Nabijuma si tɛ jatela a wara mɔɔilu bolo.

²⁵ N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele rɔ, san sawa ni karo wɔrɔɔ dafara sancɛ ma se nala Isirayɛli jamana duu kan. Wo le ka a kɛ, kɔnkɔ ba donda jamana kɔndɔ. Wo tuma, cɛsamuso ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. ²⁶ Kɔni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cɛsamuso do wara Sarepita so kɔndɔ, mɛn ye Sidɔn mara rɔ. ²⁷ Ka la wo bεε kan, Nabi Elise la tele rɔ, kunatɔ tun ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. Kɔni wo si ma kendeya Nabi Elise bolo fɔ Naaman kelen Sirijɛka.»

²⁸ Nba, wo ka mɛnilu siini tɛrɛn ye salibon na, woilu ka kuma wo mɛn ka monɛ koᵛuuya. ²⁹ Alu bεε wulira ka Isa gbɛn ka labɔ so kɔndɔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dɔ ko ka a lafilɛ, kosa a ri be ka faa. ³⁰ Kɔni a taminda ie tema ka wa.

Isa ka jina gben

³¹ Nba, Isa wara Kaperinahumu, so men ye Kalile mara rɔ. Nɔɔnɔn lon sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔɔ karan ja ma, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye mɔɔilu karanna kuma men na sebaaya ba tɛɛ ye wo rɔ. ³³ Wo ka ke jinatɔ do tɛɛ ye jama tema ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «Eɛ, Isa Nasaretika! I ye nfen kɛla andeilu tema yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mɔɔ su men di, n ka wo lɔn. Alla la Mɔɔ seniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a ye ko: «I makun! Bɔ cɛ wo fɛ!» Jina ka cɛ wo labe duu ma jama bɛɛ jana, ka ban ka bɔ a fɛ. Foyi si ma ke cɛ la. ³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a ja jɛɛ jɛɛ ma wo rɔ. Alu ka a fɔ jɔɔn ye ko: «Kuma su juman ye jin di? A ragbɛ! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fɔ ie ye ko alu ye bɔ, alu ri bɔ.» ³⁷ Wo rɔ, Isa tɛɛ ye men kɛla, wo kibarɔ forɔ fan bɛɛ yɔrɔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakendɛya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛɛn Simɔn biran muso tɔrɔni kosɛbɛ, a muso na kɔnin. A fari kalayani kojuuya. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso demɛn. ³⁹ Isa wara se a fɛ, ka ilo a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bɔ muso rɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔrɔ ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankarɔto siyaman nakendɛya

⁴⁰ Fitiri waati se men kɛni, mɔɔilu nara jankarɔ toilu ri Isa ma. Jankarɔ su siyaman tɛɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kelenna bɛɛ kanma ka ie lakendɛya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔɔ siyaman fɛ fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dɛncɛ le ile ri.» Kɔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔn ie ye kuma, ka a masɔrɔn alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara rɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a jinin haan ka a sɔrɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu te a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛɛ te fo n ye wa Alla la mansaya kibarɔ juma lase mɔɔilu ma so ba gbɛɛilu la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛɛ Kenesareti Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔndɔ, men tɛɛ ye Simɔn ta ri kɔnin. A ka a fɔ Simɔn ye ko a ye a kulun mabɔ gbelemala la dooni. Isa ka isi kulun kɔndɔ ka mɔɔilu karan, menilu lɔni gbelema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji rɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muume kɛ jɛɛ jininna ka kaja. An ma foyi sɔrɔn. Kɔni n di jɔɔilu kɛ ji rɔ ikɔ tuu i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔɔilu kɛ ji rɔ. Nba, alu ka jɛɛ siyaman ba mira. Jɛɛ warara foo ka jɔɔilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔɔilu kili, menilu tɛɛ ye ji kan kulun gbɛɛ kɔndɔ, ko woilu ye na ie demɛn. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jɛɛ la kojuuya,

foo kulunilu jiiṭo tere ji koro. ⁸ Simōn Piyeri ka wo yen tuma men, a ka imajii Isa sen koro ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukela le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fo ka a masaron jee jate wo tun da Simōn ni a la mooilu bee kabannakoyara foo ka silan. ¹⁰ A baara joon menilu tere ye Sebede dencailu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Koni Isa ka a fo Simōn ye ko: «I kana silan. I kusan jee jininna. Koni ka damira bi haan ka wa, i ri mooilu jinin ka ie ke Alla ta ri.» ¹¹ Alu bora ji kan tuma men na, alu ka kulunilu ni jee mira fen bee to ye ka bila Isa ko.

Isa ka kunato do lakendeya

¹² Nba, lon do ro, Isa tere ye Kalile mara ro. Ka a to so da la, a benda kunato do ma. Kuna juu ba le tere ye a ma. A ka Isa yen ka a jakoro ben duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sonda, a se ye i ye ka n fari seniya foo ka n nakendeya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fo a ye ko: «N sanni. I ye seniya.» Kuna ka a bila ikoro ye. ¹⁴ Isa ka a fo a ye ko: «I kana a fo moosi ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka men fo Nabi Musa la sariya ro, i ye wo bo i la seniyali koson, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Koni hali wo, Isa tao tere ye fola ka jensen fan bee ro. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ie tolo malo a la. Jankarotoilu tere ye nala kendeya jininna fanan. ¹⁶ Koni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula ro ko siyaman.

Isa ka korongbonin do lakendeya

¹⁷ Lon do ro, Isa tere ye mooilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmooilu siini tere ye. Woilu nani ka bo Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kondo. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mooilu lakendeya.

¹⁸ Ka Isa to mooilu karanna, mo dooilu nara ce korongbonin do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko ro bon na, ko ka jankaroto la Isa jakoro. Alu ka fere bee ke ka a don ja jinin. ¹⁹ Koni jama warani tere kojuuya. Wo ro alu ma don ja saron. Wo le koson, alu yelera bon kan ka yoro do waranka. Alu ka korongbbato ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jakoro jama tema. ²⁰ Isa ka wo bee ragbe ka a yen ko mo dooilu lani ale la. Wo ro, a ka a fose korongbbato ye ko: «N duu jance, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmooilu ni Farisi menilu tere ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di men ye Alla tanama kuma fola ten? Yon di se mo do makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lon. Wo ro, a ka a fo ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu ro?» ²³ A ye di? Ka a fo ce wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fo a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman ke duman wo fila ro? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mo do Dence konin, ka mo do makoto kojuuilu la, dunu ja jin do.» Wo ro, a ka a fo korongbbato ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikoro ye jama bee jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watola, a tere ye Alla tandola kosebe. ²⁶ Mo oilu bee kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo ko, Isa bōni ye, a ka nisankomirala do siini yen nisankomira diya. A tao ko Lebi. Isa ka a fo a ye ko: «I ye bila n ko.» ²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa ko.

²⁹ Kofe, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mo oilu kili a wara. Nisankomirala siyaman nara, a ni mo do gberailu. Alu bee tere ye damunun

kela iɲɔɔn fɛ. ³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bɛɛ siini tɛrɛn yɔɔ kelen dɔ. Wo gboyara ie yɛ. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu maɲininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun kɛ nisonkɔmiralailu fɛ, a ni kojuukɛla gberɛilu?» ³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ mɛnilu kɛndɛ, woilu mako tɛ dandalila la. Jankarɔoilu mako ye dandalila la. ³² N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuukɛlailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kɔrɔ ni fen kura tɛ kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa ye ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun kɛ ka minnin waati bɛɛ.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kɔɲɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔɲɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun kɛ iɲɔɔn fɛ wa? Wo ti se kɛla! ³⁵ Baa lon do natɔ, kɔɲɔ kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, ɲɛnɛsuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie ye ko: «Mɔɔ tɛ faanin kura kunkurun tɛɛ faanin kɔrɔ rabɛn kanma. Ni i ka wo kɛ, faanin kura ri tɲan. Ka la wo kan fanan, i ri a tɛrɛn faanin kura kunkurun wo ti se bɛnna faanin kɔrɔ ma. ³⁷ Wo ɲa kelen ma, mɔɔ tɛ minnin fen fadiman kura kɛ foroko kɔrɔ kɔndɔ. Ni i ka wo kɛ, minnin fen fadiman kura ri foroko kɔrɔ wo te ka a tɲan. Minnin fen bɛɛ ri bɔ. Foroko ni minnin fen bɛɛ ra tɲan wo rɔ. ³⁸ Wo le kosɔn, minnin fen fadiman kura ka kan ka kɛ foroko kura le kɔndɔ. ³⁹ Ni mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kɔrɔ minna, a kura loo tɛ gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kɔrɔman duman.»»

6

Isa ka mɛn fɔ Nɔɲɔn lonna ko rɔ

¹ Nɔɲɔn lon do rɔ, Isa ni a la karandenilu tamintɔ tɛɛ ye sɛnɛ do tɛma. Ka ie to sɛnɛ tɛma, Isa la karandenilu ka sɛnɛ suman tonson do bɔrɔndɔ ka a toto ka a damun. ² Wo kɛra Farisi doilu ɲana. Alu ka a fɔ karandenilu ye ko: «Ko mɛn ma kan ka kɛ Nɔɲɔn lon ma, ai ye wo kɛla nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Kɔnkɔ tɛrɛ ye Mansa Dawuda ni a taama ɲɔɔnilu la, a ka mɛn kɛ, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Allabatobonba kɔndɔ, saraka buru tɛɛ ye yɔɔ mɛn. Ka bɛn sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama ɲɔɔnilu ma.» ⁵ Wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ Dɛncɛ le ye Nɔɲɔn lon tii ri.»

Isa ka kɛ bolo faanima do lakɛndɛya

⁶ Nba, Nɔɲɔn lon gberɛ, Isa donda salibon do la ka mɔɔoilu karan. Cɛ do tɛrɛ ye, mɛn bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tɛrɛ ye ye, mɛnilu tɛrɛ ye kɔrɔsila kojuuya, baa alu tɛrɛ ye fɛrɛ ɲininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janintɔ wo lakɛndɛya Nɔɲɔn lon, alu ri a jalaki sababu sɔrɔn. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya lɔn. A ka a fɔ bolo sabato ye ko: «Iwuli ka ilɔ an tɛma.» A ka ilɔ. ⁹ Isa ka jama maɲininka ko: «A ye di? A daani ka kɔɲuma kɛ Nɔɲɔn lon, wa kojuu? Ka mɔɔ kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ɲa lɔ ie bɛɛ rɔ, ka ban ka a fɔ cɛ wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a bolo rasɔmɔn. Ikɔrɔ ye, a kɛndɛyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmɔɔoilu ka wo yen tuma mɛn, ie jusu bɔra kojuuya. Alu wara iɲɔɔn yen ka a fɔ ko: «An ye nfen kɛ Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila ɲɛnematɔmɔn

¹² Lon gberε, Isa wara Alla matara diya koyinkeilu yoro rɔ. A ka su muume ke Alla matarala. ¹³ Duusa gbeni, a ka a la karandenilu beε kili ka moɔ tan ni fila jɛnematomɔn ie rɔ, ka ke a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo moɔ tan ni fila too le jin: Simɔn, Isa ka mɛn too la ko Piyeri, a ni a dooce Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartolomi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Simɔn, a ye fɔla mɛn ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyoti, mɛn ye a janfa moɔ ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarotoilu lakendeya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbekula do rɔ. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bo yoro siyaman. Doilu boni Jerusalemu, doilu boni Jude mara rɔ. Doilu fanan boni kooji da la, so menilu too ko Tiri ni Sidon. Alu beε nani ka ie tolo malɔ Isa la, ka lakendeya. ¹⁸ Jinailu tere ye menilu torɔla, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Moɔ beε tere ye a ja jininna ka i maa Isa la, ka a masoron fanka tere ye a la jankarotoilu beε lakendeya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ja lo a la karandenilu rɔ ka a fo ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya rɔ,
baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, konko ye aileilu mɛn na bi,
baa ai ri fa.

Aile barakadenilu ai mɛn ye kasila bi,
baa ai ri yeε.

²² Aile barakadenilu ni moɔilu ka ai lagboyaje, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai too tɔjan Moɔ Dence koson. ²³ Ai ye sewa wo rɔ kosebe fo ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Menilu ri kojuu su wo ke ai la, woilu benbailu ka wo joon ke Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen,
baa ai ra ai la herε soron ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri konko.
Gbalo ye ai ye, ai menilu yeεla sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni moɔilu ka ai too juma fo tuma beε,
baa woilu benbailu tere ye wuya nabijumailu bonyala wo ja kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai lagboyajebailu ye. ²⁸ Moɔ menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Moɔ menilu karagbeleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni moɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a to kelen lo a ye fanan. Ni moɔ ka i la durukiba bo i bolo, i kana a mabali i la duruki korobila fanan tala. ³⁰ Ni moɔ moɔ ka i tara, i ye wo so. Ni moɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fo a ye ko: «A di n ma.» ³¹ Ai ye a fe moɔilu ye ko mɛn ke ai ye, ai jere ye wo joon ke moɔilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba doron kanin, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu fanan ye moɔ kaninna mɛn fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye moɔ ladiyala mɛn ka ai ladiya fanan, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye wo joon kela. ³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu doron na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le rɔ. ³⁵ Ai koni ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Korotaninba denilu jere jere ri. Ka a

masɔɔn ale ka ɲi mɔɔ bɛɛ ma, hali fisiriwali ni mɔɔ juuilu. ³⁶ Ai ye kɛ hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ɲa mɛn ma.»

Ai kana mɔɔilu jii kojuukɛlailu ri

³⁷ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai kana mɔɔilu jii kojuukɛlailu ri. Wo rɔ, ai fanan tɛ jii kojuukɛla ri. Ai kana mɔɔ jalaki. Wo rɔ, ai fanan tɛ jalaki. Ai ye mɔɔilu makoto. Wo rɔ, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye mɔɔilu sɔ, ai fanan di sɔ. Ai ri sɔ iko mɔɔ ye mɔɔ sɔla suman na ka a wara ɲa mɛn ma. A ri fɛ lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri sɔ ten. Ai wa mɔɔilu sɔ ɲa mɛn ma, Ai fanan di sɔ wo ɲa ma.»

³⁹ Wo rɔ, Isa ka sanda doilu la ie yɛ, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ɲa fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bɛɛ tɛ be denka rɔ wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmɔɔ la, kɔni ni a ka iraja karanna kɔsɛbɛ, a ri kɛ a karanmɔɔ ɲɔɔn di.

⁴¹ «Namanin mɛn ye i badenma ɲa ma, i ye wo mafɛnɛla nɛnna, ka a tɛrɛn fɛrɛn mɛn ye i jɛrɛ ɲa ma, i tɛ wo kɔrɔsila? ⁴² I ri se ka a fɔ i badenma yɛ di ko: «N badenma, ɲamanin mɛn ye i ɲa ma, n di wo bɔ i ɲa ma», ka a tɛrɛn fɛrɛn ye i jɛrɛ ɲa ma? Filankafu! I ye fɛrɛn wo bɔ i jɛrɛ ɲa ma fɔlɔ. Kosa i jɛrɛ ɲa ri laka. Wo rɔ, i ri se ka ɲamanin bɔ i badenma ɲa ma.»

Jiri su ri lɔn a den fɛ

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri ɲuma ti se den juu kɛla. Jiri juu fanan ti se den ɲuma kɛla. ⁴⁴ Jiri su ri lɔn a den fɛ. Toro den ni rɛsɛn den, wo si tɛ sɔrɔnna jiri wɔnɛnma la. ⁴⁵ Kɔɲuma ye bɔla mɔɔ ɲuma solɔmɛ rɔ. Kojuu ye bɔla mɔɔ juu solɔmɛ rɔ. Mɛn ye mɔɔ solɔmɛ rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonlɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nɛnna ai ye a fɔla nde ma «Maari, Maari» ka a tɛrɛn ai tɛ n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mɔɔ mɔɔ nani nde ma, ka a tolo malɔ n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔɔ mɛn ma, n di wo fɔ ai yɛ. ⁴⁸ A ye iko bonlɔla, mɛn ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bara. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Kɔni a ma fɔyi si kɛ bon na, ka a masɔɔn bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ mɛn tɛ n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kɔɲɛ kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bɔra. Ji woyo se mɛn kɛni bon ma, bon bera kojuuya ka tɔɲan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakɛndɛya

¹ Isa banni wo fɔla jama yɛ, a donda Kapɛrinahumu so kɔndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tɛrɛ ye so kɔndɔ, mɛn diyana jɔn tun ma kɛndɛ. Wo faato le tɛrɛ jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu mɛn waati mɛn na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakɛndɛya. ⁴ Mɔɔbailu se mɛn kɛni Isa ma, alu ka a madiya kɔsɛbɛ ka a fɔ a yɛ ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a dɛmɛn, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a yɛ kɔsɛbɛ. A jɛrɛ ka an na salibon lɔ an yɛ.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfɛ. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a yɛ ko: «Maari, i kana i jɛrɛ tɔrɔ. N na hakan tɛ i ye don n wara, ka a masɔɔn ka a bon nde ri paɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jɛrɛ ye wa i kɔnɛn, ka a masɔɔn wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kɛndɛya. ⁸ Ka a masɔɔn n ye do la fanka kɔrɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka kɔrɔ. N wa mɛn kelaya, wo ri wa. N wa mɛn kili, wo ri na. N wa a fɔ n

na jòn ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» ⁹ Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyelman ka a ja lo jama ro, jama men bilani a kafe, ka a fo ie ye ko: «N ye a folo ai ye ko hali Isirayelikailu ro n ma lemehiya wo jooon yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bora Isa kafe, ka ikoseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a teren ye jòn wo ra kendeiya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo ko, Isa bora Kaperinahumu ka wa so do la, men too ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a ko. ¹² A sudunyani so da la, a ka jooon ben suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tere cesamuso bolo. So kondoo moolu siyaman ba le nara muso wo torofe. ¹³ Maari ka muso wo kasito yen ka kininkin a ma. A ka a fo muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilo. A ka a fo ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo foni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mooo beee silanda ka kabannakoya wo ro. Alu ka Alla too bonya ka a fo ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tema.» A ni, «Alla ra na a la moolu demen kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a lamarin beee ro.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo ro, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa majininka ko: «Alla la Mooo Nenematomonin men nato, wo ye ile ri wa, wala an ye dogbere makono?» ²⁰ Karanden fila wilu wulira ka wa Isa majininka ko: «Maari, Yaya ra an lo i ma. A ko an ye na i majininka ko: «Alla la Mooo Nenematomonin men nato, wo le ile ri wa, wala an ye dogbere makono?»» ²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mooo siyaman nakendeiya, jankaroto a ni lanjiritoilu, ka jinailu gben jinatoilu fe, ka ja fuyen siyaman ja laka. ²² Wo ro, Isa ka keladen fila wo jabi: «Men da ke ai jana yan, men fanan da dante ai jana, ai ye wa wo beee fo Yaya ye. Ai ye a fo a ye ko: Fuyenilu ja ra laka. Senkelenilu ra taama kojuma. Kunatilu ra kendeiya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mooo mooo ma tee n do, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bo men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko ro. A kan ko: «Ai wa men kera waa ro, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fono ye men lamaala? Wo kuma te! ²⁵ Ai wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma te. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ie diyana koilu ke, wilu te saronna waa ro, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafene diya waa ro? Ai ma wa nabijuma do mafene wa? Nabijuma le tere jo! Koni ale ka bon nabijuma ri paaon! ²⁷ A sebeni a la ko ro Alla la kuma ro ko: «A ragbe, n di n na keladen nawa i je ka i la sila raben i je.»

²⁸ A ragbe! Muso si ma den saron folo, men ka bon Yaya ri. Koni mooo mooo ye Alla la mansaya ro, hali men ye a beee koro, wo beee ka bon Yaya ri. ²⁹ Mooo menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali nisonkamiralailu, alu beee ka Alla gbiliya, ka a masaron alu tere ye sunna ji ro Yaya la sun ji ro koro. ³⁰ Koni Farisilu ni sariya karanmoolu ka iban Alla sawo ro. Alu ma son Yaya ye ie sunna ji ro.»

³¹ Isa ka a fo ikoo tuun ko: «N ye bi moolu la nfen ma? Alu ni nfen de munujani? ³² Alu boni denninilu la, menilu siini janateela lufe ro. Alu ye a folo ie dupoonilu ye ko:

«A ragbe. An ka fule fo ai ye
koni ai ma son ka don ke.
An ka saya donkili la ai ye,

kɔni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadiman min. Wo rɔ, ai ka a jate jinato ri. ³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kela, a ye minnin kela. Wo rɔ, ai ye a fola a ma ko a ma foyi si lon fo noomaya a ni dolo min, ko nisankomiralailu ni kojuukela gberelilu duman a ye kojuuya. ³⁵ Kɔni mɔɔ men ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi ce do tere ye men ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun ke ijooon fe. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso jin tere ye kojuukela le ri. Muso wo tun da a men ko Isa ra wa damunun diya Farisi ce wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolon tulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kofe ka i lo a sen korɔ ka kasi. Ka a to kasila, a jaji bora ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen josi a jere kuni la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikolon tulu la.

³⁹ Farisi ce men ka Isa kili damunun kanma ka wo bee lakorosi ka a fo a jere kondɔ ko: «Ni ce jin tun kera Alla la nabijuma jere jere ri, a tun di muso suu jin lon, men da a bolo maa a la ten. A tun di a lon ko muso jin tere ye kojuukela le ri.» ⁴⁰ Isa ka a fo Farisi ce ye ko: «Simon, n ye a fe ka kuma do fo i ye.» Simon ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fo.» ⁴¹ Isa ko: «Ce do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta benni wodigbe kemε loolu la. A to kelen ta benni wodigbe biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka dijne ka ie fila la julu to ye. A ye di? Alu fila rɔ, ce ri diya yon ye ka tamin?» ⁴³ Simon ka a jabi: «N hankili rɔ, men na julu tun ka bon, ce ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jo!»

⁴⁴ Isa ka a ja lo muso rɔ, ka a fo Simon ye ko: «Simon, i ma muso jin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a jaji la, ka a josi a kuni la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli rɔ. Kɔni kebi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tupa ka fisa. Muso jin da kojuu siyaman ke koroman. Kɔni a la hake bee a labe ka a masaron a la kaninteya ra wara. A ragbe! Mɔɔ men ma makotoli ba saron ten, a la kaninteya te ke ten.»

⁴⁸ Wo rɔ, Isa ka a fo muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bee la.»

⁴⁹ Menilu siini tere ye, woilu ka a fo ie jere kondɔ ko: «Ee! Yon ye jin di, men di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

⁵⁰ Kɔni Isa ka a fo muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemeniya sababu la. Wa! Alla ye hera ke i ye!»

8

Muso menilu bilani tere Isa ko

¹ Kafe, Isa tere ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tere ye Alla la mansaya kibaro juma lasela ie bee ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tere ye a kofe. ² Musoilu fanan bilani tere ye a ko, Isa tun da menilu lakendeya. Doilu fanan tere ye ie fe, Isa ka jinailu gben ka bo menilu fe. Do to tere ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina waronwula gben ka bo ale kofe. ³ Ce men to ko Cusa, wo muso fanan tere ye, men to ko Yohani. Cusa wo

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tere ye isiila tabali majiinin de la, ka ie sen dasama ijooon ko ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

tere ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso men too ko Susana fanan tere ye, a ni muso dogberailu. Muso wilu bee tere ye Isa ni a la karandenilu mademenna ie bolofenilu la ko ro.

Si foyila la sanda

⁴ Maa ilu bora so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senekela do bora ka wa si foyi diya a la sene ro. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafe. Taminbatailu ka si wo radon ie sen na ka a tjan. Koonilu nara a to ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yoro kan. Si wo ferenda, koni a ma men. A bee jara, ka a masaron sumaya tun te yoro wo ro. ⁷ Si do fanan bera yoro do ro, bin wonenmailu ye bola yoro men. Si wo ferenda, bin wonenmailu fanan ferenda. Kafe, bin wonenmailu warara si ferennilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman do. Si wo ferenda kojuma ka bonya ka den kosebe. Si jate men bera duu duman wo ro, wo jooon keme saron da.» Isa banni sanda lala ka a kan nabo ko: «Tolo ye menilu kun ma, wilu ye ie tolo malɔ sanda jin na kosebe.»

⁹ A la karandenilu ka a majininka ko: «Sanda wo koro ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fo ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do saron ie ro. Koni wo koilu ye fola maa toilu ye sandailu le ro. Wo ro, <alu ja ye ie la, koni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, koni alu kana fen famun.»

¹¹ «Nba, sanda wo koro le jin di. Si wo ye Alla la kuma munuɔa le ri. ¹² Si do bera sila dafe. Si men bera yoro wo ye maa doilu munuɔa le ri. Maa wilu ra Alla la kuma men, koni Ibulusa ra na wo bo ie jusu ro. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do men bera farakoloma yoro kan, wo fanan ye maa doilu munuɔa le ri. Maa wilu ka Alla la kuma men ka a mira sewa ro. Koni kuma wo ma don ie jusu ro bere bere ke. Alu ri to lemeniya ro dooni. Gbeliya waati wa se ie ma, alu ri sila juma bila. ¹⁴ Si do men bera bin wonenmailu yoro ro, wo fanan ye maa doilu munuɔa le ri, maa menilu ka Alla la kuma men fewu! Koni dunuɔaratεε hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jere diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu ro, ka ke iko sene fen, men jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman do. A ferenda kojuma ka bonya ka den kosebe. Si men bera duu duman yoro, wo ye maa doilu munuɔa le ri men da Alla la kuma lamεn ka a mira. Alu jusu telenni ro, alu ye kankelentiilu ri. Wo maa ilu ye irajala ka Alla sawo ke kosebe waati bee.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fo ie ye iko tuun ko: «Maa si te fitina lamelen, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen koro. Alu ri a lamelen ka a sii fen korotani kan. Kosa maa menilu ye donna bon na, wilu ri fitina melen yen. ¹⁷ Nba, maa ilu ra fen fen dokon, wo bee ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bee ri bo gbe ro. ¹⁸ Alu ye a ke kunye ie la tolo malɔ ro! Baa ni fen do kera maa do bolo a ri do kura saron, koni ni fen sa men bolo wo ti fen fen saron.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocailu nara Isa ma, koni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalonnira ko: «I na ni i doocailu lani da la, ko alu ye a fe ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili ke ko: «Maa menilu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, wilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fɔno ba lala

²² Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, alu bɛɛ donda kulun dɔ ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔɔra. Wo kɔrɔ, fɔɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a kɔndɔ. Ji siyayara kulun kɔndɔ. Wo rɔ kulun jiiɗɗa tɛrɛ ye ji kɔrɔ. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a ye ko: «Maari, Maari an tunnto le ji rɔ.» A wulira ka fɔɔ ni ji makuma. Fɔɔ ni ji ka ilo ka masuma. ²⁵ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai la lemeniya ja le wo ri wa?» Alu bɛɛ silanda ka kabannakoya, ka a fɔ jɔɔn ye ko: «Ɛɛ! Mɔɔ su juman de jin di? A ye fɔɔ ni ji marala, hali woilu bɛɛ ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gben ka bɔ cɛ do fɛ

²⁶ Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tɛɛ ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tɛrɛ ye Jerasa mara ni Kalile mara tɛma. ²⁷ Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kɔndɔ, cɛ jinatɔ do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinatɔ wo tun tɛ feriyabɔ donna muume. A tun tɛ sɔnna ka to so kɔndɔ. A tɛrɛ ye sila kaburu wo le rɔ. ²⁸ A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bakɛ. A nara ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabɔ ko: «Ile Isa, Alla Kɔrɔtaninba Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fɔ, ka a masɔrɔn Isa tun da jina jamari ko a ye bɔ a fɛ. Jina tun da wo mira siɗa siyaman kɔrɔman. A wa a mira, so kɔndɔ mɔɔilu ri a bolo sidi jɔɔkɔ la, ka a sen don nɛɛ la, ka ie janto a rɔ. Kɔni a ri jɔɔkɔ ni nɛɛ kadi ka wa. Jina ri a gbɛngben fo wula jan.

³⁰ Isa ka a majininka ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «An tɔɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin keɗen jama ba.» Wo kɔrɔ le, jina siyaman tɛrɛ ye a fɛ. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

³² Wo tuma, kɔsɛ kuruba tɛrɛ ye damunun kɛla tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɗɛ alu ye don kɔsɛilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bɔra jinatɔ fɛ ka wa don kɔsɛilu kɔndɔ. Wo rɔ, kɔsɛilu ka ibori kɔsɛbe ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bɛɛ tununda ji rɔ. ³⁴ Nba, wo bɛɛ kɛra kɔsɛ gbɛngbɛnnailu jana. Alu ka ibori ka wa a jafɔ so kɔndɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. ³⁵ So kɔndɔ mɔɔilu bɔra ka wa ka wo mafɛnɛ. Alu seni yɔrɔ wo rɔ, alu ka jinatɔ kɔrɔ masumani siini yen Isa sen kɔrɔ. Jina si tun tɛ a fɛ. Duruki tɛrɛ ye a kan na. So kɔndɔ mɔɔilu silanda kojuuya wo rɔ. ³⁶ Jinailu gbɛnda menilu jana, woilu ka dantɛɛli kɛ mɔɔ tɔilu ye. ³⁷ Jerasakailu bɛɛ silanda a ja jɛrɛ jɛrɛ ma, ka a fɔ Isa ye ko a ye bɔ ie la jamana rɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun dɔ ka ikɔseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinatɔ kɔrɔ nara a madiya ko a ye a fɛ ka to Isa kɔfɛ, kɔni Isa ma sɔn fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba mɛn kɛ i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔilu ma.» Isa tun da mɛn kɛ a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bɛɛ rɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔto

⁴⁰ Isa kɔseyitɔla, jama ba ka a labɛn baa alu tɛrɛ ye a makɔnɔla ⁴¹ Wo tuma, cɛ do nara se a ma, ka ila a sen kɔrɔ. Wo cɛ, mɛn tɔɔ ko Jayirusi, tɛrɛ ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye diɗɛ ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faato le. Den wo ra san tan ni fila sɔrɔn. Wo rɔ, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Kɔni a watoɔla, jama warara a kɔfɛ kojuuya, fo ka a ragbɛɗɛn ie tɛma.

⁴³ Muso jankarɔto do tɛrɛ ye jama wo tɛma. Jigbe jankarɔ tɛrɛ ye a la kɛbi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bɛɛ damun, kɔni wo si ma se ka a lakɛndɛya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki kɔ la. A la jigbe ka ilo ikɔrɔ ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali kɛ kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bɛɛ ka a fɔ ko: «Nde tɛ.» Piyɛri ka a fɔ ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i

ragbeden ie tema.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko te de! Mɔɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bɔ n dɔ ka ko ke do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakarɔsi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yeɛyeɛni nara ila Isa sen korɔ. A ka imaa Isa la duruki kɔ la kun men na, a ni a kendeyara kelendi na men ma, a ka wo beɛ jafɔ Isa ye jama beɛ jana. ⁴⁸ Isa ka a fɔ a ye ko: «N denmuso, i ra bɔ jankarɔ rɔ ka kisi i la lemeniya sababu rɔ. I ye wa hɛra rɔ.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fɔla, keladen nara ka bɔ salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fɔ Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔɔ tɔrɔ butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo men ka a fɔ Jayirusi ye ko: «I kana jiiɛɛ. I ye la n na dɔrɔn. I denmuso ri kendeya.»

⁵¹ Isa se men keni Jayirusi wara, a ma sɔn mɔɔ si ye don a kɔfɛ bon kɔndɔ, fo Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mɔɔilu tɛɛɛ ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunɔɔ rɔ.» ⁵³ Alu ka Isa mayeɛ, baa alu beɛ ka a lɔn fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mɔɔilu donda bon kɔndɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabɔ ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin kɔseyira a rɔ. A wulira ka ilɔ kelendi. Isa ka a fɔ ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, kɔni Isa ka ie jamari ko alu ra men yen bon kɔndɔ ye, alu kana wo fɔ mɔɔ si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo kɔ, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gben ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔoilu lakendeya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma, ka jankarɔoilu fanan lakendeya. ³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana demen fen si ta taama jin dɔ, gbeleke wo, bɔrɔ wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yɔrɔ men dɔ, ai kana bɔ ye. Ai ye to ye fo ai bɔ tuma wa se so wo kɔndɔ. ⁵ Ni mɔɔilu ka iban ai jiyala, ai ye bɔ ie wara, ka ye gbangban bɔ ai sen ma. Wo ri ke sereya ri ye mɔɔilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bara ye ka itaama ka se so siyaman dɔ. Alu ka kibaro juma lase ka jankarɔoilu lakendeya fan beɛ rɔ.

Isa la ko ka Herodi kɔndafili

⁷ Nba, ko ko keni tɛɛɛ ye Isa bolo, Mansa Herodi tɛɛɛ ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kɔndafili kosɛbe, baa doilu tɛɛɛ ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bɔ saya rɔ. ⁸ Doilu tɛɛɛ ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na ikɔ tuunni. Doilu tɛɛɛ ye Isa jatela nabijuma gberɛ ri, bi ma men ban. Alu kan ko wo ra bɔ saya rɔ ka na ikɔ tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mɔɔ lɔ Yaya kun tɛɛla a la. A ye di wo rɔ? N ye kibaro men sɔrɔnna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo rɔ, a loo tɛɛɛ ye Herodi la ka a ja la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bɔra taama rɔ ka na dantɛli ke Isa ye. Alu tun da ko ko ke, alu ka wo beɛ fɔ a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa jɔjɔn diya Betisayida so fan dɔ. ¹¹ Kɔni mɔɔ siyaman kolɔnda ie wa ko rɔ, ka ibori ie kɔ. Isa ka ie beɛ ramira kojuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarɔoilu lakendeya. ¹² Alu beɛ menda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, ni rɔ, ka a fɔ Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lɔn, an ye waa le rɔ yan? Foyi tɛ yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jɛɛ ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jɛɛ fila-pe ye an bolo yan. Nba, i

ye a fe an ye wa damunun san jama jin bee ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Ce menilu ye a ro, woilu jate ri maa waa loolu bo.

Nba, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii maa biloolu biloolu dekuruilu ro.» ¹⁵ Karandenilu ka jama laden ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jee fila ta, ka a ja lo san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jee rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema. ¹⁷ Maa bee ka damunun ke fo ka ie fa. Alu bee ban men keni damunna, karandenilu ka buru ni jee kunkundun tilu laden. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka men fo Isa ma

¹⁸ Lon do ro, Isa kelen tere ye Alla matarala yoro do ro. A la karandenilu tere ma jan ale baka. Isa ka ie majininka ko: «Maa ilu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabijuma do ra bo saya ro ka na, bi ma men ban.»

²⁰ A ka ie majininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Maa Nenematamnin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fo ka a magbeleya ie ye ko alu kana wo kuma fo maa si ye. ²² A kan ko: «A fere te, fo Maa Dence ye jakankata. Maa bailu ni sarakalase la kuntiilu ni sariya karanmaa ilu, alu bee ri iban a ro, ka a mira ka a faa. Koni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bo saya ro.»

²³ A banni wo fola a la karandenilu ye, a ka a fo maa ilu bee ye ko: «Ni maa ye a fe ka na n ma, wo ye ban a jere ro. Lon lon a ye a la gbongbon jiri ta ka bila n kofe. ²⁴ Nba, ni maa maa ka a si kongo ben a la dunu narate ro, wo tii ti jenemayala, koni ni maa maa bonra a si ro a la dunu narate ro nde la ko ro a ri jenemaya. ²⁵ A ye di? Ni maa do ka dunu fen bee saron yan, ka wa bono a nin do sini, wo ton ye nfen di? ²⁶ Men di maloya ka iban i lola n na ko ro, a ni n na kuma ro, Maa Dence wa na lon men, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a nato a la noro ro, a ni a Fa Alla ta, a ni meleka senimanilu ta. ²⁷ Sika te a ro: doilu ye ai tema yan, menilu te sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen folo.»

Isa fari yeleman ko

²⁸ Wo fo tele seyin jooon, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinke do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jakoro yelemanda. A la faanin gbera fo ka melen melen iko san melen melen. ³⁰ Ikorokoro ce fila kumara a ye men ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tere ma ce fila wo sa. ³¹ Alu loni tere noro ba ro ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a nato men dafala Jerusalemu. ³² Wo ka a teren Piyeri ni a dafajooonilu ra sunoo. Alu kununda ka Isa noroni yen, a ni ce fila wo. ³³ Ka saron Nabi Musa ni Nabi Eli wato le tere, Piyeri ka a fo Isa ye ko: «Karanmaa, yan benni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lo, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tere ye kumala tuun, koni a ma wo koron. ³⁴ Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo ro alu silanda a ja ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do bora banda ro ko: «N Dence le jin di, n da men Nenematamnin. Bee ye a tolo mal a la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma maa si teren ye fo Isa kelen pe. Alu bee ka imakun wo ko ma. Alu ka men yen, alu ma wo fo maa si ye.

Isa ka den jinato do lakendeya

³⁷ Wo duusa gbɛ, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinke kɔrɔ tuma mɛn na, mɔɔ siyaman ka Isa labɛn. ³⁸ Nba, cɛ do tora jama wo tɛma ka a kan nabɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dence demɛn. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule ikɔrɔ ye. Jina ri a lajɛrɛjɛrɛ, fo ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den bila fo a wa ban a sɛɛla kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gbɛn. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Ai bi mɔɔilu ka juu. Ai tɛ la Alla la muume! N ye to ai tɛma haan waati juman ka ai la lemɛniyabaliya muɲun?» A ka a fɔ cɛ wo ye ko: «Na i dence ri yan.» ⁴² Den ka imadon Isa la waati mɛn na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yɛrɛyɛrɛ kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fɛ. Jina bɔra, den kɛndɛyara. Isa ka den naseyi a fa ma. ⁴³ Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fɔ ikɔ tuun

Isa tɛrɛ ye ko mɛnilu kɛla, woilu ka ie bɛɛ kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fɔ a la karandenilu ye ko: ⁴⁴ «Ai ye ai tolo malɔ kojuma kuma jin na. Janfa natɔ donna Mɔɔ Dence ma, sa a ri don mɔɔ juuilo bolo.» ⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo jayɛn. A kɔrɔ dooni tɛrɛ ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma sɔn ka Isa jininka a kɔrɔ ma ka a masɔrɔn alu silanni kojuuya.

Yon ye jɛmɔɔ ri?

⁴⁶ Wo tuma, sɔsɔli do wulira karandenilu tɛma, ko yon ketɔ jɛmɔɔ ri ie dɛkuru rɔ? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lɔn. Wo rɔ, a ka dennin do ta ka a lalɔ a tɔrɔfɛ. ⁴⁸ A ka a fɔ karandenilu ye ko: «Mɔɔ mɛn wa dennin jin jɔɔn damira kojuma nde kosɔn, wo ra n jɛrɛ ramira. Mɔɔ mɛn wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa mɛn di sɔn ka a jɛrɛ kɛ dooman mɔɔ ri ai tɛma, wo le ka bon a tɔ bɛɛ ri.»

Mɛn tɛ ie juu ri, wo ye ie jin de ri

⁴⁹ Isa la karanden mɛn tɔɔ ko Yuhana, wo ka a fɔ ko: «Maari, an ka cɛ do yen, a tɛrɛ ye jinailu gbɛnna ka bɔ mɔɔilu fɛ i tɔɔ rɔ. An ka a fɔ a ye ko a ye wo boloka, baa a tɛ an na dɛkuru mɔɔ ri.» ⁵⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Mɔɔ mɛn tɛ i kanma, wo ye i fɛ.»

Samarikailu ka iban Isa rɔ

⁵¹ Nba, ka a tɛrɛn a waati tun da sudunya ka ikɔseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu lateɛ ko a fɛrɛ tɛ fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a kɔrɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya jinin a ye. ⁵³ Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya, ka a masɔrɔn a watɔ Jerusalemu. ⁵⁴ Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa majininka ko: «An tɛ ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyɛɛman ka ie makuma, ko alu jo tɛ. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gbɛrɛ jinin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa ye ko: «I wa kɛ wala fan fan, n di to i kɔ.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sɔyaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si tɛ Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka iɲɔɲɔn yɔrɔ mɛn.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ cɛ gbɛrɛ ye ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye dijɛ n ye wa n fa suu don fɔlɔ.» ⁶⁰ Isa ka a fɔ a ye ko: «Mɛnilu faani, mɛnilu ma jɛnema bɛrɛ lɔn, i ye a to woilu ye ie jɔɔn suu don. Iɛ kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogbɛrɛ ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, n ye a fɛ ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ ko an bɛn sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ mɛn wa nisi daba

mira ka sene ke damira, ka ban ka to a kofe mafenela, wo ti se Alla la mansaya baara noola.»

10

Isa ka keladen biwornwula ni fila kelaya

¹ Wo ko ro, Isa ka mao biwornwula ni mao fila gberε kili ka ie kelaya. A ka ie mao fila fila lawa a korε. A jere wato yoro menilu ro, a ka ie lawa a korε, yoro woilu beε ro. ² A ka a fo ie ye ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Koni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fe Tii* madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fe ro.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka ke iko saa dennin, men bilani nooso wululu tema. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana borε ta. Ai kana sanbara gberε ta. Ai kana son foli ye ai la baara lanoo sila la.

⁵ «Ai wa jiya yoro men do, ai ye ye maoilu fo folo ko: «Jusu suma ye don bon jin na.» ⁶ Ni wo ka do teren ye, men ye jususuma jininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo te, ai la duwawu ri ikoseyi ai ma. ⁷ Menilu wa son ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeleman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kondε, ni ye maoilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai korε, ai ye a damun. ⁹ Jankaroto menilu ye so kondε ye, ai ye woilu lakendeya. Ai ye a fo maoilu ye ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Koni ai wa don so fen fen kondε, ka a teren ye maoilu ma son ai jiyala, ai ye bo. Ai ye wa ilo sila tema, ka ai kan nabo ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, men teε ye an sen ma, an da wo bo an sen ma. Wo ri ke toomasere ri ai kan yan, koni ai ye a lon ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fo ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sodamu kan.»

So menilu ka iban lemniya la

¹³ «Korasenkailu, gbalo ye ai ye. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masoron kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu jooon tun kera Tiri so kondε, wala Sidon so kondε, sa wo maoilu ra tubi kebi waati jan. Alu tun di isii buurigbe ro ka kasaboro bila ie kan na, ka ke nimisa toomasere ri ai kan tubi. ¹⁴ Wo le koson, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidonkailu la jahadi ri nooya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kaperinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo ro wa? Wo kuma te! Ai ri jii fo ka se jahanama kondε!»

¹⁶ Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Mao men wa ai kumakan namen, wo ra n kan namen fanan. Mao men ma son ai ro, wo ra iban n do fanan. Men ka iban n do, wo ra iban n kelayaba ro fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwornwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi men keni, alu sewani ba nara danteeli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i too ro.» ¹⁸ Isa ka jabili ke ko: «N da Setana beto yen ka bo sankolo ro iko sanmenmenen ye jiila ja men ma. ¹⁹ A ragbe, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kosailu radon, ka se ai juu Setana ni a fanka beε la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo ro, ko jinailu ye imajiila ai korε. Ai ye sewa men do, wo le jin di: ai too ra sebe harijeene ro.»

Isa sewara

* **10:2** Suman Fe Tii wo ye Alla le ri.

²¹ Wo tuma, sewa ba le tere Isa la, sewa men boni Alla la Nin Seniman do. Wo ro, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masaron a diyara i ye ka lonniya di denninilu ma, i ma men di hankilimailu ni loninna bailu ma. Jon, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fo mawo yu ko: «N Fa ra fen bee karifa n na. Mawo si ma Dence lon fo n Fa Alla. Mawo si fanan ma n Fa Alla lon fo Dence kelen, men bara Alla ro. N wa n Fa yiraka menilu la, woilu fanan di se a lonna.»

²³ Wo ko, Isa ka iyelaman ka a fo a la karandenilu ye ko: «Here ye ja ye ai ja men ka yen! ²⁴ Baa ai ja ye men yenna, a loo tere ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, koni alu ma fere saron ka ie ja la a kan. Ai tolo ye men namenna, a loo tere nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Koni alu ma fere saron ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika ce juma

²⁵ Lon do ro sariya karanmawo do ka ilo ka jininkali do ke Isa kun a korabo kanma. A ka a fo ko: «Karanmawo, n ye nfen ke, sa n di jenemaya saron?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebene Alla la sariya ro? I ra nfen de famun wo ro?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebene sariya ro ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusu bee ro, i solome bee la, i fanka bee la, a ni i miriya bee la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i sijonon kanin iko i ye i jere kaninna ja men ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra men fo, i jo wo ro. Ni i ka sila wo taama, i ri jenemaya saron.» ²⁹ Koni a loo tere ye karanmawo wo la ka jo di a jere kewalilu ma. Wo ro, a ka Isa mapininka ko: «N ye yon jate n sijonon di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do ro ko: «Ce do bara Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninailu bera a kan ka a bolofen bee bo a bolo, hali a feriyabo bee. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bara ye ka a lani to sila tema. ³¹ A ma men wo ko, sarakalasele do nara sila wo kan. A ka madunbato lani yen sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³² Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbato lani teren sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³³ Wo kofe, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbato lani teren sila tema. A ka a ragbe, a kininkinin donda a ro. ³⁴ A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu sidi. A ka madunbato lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri londa jiya bon do la. Alu se men keni jiya bon na, a ka a janto a ro. ³⁵ Duusa gbene, a ka fodi wo ko ka a di bon tii ma ka a fo a ye ko: «I janto madunbato wo ro kosebe. A mako wa ke fen fen na, i ye wo di ma. Ni wodi jin ma a bee bo, n wa n koseyi, n di i la wodi bee laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mawo sawa woilu ro, yon kera madunbato sijonon di?» ³⁷ Sariya karanmawo ka Isa jabi: «Men hinara a la ka a demen.» Isa ko: «Jo! I ye wa wo jonon ke.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karandenilu tere ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se men keni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo to ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tere ye, men to ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen korɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a teren, Marita jagbani gba donna kojuuya. Wo ro, a ka imadon Maari Isa la ka a fo a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo te gbala i la wa? I ye a fo a ye ko a ye wuli ka n demen.» ⁴¹ Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jere jagba. ⁴² Koni fen kelen pe le munafan ka bon fen to bee ri. Mariyamu ra munafan fen wo jenematomɔn. Foyi te wo bo a bolo.»

† 10:35 Ka wodi men di wo ye tele fila baara sara le ri.

11

Alla matara ja

¹ Lon do rɔ, Isa tere ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ja men ma.» ² Isa ka a jabi: «Ai wa ke Alla matarala, ai ye a fɔ ko:

An Fa Alla, i tɔɔ seniman ye bonya.

I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la, baa menilu ra kojuu ke an na, an da woilu makoto.

I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

⁵ A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i dujɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N dujɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N dujɔɔn ce botɔla le taama rɔ ka na jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si te n bolo ka sii a kɔrɔ.» ⁷ I dujɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili ke ko: «Ɛɛ, ce, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu beɛ ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» ⁸ Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dujɔɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a jagba, a ri wuli ka i mako beɛ ja jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹ «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰ Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen jinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tema yan, ni i dence ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa? ¹² Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa? ¹³ Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen juma dila ai denilu ma, wo gbenin de an Fa Alla men ye sankolo rɔ wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu beɛ ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gben ka a bɔ bobo ce do fe. Jina bɔ men keni a fe, ce ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kosebe. ¹⁵ Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tere ye jinailu gbenna *Belesebu baraka le rɔ, men ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔmasere do ke ie jana, men di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie beɛ miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka ijɔɔn keɛɛ, mansaya wo tɔnantɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka ijɔɔn keɛɛ, bon wo ri be. ¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baardenilu rafarara fila ri ka ijɔɔn keɛɛ, a la mansaya te tɔjan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbenna jina kuntii ba Belesebu le baraka rɔ. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbenna Belesebu baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kititeɛ, ko ai jo te wo rɔ. ²⁰ Ni wo te, ni n ye jinailu gbenna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tema.

²¹ «Ai ja lɔ! Fankama wa a raben keɛɛ ke muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a juma la. ²² Kɔni ni fankama dɔgberɛ bera a kan, men fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la keɛɛ ke muran beɛ ta, a jii lani tere menilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofen beɛ rafara mɔɔilu tema.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ men te n fe, wo ye n juu le ri. Mɔɔ men te n demenna ka mɔɔilu laden, wo ye baarala ka mɔɔilu lajɛnsɛn.»

* **11:15** Kerckika la miriya ye le ko Belesebu a ye jina mansaden de ri

Jina ka ikoseyi ka to ce fe

²⁴ Isa ko: «Jina wa gben ka bo ce do fe, a ri wa jɔɔɔn diya jinin fo wula jan ka kaja, ka ban ka a fo ko: «N di n koseyi ka wa n bo diya ro.» ²⁵ A wa koseyi ce jinato karɔ ma, a ri a teren ko wo ra seniya, iko bon men firanni ka a kondɔ raben kojuma. ²⁶ Wo ro, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula ladeɓ, menilu ka juu a jere ri. Alu beɓ ri na ka to ce wo fe. A laban, jinato la ko ri juuya ka tamin a foloma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tema ka a kan nabo ko: «Muso men ka i kondɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.» ²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ menilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔmasere jɔɔn di ke bi mɔɔilu ye

²⁹ Ka a teren jama warato le Isa laminin do, a ka ie karan ko: «Bi mɔɔilu kewali ka juu. Ai ye kabannako ko ro, men di ke tɔmasere ri, kɔni kabannako gberɛ si te ke ai jana, fo Yunusa ta jɔɔn. ³⁰ Nabi Yunusa jere kera tɔmasere ri Ninibekailu beɓ jana ja men ma, Mɔɔ Dence fanan nato kela tɔmasere ri bi mɔɔilu jana wo ja le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilo ai tɔrɔfe ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔro jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, men ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilo ai tɔrɔfe ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon men, alu tubira. Do ye yan bi, men ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ja kise la sanda

³³ Isa ka a fo iko tuunni ko: «Mɔɔ si te fitina lamelen ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma te! Mɔɔ wa a lamelen, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa menilu wa don bon kondɔ ri a melen yen. ³⁴ Mɔɔ ja kise le a fari banku fitina ri. Ni i ja kise ka ji, kene ri don a la, ka i kondɔ gbe. Ni i ja kise ma ji, foyi si te don fo dibi. ³⁵ Wo le kosɔn, ai ye ai jere lakɔrsi. Ai kana iban kene ro, ka sɔn dibi ro. ³⁶ Ni i kondɔ gbera kene bolo, ka a teren dibi te a yoro si ro, i ra ke kene ro fasayi. A ye iko fitina ra lamelen ka i bila kene ro.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi ce do ka a kili ko a ye wa damunun ke a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko folo iko Farisilu ye a kela ja men ma. Wo ka Farisi ce kabannakoya kosebe. ³⁹ Maari Isa ka a fo a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbe, ka ai kondɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su beɓ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Men ka kokan ladan, wo le ma a kondɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kondɔ ro di fantanilu ma, wo wa ke beɓ ri seniya.

⁴² «Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bo, hali ai la suma fira kelen kelenna beɓ ro. Ai ra telenbaya a ni Alla la kaninteya la bilani to. Ai ka kan ka wo ke folo ka a to beɓ ladenni ke. ⁴³ Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai wa don salibon kondɔ, ai ye jemɔɔ sii diya jininna. Ai wa ke so kondɔ, ai ye a fe mɔɔilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai ye iko kaburu, men ni duu beɓ ra ke kelen di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lon ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma de! I ye andeilu fanan dooyala kosebe!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalɔ ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin men ta gbeleman kojuyaya. Kɔni ai ti sɔn muume ka ie demen wo donin tala!

47 Gbalo ye ai ye, ka a masɔɔn ai benbailu ka nabijuma menilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. 48 Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masɔɔn alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. 49 Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya rɔ ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» 50 Wo rɔ, mɔɔilu ra nabijuma fen fen faa kebi dunɔna dan waati, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo kelen kelenna bɛɛ saya ko ma. 51 A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, men sara saraka bɔ diya a ni Allabatobonba tema. N di a fɔ ai ye, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo bɛɛ ma kiti lon. 52 Gbalo ye ai ye, ai sariya karanmɔɔilu! Ai ra iban lonni bɛɛ rɔ, ka wo da tuun ka a sɔɔ. Ai jɛɛ ti don a rɔ. Ai ye mɔɔilu labanna fanan, mɔɔ menilu ye don ko rɔ.»

53 Isa bɔ men keni yɔɔ wo rɔ, sariya karanmɔɔilu ni Farisilu ka a lajinin jininkali siyaman na. 54 Alu ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

12

Isa ka mɔɔilu lali kuma siyaman dɔ

1 Wo tuma, mɔɔ waa siyaman ladenni Isa laminin dɔ. Alu warara haan ka ilo jɔɔn kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛɛ latanka Farisilu la leben ma, ie la filankafuya kɔnin. 2 Mɔɔilu la ko si dokonni a ri bɔ gbe rɔ, lon do rɔ. Menilu suturani, woilu bɛɛ ri lɔn mɔɔilu bolo. 3 Ai wa idoon ka fen fen fɔ mɔɔilu ye dibi rɔ, woilu bɛɛ ri lamɛn kɛnɛ ma. Ai wa fen fen fɔ mɔɔilu tolo kɔɔ kan majii rɔ, hali ni a kɛra bon kɔndɔ sutura rɔ, woilu bɛɛ ri fɔ gbe rɔ, ka ke iko mɔɔ ra ilo bon kun na ka wo bɛɛ lase fan bɛɛ rɔ.

4 «N terilu, n di a fɔ ai ye ko mɔɔ menilu seni mɔɔ faala dɔɔn, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye mɔɔ fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. 5 Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka mɔɔ faa, ka ban ka a fili jahanama kɔndɔ, ai ye silan wo ye.

6 «A ye di? Kɔnɔ misen loolu te sanna wodi misen na wa? Kɔni Alla ka a kelen kelenna bɛɛ lɔn. 7 Alla ka ai lɔn kosɛɛ, hali ai kungsi jate! Wo rɔ, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin kɔnɔilu kan.

8 «N di a fɔ ai ye ko mɔɔ fen fen wa ilo n tɔɔ la mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di ilo wo tii la Alla la melekailu jana. 9 Kɔni men di iban n dɔ mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di iban wo rɔ Alla la melekailu jana. 10 Ni mɔɔ ka Mɔɔ Dence mafɔ, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔ wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fɔ, a te makoto habadan!

11 «Lon do rɔ, mɔɔilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jemɔɔilu ma, wala kititeɛla su bɛɛ, ai ka kan ka kuma men fɔ ka ai jɛɛ lafasa, ai kana hamin wo la. 12 Ka a masɔɔn ai ka kan ka men fɔ, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

13 Cɛ do tora jama rɔ ka a fɔ Isa ye ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n kɔɔɛ ye ko an fa sara ka cɛ men to, ko a ye cɛ wo rafara ka n ta di n ma.» 14 Isa ka a jabi: «Eɛ, cɛ! Yon de ka nde lasii, ka n ke ai la kititeɛla ri, wala ai la cɛ rafarala?» 15 Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ye a ke kɔjuma, ka ai jɛɛ mira natabaya ma. Ka a masɔɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a ja jɛɛ ma, wo ti se ka jenemaya jɛɛ di a ma.»

16 Isa ka wo kɔrɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kɛra, nanfulutii do la sɛnɛ fenilu sɔnda kɔsɛ. 17 Wo rɔ, a ka a jate mira a jɛrɛ kɔndɔ ko: «N di nfen de kɛ sa? Suman mara diya si tɛ n bolo, suman jate wo ri kun mɛn dɔ.» 18 A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bɛɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kɛɛ ni n na sɛnɛ fen bɛɛ kɛ ie kɔndɔ ka a bɛɛ lamara ye. 19 Wo wa ban, n di a fɔ n jɛrɛ ye ko: «Cɛ, i jɔrɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman mɛn di san siyaman bɔ. I ye damunun kɛ, ka minnin kɛ, ka sewa.» 20 Alla ka a fɔ a ye ko: «Ile, kɔmɔɔ gbeden. Bi su jɛn dɔ jɛrɛ, i nin di mira i la. I ra mɛn nadɛn i jɛrɛ ye, wo totɔ yon bolo sa?» 21 Mɔɔ mɛn ye nanfulu jɛninna a jɛrɛ ye, ka a ban Alla rɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

22 Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunujarateɛ damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. 23 Ka a masɔrɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

24 «Ai ye kɔrɔnduwailu lakɔrɔsi. Alu tɛ sɛnɛ kela, alu tɛ suman kala. Suman mara diya su su tɛ ie bolo. Kɔni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔilu munanfan di paaon Alla jana. 25 A ragbɛ! Yon ye ai rɔ, mɛn hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? 26 Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenaa ai ye haminna ko tɔilu bɛɛ la? 27 Ai ye waa rɔ binilu lakɔrɔsi. Bin woilu ye wulila ka fɛrɛn ka ja. Alu tɛ baara kela, alu tɛ feriyabɔ jɛninna. Kɔni hali Mansa Sulemani, mɛn kɛra nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, mɛn ka kɛnyani bin fɛrɛn kelen na. 28 A ragbɛ! Bin mɛnilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ fɛrɛnɔlu la. A ye di? Alla tɛ ai demɛn fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemɛniya ka doo fewu!

29 «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» 30 Jamana mɛn mɔɔ ma Alla lɔn dunujar rɔ bi, woilu le ye ko su wo jɛninna waati bɛɛ rɔ. Kɔni ai mako ye fen mɛnilu la, ai Fa Alla ka woilu bɛɛ lɔn. 31 Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jɛnin fɔlɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

32 Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «N na dɛkuru jɛn, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. 33 Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jɛrɛ ye harijeene, nanfulu mara yɔrɔ mɛn tɛ tɛjan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu mɛn tɛ dɛsɛ habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔrɔnna, jɛnbɛrɛ ni kɔrikɔri si ti tɛjani kɛ ye, 34 baa i la nanfulu marani yɔrɔ mɛn, i solɔmɛ ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn mɛnilu rabenni

35 Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛrɛ tɛsidi ka ai rabɛn baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛlɛni to waati bɛɛ rɔ. 36 Ai ye kɛ iko jɔn, mɛnilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔjɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. 37 Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tɛsidi ka a jɛrɛ rabɛn ka jɔnilu kili. A ri ie bɛɛ lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. 38 Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.»

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son natɔ le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛrɛ rabɛn a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo jɔ kelen ma, ai fanan ye ai rabɛn. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dencɛ ri na waati do rɔ, ai hankili tɛ waati mɛn na.»

Jɔn juma ni jɔn juu

⁴¹ Piyɛri ka Isa maɓininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jɔn la andeilu dɔrɔn de ye, wala jama bɛɛ?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bɛɛ kun na, ko a ye a janto jɔn tɔilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bɛɛ karifa jɔn wo la. Tuɓa le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn tɔilu tɔrɔ ka ie gbasi, cɛ ni muso. A ri damunun kɛ kojuuya ka dɔɔ min haan ka a jɛrɛ jɔn laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kɔndɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kɔsɛɛ! ⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasi ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di jɔnin wo fɛ. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di jɔnin wo fɛ fanan.»

Hera wala benbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fo n ye n na jakankatayɛ dafa. Yani n ye ban wo kɛla, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hera kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani benbaliya bilala mɔɔilu tɛma. ⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dencɛ ri bila a la, cɛ fanan di bila a dencɛ la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dencɛ muso ri bila a la, muso fanan di bila a dencɛ muso la.»

Bi mɔɔilu ka kan ka waati jɔn lakɔrɔsi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sancɔ natɔ le. Sanji di na iko ai ka a fɔ jɔn mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔjɔ ye bɔla tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ jɔn mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere menilu ye kɛla sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko menilu kɛla bi mɔɔilu tɛma, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuili! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woilu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛɛla ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fo i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tuɓa le fewu!»

13

Mɔɔilu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a ye ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan jɔrɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka menilu faani ten, woilu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni,

Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tɛ ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woilu la kewalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemu kailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ Ɛɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛɛ ye cɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la baaraden ye ko: «N da san sawa kɛ, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Tɔnɔ tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tjan.» ⁸ Baaraden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jnin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ kɛ a fɛ. ⁹ Sando ni a ka den kɛ, ale le wo ri. Koni ni a ma den kɛ, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»

Isa ka muso do lakendeya Nɔɔnɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔɔnɔn lon de tɛɛ. ¹¹ Muso jankarɔto do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila mɛn kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kɛndeyara ikɔrɔ ye ka a kɔ latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Koni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakɛndeyali kɛ Nɔɔnɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔɔrɔ ye an bolo ka baara kɛ. Ai ye na kɛndeya jinin tele wɔɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔɔnɔn lon fewu!» ¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuile le ri. I jna bɔ! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayeleman ka ie lamin Nɔɔnɔn lon wa? ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jnin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakɛndeya Nɔɔnɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuile bɛɛ maloya. Koni jama bɛɛ sewara Isa la kɔsɛbɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jinininkali kɛ ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma? ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sɛbɛni fira kise. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛrɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jnan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jinininkali kɛ ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma iko tuun? ²¹ A ye iko lɛbɛn. Ni muso ka wo ta ka dooni kɛ fareni muu siyaman dɔ, a ri fareni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watola Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnnilu la.

²³ Do ka Isa mapininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnseni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kapa. ²⁵ Maari, mɛn ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili kɛ ko: «N ma a lɔn i bɔni yɔrɔ mɛn dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun kɛ ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an soilu la.» ²⁷ Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kojuukelailu, n ma ai lɔn, n ma ai bɔ diya lɔn. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bee yen Alla la mansaya rɔ, ka a teren ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔne fo ka ai jin makin. ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunɔpa fan bee rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun ke. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, menilu ri ke jemɔɔilu ri sini. Doilu fanan ye jemɔɔilu ri bi, menilu ri ke kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gberɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbenna ka bɔ mɔɔilu fe, ka jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A ferɛ te fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kendɛ, baa nabijuma kana faa yɔrɔ si fo Jerusalemu.»

³⁴ Isa ka a kan nabɔ ka fɔ ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sija siyaman, n terɛ ye a fe ka ai laden iko sise ba ri a denilu laden ja men ka ie dokon a kɔrɔ. Kɔni ai ma sɔn wo ma. ³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilin de terɛ. Ai ja te la n kan butun, fo ai wa a fɔ lon men ko: «Kunnadiya wo men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔto do lakendeya Nɔnɔn lon

¹ Nɔnɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jemɔɔ do wara. Menilu siini terɛ damunun na ye, woilu bee terɛ ye a lakɔrɔsila kojuuya. ² Jankarɔto do terɛ ye Isa pana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu majininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendeya Nɔnɔn lon, wo benni an na sariya ma, wala wo benni te?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bɔ men kenɛ, Isa ka ie majininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kɔlon kɔndɔ, yon ye ai tema yan, men di iban wo layɛlela Nɔnɔn lon? Ai ri a labɔ lon, wo te?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Nemɔɔ sii diya jininnailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, menilu kilini damunun kanma. Alu nani jemɔɔ sii diya tala ie jere ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔnɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii jemɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a teren tumado jemɔɔ do kilini ye, men ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini teren jemɔɔ sii diya, i maloyatɔ le. Men ka ai fila bee kili, wo ri na ka a fo i ye ko: «Iwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya jinin jama kɔfe.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔnɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa ke, men ka ai bee kili, wo ri lakɔrɔsili ke ka a fo ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gberɛ jinin i ye, men ka ni fɔlɔman di. A ri a fo i ye ko: «N teri, i ye na isii jemɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔilu bee pana. ¹¹ A ragbe! Mɔɔ mɔɔ wa a jere bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jere fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ ce ye fanan, a kilini men bolo. A kan ko: «I wa ke mɔɔilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔnɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a jɔnɔn ke i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjjiiritɔilu a ni ja

fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sərən wo rə, ka a masərən woilu ti se ka i la kojuma julu sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Menilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun jəən do ka a tolo malə wo bεε la, ka a fə a yε ko: «Mən di damunun kε Alla la mansaya rə, a ri a kunnadiya sərən a la ko rə kosebε.»
¹⁶ Isa ka jabili kε sanda do rə. A ko: «Lon do rə, cε do tεrε ye a fε ka damunun ba rabən ka məə siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mən na, a ka a la jəncε lə məəilu kili la, ko alu ye na damunun kε. ¹⁸ Kəni, alu bεε ka bəra jinin a bolo. A wara məə fələ mən kili, wo ka a fə ko: «N da duu do san. A fεrε tε fo n ye wa a mafεnε. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Məə filana kan ko: «N da sεnεkε nisi tan san. N watə woilu mafεnεla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Məə sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosən, n ti se wala.»
²¹ Jəncε wara wo jafə a la kuntii yε. A la kuntii duunyara kosebε, ka a fə jəncε yε ko: «Bori ka wa se so kəndə fan bεε, tiritilu ni sila misenilu la. I wa fantan mənilu yen, i ye ie kili, a ni lanjiritəilu. I ye ie bεε ta ka na ie ri yan.» ²² Jəncε ka a fə a la kuntii yε ko: «I ka mən fə, n da ban wo kεla. Kəni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fə a yε ko: «I ye bə so kəndə ka wa kəkan. I wa məə məə tərən silailu la ye, i ye ie kili. I ye fεrε bεε kε kosa alu ri na n na bon nafa a ja ma. ²⁴ A ragbε! N ka so kəndə məə mənilu fəlman kili, mənilu ka iban nde rə, alu tε foyi si sərən n na balo rə.»»

Ka Sankə Jate

²⁵ Lon do rə, jama ba bilani tεrε ye Isa kəfε. A ka iyεleman ka a fə ie ye ko: ²⁶ «Ni məə mən ye a fε ka bila n kəfε, a ma sən n na ko ye diya a yε ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kəəilu la, hali ka a tamin a jεrε nin na, wo ti se ka kε n na karanden jεrε jεrε ri. ²⁷ Mən ma sən a gbəngbənjiri ta, ka bila n kəfε, wo ti se kεla n na karanden di.
²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tεma yan, ni a ye a fε ka sankaso lə, a tε isii fələ ka jate mira kε? Kosa a ri a lən ni a ri se ka a lə ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo kε fələ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kaja a ləla ka a to ye. Wo wa kε, məəilu ri a mayεlε wo rə. ³⁰ Alu ri a fə ko: «Han, cε wo! A kan ko a ri sankaso lə, kəni a ra kaja fewu!»
³¹ «A ye di? Mansa juman di sən ka bə mansa gbεrε kεlε kanma, ni a ma isii fələ ka jate mira kε. Kosa a ri a lən ni a la sofaden məə waa tan di se wo la sofaden məə waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kεlε ban kanma. ³³ A ragbε! Ni i ma iban i jεrε rə, ka fen bεε to ye, i ti se kεla n na karanden di.
³⁴ «I ka a lən, kəə ye fen juma ri. Kəni ni ni a diya bəra a la, a ti se ladiyala ikə. ³⁵ Ni a diya bara a la, a ti se ka duu diya sεnε rə, a ti se foyi jala sununkun na fanan. A ri lafilu. Nba, mən tolo ye mənni kεla wo ye a tolo malə misali jin na.»»

15

Saa tununni le

¹ Nisənkəmiralailu ni kojuukεla gbεrεilu tεrε ye nala ka ie tolo malə Isa la. ² Farisilu ni sariya karanməəilu ka wo yen ka a fə ie da kərə Isa ma ko: «A ragbε! Cε wo ye kojuukεlailu ramirala, fo ka damunun kε fε kelen də.» ³ Wo rə, Isa ka sanda la ie yε ko: ⁴ «Ni saa kεmε kεra məə kelen bolo ai rə yan, saa

kelen wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe jinin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔnɔnilu ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tɛɛ, kɔni n da a jinin ka a yen.»

⁷ «A ragbe! Wo ja kelen ma, kojuukɛla kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, menilu mako tɛ tubi ko ma.»

Muso la wodigbɛ tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbɛ tan kɛra muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamɛɛn ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jinin a ja jɛɛ jɛɛ ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔnɔnilu, ka a fɔ iɛ ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbɛ yen, mɛn tununni tɛɛ n ma.» ¹⁰ Isa ko: «A ragbe! Wo ja kelen ma, kojuukɛla kelen pe wa tubi, Alla la mɛɛkailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tɛɛɛ ye cɛ do bolo. ¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bɛɛ rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Cɛ wo ka a la nanfulu rafara a den fila tɛma, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo cɛ tun ma mɛn bake, den wo ka a bolofen bɛɛ ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se mɛn kɛni ye, a ma foyi kɛ fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bɛɛ tjan.

¹⁴ «Nba, kɔfɛ, kɔnkɔ fitina donda jamana wo rɔ, ka a tɛɛn kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun dɛsɛra. Wo gbɛɛyara a ma kɔsɛbɛ. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara jinin ye mɔɔ do fɛ. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la kɔsɛilu gbɛngben diya. ¹⁶ Ka a to waa rɔ ye, kɔnkɔ gbara a la kojuuya, haan ka kɔsɛilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔɔ si ma a sɔ damunun dɔ.

¹⁷ «Kɔfɛ sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu bɛɛ ye damunun sɔrɔnna tuma bɛɛ, haan ka fa ka a tɔ to. Kɔni nde faatɔ le kɔnkɔ bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n kɛ i la baaraden di.» ²⁰ Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den nabɛn, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan natɛɛ. An ye damunun kɛ ka sewa, ²⁴ ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu bɛɛ sewara a ja jɛɛ jɛɛ ma.

²⁵ «Wo ka a tɛɛn, den kɔrɔmamɔɔ ye sɛnɛ rɔ. A bɔ mɛn kɛni ye, a sudunyara a fa wara ka dɔnkili la kan mɛn, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a majininka ko: «Nfen kɛni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I doocɛ ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kɛndɛ ra na.» ²⁸ Den kɔrɔmamɔɔ monɛra kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbe! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bɛɛ. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma,

kosa n di n terilu kili ka tolon ke ka sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma men na i den da na, men wani tere yoro jan ka i la nanfulu tijnan manamanaya ro, i ra son ka nisi den juma juma faa wo ye.» ³¹ A fa ka a fo a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bee. Fen fen ye n bolo, wo bee ye i ta le ri fanan. ³² Koni an ka kan ka sewa ka jaalen bi. I dooce tun da sa, koni a ra kunun. A tun da tunun, koni bi a ra yen.»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tere ye, men ka a lamen ko a la nanfulu kunnasiila tere ye a la nanfulu tijnanna. ² A ka a kili ka a fo a ye ko: «A fora n jana ko i ye n na nanfulu tijnanna. Wo ye di? I ra fen fen ke n na nanfulu la, i ye na wo bee dante n jana. I ti nala kela n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fo a jere kondo ko: «N ye nfen ke sa? N na kuntii keto n gbenna ka n bila baarabaliya ro. Fanka te n na ka sene ke. N di maloya saron ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin men fe. Kosa, n na kuntii wa n gben, moolu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo ro, a wulira ka moolu kili, a la kuntii la julu tere ye menilu la. A ka ie kelen kelenna bee kili. Alu se men keni ye, a ka a moo folo majininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ja keme seyin.» A ka a fo a ye ko: «I sii jona ka i la julu sebe yeleman. I ye palan ja keme naanin sebe wo no ro.» ⁷ A ka dogbere majininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise boro keme loulou.» A ka a fo a ye ko: «I ye i la julu sebe yeleman ka ke boro keme naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafene! Alla lonbalilu kiwoyani. Alu ka jiron mira ja lon fasayi! Alu kiwoyani Alla lonnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunuja nanfulu kera ai bolo, ai ye a ke moolu demenni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yoro men te ban habadan.»

¹⁰ «Ni moo men ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kumba ba lamara fanan. Koni ni moo men ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunuja nanfulu, ni ai ma isebedon wo mirala, yon di nanfulu bere bere karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen moo la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka ke ai jere ta ri? ¹³ Jonce ti se ka baara ke kuntii fila ye waati kelen. Ni kuntii kera fila ri jonce ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo ro, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu ro.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo men ka Isa mayele, ka a masaron nanfulu ko duman ie ye kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jere ke moolu jana iko telenbailu, wo duman ai ye. Koni men ye ai jusu ro, Alla ka wo bee lon. Adamadenilu ye men jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.»

Alla la sariya te ban

¹⁶ «Ka a teren Yaya ma kawandili ke waati men na folo, moolu tere ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Kebi Yaya nara ka kawandili ke, Alla la mansaya kibaro juma ye lasela moolu ma. Bee ye irajala ka don wo mansaya ro.»

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.»

18 «Moo moo wa a la muso furusa ka dagberɛ furu, wo ra kaninke. Moo moo wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninke.

Nanfulutii ni Lasari

19 «Nanfulutii do tɛɛ ye. Faanin dagbelen bilani tɛɛ a kan na tuma bɛɛ. Lon lon, a tɛɛ ye damunun duman kela ka fa. 20 Koni a la bonda lafantan do tɛɛ lani ye men to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bɛɛ ma. 21 A tɛɛ ye a fe ka nanfulutii la daato damun, fen men ye burunna tabali korɔ. Wuluilu tɛɛ ye nala ka a lani tɛɛn bon da la ka a dailu maanen.

22 «Lon do rɔ, fantan cɛ wo sara. Meɛkailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Kofɛ, nanfulutii fanan sara. Mooilu ka a suu don. 23 Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lo ka Iburahima yen yoro jan. Lasari siini tɛɛ Iburahima dafɛ. 24 Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n demen. I ye Lasari lo a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» 25 Koni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tɛɛ a ja jɛɛ jɛɛ ma, ka a tɛɛn Lasari tɔrɔni tɛɛ kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a tɛɛn i jakankatani. 26 Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa moo si kana bo yan ka wa ye, wala ka bo ye ka na yan.» 27 Wo rɔ nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. 28 N badenma moo loolu ye ye. I ye dijɛ Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» 29 Koni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma toilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» 30 Nanfulutii ka a sɔsɔ ko: «N fa Iburahima, wo tɛ a ja. Koni ni moo kelen wulira ka bo suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» 31 Iburahima ka a fo a yɛ ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma son ka wo bonya, alu ti son kawandili kan si ma. Hali ni moo kelen wulira ka bo saya rɔ ka wa ie kawandi, alu ti son a rɔ fewu.»

17

Makotoli ni lemɛniya

1 Isa ka a fo a la karandenilu ye, lon do rɔ, ko: «Sika tɛ a rɔ, lafilu koilu ri na ka mooilu lo kojuu kela. Koni moo men wa lafilu koilu lana mooilu ma, gbalu ye wo ye. 2 Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafilu kooji rɔ, wo tun di fisaya wo rɔ, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. 3 Ai ye ai jɛɛ lakorosi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. 4 I badenma wa hake ta i la haan sija wɔrɔnwula tele kelen korɔ, ni a nara wo kelen kelenna bɛɛ rɔ ka a fo ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

5 Keladenbailu ka a fo Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemɛniya kan.»

6 Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemɛniya dooyara ka ke iko sebeni fira kise kelen, wo lemɛniya jate baraka rɔ ai ri se a folu jiri luluma ba ye ko: «I ye bo yan ka wa turu fo kooji rɔ». Jiri wo ri i gbiliya.»

Jɔnilu ka kan ka mɛn ke

7 Isa ka a fo ie ye ko: «A ye di? Ni i la jɔn do bɔra sɛnɛ ke diya, wala kolofen gbɛn diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di son ka a fo a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke folo?» 8 Wo kuma tɛ! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jɛɛ rabɛn, ka na damunun sii n korɔ. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo ko, i ri damunun ke ka ji min». 9 Ni jɔn ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo rɔ wa? Wo kuma tɛ! 10 A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fe.

Baara men foni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko te a ro. Ni ai banda baara wo beε la, ai ye a fo ko: «An tara men kanma, an da wo daron de ke. Bonya te an ye.»

Kunato tan

¹¹ Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalemu. A taminto tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. ¹² A dontola so do kondɔ, kunato tan nara a laben. Alu lani tora yoro jan, ¹³ ka ie kan nabo Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkin an na ka an demen.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma men, a ka a fo ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bora ye ka wa. Alu watola, alu beε kendeyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendeya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikoseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakoro ben duu ma Isa sen koro ka baraka bila a ye. Samarika le tere. ¹⁷ Isa ka a mapininka ko: «Moo tan ma kendeya wa? A to kondɔ ye mi? ¹⁸ Moo si ma seyi ka na Alla tando fo ce kelen pe jin wa, men ye siya gberε moo ri?» ¹⁹ Isa ka a fo a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendeya i la lemēniya sababu la!»

Alla la mansaya toomasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa mapininka, lon do ro, ko: «Alla la mansaya ri na waati numan?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ja la. ²¹ A ti nala a fola ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Koni Alla la mansaya ye ai tema.»

²² A ka a fo a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do ro, ka Moo Dence tele kelen yen, koni ai ti se ka wo yen. ²³ Mooilu ri a fo ai ye ko: «A fele, a ye ye» wala «a ye yan». Koni ai kana ibori wo ko. ²⁴ I ja lo! Sanmelenin ye bola sankolo fan kelen na ka wa fan do fe ja ma, Moo Dence wa ke nala lon men, a nato la ri ke wo ja kelen ma. ²⁵ Koni yani wo ye dafa, a fere te fo bi mooilu ye a toro kojuuya folo ka iban a ro.

²⁶ «Yani Moo Dence ye na iko tuunni, ko menilu kera Nuhan tele ro, woilu jooon di ke. ²⁷ Nuhan tele ro, mooilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tere ye wo ja fo Nuhan donda kulunba kondɔ. Wo lon kelen sancɔ ba ka nali damira. Sancɔ wo ma tee, fo ka a to gbiliyala a ja jere jere ma ka dunuja yoro beε latunun ka mooilu beε halaki.

²⁸ «Men kera Luti tele ro, wo jooon fanan di ke. Luti tele ro, mooilu tora damunun ni minnin na, ka to sanni kela, ka to sene ke ni bon lola. ²⁹ A tere ye wo ja haan Luti bora Sodomu so kondɔ lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bora sankolo ro ka jii Sodomu so kondɔ iko sancɔ. Wo ka Sodomu mooilu beε halaki.

³⁰ «A ri ke wo ja ma Moo Dence boto gbe ma lon men. ³¹ Ni wo lon sera ka a teren do ra yele bon bilikun sanfe ka a bolofenilu to bon kondɔ, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kondɔ. Ni wo lon sera ka do teren sene ro, wo ma kan ka ikoseyi a bolofenilu ta diya so kondɔ. ³² Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo ro. ³³ Moo men ye dunujaratεe daha daron de jininna bi, wo ri bono sini. A te jenemaya banbali saron sini. Koni men wa son ka bono dunujaratεe daha ro bi, sini wo ri kisi ka jenemaya banbali saron.

³⁴ «N ye fola ai la ko su wo ro moo fila ri sunoo lafen kelen kan; moo kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bunde jooon fe, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.»*

³⁷ Karandenilu ka Isa mapininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda ro ko: «Suu wa ke diya men do, duwailu ri jii ye.»

* 17:35-36 Sebɛli do fola ko: «Ni ce fila kera sene ro jooon fe, ce kelen di ta ka kelen to ye.»

18

Kititeela juu

¹ Nba, wo kɔ, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masɔrɔn a ye a fɛ alu ye to Alla matara tuma bɛɛ. Alu kana jiitɛɛ ka wo boloka.

² A ko: «Kititeela do tɛɛ ye so do la. A tun tɛ silanna Alla yɛ, a tun tɛ mɔɔ bonyala. ³ Nba, cesamuso do tɛɛ ye mɛn tɛɛ sela kititeela ma tuma bɛɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tɛɛ, baa n juu ra kojuu kɛ n na.» ⁴ A mɛnda, kititeela ma sɔn ka kiti wo tɛɛ. Kɔni, lon do rɔ, kititeela ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «Tuja le. N tɛ silanna Alla yɛ, n tɛ mɔɔ bonyala, ⁵ kɔni, muso jin da n tɔrɔ kojuyya. Wo bolo ma, a fɛɛ tɛ fo n ye kiti wo tɛɛ. Ni wo tɛ, a ri to n jagbala tuma bɛɛ fo ka n sɛɛ.»»

⁶ Wo rɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititeela telenbali wo ka mɛn fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kosebɛ. ⁷ Ni Alla la mɔɔilu ka ie kan nabɔ ale ma ka kiti jinin a fɛ su ni tele, a tɛ ie demɛn ka ie la kititeelilu janabɔ wa? A tɛ iban ie rɔ. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tɛɛ ie yɛ telenbaya la. A ye ten de! Kɔni hali wo, Mɔɔ Dɛnce wa seyi dunuja kan waati mɛn na, a ri mɔɔ tɛɛn yan wa, mɛn lani ale la?»

Farisi ni nisɔnkɔmirala

⁹ Mɔɔ doilu tɛɛ ye, mɛnilu tɛɛ ye ie jɛɛ jatela mɔɔ telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka jin mɔɔ tɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabatobonba kɔndɔ. Kelen tɛɛ ye Farisi ri. Kelen tɛɛ ye nisɔnkɔmirala ri. ¹¹ Farisi cɛ wo ka ilɔ ka Alla matara a jɛɛ la ko rɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i yɛ, n tɛ iko mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔɔli kɛla, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkɛla ri, wala n tɛ ikomin nisɔnkɔmirala jin. ¹² N ye sun donna sɔɔna fila lookun kelen kɔrɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» ¹³ Kɔni nisɔnkɔmirala wo ka ilɔ yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a ja lɔ sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka kɛ a nimisa tɔmasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojukɛla le nde ri.»»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai yɛ ko nisɔnkɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ bonya, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ fanmajii, wo ri bonya.»

Isa duwara denninilu yɛ

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tɛɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie yɛ. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie jɔɔnilu le ta ri. ¹⁷ A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la mansaya ma iko dennin sɔnni Alla la mansaya ma ja mɛn ma, wo tɛ don Alla la mansaya rɔ habadan. Tuja le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa maɔnininka ko: «Karanmɔɔ juma, n ye nfen kɛ sa n di jɛnemaya sɔrɔn, jɛnemaya mɛn tɛ ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ juma» nfenna? Mɔɔ juma si tɛ ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra mɛn sɛbɛ a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A sɛbeni ye ko: «I kana kaninkɛya kɛ. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali kɛ. I kana wuya fo sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.»» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kɛbi n denniya waati, n da sariya wo bɛɛ mira.» ²² Isa ka wo mɛn waati mɛn na, a ka a fɔ cɛ yɛ ko: «I ra dɛsɛ ko kelen na butun. I ye wa i bolofen bɛɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bɛɛ

berε ri kε i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i yε na bila n kɔ.» ²³ Cε ka jabili wo mεn waati mεn na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tεrε ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ja lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbelen jɔɔmε don di seyilan woo la.» ²⁶ Mεn ka wo mεn, woilu ka jininkali kε ko: «Yon di se kisila wo rɔ?»

²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko menilu ti se kela mɔɔ bolo, woilu ri se kela Alla bolo.»

²⁸ Piyeri ka a fɔ Isa yε ko: «Andeilu don? An da fen bεε to ye ka bila i kɔfε.»

²⁹ Isa ka a fɔ ie yε ko: «A ragbε! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔrɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya jinin, ³⁰ wo sara ri wara dunuja jin dɔ. Sini, jenemaya fanan di di a ma, jenemaya banbali kɔnin.»

Isa ka a la sayani a kunun ko fɔ

³¹ Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni fila yε ko: «An watɔ Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen sebε Mɔɔ Dence la ko rɔ, wo bεε ri dafa ikomin a sebeni ja mεn ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gbεrε mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafeya ka a mayεε, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi jayen a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni tεrε ie ma. Alu ma famunyali si sɔrɔn a rɔ.

Isa ka ja fuyen do ja laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyen do tεren yɔrɔ wo rɔ. A siini tεrε ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan mεn, ka majininkali kε ko: «Nfen keni?» ³⁷ A fɔra a yε ko Isa Nasaretika le taminto. ³⁸ A ka wo mεn tuma mεn na, a ka a kan nabo ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cε, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mɔɔ menilu tεrε ye jama jεfε, woilu ka a makuma ka a fɔ a yε ko: «Imakun!» A ma sɔn imakunna, fo ka a kan nabo fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cε, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka ja fuyen kan mεn ka ilɔ, ka a jamari kε ko ja fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se mεn keni Isa ma, Isa ka a majininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fε n ye nfen kε i yε?» A ka jabili kε ko: «Maari, n ye a fε n ja ye laka ikɔ tuun.» ⁴² Isa ka a fɔ a yε ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. I ra lakendeya i la lemeniya sababu la.» ⁴³ A ja lakara ikɔrɔ ye. A bilara Isa kɔ ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo bεε yen ka Alla tando bakε.

19

Isa ni Sace

¹ Isa donda Jeriko so kɔndɔ ka a tamintɔ ka wa. ² Wo ka cε do tεren ye, mεn tɔɔ ko Sace. Ale tεrε ye nisɔnkɔmirala la kuntii ri. Nanfulu ba tεrε ye a bolo. ³ A loo tεrε ye a la ka a ja la Isa kan ka a lon. Kɔni, jama warani tεrε Isa laminin dɔ kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tεrε. ⁴ A ka ibori ka wa jama jε, wo rɔ, ka yeλε toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔrɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se mεn keni jiri ju wo ma, a ka a ja layεε san ma ka a fɔ Sace yε ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fε i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sawa rɔ ka wa a malɔ fo a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma mεn na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukela wara.» ⁸ Sace ka ilɔ Maari jana ka a fɔ a yε ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a tεren n da mɔɔ do bolofen mira tɔɔli bolo ma, n di a

Ƶɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Ibrahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu jininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tere Jerusalemu so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbe rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan do, ko a ri mansaya sɔɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbe kelen kelen di wo kelen kelenna bee ma, ka a fo ie ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu ye. A bɔ men keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kofe ka a fo ko: «an te a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sɔɔn. Wo bolo ma, a ka ikoseyi a la jamana rɔ. A se men keni ye, a ka jɔnilu kili, a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lon tonɔ yeli ye ie bolo. ¹⁶ A foloman nara ka a fo a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a jɔɔn tan sɔɔn ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fo wo ye ko: «I ka wo ben! Jɔn juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, kɔni i ka a mira ja lon. Wo rɔ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo kɔ, a filana nara ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a jɔɔn loolu sɔɔn ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jɔn dogbere nara. Wo ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin do ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masɔɔn ile ye mɔɔ kadagbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jɔn juu le ile ri! N di i la kiti tee ka ben i da rɔ kuma ma, men bɔ sa i da rɔ jin. I ka a lon ko n ye mɔɔ kadagbelen di. I jere ka a fo ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo rɔ? Nfenna i ma n na wodi don tonɔ jininna bolo? Kosa n wa na, n di tonɔ sɔɔn n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mɔɔilu ma men tere ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jɔn foloman ma, men ka a la wodi jɔɔn tan sɔɔn.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbe tan ye jɔn foloman wo bolo!» ²⁶ Kɔni mansa ka a fo ie ye ko: «N ka wo lon. N di a fo ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Kɔni foyi te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu menilu tun te a fe n ye sii ie kun na, wa wilu mira ka na ie bee faa n jakɔɔ yan.»

Isa ka karanden fila b fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama je ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani kɔnin, a sera koyinke yɔɔ do ma, mɔɔilu ye a folamen ma ko Olibiye koyinke. A se men keni ye, a ka karanden fila b kela diya. ³⁰ A ka a fo ie ye ko: «So men ye an je, ai ye wa se ye. Ai wa don so kɔndo, ai ri faliden bulan sidini teren ye, mɔɔ si ma isii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mɔɔ ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.»» ³² Isa ka men lawa ie ka a teren ikomin a ka a fo ja men ma. ³³ Alu tere ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a fo ko: «Hen! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili ke ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo rɔ, ka wa a ri Isa ma. Alu se men keni Isa tɔɔfe ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layele fali kan. ³⁶ Isa watɔla, mɔɔilu ka ie la durukilu jensen sila kan a

ɲɛ. ³⁷ Wo ɲa ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinkɛ ma. A seni koyinkɛ lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kosɔn.

³⁸ Alu tora a fɔla ko:

«Duwawu ye mansa ye,
mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.
Hɛra ye kɛ sankolo rɔ.
Tandoli ba ye kɛ Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tema ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, a fɔ i la karandenilu ye ko alu ye makun.» ⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bɛɛ ka imakun, hali kabakurun ɲinilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu nɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a ɲa la Jerusalemu kan tuma mɛn, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fɔ ko: «Ko mɛn tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo ɲayen, sa ai ra jusu suma sarɔn. Kɔni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do nato, ai juuilu ri na ai kanma. Woilu ri so bɛɛ sansan kojuuya, ka sila bɛɛ tɛɛ, ka so laminin fan bɛɛ rɔ, fɔ ka ai ragbɛɛn. ⁴⁴ Ai juuilu ri so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ ratɲan. Alu ri so bɛɛ te fɔ ka a kabakurunilu bɛɛ jɛnsɛn. Ka a masɔrɔn, Alla tun ye ai fɛ waati mɛn na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gben

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kɔndɔ, ka a tɛrɛn julailu warani ye. A ka ie gben ie labɔ, ⁴⁶ ka a fɔ ie ye ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko: «N na bon di kɛ Alla bato diya ri.» kɔni ai ra a ta ka kɛ sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo kɔ, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu ni jamana ɲɛmɔɔilu tɛrɛ ye a faa ɲa ɲininna, ⁴⁸ kɔni, alu ti se wo kɛla, ka a masɔrɔn mɔɔ bɛɛ tɛrɛ ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka kɔrɔ

¹ Lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna ka kibaro ɲuma lase ie ma Allabatobonba kɔndɔ. Sarakalase la kuntuilu, ni sariya karanmɔɔilu, ni mɔɔbailu wara a tɛrɛn ye. ² Alu ka Isa maɲininka ko: «I ye baara mɛn kɛla ɲin, yon ka i lɔ wo la? I ye yon na fanka kɔrɔ?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai maɲininka fɔlɔ: ⁴ Yon ka Yaya lɔ sun na ji rɔ? Alla le ka a lɔ a la, wa mɔɔilu?» ⁵ Alu wara ɲɔɔn ye ka wo jabili ɲinin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lɔ wo la», a ri a fɔ ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo rɔ?» ⁶ Ni an ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ ka Yaya lɔ,» mɔɔ bɛɛ ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bɛɛ kan ko nabɲuma do le tɛrɛ Yaya ri.» ⁷ Wo rɔ, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lɔn.» ⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «Nba, n fanan ti sɔn ka n kelayaba tɔɔ fɔ ai ye, n ye mɛn fanka kɔrɔ kɔnin.»

Baarala juuilu ka mɛn kɛ

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Cɛ do ka jirifɛ labɔ a la sɛnɛ rɔ, ka ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bɔra ye ka wa taama rɔ. A mɛnda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma mɛn, jirifɛ tii ka jɔn do lawa jirifɛ rɔ, ka a fɔ baaralailu ye ko alu ye a sɔ jiri den do. Keladen se mɛn kɛni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gben. ¹¹ Jirifɛ tii ka jɔn gbɛrɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fɔ ka a gbasi ka a nani ka a gben. ¹² Jirifɛ tii ka jɔn sawana lawa ie ma. A se mɛn kɛra ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fɔ ka a madimin ka wa a lafili kɔkan.»

¹³ «Wo rɔ, jirife tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kɛla? Nba, n di n diyanan dence lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natola yen, ka a fɔ jɛɔɔn ye ko: «Den wo ri ke jirife tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirife ri ke an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafilɛ kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirife tii ri nfen ke baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirife karifa dogberɛilu la.» Jama ka sanda wo mɛn ka a fɔ ko: «Eɛ! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a ja lɔ jama rɔ ka ie majininka ko: «Nba, mɛn sɛbɛni Alla la kuma rɔ, wo kɔrɔ ye nfen di? A sɛbɛli ko: «Bon lɔlailu ka iban kabakurun mɛn dɔ, wo le kɛra bon ju sii kaba ri.»»

¹⁸ «Mɔɔ mɛn wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosɛbɛ, kɔni kaba wo wa be mɔɔ mɛn kan, wo ri mɔɔn kɔ.»

¹⁹ Sariya karanmɔɔilu ni sarakalase la kuntuilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masɔɔn Isa duman tɛɛ ye jama ye kosebɛ.

Nisɔnkɔ bɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tɛɛ ye Isa lakɔrɔsila tuma bɛɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, mɛnilu ka ie jɛɛ ke iko telenbailu Isa lajinin kanma. Woilu tɛɛ ye a fɛ kuma bɛnbali do ye bɔ Isa da rɔ, mɛn di se kɛla a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali ke a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lɔn ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I tɛ mɔɔ dooyala mɔɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama ja mɛn, i ye mɔɔilu karanma wo la tɔɔa jɛɛ jɛɛ rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fɛ ka i majininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani tɛ?» ²³ Isa ka a lɔn ko a lajinin kuma le jin. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon tɔɔ ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Rɔmu mansaba ta di Rɔmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili ke kɔɔuma jama bɛɛ ja na ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali ke Isa kun

²⁷ Dina mɔɔ doilu tɛɛ ye, mɛnilu tɔɔ ko Sadusilu. Woilu ye a fɔla ko mɔɔ si tɛ wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a majininka ko: ²⁸ «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a sɛbɛ a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔcɛ sara ka a muso dɛnsɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔɔn i kɔrɔcɛ ye. ²⁹ Awa, dence wɔrɔnwula tɛɛ ye cɛ do bolo. Dence fɔlɔ ka muso do furu. A sara ka a muso dɛnsɔrɔnbali to ye. ³⁰ Ka bɛn sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso dɛnsɔrɔnbali to ye. ³¹ Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kɛra ten haan muso wo siira kanberen wɔrɔnwula kelen kelenna bɛɛ kun. Alu bɛɛ sara ka muso dɛnsɔrɔnbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri cɛ yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bɛɛ kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kɛla. Cɛ ni muso ri furu ie jɔɔn ma. ³⁵ Kɔni sini, a tɛ ke wo ja. Alla wa mɔɔ mɛnilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko tɛ ye. Cɛ tɛ muso furu. Muso tɛ sii cɛ kun ma. ³⁶ Alu tɛ sa butun, fɔ ka dɛ iko mɛlekailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la jɛnemaya banbali rɔ. ³⁷ Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika tɛ wo rɔ. Nabi Musa jɛɛ ka wo le yiraka an na. A bɛnda Alla ri jiri tuni taman dafɛ waati mɛn na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: «Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni

Yakuba la Alla.»³⁸ Awa Alla te suuilu la Alla ri, fo jenenmailu. Mɔɔ beɛ jenenma le Alla jana.»

³⁹ Sariya karanmɔɔ doilu ka a fo Isa ye ko: «Ee, karanmɔɔ! I ra jabili ke kojuma!»⁴⁰ Mɔɔ si ma susu ka a jininka foyi la wo ka.

Mansa Dawuda dence ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa?

⁴¹ Isa ka ie jininka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fola ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di ke Mansa Dawuda dence do ri wa?»⁴² Mansa Dawuda jere ka a seɛ Jaburi kitabu ro ko:

«Maari Alla ka a fo n Maari ye ko:

Na isii n bolokinin ma,

⁴³ haan n ye i juuilu beɛ mira ka woilu lala i sen korɔ.»

⁴⁴ Mansa Dawuda jere ka a fo a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kela Mansa Dawuda dence gbansan di wo ro wa?»

Isa ka sariya karanmɔɔilu dooya

⁴⁵ Isa ka kuma do fo a la karandenilu ye jama jana. A kan ko: ⁴⁶ «Ai ye ai jere lakɔɔsi sariya karanmɔɔilu la ko ro. A duman ie ye ka duruki jumailu don ka imataama. Alu ye a fe mɔɔilu ye ie tuwa ka ie bonya jama ladendiya ro, a ni ka jemɔɔ siidiya sɔɔn Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo beɛ duman ie le. ⁴⁷ Alu ri cesamusoilu bolofenilu beɛ damun, ka ban ka waati jan ke Alla matarala ka ie jere ke ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makɔɔla.»

21

Muso fantan ka wodi men bo

¹ Ka Isa to Allabatobonba kɔɔdo, a ka a ja lo wodi bila diya ro. A ka nanfulutii doilu yen, menilu tere ye wodi ba bilala ye. ² A ka cesamuso fantan do fanan yen, men ka wodi misen fila ke wodi bila diya ro.

³ Isa ka wo beɛ lakɔɔsi ka a fo ko: «Tɔɔna le! Cesamuso fantan wo ra wodi men bo, wo ka bon mɔɔ toilu beɛ ta ri. ⁴ Alu kelen kelenna beɛ ka dooni bo ie la nanfulu ba ro ka a di Alla ma, kɔni ale, a la balo wodi men beɛ tere ye a bolo, a ka a beɛ di.»

Jerusalemu ri tɔɔnan Mɔɔ Dence ja ro

⁵ Wo kɔfe, karanden doilu tere ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lora kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, menilu dini Alla bonya kanma, ko woilu keji koseɛ. ⁶ Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini men nato, a beɛ ri te. A kabakurunilu beɛ ri jensen ka bo ye. A kabakurun si te to jɔɔn kan.» ⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri ke waati juman na? A waati wa sudunya, an di a lon toomasere juman de ma?» ⁸ A ka jabili ke ko: «Ai ye a ke kojuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafili, ka a masɔɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n to ro, ka a fo ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si ko. ⁹ Ai wa keleilu kibaro men, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fere te fo wo koilu ye ke folo, kɔni dunuja laban te wo si ri folo.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma.

¹¹ Duukolo yereyere ba ri ke yoro doilu ro, a ni jankaro juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri ke san do, a ni toomasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koilu ye ke, mɔɔilu ri ai mira ka ai bensenkɔninteya. Alu ri ai don salibon jemɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana jemɔɔilu wara. Tɔɔɔya wo beɛ ri ke ai la nde la ko ro.

¹³ Kōni wo bεε ketō fere dila ai ma ka n na sereya bō ai mirabailu jana. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu lateε, sa ai kana hamin ai lafasali ko rō. ¹⁵ A waati wa se, nde jere ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri men fō. Ai juu si ti se kuma wo sōsōla. ¹⁶ Ai sōrōnbailu ni ai kōrōilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jere ri ai janfa ka ai doilu faa. ¹⁷ Mōō bεε ri ai magboya nde la ko rō. ¹⁸ Hali wo, ai te halaki, hali ai kungsi den kelen pe te tunun. ¹⁹ Wo rō, ai ye iraja tuma bεε ka ilo, sa ai ri ai jere kisi.

Jerusalemu tjan tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon men, ai ye a lon ko so te tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mōō menilu ye Jude mara rō, woilu ye ibori ka wa koyinkeilu kan. Wo wa menilu teren Jerusalemu so kōndō, woilu ye bō ka wa idoon. Mōō menilu kera sene rō, woilu kana don so kōndō butun, ²² ka a masōrōn, wo lon di ke Alla la jahadi lon di, sa fen fen sebeni Alla la kitabu rō, wo bεε ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kōnōmailu a ni denbatilu ka a dan natamin, baa jamana bεε ri jakankata. Jahadi ri la mōō bεε kan. ²⁴ Doilu ri sōō fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jonya rō dunujna fan bεε rō. Wo tuma, siya gberε mōōilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jere jere la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bō sankolo rō

²⁵ «Tōōmasere ri ke tele ni karo ni loloilu la san dō. Dunujna kōndō, ji kuru bailu ri wuli kōōji kan, ka ke mankan ba ri. Wo ri mōōilu tōō ka ie kōndafilu. ²⁶ Ko menilu ketō dunujna rō, wo ri mōōilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masōrōn hali san kōndō fenilu ri lamaa ka bō ie nō rō. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mōō Dence natōla yen banda sisi rō, sebaaya ba ni nōōrō ba rō. ²⁸ Ni ai ka ko woilu ketōla yen, ai ye ilo ka ai ja lō san ma, ka a masōrōn ai la kanhōrōya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kō, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakōrōsi, wala jiri dōgbere. ³⁰ A wa naron, ai ye a fōla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ja ma, ko menilu fōni ai ye bi, ai wa woilu ketō yen, ai ri a lon ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tunja fō ai ye. Yani jin ko bεε ye ban kela, bi mōōilu te ban sala. ³³ San ni dunujna ri ban ka tunun fewu, kōni n na kuma te ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jere la ko lakōrōsi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dōlō min ka ai ja laminin, ka hamin dunujna sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja men ma. ³⁵ N natola ri ke ikomin miralifen, fen fen bεε ye duukolo kan a ri a bεε mira. ³⁶ Wo rō, ai ye to ijēna, ka Alla matara tuma bεε; sa ai ri fanka sōrōn kojuu jin kan, men ketō kōnin; sa ai ri bō wo bolo; sa ai ri se ka ilo Mōō Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tere ye mōōilu karanna Allabatobonba kōndō lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke yōrō rō, men tōō ko Olibiye koyinke. ³⁸ Sōōma jona, mōōilu ri iladen Allabatobonba kōndō ka ie tolo malō a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fō a ma ko Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmōōilu tere ye Isa faa ja jininna, ka a masōrōn alu silanni tere jama je.

³ Wo rō, Setana donda Judasi Sikariyōti rō a tere ye Isa la keladenba tan ni fila rō. ⁴ Wo rō, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fō ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo

diyara ie ye kosεβε. Alu ka a fɔ Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi di jɛra wo ma. A bɔni yɔrɔ wo rɔ, a ka isεεβε don Isa mira ja jinin ma, Isa ri se mirala jama kɔ ma ja mɛn ma kɔnin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali rabɛn

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bɔ sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyɛri ni Yuhana kili ka ie lɔ kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun dabɛn an ye.» ⁹ Alu ka Isa maɲininka ko: «I ye a fɛ an ye wa a rabɛn yɔrɔ juman?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kɔndɔ, ai ri bɛn cɛ do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a kɔ. A wa don lu mɛn ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fɔ lutii ye ko: «Karanmɔɔ kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun kɛ yɔrɔ mɛn?» ¹² Cɛ wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfɛ. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabɛn an ye yɔrɔ wo rɔ.»

¹³ Piyɛri ni Yuhana bɔra ye ka wa a tɛrɛn iko Isa ka a fɔ ie ye ja mɛn ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabɛn ye.

Sali damunun kɛra

¹⁴ Damunun kɛ waati sera tuma mɛn na, Isa ni a keladenba bɛɛ ka isii yɔrɔ kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun jɲin kɛ ai fɛ, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masɔrɔn n di a fɔ ai ye ko n tɛ a jɔɔn damunun kɛla butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya rɔ.»

¹⁷ A ka rɛsɛnji sɔri fen do ta, mɛn fani rɛsɛnji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fɔ ie ye ko: «Ai kelen kelenna bɛɛ ye a ta ka do min a rɔ, ¹⁸ ka a masɔrɔn n tɛ na rɛsɛnji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon mɛn.» ¹⁹ Wo kɔ, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fɔ ie ye wo rɔ ko: «Buru jɲin ye n fari le ri, mɛn dini ai kosɔn. Ai ye wo kɛ ka hankili bila n na ko rɔ.» ²⁰ Damunun banni tuma mɛn, Isa ka ji sɔri fen ta. Rɛsɛnji ye a kɔndɔ. A ka wo di ie ma ka a fɔ ie ye ko: «Alla ketɔ teriya kura sidila mɔɔilu ye n jeli baraka rɔ. Jeli wo munuɲa le jɲin di, jeli mɛn di bɔ ai kosɔn. ²¹ Hali wo, mɛn di janfa don n ma, wo siini n fɛ damunun diya yan. ²² Mɔɔ Dence ri faa iko a ra lateɛ ja mɛn. Sika tɛ fewu wo rɔ. Kɔni, gbalo ba a ri la cɛ wo kan mɛn ka a don mɔɔ juuulu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo mɛn ka jɲɔn maɲininka yon ye ie tɛma, mɛn di sɔn ka ko su wo kɛ?

Yon ye jɛmɔɔ ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sɔsɔli wulira keladenbailu tɛma ko yon ka kan ka jate jɛmɔɔ ri ie la dɛkuru rɔ. ²⁵ Isa ka ie jabi wo rɔ ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fɛ mɔɔilu ye ie jate mɔɔ jumailu ri. ²⁶ Ai kana kɛ ten. Mɛn ye jɛmɔɔ ri ai tɛma, wo ye a jɛɛ kɛ iko dooman mɔɔ. Mɛn ye kuntiyya la, wo ye kɛ iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden mɛn ye gba don na, a ni a la kuntii mɛn siini ka damunun kɛ dɔrɔn, yon ka bon wo fila rɔ? Mɛn siini ka damunun kɛ, wo ka bon a la baaraden di paaɔn, wo tɛ? Kɔni i ja lɔ! Nde ye ai tɛma yan iko baaraden.

²⁸ «Kɔni ai ra imuɲun ka to n kɔ n na kɔrɔbɔli ko bɛɛ rɔ. ²⁹ Wo le kosɔn, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye ja mɛn, ³⁰ sa ai ri damunun kɛ ka imin n dafɛ n na mansaya rɔ. Ai ri isii mansa la siifenilu rɔ ka Isirayelika tan ni fila la kiti tɛɛ.»

Piyɛri ri a fɔ ko a ma Isa lɔn

³¹ Isa ka a fɔ Simɔn Piyɛri ye ko: «Simɔn, Simɔn, i tolo malɔ n na. Setana ra fɛɛ jɲinin Alla fɛ ka ai kɔrɔbɔ. ³² Kɔni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la

nde la. I wa ikōseyi n ma, i ye i badenmailu seɛbe don.»³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kōfe kaso la. N di sa i fe.»³⁴ Kōni Isa kan ko: «Piyeri, i ja lɔ. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu jana haan siɲa sawa ko i ma n lɔn.»

Keladenbailu ye ie jere raben

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu maɲininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fɔ ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana bɔɔ ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do deɛera ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Een de! Foyi si ma deɛe an bolo.»³⁶ Isa ko: «Kōni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Bɔɔ ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san,³⁷ ka a masɔɔɔn n di a fɔ ai ye ko, men seɛbeni n na ko rɔ, a fere te fo wo beɛ ye dafa. A seɛbeni n na ko rɔ ko: «A jatera kojuukela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.»³⁸ Alu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, a mafene. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bɔ.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo rɔ, Isa bɔra ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tere ye a kela ja men ma tuma beɛ. A la karandenilu fanan bilara a ko.⁴⁰ Alu se men keni ye, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manɛen ka bila kojuu rɔ.»⁴¹ Wo fɔni kɔ, a ka a mabɔ ie la ka jɔɔɔnkin ka Alla matara ke.⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sonda, i ye jakankataya jin mabɔ n na. Kōni n jere sawo kana ke, fo i sawo.»⁴³ Wo tuma, meleka do bɔra sanfe ka na Isa seɛbe don,⁴⁴ ka a masɔɔɔn wo ko tun da gbeleya a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a ke, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma.⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie teren sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ.⁴⁶ A ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛen ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tere Judasi kōfe, men ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu.⁴⁸ Yɔɔ wo rɔ, Isa ka Judasi maɲininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?»⁴⁹ Karandenilu ka wo beɛ lakɔɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa maɲininka ko: «Maari, an te fan ta wa?»⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalase la kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo teɛ a la.⁵¹ Isa ka a fɔ ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendɛya.

⁵² Isa ka a fɔ sarakalase la kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔɔbailu ye ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbelekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ja men ma?»⁵³ N tere ye ai fe lon lon Allabatobonba kɔndɔ, kōni ai ma sɔn ka n mira ye. Kōni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalase la kuntiiba wara. Piyeri bilara ie kōfe, kōni a ma imadon ie la.⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tema.

⁵⁶ Baarden muso do nara ka Piyeri siini teren ta da la. A ka Piyeri lakɔɔsi kosebe, ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «Ce jin fanan tere ye Isa kafe jɔ.»⁵⁷ Piyeri ma sɔn ka ilɔ wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.»⁵⁸ Wo kōfe dooni, mɔɔ ghere nara Piyeri sɔɔn ye. Wo ka a fɔ a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru rɔ jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «Een de! Nde sa a rɔ!»⁵⁹ A ma men bake, dɔgbere nara Piyeri ye. Wo

ka a fɔ fanka la ko: «Sika tɛ a rɔ fewu, cɛ jin tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Kɔni Piyɛri kan ko: «Cɛ, n ma i la kuma ja yen.» Piyɛri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyɛleman ka a ja lɔ Piyɛri rɔ. Piyɛri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔrɔn Maari tun da a fɔ a yɛ ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ye haan sija sawa ko i ma n lon.» ⁶² Piyɛri bɔra lu ma ka wa kasi kojuyaya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafɛya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a maɲininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fɔ an yɛ.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fɔ a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladɛn kɛ, sarakalase la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se mɛn keni ye, alu ka a fɔ a yɛ ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nɛnematomɔnin le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai tɛ la a la. ⁶⁸ Ni n fanan ka ai jininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dɛncɛ ri lasii Alla Sebɛɛtii bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu bɛɛ ladɛnni ka a maɲininka ko: «Alla Dɛncɛ le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a fɔ wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan mɛnna, mɛn bɔni a jɛrɛ da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jɛmɔɔilu bɛɛ ladɛnni wulira wo rɔ ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se mɛn keni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko cɛ jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔnkɔ bɔ ka a di Romu mansa ba ma. A jɛrɛ ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nɛnematomɔnin di, mɛn kɔrɔ ye ko mansa.» ³ Pilate ka Isa maɲininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.» ⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalase la kuntiilu ni jama bɛɛ ye ko: «N ma kojuu si sɔrɔn cɛ jin na ko rɔ, mɛn di kɛ a jalaki sababu ri.» ⁵ Kɔni alu ka ie sɛɛɛɛ don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bɛɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo mɛn ka ie jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» ⁷ Pilate ka a yen tuma mɛn ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, mɛn siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu. ⁸ Isa se mɛn keni ye, Herodi sewara kɔsɛɛɛ. A tɛrɛ ye Isa la ko siyaman kalama. Kɛbi waati jan, a loo tɛrɛ ye a la ka Isa yen, ka a masɔrɔn a ye a fɛ Isa ye kabannako do kɛ a jana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka jininkali siyaman kɛ Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalase la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu bɛɛ lɔni tɛrɛ ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kɔsɛɛɛ. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafɛya ja bɛɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara iɲɔn ye kɔsɛɛɛ ka kɛ terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalase la kuntiilu ni jamana jɛmɔɔilu ni Yahudiya tɔilu ladɛn. ¹⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara cɛ jin di ka a fɔ ko a yɛ jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a maɲininka, ka a fɛsɛfɛsɛ ai bɛɛ jana. Kɔni n ka a yen ko

ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ tɛ wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔrɔn a fanan ma kojuu si tɛrɛn a la ko rɔ. Cɛ jɪn ma foyi kɛ, mɛn ka kan ka kɛ a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kosɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu bɛɛ ladɛnni ka ie kan nabɔ ko: «I ye cɛ jɪn faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka kɛɛ ba lawuli jama tɛma so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tɛrɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie maɲininka a sɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su juman kɛ? N ma foyi sɔrɔn a la, mɛn di kɛ a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuuya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yeɛleman. ²⁴ Alu tɛrɛ ye mɛn jɪninna, a diɲɛra wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu bɛnda cɛ do ri mɛn tɔɔ tɛrɛ ye ko Simɔn Sirenika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfɛ. Muso doilu tɛrɛ ye kasila ka kule jama tɛma. ²⁸ Isa ka iyɛleman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛrɛ ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔrɔn jakankata waati natɔ Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso dɛnsɔrɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lon, a ni mɛn ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» ³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun,» ³¹ baa ko mɛn kɛtɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su kɛ jiri kɛndɛ la, nfen di kɛ jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuukela fila malɔ gbɔngbɔnni diya. ³³ Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojuukela fila wo. Kojuukela kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma. ³⁴ Ka Isa gbɔngbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔrɔn alu ra ko mɛn kɛ, alu ma wo lon.» Wo tuma, sorodasilu ka kalabɛn kɛ ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tɛrɛ ye wo bɛɛ ragbɛla. Yahudiya jɛmɔɔilu tɛrɛ ye Isa dooyala kojuuya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi kɔrɔman. Ni Alla la Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin de a ri, a ye a jɛrɛ kisi sisen.» ³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafɛya, ka a sɔ rɛsenji kumun dɔ. ³⁷ Alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jɛrɛ kisi.» ³⁸ Sebɛli do tɛrɛ ye walan kan Isa kun dɔ. A sebɛni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le jɪn di.»

³⁹ Kojuukela mɛnilu gbɔngbɔnni Isa dafɛ, wo kelen fanan ka Isa lafɛya. A kan ko: «I tɛ Alla la Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin di wa? I jɛrɛ kisi ka an fanan kisi.» ⁴⁰ Kɔni a dɪpɔɔn cɛ jamanda a ma ka a jabi: «I tɛ silan Alla ye wa? I ma a lɔn ko an bɛɛ gbɔngbɔnni. ⁴¹ Andeilu ka kan ka tɔrɔya jɪn sɔrɔn, baa an ka kojuu mɛn kɛ, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si kɛ.» ⁴² A ka a fɔ Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.» ⁴³ Isa ka a jabi: «N di tɪɲa fɔ i ye. Bi jɛrɛ i ri kɛ n dafɛ harijeene.»

* **23:17-18** Sebɛli do fɛla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bεε rɔ. A tora ten haan ka lansara waati magben. ⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatobonba tεεtεε faanin farara a tεma. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bεε yenni tuma mεn na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tɔna ka fisa: ce jin telenni tεrε!» ⁴⁸ Menilu lɔni tεrε ye ka wo bεε lakɔrsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi rɔ, ka ikɔseyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso menilu tun da to Isa kɔ kebi a bɔ waati Kalile, a ni a lɔnba tɔilu bεε, alu bεε tora yɔrɔ jan ka wo bεε mafεnε.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, ce do tεrε ye mεn tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so mεn ye Jude mara rɔ. Mɔɔ juma le tεrε a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tεrε ye Yahudiyailu la jεmɔɔ dekuru rɔ, kɔni dekuru wo tun ka mεn natεε ka mεn ke Isa la, wo ma diya a yε. ⁵² A wara Pilate majininka Isa suu la ko rɔ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnjiri kan a ka a kansanke ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔlɔ. ⁵⁴ Nɔɔnɔn lon jarasii lon de tεrε. Ni tele bera Nɔɔnɔn lon di bɔ.

⁵⁵ Muso menilu tεrε ye Isa kɔ kebi a bɔ tuma Kalile mara rɔ, woilu bilara Yusufu kɔ ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don ja fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndɔ. Alu ka tulu suman duman ni latikolon dabεn Isa suu yε, ka ban ka jɔɔnɔn. Ka bεn sariya ma, alu ma baara si ke Nɔɔnɔn lon.

24

Isa wulira sayarɔ

¹ Nɔɔnɔn lon taminni, Lahadi sɔɔma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mεn lani tεrε kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bɔ ye. ³ Wo rɔ, alu donda kaburu kɔndɔ, kɔni alu ma Maari Isa suu tεrεn ye. ⁴ Ka alu to wo kɔndafilini rɔ, alu ka ce fila yen, faanin gbε melenmelenna tεrε ye menilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie jɔkɔrɔ bεn duu ma. Ce fila wo ka a fɔ ie yε ko: «Nfenna ai ye mɔɔ jεnema jininna suuila tεma?» ⁶ A tε yan. A ra wuli ka bɔ sayarɔ. A ka mεn fɔ ai ye Kalile mara rɔ, ai kana jina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fɔ ai ye ko: «A fεrε tε fɔ Mɔɔ Dence ye don kojuukelailu bolo. Alu ri a ta ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma rɔ.

Musoilu wara dantεeli ke

⁹ Alu ka ibori ka wa wo ja bεε fɔ keladenba tan ni kelen yε, a ni ie dekuru tɔilu bεε. ¹⁰ Mariyam Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyam, a ni ie dafɔɔnɔnilu le tεrε, menilu bɔra kaburu da la ka wa dantεeli ke keladenbailu yε. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantεeli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se mεn keni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafεnε. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansanke gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka jɔɔnɔn yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mεn tɔɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tε ri kilo tan ni kelen jɔɔnɔn bɔ. ¹⁴ Ko menilu keni, alu tεrε ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka

imadon ie la. A ni ie wara ijɔɔn fɛ. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie ja la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie majininka ko: «Ai tɛɛ ye barola nfen de kan?» Alu ka ilo, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Mɛn tɔɔ ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de londanyala Jerusalem yan mɛn i ma a lɔn ko mɛn ye taminna yan tele jin dɔ?» ¹⁹ Isa ka ie majininka ko: «Ko su juman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko mɛn kɛra Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kɛwalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla jana a ni mɔɔ bɛɛ jana. ²⁰ Sarakalasele kuntuilu ni an na jamana jɛmɔɔilu ka a mira. Alu wara a ri Rɔmu faama cɛ ma ko a ye a faa. Wo rɔ, alu ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tɛɛ ye a kan ko ale ri Isirayɛli mɔɔilu hɔɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dekurum muso doilu nara kuma dɔ fɔ an ye. Wo ka an kɔndafili kosebɛ. Alu ka a fɔ an jana ko alu wara kaburu da la bi sɔɔma jona, ²³ kɔni alu ma a suu tɛɛn kaburu kɔndɔ. Alu ka ikɔseyi ka a fɔ an ye ko alu ka meleka doilu yen, mɛnilu ka a fɔ ie jana ko Isa jɛnema le. ²⁴ Wo le ka a kɛ, an dafɔɔn doilu bɔra ye ka wa wo lakɔɔsi. Alu wara kaburu da la ka a bɛɛ tɛɛn iko musoilu ka a fɔ ja mɛn. Kɔni alu ma Isa jɛɛ yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka mɛnilu fɔ, ai tɛ lala woilu la jona dɛ! ²⁶ Ni wo tɛ, nabijumailu ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin di tɔɔya sɔɔn ten, ka ban ka don a la gbiliya jɛɛ jɛɛ rɔ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo rɔ, fen fen sebɛni a jɛɛ la ko rɔ Alla la kuma rɔ, ka damira Nabi Musa la sariya rɔ haan ka na se nabijuma tɔilu bɛɛ la sebelilu ma, a ka wo bɛɛ kɔrɔ fɔ ie ye.

²⁸ Alu ka so magbɛn tuma mɛn, Isa ka a jɛɛ kɛ taminbatɔ ri. ²⁹ Kɔni alu ka a madiya kosebɛ, ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i ye to an fɛ yan. Su kotɔ le, dibi ri don sisen.» Wo rɔ, a ni alu donda so kɔndɔ ijɔɔn fɛ. ³⁰ Damunun waati seni, alu bɛɛ ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi ie bɛɛ tema. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bɛɛ ja lakara ka a lɔn ko lɔndan cɛ wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka ijɔɔn majininka ko: «A ka Alla la kuma fɔ an ye sila kan tuma mɛn, an jusu ma bɔ wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikɔseyi Jerusalemu. Alu se mɛn kɛni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tɔilu ladɛnni tɛɛn yɔrɔ kelen. ³⁴ Alu bɛɛ ladɛnni ka a fɔ mɔɔ fila wo ye ko: «Tɔja jɛɛ jɛɛ le. An Maari ra wuli ka bɔ saya rɔ. Simɔn jɛɛ ra a yen.» ³⁵ Wo rɔ, wo fila ka ie ta fanan fɔ. Alu bɛnda Isa ri sila la ja mɛn ma, a ni alu ka Isa lɔn ja mɛn buru rafara waati, alu ka wo bɛɛ dantɛɛ jama jana.

Isa ka a jɛɛ yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ie tema. A kan ko: «Alla ye hɛra kɛ ai ye.» ³⁷ Alu bɛɛ barara ka silan kojuuya, baa alu tɛɛ ye a jatela suu jiya kɔrɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?»

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafɛnɛ, a ni n senilu. Nde jɛɛ le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jɔ! Ni suu jiya kɔrɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kɛra sewa ko ba ri, kɔni alu kabannakoyani tɛɛ kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tɛɛ ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Damunun fen tɛ ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jɛɛ janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bɛɛ jana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: «Waati taminni, n tɛrɛ ye a fɔla ai yɛ ko fen fen sɛbɛni n na ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa. Mɛnilu sɛbɛni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni Jaburi kitabu rɔ, woilu bɛɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma ja yen. ⁴⁶ A ka a fɔ ie yɛ ikɔ tuun ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri fɔ mɔɔilu bɛɛ yɛ Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jɛnsɛn jamana bɛɛ rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi mɛn sisi ai yɛ, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sɛɛbɛ wo wa bɔ sanfɛ ka jii ai kan.»

Isa yɛlɛra san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fɛ. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu kɛ ie yɛ. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a kɔrɔtara ka bɔ ie tɛma ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tɛrɛ ye wala Allabatɔbonba kɔndɔ tuma bɛɛ ka to Alla batola.

Pɔli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

Kumakan men ye Kitabu seniman jin kɔndɔ

Kitabu seniman ye seɓeni Pɔli le bolo ka a lawa lemeninya mɔɔilu ma men ye Kalati. Wɔ beɛ seɓeni kitabu Keladenilu la Kewali kɔndɔ suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya mɔɔ siyaman tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo beɛ ye tɔɔ kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lɔn kɔ Mɔɔ Suwandini le, nabilu kumara a la kɔrɔ. Alu ma Isa la karan lɔn ikɔmi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikɔmi Alla ka fɔ ja men ma. Ka a ma sɔrɔn, alu lemeninyara, kɔni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lɔnni mi sɔrɔn Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Kɔnɔrɔfli si te wo rɔ ka a masɔrɔn Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Kɔni Isa la karandenilu ka a la kumakan nase siya gberɛ mɔɔilu ma waati men na, kɔnɔrɔfli ka siya gberɛ mɔɔilu mira. Siya gberɛ mɔɔ men lemeninyara Isa ma, alu ma sɔn Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lɔnin kan, ie ka men sɔrɔn Isa la, ka a masɔrɔn Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masɔrɔn wo fe, Yahudiya lemeninyamɔɔilu ma kuma kujɛ siya gberɛ mɔɔilu fe, ka a masɔrɔn jinilu ma kɔjii ke. Yahudiya lemeninyamɔɔilu ka a fɔ ko lemeninyamɔɔ men ma kɔjii ke ma kisiba bere sɔrɔn. Pɔli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fɔla, a ka ie sɔsɔ ka a fɔ ko ni an di kisi sɔrɔn Isa la saraka sababu la, an makɔ sa kɔjii la kɔsa an di kisi sɔrɔn. A ma a fɔ ko kɔjii ke a ma ji. A ka fɔ kɔ kɔjii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kɛla.

Sɔsɔli la men ye Yahudiya lemeninyamɔɔilu ni siya gberɛ lemeninyamɔɔilu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina rɔ an di se woilu bonyala, kɔni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikɔmi a diya bɔyani kɔ an di kisi sɔrɔn. A ka gbelen dooni ka beɛ jafɔ, kɔni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a payen.

Kebi Pɔli ka bataki lawa Kalati lemeninyamɔɔilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a rɔ. Lemeningamɔɔilu la sariya fɔlɔ le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya mɔɔilujusu rɔ, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lɔ Alla ma. Wɔ le tɔnɔ ye a la, ni wo te Setana ri bɔ fere su beɛ la ka ai la lemeninya tɔjan, ka ai lɔ sila gberɛ ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Seɓe jin farani nde Pɔli le la, nde men ye keladen di. Mɔɔilu ma n suwandi baara wo kanma. Mɔɔ si ma n kelaya. Eɛn, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematɔnɔnin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bɔ saya rɔ.

² Nde ni an badenma menilu beɛ ye n tɔrɔfe yan, an ye seɓe jin nawala lemeninyamɔɔilu la dekuruilu le ma, menilu ye Kalati jamana rɔ. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematɔnɔnin ye jumaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematɔnɔnin de ka a jere ke saraka ri an na kojuuilu kɔsɔn, sa a ri an bɔ dunuɔ juu jin fanka kɔrɔ, baa an Fa Alla sawo tere ye wo rɔ. ⁵ A tɔɔ ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro numa kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masɔɔn Alla mɛn ka ai kili ka fara Nenematɔmɔnin na ɔumaya la, ai ra ai kɔdon wo la jona jona, ka wa kela gbɛɛ kɔ. ⁷ Kɔni kela gbɛɛ tɛ wo ri de! Mɔɔ doilu le ye ai kɔndafilila ten. Alu ye a fɛ ka Nenematɔmɔnin na kibaro ɔuma yeleman. ⁸ Kɔni an ka kibaro ɔuma mɛn nase ai ma, ni fen fen ka kela gbɛɛ lase ai ma, mɛn ni fɔlɔman wo tɛ kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankolorɔ mɛlɛka do ri. ⁹ An ka mɛn fɔ ai ye kɔɔman, n di wo fɔ ikɔ ko ai sɔnda kibaro ɔuma mɛn ma, ni mɔɔ mɔɔ ka kela gbɛɛ lase ai ma, mɛn ni fɔlɔman wo tɛ kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a ɔininna ka n jɛɛ diya mɔɔilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a ɔininna ka mɔɔilu hɛnɛ wa? Wo kuma tɛ! Ni n tɛɛ ye a fɛ ka mɔɔilu hɛnɛ fɔlɔ, n tun tɛna kela Nenematɔmɔnin na baaraden di.

Alla ka Pɔli bila a la baara la ɔa mɛn ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fɛ ai ye a lɔn ko n ka kibaro ɔuma mɛn nase ai ma, wo ma fara mɔɔ la. ¹² N ma a sɔɔn mɔɔ si la. Mɔɔ ma n karan a la fanan. Kɔni Isa Nenematɔmɔnin jɛɛ le ka a yiraka n na.

¹³ N tɛɛ ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ɔa mɛn ma fɔlɔfɔlɔ, ai ra wo mɛn. N tɛɛ ye Alla la jama tɔɔla foo ka a dan natamin kojuuya. N tɛɛ ye a ɔininna ka a ratijan fewu. ¹⁴ N jɛɛ siya mɔɔilu tɛma, n tɛɛ ye wala ɔɛfɛ Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyarɔɔn ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbɛlɛn n ma kɔsɛbɛ.

¹⁵ Kɔni ka a tɛɛn n ma sɔɔn fɔlɔ, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la ɔumaya la. A diyara a ye tuma mɛn na ¹⁶ ka a Dɛncɛ yiraka n na sa n di a la kɔ siya gbɛɛ mɔɔilu ye, n ma hankili ɔinin mɔɔ si la. ¹⁷ N ma wa Jerusalemu ka hankili ɔinin keladen fɔlɔlu la. N wara Arabu jamana rɔ i kɔɔ. Wo kɔ rɔ, n ka n kɔseyi ka wa Damasi so kɔndɔ.

¹⁸ San sawa taminni kɔ, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an ɔɔn fɛ. N ka tele tan ni loolu kɛ a tɔɔfɛ. ¹⁹ Kɔni n ɔa ma la keladen tɔilu si kan, fo Maari Isa doocɛ Yakuba.

²⁰ Nde ye mɛn sɛbɛla ka a di ai ma, wuya tɛ wo ri. N ye wo lasereyala Alla ɔana. ²¹ Wo kɔ rɔ, n wara Siri ni Silisi jamanailu rɔ.

²² Kɔni lemɛniyamɔilu la dekurɛ mɛnilu sidini Nenematɔmɔnin ma Jude mara rɔ, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lɔn. ²³ Alu ka a mɛn ten de dɔɔn kɔ: «Mɛn tɛɛ ye an tɔɔla fɔlɔfɔlɔ, wo ye lemɛniya kɔ lasela mɔɔilu ma sisen, a tɛɛ ye a ɔininna ka lemɛniya kɔ mɛn tijan fɔlɔfɔlɔ.» ²⁴ Wo kɛra sababu ri alu ka Alla tando nde la ko kɔsɔn.

2

Keladen tɔilu sɔnda Pɔli rɔ

¹ Nba, san tan ni naanin taminni kɔ, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikɔ tuun. N wara Tite fanan di. ² N na wa kun kɛra mɛn di Alla le ka a fɔ n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibaro ɔuma mɛn nasela siya gbɛɛilu ma, n ka wo yiraka mɔɔbailu la ie la ɔɔnyɛn dɔ ka a ɔafɔ ie ye. N ka wo kɛ ka a masɔɔn n tun tɛ a fɛ n na baara ye kɛ baara fuu ri, n tun ka mɛn kɛ kɔɔman na, a ni n tɛɛ ye mɛn kan wo waati la. ³ Ni wo tɛ, hali n taamaɔɔn Tite mɛn ye Kɛɛkika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiikɛ. ⁴ Kuma wo kɛra ka a masɔɔn wuyafɔla doilu tun ka alu jɛɛ kɛ ikomin lemɛniyamɔilu, ka alu dokon ka don an tɛma. Baa Isa Nenematɔmɔnin ka an kanhɔɔya ɔa mɛn ma, alu tɛɛ ye a fɛ ka wo

* 1:18 Kefasi Simɔn Piyɛri, kɔnin.

lakarosi bundu le rɔ. Alu tere ye a fe ka an ke jonilu ri ikɔ tuun. ⁵ Kɔni an ma sɔn ie rɔ hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu rɔ, kibaro juma men ye tuja ri.

⁶ Kɔni mɔɔilu tere ye menilu jatela jemɔɔilu ri, woilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye men nasela mɔɔilu ma. Ni mɔɔilu ye ie jatela jemɔɔilu le ri, wo tɛ n jana foyi ri, baa Alla tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. ⁷ Kɔni alu jere ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase kojiikelailu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ja men ma ko a ye a lase kojiikelailu* ma. ⁸ Baa Alla ka Piyeri ke kojiikelailu la keladen di ja men ma, a ka nde fanan ke siya gberɛilu la keladen di wo ja le ma. ⁹ Yakuba ni Kefasi ni Yuhana menilu tere ye jatela jemɔɔbailu ri, woilu jere ka a jayen ko Alla le ka jumaya ke n ye ka n kelaya. Wo le rɔ, alu ka ie bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bɛɛ ye baarakɛjonilu le ri. An benda a ma ko an deilu ye wa kibaro juma lase siya gberɛilu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikelailu ma. ¹⁰ Alu ka ko kelen jinin an fe ko an ye an hankili to fantanilu rɔ. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma bɛɛ.

Pɔli ka Piyeri jalaki Antiyɔci

¹¹ Nba, Kefasi nara Antiyɔci so kondɔ tuma men na, n ka a sɔsɔ gbɛ ni gbɛ rɔ, baa a ka ko men ke, wo ma ben fewu. ¹² Ka a masɔɔn sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mɔɔilu tere ye damunun kɛla kelen di, badenma menilu ye siya gberɛilu ri. Kɔni Yakuba la keladenilu nara tuma men na, a ka a jere mabɔ siya gberɛ woilu la. A ma sɔn a ni woilu ye damunun ke kelen di wo kɔ, baa a silanda mɔɔilu ye, menilu kan ko siya gberɛilu ka kan ka kojiike. ¹³ Badenma jɔɔn ma menilu tere ye Yahudiyailu ri, wo tɔilu ka ie bila Piyeri kɔ a la filankafuya rɔ. Wo kɛra sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie kɔ. ¹⁴ N ka a yen tuma men na ko alu tɛ taamala ka telen kibaro juma sila kan, men ye tuja ri, n ka a fɔ Kefasi ye ai bɛɛ jana ko: «A ye di? Iɛ men ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberɛilu, nfen de koson i ye siya gberɛilu diyagboyala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Mɔɔilu ye kisila lemeniya le rɔ

¹⁵ An ye Yahudiya jere wolo le ri. An tɛ kojuukelailu ri siyailu tema. ¹⁶ Kɔni an ka a lon ko mɔɔ si ti se kɛla mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Eɛn, telenbaya ye kɛla ka a fara lemeniya ma Isa Nenematɔmonin ma gbansan. Wo le koson, an fanan lemeniyani Isa Nenematɔmonin ma. Mɔɔ ri ke mɔɔ teleni ri ka fara lemeniya ma Isa Nenematɔmonin ma, Nabi Musa la sariya labatoli tɛ. Baa mɔɔ si tɛ kɛla mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ja ma.

¹⁷ Nba, ni an ye telenbaya jininna gbɛ rɔ Nenematɔmonin laden dɔ, an ye a yirakala wo ja kelen de ma ko an ye haketi le ri ikomin siya gberɛ mɔɔilu, wo ye a yirakala ye ko Nenematɔmonin ye an sebe donna haketa ma wo rɔ wa? Wo kuma tɛ! ¹⁸ N ka sariya men to ye, ni n ka n kɔseyi wo ma ikɔ, n ye a yirakala ko n ye sariyatɔjanna le ri. ¹⁹ Wo rɔ, sariya labatoli nde jere sani sariya rɔ, wo rɔ n ye jɛnemaya rɔ Alla ye. Nde ni Nenematɔmonin gbɔngbɔnda jiri kan kelen di. ²⁰ Nde sa n ninna butun, Nenematɔmonin de ye a ninna n fari rɔ. N ye dunɔaratɛ men kɛla faribanku jin dɔ sisen, n ye wo kɛla lemeniya le rɔ Alla Dence ye, men ka n kanin ka a jere nin di n koson. ²¹ N ti sɔn ka n ban Alla

* 2:7 kojiikelailu kojiike ko men ye sebe jin dɔ wo kuma ye fɛla Yahudiyailu la ko le rɔ.

la jumaya rɔ. Baa ni mɔɔ ri se kɛla mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematɔmɔnin sani le wo rɔ gbansan!

3

Alla ye mɔɔ jatela mɔɔ telenni ri ka fara lemɛniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye kɔmɔɔilu ri! Yon de ka ai lafilii? Isa Nenematɔmɔnin ka saya mɛn kɛ gbɔngbɔn jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbɛ. ² N ye a fɛ ka ai majininka jininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman sɔrɔn di? Ai ka wo sɔrɔn ka a masɔrɔn sariya labatoli le ma wa, wala ka a masɔrɔn lemɛniyala kibaro juma le rɔ, ai ka mɛn namɛn? ³ Nfenna ai kɛra kɔmɔɔilu di wo rɔ? Ai nɔ sila mɛn taama damirala Nin Seniman na sebaaya rɔ. A ye di? Ai ye a fɛ ka a laban a jɛrɛ le sebaaya rɔ wa? ⁴ Ai ka ko siyaman muɔun ai ma. Wo kɛra ko fuu ri wa? Ni wo kɛra fuu! ⁵ Alla mɛn ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu kɛ ai tema, a ye wo kɛla ka a masɔrɔn ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masɔrɔn ai lemɛniya kibaro juma ma, ai ka mɛn namɛn wa?

⁶ Nba, Ibrahima don? «Ibrahima lara Alla la ja mɛn ma; wo le kɔsɔn, Alla ka a jate mɔɔ telenni ri,» ⁷ wo rɔ ai ye a lɔn ko mɛn wa lemɛniya wo le Ibrahima den de ri. ⁸ A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ kɔfɔkɔ ko Alla ri siya tɔilu kɛ a jɛrɛ jɔkɔrɔ mɔɔ telenilu ri ka fara ie la lemɛniya le la. Wo le kɔsɔn, a sɛbɛni ko a ka kibaro juma lase Ibrahima ma fɔlo ko: «Siyailu bɛɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn ile le fɛ.» ⁹ Awa, mɔɔ mɔɔ wa lala Alla la ikomin Ibrahima lara Alla la ja mɛn ma, wo bɛɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn.

¹⁰ Mɔɔ mɛnilu ra alu la lemɛniya la sariya labatoli kan, woilu bɛɛ dankani. Baa a sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ mɛnilu tɛ Alla la sariya sɛbɛnilu bɛɛ labatola, wo tiilu bɛɛ dankanin de.» ¹¹ A gbɛni le ko mɔɔ si tena kɛla Alla jɔkɔrɔ mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Mɔɔ telenni a ye dunuɔna rateɛla landanya le rɔ.» ¹² Kɔni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemɛniya Alla ma, woilu tɛ kelen di muumɛ. Baa: «Mɔɔ mɛn ka sariyailu bɛɛ labato, wo ri kɛ ie la dunuɔnalatɛɛ kun di.»

¹³ Nenematɔmɔnin ka an kunka danka le la, mɛn ye mɔɔilu kan sariya kɔsɔn. Danka wo ye a kan an na nɔ rɔ. Baa a sɛbɛni ko: «Mɔɔ mɔɔ dunni jiri la, wo tii dankani.» ¹⁴ Isa Nenematɔmɔnin ka wo kɛ sa Ibrahima la duwawu ri se siya gbɛrɛilu ma, a ni an bɛɛ ri Nin Seniman sɔrɔn landanya le rɔ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a bɛn an na landailu le ma. Ni mɔɔ do ka teriya sidi ka ban, mɔɔ si kana teriya wo lasa, mɔɔ si kana do la teriya wo kan. ¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Ibrahima ni a bɔnsɔn na. A ma sɛbɛ ko «a bɔnsɔnilu» ikomin bɔnsɔn siyaman de ko. Ɛɛn, a sɛbɛni ko «i bɔnsɔn.» Wo kɔrɔ le ko «i bɔnsɔn» kelen de ri, mɛn ye Nenematɔmɔnin di. ¹⁷ N ye a fɛ ka kɛn fɔ, wo le jin di: Sariya mɛn nara san kɛmɛ naanin ni san bisawa Alla la teriya kɔman ti se ka Alla la lahidi ban. Kɔni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bɔ a nɔ rɔ. ¹⁸ Baa ni cɛta ye sɔrɔnna sariya labatoli le rɔ, a tɛ sɔrɔnna lahidi rɔ butun. Kɔni Alla ka wo di Ibrahima ma lahidi wo sababu rɔ.

Sariya siikun ye mɛn di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tɔjan koilu lɔn haan lahidi den wa sɔrɔn waati mɛn, lahidi mɛn sidini. Mɛlɛkailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la ²⁰ Ni kumataaminina ye ye, mɔɔ kelenna ko tɛ wo ri. Kɔni lahidi la ko rɔ, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo rɔ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidilu sɔsɔla le wa? Wo kuma tɛ! Ni sariya dira mɔɔilu ma, mɛn tun di se jenemaya dila ie ma, mɔɔilu tun di jate mɔɔ telenilu ri ka fara sariya wo la. ²² Kɔni sebeli kuma wo le nɔ an bilana kaso la an jumun dɔ, sa Alla ri a la lahidi dafa lemɛniyamɔɔilu ye ka fara ie la lemɛniya la Isa Nenematɔmɔnin ma.

²³ Sani lemɛniya waati ye se, sariya tɛɛ ye an kɔnɔgbenna ka an kɛ ikomin kasodenilu. An tora ten haan ka lemɛniya makɔnɔ, mɛn natɔ bɔla gbɛ rɔ.

²⁴ Wo rɔ, sariya wo kɛra ikomin an na kɔrɔsiba foo Nenematɔmɔnin na waati, sa an di jate mɔɔ telenilu ri ka fara lemɛniya la. ²⁵ Lemɛniya nala sisen, an tɛ kɔrɔsiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai bɛɛ ra kɛ Alla denilu ri ka fara lemɛniya la, lemɛniya mɛn ye ai badila Isa Nenematɔmɔnin ma. ²⁷ Ai mɛn sunda jii rɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ, ai badini Nenematɔmɔnin ma.

²⁸ Wo le kɔsɔn, faranfasi tɛ Yahudiyailu ni siya gbɛɛilu tɛma butun, wala jɔnilu ni hɔrɔnilu tɛma, wala cɛ ni muso tɛma. Baa ai bɛɛ ka kan Isa Nenematɔmɔnin ma. ²⁹ Ni ai ye Isa Nenematɔmɔnin ta le ri, ai fanan ye lburahima bɔnsɔnilu le ri. Cɛta la le ile ri ikomin lahidi mɛn taani.

4

¹ Nba, n ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jɔn di: den de ye a fa cɛtala ri. A fa la fen bɛɛ ri kɛ a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jɔn bɛɛ ka kan. ² Ka a to denninya rɔ, a tɛɛ ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le kɔrɔ foo ka wa se a fa la waati latɛɛni ma. ³ Andeilu fanan tɛɛ ten de. An tɛɛ ye denninya rɔ tuma mɛn na, an tɛɛ ye dunuɗa koilu fanka le kɔrɔ, ka kɛ woilu la jɔnilu ri. ⁴ Kɔni Alla la waati latɛɛni sera tuma mɛn na, a ka a dence lana. Muso le ka a sɔrɔn. A sɔrɔnda Nabi Musa la sariya kɔrɔ, ⁵ sa a ri mɔɔilu kunka, mɛnilu ye sariya kɔrɔ. Wo rɔ, an kɛra mɔɔilu ri, Alla ye mɛnilu mirala ikomin a denilu.

⁶ Ɔɔn, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kɛla, an ye Alla kilila kɔ: «an Baba, an Fa!» ⁷ Wo le rɔ, i tɛ jɔn di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra mɛn dabɛn a denilu bɛɛ yɛ, i fanan di wo sɔrɔn ale baraka rɔ.

Pɔli haminni Kalatikailu la kɔ rɔ

⁸ Fɔlɔfɔlɔ, ka a tɛɛn ai tun ma Alla lɔn fɔlɔ, ai tɛɛ ye jinailu la jɔnya le rɔ. Woilu tun tɛ batofen seɛɛilu ri. ⁹ Kɔni sisen ai ka Alla lɔn; tuɗa le Alla ka ai lɔn. Ai ye a fɛ ka wa dunuɗa kɔ barakatanilu le kɔ iko wo rɔ wa, wo mɛnilu tɛ foyi jala ai ma? Ai ye a fɛ ka kɛ woilu la jɔnilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lɔn doilu jatela lɔn bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. ¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara mɛn kɛ ka ai madɛmɛn, wo bɛɛ ri kɛ baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyala ko ai ye ai jɛɛ kɛ ikomin nde ye ja mɛn ma, baa n ka n jɛɛ kɛ ikomin ai ye ja mɛn ma. Ai ma kojuu si kɛ n na. ¹³ Ai ka a lɔn ko jankarɔ le ka a kɛ n sera ai wara ka kibaro juma lase ai ma fɔlɔfɔlɔ.

¹⁴ N na jankarɔ ka ai tɔrɔ kɔseɛɛ, kɔni ai ma n dooya, ai ma ai kɔdon n na. Ai ka n mira kojuma, ikomin ai tun di Alla la mɛleka wala Isa Nenematɔmɔnin jɛɛ mirala ja mɛn ma. ¹⁵ Ai sewani tɛɛ kɔseɛɛ. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tɛɛ ai ye wo lɔn, ai tun di ai jaden bɔ ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tuɗa fɔ ai ye wa?

¹⁷ Karanmɔɔ wuya fɔlailu ye alu rajala kɔseɛɛ ai la kɔ rɔ, kɔni alu tɛ wo kɛla kun juman na. Baa alu ye a fɛ le ka n ni ai fara ka an bɔ an jɔɔn na, sa ai ri ai raja ka wa ie kɔ. ¹⁸ Ni ai ka ai raja kojuma kɛla tuma bɛɛ, wo ka jɔi. Ai kana

wo ke n jana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye tɔɔla ai la ko rɔ kokura ikomin muso men ye tin ma. N di tɔɔ ten haan Nenematɔmɔnin ye don ai rɔ tuma men na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka ke ai tema, sa n di se kumala ai ye ja gberɛ ma. Baa n da kondafili ai la ko rɔ.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai menilu ye a fe ka tɔ Nabi Musa la sariya le kɔɔ, ai ye n jabi: Sariya wo ka men fo, ai ma wo lon wa? ²² Nba a sebeni ko Iburahima ka dence fila sɔɔn. Jonmuso ka kelen sɔɔn a ye, hɔɔnmuso ka a tɔ kelen sɔɔn a ye. ²³ Jonmuso den sɔɔnda ikomin ce ni muso ye den sɔɔnna ja men ma tuma beɛ. Kɔni hɔɔnmuso den sɔɔnda ka a ke lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi men ta Iburahima ye.

²⁴ Misaliya gberɛ fanan ye tariku wo rɔ. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya men sidira Sinayi koyinke kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den menilu sɔɔnna, woilu ye jonilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinke misali ri, men ye Arabu jamana rɔ. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, men ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la mɔɔilu ye jonya le rɔ. ²⁶ Kɔni Alla la Jerusalemu men ye sanma, wo hɔɔyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a sebeni Alla la kitabu kondɔ ko:

«Ile muso densɔɔnbali, ile men te den sɔɔnna,
i ye sewa ka jaalen kosebe!
Ɔɔn, ile men ma tin tɔɔ lon,
i ye i sewakan ba labo!
Baa muso men da bila,
wo denilu ri siyaya ka tamin muso cetii ta kan.»

²⁸ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka. ²⁹ Jonmuso den sɔɔnda ikomin ce ni muso ye den sɔɔnna ja men ma tuma beɛ. Hɔɔnmuso den sɔɔnda ikomin ce ni muso ye den sɔɔnna ja men ma, kɔni den farara Nin Seniman na. Nba, wo tuma jonmuso den ka hɔɔnmuso den wo tɔɔ. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Kɔni a sebeni Alla la kitabu kondɔ di? A sebeni ko: «Jonmuso ni a dence gben, baa hɔɔnmuso dence ri a fa ceta. Jonmuso dence sen te a rɔ muume.» ³¹ Wo le kosɔn, n badenmailu, an te jonmuso denilu ri; an ye hɔɔnmuso denilu le ri.

5

Nenematɔmɔnin ka an hɔɔya

¹ Nenematɔmɔnin ka an hɔɔya, sa an di ke mɔɔ hɔɔyani jere jere ri. Wo le rɔ, ai ye ai rajala. Ai kana sɔn mɔɔilu ye ai bila sariya jonya rɔ kokura.

² Ai ye ai tolo malɔ! Nde Pɔli kan ko ni ai sɔnda mɔɔilu ye ai kojiike, Nenematɔmɔnin ka baara men ke ai ye, wo te foyi ja ai ma. ³ N ye a fɔla ikɔ ko mɔɔ mɔɔ wa sɔn mɔɔilu ye a kojiike ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya beɛ labato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai menilu ye a jininna ka ke mɔɔ telen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jere fara Nenematɔmɔnin na. Ai ra ai kɔdon Alla la jumaya la.

⁵ Kɔni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate mɔɔ telenni ri. Nin Seniman ye an demenna ka wo le makɔnɔ ka fara an na lemeniya la. ⁶ Baa ni mɔɔ sidini Isa Nenematɔmɔnin ma, kojiike te foyi ri butun, kojiikebaliya fanan te foyi ri butun. Men ye ko ba ri, wo ye lemeniya le ri, lemeniya men ye mɔɔ lɔla kewalilu kela kaninteya kosɔn.

7 Ai teɾe ye ai borila koɾuma! Yon ka ai la sila teɾe, ka ai mabali tuɾa labatola? 8 Mabalili wo ma bo ale ro, men ka ai kili. 9 «Leben fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» 10 Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an beɛ sidini Maari ma. Koni moo men ye ai hankili jaaminna, wo tii ri a sara soɾon, a kera moo su su ri.

11 N badenmailu, ni n ye mooilu kawandila foɓ ko alu ye kojiike, nfenna mooilu ye n toɾola? Ni n ye mooilu kawandila ten, Nenematomnin faa ko gbongbon jiri kan, wo tun tena gbalaa moo si la. 12 Mo menilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jere ceya diya tee!

Lemeniyamoilu ka kan ka taama ja men ma

13 N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri ke moo hoɾoyanilu ri. Koni ai kana hoɾoya ko wo ke sababu ri ka ai farikolo diyana koilu ke. Eɛn! Ai ye ai joon demen, kaninteya koson. 14 Baa Alla la sariya beɛ ye soɾonna jin kuma kelen de kondo ko: «I ye i moɾjoon kanin ikomin i jere.» 15 Ni ai ka ai joon cin ka ai joon rafarafara, ai ri ai jere tjan.

16 N ye a foɓa ai ye ko ai ye taama ka a ben Nin Seniman na sila ma, wo ro nata juu menilu ye ai fari ro, woilu te ai lo kojuu kela habadan. 17 Baa nata juu menilu ye ai fari ro, woilu ye Nin Seniman soɓola. Nin Seniman fanan ye woilu soɓola. Alu ye ie joon keɓela. Wo ro, ai ye a fe ka men ke, ai ti se wo kela. 18 Koni ni ai ye taamala ka a ben Nin Seniman na sila ma, ai te Nabi Musa la sariya fanka koɾo butun.

19 Farikolo ye baarada men kela, wo le jin di, beɛ ka a lon: jatoya ni ko mooni ke ni malobaliya koilu 20 ni joo soɓi ni subaaya ni lagboyaje ni soɓoli ni keleya ni jusu mangbaya ni natabaya ni benbaliya ni kanintema le fara ie joonna, 21 ni nata ni doɓmin ni manamana ko dan natamin mooilu, a ni wo joon gberɛ. N ye ai laloninna sisen ikomin n ka ai lalonin ja men foɓ ko moo menilu ye ko su woilu kela, woilu te ninyoro soɾon Alla la mansaya ro.

22 Koni Nin Seniman ye a den men kela moo jusu kondo, wo le jin di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni muɾunnin ni moo demennin ni jumaya ni lemeniya 23 ni sabari a ni senjerɛla. Sariya si te ko su woilu kanma. 24 Mo menilu ye Isa Nenematomnin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu beɛ gbongbon jiri kan. 25 Ni an da jenemaya kura soɾon Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a ben a la sila ma. 26 An kana jeredabaya ke, an kana soɓoli lawuli an ni an joon tema, an kana an joon keleya.

6

Lemeniyamoilu ka kan ka i joon demen

1 N badenmailu, ni ai ka moo do yen kojuu kela, ai menilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma ro, ka a demen a koseyila sila juma kan. Koni i ye i janto i jere ro, sa i fanan kana manɛn ka kojuu wo joon ke. 2 Ai ye i joon demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematomnin na sariya labato a ja ma. 3 Ni moo men ye a mirila ko ale ye moo ba ri, ka a teɾen a te foyi ri, wo tii ye a jere la lafilila. 4 Mo kelen kelenna beɛ ye a jere la kewalilu feseɓese a ni ka a jere bonya. A mako te a la ka a la kewalilu la moo gberɛ ta ma. 5 Baa beɛ ka kan ka a jere la kunko ta.

6 Karanden men da Alla la kumakan soɾon ka a karan, wo tii ka kan ka a la karanmoo so a la bolofen jumailu ro.

7 Ai kana ai jere lafilila. Mo ti se monedona Alla ro wala ka a mayeɓe. Baa mooilu wa si su su foyi sene ro, alu ri suman su wo soɾon. 8 Jon, mo men wa

sɔn a jɛɛ farikolo nata juuilu ma ka kojuu kɛ, wo tii ri saya sɔrɔn. Kɔni mɔɔ mɛn wa sɔn Nin Sɛniman diyana koilu ma ka kojuuma kɛ, wo tii ri jɛnemaya banbali sɔrɔn. ⁹ An kana kori kojuuma kɛ rɔ, baa ni an ma jiiɛɛ ka a boloka, an di a tɔnɔ sɔrɔn a waati la. ¹⁰ Wo le kosɔn, an wa fɛɛ sɔrɔn tuma mɛn na, an ka kan ka kojuuma kɛ mɔɔilu bɛɛ yɛ, ka tɛɛ tɛ an badenma lemeniyamɔɔilu ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sɛbɛden kunba jɛnilu ragbɛ. Nde ye woilu sɛbɛla n jɛɛ bolo le la ka a lawa ai ma. ¹² Mɔɔ mɛnilu ye a fɛ ka ai diyagboya ko ai ye kojiikɛ, alu bɛɛ ye a jɛninna ka diya mɔɔilu ye tuun, baa alu tɛ a fɛ mɔɔilu ye ie tɔrɔ Nɛnematɔmɔnin faa gbɔngbɔn jiri kan wo kosɔn. ¹³ Baa mɔɔ mɛnilu kojiikɛ la, woilu jɛɛ tɛ Nabi Musa la sariya labatola. Kɔni alu ye a fɛ ai ye kojiikɛ sa alu ri se alu jɛɛbonyala ko alu ka a kɛ kojiikɛ nɔ ra kɛ ai fari ma. ¹⁴ Nde kɔni, n tɛna n jɛɛbonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nɛnematɔmɔnin faa ko gbɔngbɔn jiri kan. A la saya kosɔn gbɔngbɔn jiri wo kan, dunuɲa koilu ye n jana ikomin fen mɛnilu faani. N fanan ye dunuɲa jana ikomin fen mɛn faani. ¹⁵ Kojiikɛ tɛ foyi ri. Kojiikɛbaliya fanan tɛ foyi ri, foo a kɛ danfen kura ri.

¹⁶ Mɛnilu ye sila wo taamala a ni Isirayɛli mɔɔilu* fanan, Alla ye jususuma di wo bɛɛ ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen mɔɔ si kana n tɔrɔ butun, baa tɔrɔya nɔ mɛnilu ye n fari ma, n ka woilu sɔrɔn Isa le kosɔn.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nɛnematɔmɔnin na jumaya ye to ai fɛ. Amina.

* 6:16 a la Isirayeli mɔɔilu wo kɔrɔ ye le mɔɔ mɛnilu lemeniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kɔndo

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin seɓe Yahudiya lemeniyamɔɔilu le ma men ye jensenni jamana gberɛilu kɔndo londanya la. Waati wo la, lemeniyamɔɔilu tere ye tɔɔya rɔ. Hali jamana jemɔɔilu tere ye ie tɔɔla. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma jin dafɔ damira a ni ka a seɓe, ka lemeniyamɔɔilu fanka don sila men ye tuɔa ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamɔɔilu ma. A ye an karanna Alla tɔɔ fɔ jala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men te kelen di. Lemeniya ti foyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an jɔɔn fe. A ti se farala.

Kitabu jin ye mɔɔ lalila ja gberɛ ma men ye an jusukolo lola sila berɛ mira la. An ma kan ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ. A ye an majininkala ka an ye an jɔɔn demen, an ye an jɔɔn bonya, an ye diya an jɔɔn ye. A ye an majininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba fɔto ye. An ye an mujun an na tɔɔyailu ma. An kana ke mɔɔ manema ri. An kana dunuɔa nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko berɔ rɔ.

Alla ye an berɛ demen an ye a la sariya berɛ latelen ikomin a ka kan ka ke ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli rɔ

¹ Seɓe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jɔn de a ni Maari Isa men Nenematɔmɔnin na jɔn de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuɔa fan berɔ rɔ. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa tɔɔya rɔ

² N badenmailu, tɔɔya su su wa ai sɔɔn, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lon ko ai la lemeniya wa kɔɔbɔ, wo ri ke sababu ri do ri la ai la mujunnin kan. ⁴ Ai ye tɔɔya berɛ mujun foo ka a ban, sa ai ri ke mɔɔ dafaninilu ri fewu. Foyi te ai jen butun. ⁵ Kɔni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye mɔɔ berɛ sola ka a wasa. A te alu jalakila fo ka alu sɔ. ⁶ Kɔni mɔɔ wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla rɔ, a kana sika. Mɔɔ men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kɔɔji jikuru ba, fɔɔa ye men namaala kojuuya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen sɔɔn Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A te tola kan kelen si kan ala ko si rɔ.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemeniya mɔɔ men ye fantan di, wo ka kan ka waso bakɛ, baa a ka bonya sɔɔn Alla la. ¹⁰ Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bakɛ, baa a ka dooya sɔɔn. Mɔɔ wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. ¹¹ Ni tele bɔra ka a wuyɛ ba labɔ, bin di ja, a fereilu berɛ ri tunun. A dariya berɛ ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantɔ ten de ka bɔ ala ko ketailu tema.

Alla te mɔɔ manɛnna

¹² Kunnadiya mɔɔ men ye a mujunna ala tɔɔya rɔ, wo mɔɔ wa ban kɔɔbɔla Alla bolo a ri jenemaya banbali sɔɔn, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu

* **1:1** Kuma jin ma fɔ ko mɔɔ wo ye sɔɔnna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fonin dunuɔa mɔɔ berɛ le ye men lanin Maari Isa la.

ye. ¹³ Kojuu ke loo wa mɔɔ mira a tɔɔya waati rɔ tuma men na, a kana a fɔ ko Alla le ye a manɛenna, baa kojuu ke loo te Alla mirala. Alla fanan te mɔɔ si manɛenna ten. ¹⁴ Mɔɔ bɛe ye manɛenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka sɔɔn tuma men na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana sɔn ai ye lafili. ¹⁷ Mɔɔ ri fen juma menilu sɔɔn, a ni fen dafanilu, woilu bɛe ye bɔla Alla fe san ma, men ka san dɔ kenɛbɔlanilu dan. A te yelemanna ka bɔ a ja ma. Dibi yɔɔ si te a la. ¹⁸ A ka jenemaya kura latee ka a di an ma ka fara ala kuma la, men ye tuja ri. A ka wo ke, sa a ri lɔdiya fɔlɔ di an ma ala danninfenilu bɛe tema.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila jin dɔ, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malɔ ai jɔɔn na, ai kana da lakaliya kuma fɔla, ai kana mɔne jona. ²⁰ Baa mɔɔ wa mɔne, a ti se telenbaya koilu kela. ²¹ Wo le kosɔn, ai ye kɔnɔɔjuuya bɛe to ye, ka kojuu bɛe boloka. Ai ye ai fanmajii ka sɔn Alla la kuma ma, a ka men don ai jusukun dɔ. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malɔ Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malɔla a la. Ni wo te, ai ri ai jere lafili. ²³ Baa ni mɔɔ ka a tolo malɔ kuma wo la, kɔni a ma sɔn wo labatola, a ye ikomin mɔɔ men ye a jere jakɔɔ ragbela dubalen na kosebe. ²⁴ A wa ban a jakɔɔ ragbela ka wa, a jakɔɔ ye ja men ma, a ri jina wo ko i kɔɔ. ²⁵ Sariya dafanin di se mɔɔilu hɔɔyala. Mɔɔ men wa a raja a karanna tuma bɛe, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu rɔ. Wo ye mɔɔ le ri, men ye kuma wo labatola. A te sɔn ka a tolo malɔ a la gbansan.

²⁶ Ni mɔɔ ye a mirila ko a ye Alla la dina rɔ, ka a teren a ti se a nen kun marala, wo tii ye a jere lafilila. A ye menilu jatela Alla la dina ri, woilu te foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni cesamusoi lu demen alu la tɔɔya waati, a ni ka an jere mabɔ dunuja ko nɔɔilu bɛe la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla jakɔɔ.

2

Alu kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lemeniya an na Maari Isa men Nenematamonin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo rɔ ai kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do rɔ, mɔɔ do ri na don ai kan ai la ladeɛ diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin juma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumadɔ ai ri nabɔ faanin jumatii wo la, ka a bonya, ka a fɔ a ye ko a ye na a sii siifen juma rɔ yan, kɔni ai ri a fɔ fantan ye ko a ye a lɔ wo ri, ni wo te, ai ri a fɔ a ye ko a ye a sii duu ma ai sen kɔɔ. ⁴ A ye di wo rɔ? Ni ai ka a ke ten, ai ma mɔɔ do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kititeɛ diya rɔ wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malɔ. Dunuja mɔɔilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemeniya kosebe. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya rɔ, a ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ⁶ Kɔni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le te ai mirala karagbeɛya la wa? Alu le te ai mirala ka wa ai ri kititeɛ diya rɔ wa? ⁷ Ai ye men ta ri, nanfulutii le te wo tanama kuma fɔ wa?

⁸ A sebeni Alla la kitabi kɔndɔ ko: «I ye i siijɔɔn kanin ikomin i ye i jere kaninna ja men ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye kojuma kela. ⁹ Kɔni ni ai ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ, ai ra kojuu ke. Sariya

ye a yirakala ko ai ye sariya tɔɔnɔbailu le ri wo rɔ. ¹⁰ Ni mɔɔ ka sariya kelen pe tɔɔnɔ ka a tɔɔlu bɛɛ latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bɛɛ tɔɔnɔ. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana mɔɔ faa.» Awa, ni mɔɔ ka mɔɔ faa, wo tii ra ke sariya tɔɔnɔba ri, hali ni a ma kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kititɛɛ ka a bɛn sariya le ma, sariya mɛn ye mɔɔ hɔɔɔyala. Wo le kosɔn, ai ye ai kuma ni ai taama bɛɛ ke ka a bɛn miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititɛɛ ma.

Lemɛniyamɔɔilu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni mɔɔ do ka fɔ ko lemɛniya ye a bolo, ka a tɛɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, a ye di wo rɔ? A tii ri se kisila wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai badenmamuso mako ye feriyabɔ ni balo la don? ¹⁶ Tumadɔ ai do ri a fɔ makotii wo ye ko, «Alla ye hɛɛ ke i ye, ko i ye wa i maja, ka damunun ke ka i fa,» koni ni a ka wo le fɔ ka a tɛɛn a ma fosi di a ma ka a mako ɔa, wo ye nfen de ɔala? ¹⁷ Wo ɔa kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemɛniyani, ka a tɛɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, wo tii la lemɛniya tɛ foyi ɔala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumadɔ do ri a fɔ ko: «Lemɛniya ye i bolo, koni nde ye kewalijumailu kɛla.» Nba, ile mɛn tɛ kewalijumailu kɛla, i ye i la lemɛniya yiraka n na ni kewalijumailu tɛ. Nde fanan di n na lemɛniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka ɔi! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yerɛyerɛ. ²⁰ Mɔɔkuntan! I ye a fɛ n ye a yiraka i la wa ko lemɛniya tɛ foyi ɔala ni a ma mɔɔ lɔ kewalijumailu kɛla? ²¹ Alla ma an benba Iburahima jate mɔɔ telenni ri ala kewalijumailu le kosɔn wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a ɔayen wa? A lemɛniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali mɛnilu ke, woilu le ka ala lemɛniya dafa. ²³ Wo le rɔ, mɛn sɛbɛni Alla la kitabu kondɔ, wo dafanin. A sɛbɛni ko: «Iburahima lara Alla la kuma la. Wo rɔ, Alla ka a jate mɔɔ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Iburahima kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a ɔayen wo rɔ ko Alla ri mɔɔ jate mɔɔ telennin di a tii la kewalilu kosɔn, lemɛniya ko gbansan tɛ.

²⁵ Wo ɔa kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mɔɔ telennin di ala kewalijumailu le kosɔn. Baa Isirayɛlika cɛ fila mɛnilu wara jamana lakɔɔsi, Rahabu ka woilu ramira korɔɔma a wara, ka ban ka alu demɛn sila gbɛɛ sɔɔnna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin tɛ mɔɔ mɛn faribanku rɔ, mɔɔ wo sanin de. Wo ɔa kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemɛniyani, ka a tɛɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, wo tii la lemɛniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye mɔɔ nɛn na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karanmɔɔilu ri, baa ai ka a lɔn ko andeilu mɛnilu ye mɔɔilu karanna, an na kiti ri gbɛɛɛya ka tamin mɔɔ tɔɔlu ta la. ² An bɛɛ ye filila ɔa siyaman de ma. Ni mɔɔ mɛn tɛ filila a kuma rɔ fewu, wo tii ye mɔɔ dafanin de ri. A ye senjerɛla mɔɔ le ri. ³ An wa karafe don so da rɔ sa a ri wa an sawonan diya rɔ, so la ko bɛɛ ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafɛnɛ. Alu ka bon kosɛbɛ. Fɔɔɔ ba wa tɛɛ, a ri alu ta ka wa alu ri. Kɔni kulun borilan fitini do ye alu la, mɛn ye alu lawala kulunborila sawonan diya bɛɛ rɔ. ⁵ Wo ɔa kelen de ma, nɛn ye mɔɔ faribanku fen fitini do le ri. Kɔni a ye waso ko bailu fɔla.

A ragbe! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo beɛ janin. ⁶ Mɔɔ nɛn fanan ye ikomin ta. Foyi tɛ a la ni kojuu gbansan tɛ! A ye mɔɔ faribanku yɔrɔ do le ri, mɛn di mɔɔ faribanku yɔrɔ tɔilu beɛ lanɔɔ. A ye ikomin jahanama ta le ye a rɔ. A ri se mɔɔ la dunuɔarateɛ beɛ ratijanna. ⁷ Adamaden ye nimafen su beɛ kolola: waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, nimafen misenilu wo, mɛnilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo beɛ kolo, ⁸ kɔni mɔɔ si ti se a nɛn kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A kɛni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari mɛn ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nɛn de la, kɔni Alla ka mɔɔ mɛnilu dan ka alu kɛ a jɛrɛ munuɔa ri, an ye woilu dankala nɛn kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu kɛ a ri dankali fanan kɛ! N badenmailu, wo ma kan ka kɛ de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila beɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Rɛsɛnju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma tɛ! Nba, ji duman tɛna bɔla ji bu yɔrɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla mɛn dɔ.

Famunyali mɛn bɔni Alla rɔ

¹³ Nba, mɔɔ ye ai tɛma wa, mɛn ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma rɔ, a ni ala kewalilu rɔ, a ye mɛnilu kela fanmajii mɛn bɔni famunyali rɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bɛnsɛnkolontɛya, ai kana ai jɛrɛ bonya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo tɛ, ai ri wuya fɔ ka tɔɔa tɔɔa. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunuɔa le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bɛnsɛnkolontɛya ye yɔrɔ mɛn dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kewalijuu su beɛ. ¹⁷ Kɔni famunyali mɛn bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔlɔ ye a tii kela mɔɔ sɛniman de ri, jususuma duman mɛn ye. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, mɛn na ko ma gbɛlɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kosebɛ ka kojumailu kɛ alu ye. A tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filankafuya tɛ ala ko rɔ.

¹⁸ Mɔɔ mɛn ye jususuma baara kɛla mɔɔilu tɛma wo la dunuɔarateɛ ri kɛ telenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, kɛlɛ ni sɔsɔli mɛnilu ye ai ni i jɔɔn tɛ, woilu bɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuilu le rɔ wa, mɛnilu ye kɛlɛ kɛla ai la jɛnemaya rɔ tuma beɛ? ² Fen loo ye ai la, kɔni ai tɛ a sɔrɔnna. Wo rɔ, mɔɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, kɔni ai ti se wo sɔrɔnna. Wo rɔ, ai ye i jɔɔn sɔsɔli, ka i jɔɔn kɛlɛ. Ai ye mɛn fɛ, wo tɛ ai bolo, baa ai tɛ a tarala Alla la. ³ Ni wo tɛ, ai wa a tara, ai tɛ fen sɔrɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jɛrɛ la nata juuilu le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkɛlailu! Dunuɔa koilu duman mɛn ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lɔn wa? Nba, mɔɔ mɛn ye a fɛ ka kɛ dunuɔa koilu kaninba ri, wo tii ye a jɛrɛ kɛla Alla juu le ri. ⁵ Mɛn fɔni Alla la kitabu kɔndɔ, ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin mɛn bila an dɔ, wo duman a ye a jia jɛrɛ jɛrɛ ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko rɔ haan ka tamin. Wo le kosɔn, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko:

«Alla ye jɛrɛdabailu kɛlɛla.

Kɔni a ye baraka donna mɔɔ fanmajiiɔilu rɔ.»

⁷ Wo le rɔ, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Sɛtana rɔ. Wo rɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo rɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukɛlailu, ai ye ai bolo bɔ kojuu la fewu. Ai filankafuilu, ai

ye ai jusukun seniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yele boloka ka a ke kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a ke jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari jakoro. Wo ro, a ri ai kun nawuli.

Lemeniyamailu kana i joon mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i joon toojuu fo. Moo men wa a badenma toojuu fo, ka a badenma jii kojuukela ri, wo tii ye Alla la sariya le toojuu fola, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni moo don ka sariya jii fen juu ri, wo tii te sariya labatola fo ka a jere ke sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititeela ri. Ale le seni moo kisila, a seni moo halakila fanan. Koni ai moo gbansan, nfenna ai ye ai mooloon jii kojuukela ri?

Lemeniyamailu kana alu jeredabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kondɔ bi, ni wo te sini. An di san kelen ke ye, ka julaya ke ka tonɔ sɔron.» ¹⁴ Ai kan ten, koni ai ma wo lon men di ke sini. A ye di? Aila dunuɔratee ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, men di bo ka waatini ke, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fo ko: «Ni Maari sonda, an kende ri to, an di ko jinilu ke.» ¹⁶ Koni sisen, ai ye ai wasola ka jeredabaya kumailu fo. Wo joon bee ma jii le! ¹⁷ Wo ro, ni moo men ka a lon a ka kan ka kojuma men ke, koni a ma wo ke, wo tii ra julumun ke.

5

Nanfulutii janinkejuulu

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa torɔya ri na ai sɔron. ² Aila nanfulu ra tjan. Baabaanen da don ai la faaninilu ro. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbe mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jere ye dunuɔa laban waati jin do. ⁴ Ai ja lo! Baaraden menilu ka ai la senesumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma son alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bola ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebetii ma. ⁵ Ai ka ai la dunuɔratee ke fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de ke. Ai ra ai jere ke ikomin nisi tolɔnilu, menilu ye alu kannatee lon makonola. ⁶ Ai ra kiti labe moo telenni kan ka a faa, men te ai sosoli.

Lemeniyamailu ye alu mujun

⁷ Wo le ro, n badenmailu, ai ye ai mujun foo Maari ye na. Ai ma senekelailu korosi wa? Alu ye suman ka makonola, alu ri men sɔron alu la sene ro. Alu ri alu mujun foo sancu ye na, sancu folo ni sancu laban. ⁸ Ai fanan ye ai mujun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai joon kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititeela le a ri, men ma jan ai la. A ri na i torofe sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma ro, menilu kumara a too ro. Woilu ka alu mujun i torɔya korɔ ja men ma, ai ye ai mujun ja wo le ma. ¹¹ Ai ja lo! Moo menilu ka alu mujun torɔya ro, an ye a fola ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a mujun ja men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban do, ai ka wo fanan lon, baa Maari la kininkin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbelayala ai ye, wo le jin: ai kana ai kali. Jon, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sonda ko ma, ai ye a fo doron ko on. Ni ai ma son ko ma, ai ye a fo doron ko en. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara rɔ

¹³ Nba, ni tɔrɔbatɔ ye ai tɛma, wo ye Alla tara. Ni mɔɔ sewanin ye ye, wo ye kaliman bɔ Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankarɔto ye alu rɔ, wo ye lemɛniyamɔɔilu la dɛkuru jɛmɔɔilu kili. Alu ye tulu kɛ a kun na Maari tɔɔ rɔ, ka Alla tara a ye.

¹⁵ Ni mɔɔ ka ala lemɛniya la Alla rɔ ka a matara, jankarɔto ri kɛndɛya. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le kɛ, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le rɔ, ai ra kojuu menilu kɛ, alu ye woilu fɔ i jɔɔn ye, ka Alla tara ai jɔɔn ye, sa ai ri kɛndɛya. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosɛɛ.

¹⁷ Nabi Eli fanan tɛɛ adamaden de ri ikomin andeilu, kɔni a ka a raja Alla matarala ko sancɛ kana na. Wo rɔ, sancɛ ma na san sawa ni karo wɔɔrɔ kɔrɔ. ¹⁸ Wo taminni kɔ rɔ, a ka Alla tara ikɔ ko sancɛ ye na. Sancɛ nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumadɔ ai do ri fili ka tɔɔna sila bila, kɔni lemɛniyamɔɔ do ri wo tii laseyi ka a bila tɔɔna sila kan ikɔ. ²⁰ Ni wo kɛra, ai ye la a la ko mɔɔ mɛn ka kojukɛla labɔ ala fili sila kan, wo tii ra kojukɛla ni kisi saya ma. A fanan di kɛ sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojukɛla wo ma.